

scan

**พฤติกรรมของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง : ศึกษากรณีการเลือกตั้งทั่วไป
พ.ศ. 2550 ในเขตเลือกตั้งที่ 2 จังหวัดนครราชสีมา**

นางอติพรรณ ทองจรัส

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาการเมืองการปกครอง สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2552

**Canvassers' Behavior: A Case Study of the 2007 General Election of
the Second Constituency in Nakhon Ratchasima Province**

Mrs. Atiphan Tongjarad

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Political Science in Politics and Government

School of Political Science

Sukhothai Thammathirat Open University

2009

หัวข้อวิทยานิพนธ์ พฤติกรรมของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง: ศึกษากรณีการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ.2550 ในเขตเลือกตั้งที่ 2 จังหวัดนครราชสีมา

ชื่อและนามสกุล นางอดิพรธม ทองจรัส

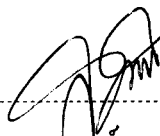
แขนงวิชา การเมืองการปกครอง

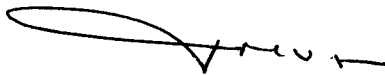
สาขาวิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร.เสนีย์ คำสุข
2. รองศาสตราจารย์ ดร.ปธาน สุวรรณมงคล

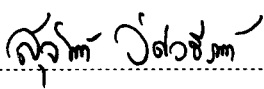
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ได้ให้ความเห็นชอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.เสนีย์ คำสุข)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ปธาน สุวรรณมงคล)

คณะกรรมการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาการเมืองการปกครอง สาขาวิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุจินต์ วิสวธีรานนท์)

วันที่ 25 เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2553

กิตติกรรมประกาศ

การเขียนรายงานวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.เสนีย์ คำสุข และรองศาสตราจารย์ ดร.ปธาน สุวรรณมงคล ที่ได้กรุณาให้ คำปรึกษา แนะนำ ดูแลช่วยเหลือ รวมทั้งแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ของการเขียนรายงาน โดยตลอด นับตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งสำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ด้วยดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณทั้งสองท่าน เป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ ที่กรุณารับเป็นประธาน คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ และขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.ประพนธ์ เกียรติกุล ดร.บุญสนอง สมวงศ์ รวมทั้งผู้ช่วยศาสตราจารย์ธนู ทดแทนคุณ เป็นอย่างสูง ที่ได้กรุณารับเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ และได้กรุณาเสียสละเวลาตรวจสอบเครื่องมือวิจัยอย่างคิ่บ ขอบขอบพระคุณคณาจารย์ ประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชทุกท่าน ที่ได้กรุณาให้ความรู้และฝึกฝน ผู้วิจัยให้เกิดความเข้าใจในรัฐศาสตร์อย่างลึกซึ้งได้ ทั้งๆ ที่มิได้มีพื้นฐานด้านรัฐศาสตร์มาก่อน จนกระทั่งสามารถเขียนรายงานวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จลงด้วยดี

นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณหน่วยเลขานุการกิจบัณฑิตศึกษา สาขาวิชารัฐศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คุณนภารัตน์ กิตติรัตนมงคล และคุณอารีรัตน์ อินจ็อค ในความมีน้ำใจ ช่วยเหลือ ให้คำปรึกษาอย่างคิ่บ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคุณพ่อและคุณแม่ คุณนันทิกา ถุงมณี คุณอักรินทร์ ทองจรัส ตลอดจนเพื่อนๆ รัฐศาสตร์ รุ่น 4 และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ทุกท่าน ที่ได้ให้การสนับสนุน ช่วยเหลือ รวมทั้งเป็นกำลังใจตลอดมา

อติพรรณ ทองจรัส

สิงหาคม 2552

ชื่อวิทยานิพนธ์ พฤติกรรมของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง : ศึกษากรณีการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2550
 ในเขตเลือกตั้งที่ 2 จังหวัดนครราชสีมา

ผู้วิจัย นางอดิพรธรรม ทองจรัส ปริญญา รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การเมืองการปกครอง)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ ดร.เสนีย์ คำสุข (2) รองศาสตราจารย์ ดร.ปธาน สุวรรณมงคล
 ปีการศึกษา 2552

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาถึงลักษณะที่ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งให้ การสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง (2) ศึกษาพฤติกรรมของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งในการแสวงหาการ สนับสนุนจากผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง (3) เพื่อศึกษาถึงปัญหาอุปสรรคของผู้สนับสนุน ผู้สมัครรับเลือกตั้งในการแสวงหาการสนับสนุนจากผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง และ (4) เพื่อให้ข้อเสนอแนะที่นำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการแสวงหาการสนับสนุนจากผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพประกอบการวิจัยเอกสาร กลุ่มตัวอย่าง 40 คน ได้แก่ ผู้สนับสนุน ผู้สมัครรับเลือกตั้ง 28 คน ผู้สมัครรับเลือกตั้ง 2 คน และมีสิทธิเลือกตั้ง 10 คน เครื่องมือวิจัยประกอบไปด้วย แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบเก็บข้อมูลจากเอกสาร และแบบบันทึกจากการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม โดย ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า (1) ลักษณะที่ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งให้การสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง คือ การประชาสัมพันธ์ผู้สมัครรับเลือกตั้งในทางหลักการ การสำรวจข้อมูลพื้นฐานของท้องถิ่นที่จะมีผลต่อการ เลือกตั้ง การรักษารฐานคะแนนเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้ง การรณรงค์หาเสียง การขอบุคคลผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และ การดำเนินการร้องเรียนคู่แข่งทางการเมืองทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง หรือการแก้ไขข้อกล่าวหาจากการถูกร้องเรียน ว่าทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง (2) ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งมีพฤติกรรมในการแสวงหาการสนับสนุนผู้สมัครรับ เลือกตั้งก่อนการเลือกตั้งก่อนการเลือกตั้ง ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ผู้สมัครรับเลือกตั้งในทางหลักการ การสำรวจ ข้อมูลพื้นฐานของท้องถิ่นที่จะมีผลต่อการเลือกตั้ง และการรักษารฐานคะแนนเสียงของผู้สมัคร พฤติกรรมขณะ เลือกตั้ง ได้แก่ การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งในช่วง เวลาก่อนที่จะถึงวันเลือกตั้งและการดำเนินการ ในวันเลือกตั้ง และพฤติกรรมภายหลังจากการเลือกตั้ง ได้แก่ พฤติกรรมการขอบุคคลผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และการดำเนินการ ร้องเรียนคู่แข่งทางการเมืองทำผิดกฎหมายเลือกตั้งหรือการแก้ไขข้อกล่าวหาจากการถูกร้องเรียนว่าทำผิดกฎหมาย เลือกตั้ง (3) ปัญหาอุปสรรคของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง ได้แก่ คู่แข่งทางการเมืองเพิ่งเล็งการทำผิด กฎหมายเลือกตั้ง การตรวจสอบและควบคุมของคณะกรรมการการเลือกตั้งและองค์กรเอกชน และผู้สนับสนุน ฝ่ายตรงข้ามข่มขู่และใส่ร้ายทางการเมือง (4) ข้อเสนอแนะมี 2 ประการ คือ ควรแก้ไขกฎหมายเลือกตั้งเกี่ยวกับการ กำหนดเงื่อนไขของผู้ช่วยเหลือผู้สมัคร และควรแก้ไขพฤติกรรมของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งให้เป็นผู้ ที่ให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายเลือกตั้งแก่ประชาชน

คำสำคัญ พฤติกรรม ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง การเลือกตั้ง นครราชสีมา

Thesis title: Canvassers' Behavior: A Case Study of the 2007 General Election of the Second Constituency in Nakhon Ratchasima Province

Researcher: Mrs. Atiphan Tongjarad; **Degree:** Master of Political Science (Politics and Government);

Thesis advisors: (1) Dr. Senee Comsook, Associate Professor; (2) Dr. Pathan Suvanamongkol, Associate Professor; **Academic year:** 2009

Abstract

The objectives of this research were to (1) study the ways in which canvassers supported candidates; (2) study the canvassers' behavior in seeking the support of voters; (3) study the problems and obstacles faced by canvassers; and (4) form recommendations for modifying canvassers' behavior.

This was a qualitative research combined with document research. The sample consisted of 28 canvassers, 2 candidates and 10 voters, totalling 40 persons. Data were collected using a structured interview form, document data collection form, and a non-participatory observation form. Data were analyzed using descriptive analysis.

The results showed that (1) the ways in which canvassers supported candidates were to undertake public relations work in principle, to research basic information about the constituency that might affect election results, to maintain the voter base, to campaign, to thank voters, and to launch complaints against competing candidates in the case of suspected election fraud or to defend the candidate from such accusations. (2) Before the election, the canvassers' behavior consisted of undertaking public relations work in principle, researching basic information about the constituency that might affect election results, and maintaining the voter base. During the election, the canvassers' behavior consisted of campaigning and undertaking related activities on election day. After the election, their behavior consisted of thanking voters and launching complaints against competing candidates in the case of suspected election fraud or defending the candidate from such accusations. (3) The problems and obstacles encountered by canvassers were being watched by competing candidates in the case of election fraud, inspections and control by the election committee and private organizations, and threats or political slander by the opposing parties. (4) Recommendations for modifying canvassers' behavior are to amend election laws to set conditions for candidates' assistants and to encourage canvassers to change their role into educators informing the public about election laws.

Keywords: behavior, canvasser, election, Nakhon Ratchasima

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	6
กรอบแนวคิดการวิจัย	6
ขอบเขตการวิจัย	7
ข้อตกลงเบื้องต้น	8
นิยามศัพท์เฉพาะ	15
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	18
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	19
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	19
แนวคิดเกี่ยวกับการเมือง	19
แนวคิดประชาธิปไตย	22
แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง	24
แนวคิดเกี่ยวกับการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง	31
แนวคิดความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์	37
แนวคิดเกี่ยวกับห้วคะแนน	41
แนวคิดเกี่ยวกับพรรคการเมือง	51
กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2550	56
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	57

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	60
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	60
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	65
การเก็บรวบรวมข้อมูล	67
การวิเคราะห์ข้อมูล	69
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	70
ข้อมูลลักษณะที่ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งให้การสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง	70
ข้อมูลพฤติกรรมของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง	88
ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคในการทำหน้าที่ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง	137
ข้อมูลที่เป็นข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งไปสู่พฤติกรรมที่ดี เหมาะสม และสอดคล้องกับระบอบประชาธิปไตย และกฎหมาย	148
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	154
สรุปการวิจัย	154
อภิปรายผล	159
ข้อเสนอแนะ	182
บรรณานุกรม	184
ภาคผนวก	190
ก รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย	191
ข เครื่องมือการวิจัย	193
ค ภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่าง	209
ง สาระสังเขปของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2550	212
ประวัติผู้วิจัย	228

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 3.1	จำนวนผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง 61
ตารางที่ 3.2	พื้นที่เขตเลือกตั้งที่ 2 จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามกลุ่มพื้นที่เขตเมือง และกลุ่มพื้นที่เขตชนบท 62
ตารางที่ 3.3	การจัดกลุ่มพื้นที่ของกลุ่มตัวอย่างการวิจัยจากกลุ่มพื้นที่เขตเมืองและเขตชนบท 62
ตารางที่ 3.4	จำนวนผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งแยกตามการจัดกลุ่มพื้นที่ของ กลุ่มตัวอย่างการวิจัย 63
ตารางที่ 3.5	กลุ่มตัวอย่างการวิจัยแยกตามกลุ่มพื้นที่ของกลุ่มตัวอย่างการวิจัย 64
ตารางที่ 3.6	กลุ่มตัวอย่างการวิจัย 65
ตารางที่ 3.7	การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ 67

ญ

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย	7
ภาพที่ 2.1 รูปแบบการจัดการหาเสียงที่ไม่มีลักษณะองค์กรของผู้สมัคร	35
ภาพที่ 2.2 รูปแบบการจัดการหาเสียงที่จัดองค์ประกอบเป็นระบบ	35
ภาพที่ 2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สมัคร-อาสาสมัคร-หัวหน้าคะแนน	37
ภาพที่ 2.4 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์เพียงสายเดียวหรือกลุ่มเดียว	40
ภาพที่ 2.5 โครงสร้างระบบอุปถัมภ์แบบพีระมิด	41

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเลือกตั้งของไทย นับตั้งแต่ พ.ศ. 2518 เป็นต้นมานั้น เงินเป็นปัจจัยสำคัญในการหาเสียงเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งมาโดยตลอด ดังจะเห็นได้จากรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้เงินในการเลือกตั้ง อาทิ รายงานการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่อง จะแก้ไขปัญหาการซื้อเสียงเลือกตั้งได้อย่างไร (สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ร่วมกับสถาบันนโยบายศึกษา สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย และ คณะกรรมการกิจการสภาผู้แทนราษฎร 2533) ที่พรรคดี ผ่องแผ้ว ผู้เข้าร่วมการสัมมนากล่าวว่า แม้จะไม่มีตัวเลขสถิติยืนยันว่าการใช้เงินซื้อเสียงในการเลือกตั้งได้เพิ่มมากขึ้นเป็นอัตราส่วนเท่าใด แต่จากการสังเกตการณ์ของผู้ที่สนใจการเลือกตั้ง เช่น สื่อมวลชนต่างๆ เป็นต้น ได้รายงานว่า การใช้เงินซื้อเสียงในการเลือกตั้งมีเป็นจำนวนมาก และได้ผลอย่างยิ่ง จนกระทั่งมีความรู้สึกโดยทั่วไปว่า ผู้สมัครที่มีฐานะทางการเงินดี หรือได้รับการสนับสนุนทางการเงินเป็นจำนวนมาก มักเป็นผู้ได้เปรียบผู้สมัครที่ได้รับการสนับสนุนทางการเงินน้อยกว่า อีกทั้งยังเกิดความรู้สึกว่า เงินคือเครื่องมือที่ดีที่สุดในการได้มาซึ่งคะแนนเสียง และรายงานของศูนย์วิจัยกสิกรไทย (อ้างใน <http://www.kasikomresearch.com> 2550) ที่ประเมินว่า การเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2550 มีเงินสะพัดเป็นมูลค่า 2.1 หมื่นล้านบาท โดยระบุว่า พิจารณาจากความเข้มข้นของผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งในแต่ละเขต รวมไปถึงผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหน้าใหม่ที่มีความพร้อมทั้งเงินทุนและกำลังกาย ขณะเดียวกันวิธีการในการหาคะแนนเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้งส่วนใหญ่ยังคงใช้วิธีการเคาะประตู การหาคะแนนเสียงผ่านหัวคะแนน และ หาเสียงผ่านเครือข่ายชุมชนต่างๆ ซึ่งเป็นวิธีการที่ต้องใช้เงินเป็นจำนวนมากในการบริหารและจัดการให้ได้คะแนนเสียง ทั้งนี้ ศูนย์วิจัยกสิกรไทยยังได้ระบุในรายงานดังกล่าวอีกว่า จากการประเมินสภาพการแข่งขัน ภาคกลางใช้เงินมากที่สุด ประมาณ 21,000 ล้านบาท รองลงมาได้แก่ ภาคอีสาน ประมาณ 8,000 ล้านบาท เป็นต้น สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของเงินที่มีต่อการเลือกตั้งของประเทศไทยเป็นอย่างดี

จากการที่เงินมีบทบาทสำคัญในการเลือกตั้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ดังนั้น ในการจัดองค์กรเพื่อการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งและพรรค

การเมือง จึงต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบเพื่อการบริหารจัดการเงินในการเลือกตั้งให้ได้ผล คือ ได้รับคะแนนเสียงจากผู้มีสิทธิเลือกตั้งมากที่สุด ซึ่งขั้นตอนแรกของการณรงค์หาเสียงเลือกตั้งที่ถูกต้องและเปิดเผยนั้น ผู้สมัครจะต้องจัดตั้งศูนย์การณรงค์หาเสียงเลือกตั้งขึ้นก่อน หลังจากนั้นก็แสวงหาผู้สนับสนุนในเขตเลือกตั้งเพื่อให้ทำหน้าที่ห้วคะแนน ซึ่งก็คือ บรรดาผู้นำในท้องถิ่น ประเภทต่างๆ อาทิ ครู กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน พ่อค้าและผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่น ทั้งนี้เพื่อให้บุคคลเหล่านี้เป็นสื่อในการชักชวนให้ประชาชนทั่วไปในท้องถิ่นสนับสนุนตัวผู้สมัคร (อานนท์ ภักดีวงศ์ อ้างใน ไพฑูรย์ บุญวัฒน์ 2538 : 32-33)

บทบาทของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งนั้น อาจมีได้หลายบทบาท เช่น การสนับสนุนเงิน บุคลากรหรือทรัพยากรอื่นๆ ของตนเองให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือพรรคการเมือง เพื่อแสดงการสนับสนุน การเป็นผู้แสวงหาการสนับสนุนเป็นเงิน บุคลากรหรือทรัพยากรอื่นๆ ให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือพรรคการเมือง และการเป็นผู้แสวงหาการสนับสนุนจากผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งซึ่งคาดหวังจะได้รับการสนับสนุนเป็นคะแนนเสียงให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง เป็นต้น ทั้งนี้ บทบาทที่มีความสำคัญ เพราะแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้มีสิทธิเลือกตั้งและผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือพรรคการเมือง ซึ่งเป็นองค์ประกอบการเลือกตั้งที่สำคัญได้แก่ บทบาทการเป็นผู้แสวงหาการสนับสนุนเป็นคะแนนเสียงจากผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง เนื่องจากการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งได้กำหนดเขตเลือกตั้ง และจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 1 คน ต่อประชากรประมาณ 150,000 คน ส่งผลให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งไม่สามารถหาเสียงด้วยตนเองได้อย่างครอบคลุมและทั่วถึงทั้งเขตเลือกตั้ง จึงทำให้ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งที่รับแสวงหาการสนับสนุนเป็นคะแนนเสียงจากผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง กลายเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการเลือกตั้งทุกครั้ง ไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้งทั่วไปหรือการเลือกตั้งซ่อมของประเทศไทย นอกจากนี้บทบาทของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งในการแสวงหาการสนับสนุนคะแนนเสียงจากผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ยังมีความสำคัญต่อกระบวนการเลือกตั้งไทย เนื่องจากเป็นผู้ที่เชื่อมโยงผู้สมัครรับเลือกตั้งและผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งเข้าด้วยกัน รวมถึงยังได้มีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการเงินของผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ใช้ในการซื้อขายเสียง ด้วยการกระจายเงิน ไปให้ถึงผู้มีสิทธิเลือกตั้งให้ได้จำนวนคนมากที่สุดเท่าที่จะสามารถควบคุมได้ในทุกวิถีทาง ทั้งวิธีที่ชอบและมีชอบด้วยกฎหมาย เพื่อให้ผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้การสนับสนุนเป็นคะแนนเสียงให้แก่ผู้สมัครที่ตนเองให้การสนับสนุนอยู่ให้มากที่สุด สิ่งเหล่านี้ได้ส่งผลให้การเลือกตั้งไทยกลายเป็นการเลือกตั้งในระบบธนารูปไทยแทนที่จะเป็นประชาธิปไตยอย่างที่ประกาศไว้ในรัฐธรรมนูญ

กรณีของภาคอีสานนั้น ได้พบปัญหาการทุจริตการเลือกตั้งมาโดยตลอด ซึ่งการทุจริต

ที่ถูกจับได้คือกรณีเหตุการณ์ที่จังหวัดบุรีรัมย์ เมื่อวันที่ 29 มีนาคม 2538 (dude 2549) ชุดเฉพาะกิจของ พล.ต.ต.เสรี เตมียเวส ขณะดำรงตำแหน่งรอง ผบช.ก. ได้ส่งชุดปฏิบัติการเข้าตรวจค้นบ้านเลขที่ 195/10 ถ.ธานี ต.ในเมือง จ.บุรีรัมย์ และจับกุม นายนฤพล และนางประภาพร ศิริพานิช พร้อมของกลางธนบัตรใบละ 100 บาท และ 20 บาทเย็บติดกัน รวมเป็นจำนวนเงิน 11.4 ล้านบาท ซุกซ่อนในถังกระดาษบริเวณชั้น 2 ของบ้าน นอกจากนี้ ยังพบตรายางรูปยันต์ พร้อมบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งและบัตรโฆษณาหาเสียงของ นายเนวิน ชิดชอบ หมายเลข 4 นายทรงศักดิ์ ทองศรี หมายเลข 5 และนายประสิทธิ์ ตั้งศรีเกียรติกุล หมายเลข 6 ผู้สมัคร ส.ส.จังหวัดบุรีรัมย์ พรรคชาติไทย โดยแจ้งขออนายนฤพลและนางประภาพรว่า ร่วมกันกระทำเพื่อจูงใจให้ผู้เลือกตั้งลงคะแนนให้แก่ตนหรือผู้สมัครอื่น หรือให้คงวันมิให้ลงคะแนนให้แก่ผู้สมัครใดด้วยวิธีการ จัดทำ ให้เสนอให้ หรือสัญญาว่าจะให้ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใด อันอาจคำนวณเป็นเงินได้แก่ผู้ใด ตามมาตรา 35 พ.ร.บ.เลือกตั้ง นอกจากนี้ จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งในการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2550 ก็ได้พบปัญหาการซื้อขายเสียงจนถึงขั้นเป็นคดีความ คือ คดีการทุจริตเลือกตั้งที่อำเภอพระทองคำ เมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน 2550 ซึ่งเป็นคดีที่ตำรวจภูธรตำบลบ้านนายดี แซ่เหล็ก แล้วพบเงินสดจำนวน 10,700 บาท พร้อมใบรายชื่อผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคพลังประชาชน และใบรายชื่อชาวบ้าน ส่อเค้าว่าเป็นการเตรียมทุจริตซื้อเสียง เพราะพบธนบัตรใบละ 100 บาท เย็บติดกับกระดาษปฏิทินที่มีบัญชีรายชื่อชาวบ้าน 3 หมู่บ้าน ของตำบลสระพระ จำนวน 3 ชอง ชองละ 200 300 และ 500 บาท รวมทั้งมีใบสมัครสมาชิกพรรคพลังประชาชนที่มีชาวบ้านกรอกข้อมูลแล้วจำนวนหนึ่ง โดยนายดีได้การว่าเป็นเงินที่ได้จากการขายน้ำมันที่ปั้มน้ำมันของตนเอง และเตรียมไว้จ่ายเป็นค่ารถที่ขนคนไปฟังการปราศรัยเปิดตัวผู้สมัครของพรรคพลังประชาชนที่วัดกุดตาตำ ตำบลทับรัง อำเภอพระทองคำ ในคืนวันที่ 12 พฤศจิกายน 2550 และเงินดังกล่าวเป็นเงินที่ได้สำรองจ่ายเป็นค่าจ้างรถทั้งหมดก่อน แล้วหวัละแนจะนำเงินมาคืนให้ในภายหลัง (สรุปเรียบเรียงจาก อมรรัตน์ สือถิธร 2550) ซึ่งในกรณีคดีการทุจริตการเลือกตั้งดังกล่าว เป็นการพบการเตรียมการซื้อเสียงโดยผ่านกลุ่มผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง

ดังนั้น การเลือกตั้งส่วนหนึ่งจึงยังคงมีปัญหาที่กระทบต่อการสร้างประชาธิปไตยของประเทศไทยที่ได้เริ่มมาตั้งแต่ พ.ศ. 2475 ทั้งปัญหารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยถูกยกเลิกไปถึง 17 ฉบับ และการปฏิบัติที่เป็นปัญหาเรื้อรังไม่สามารถแก้ไขให้ดีขึ้นได้ ยังคงครุครั้งพัฒนาการของประชาธิปไตยของไทยมาอย่างต่อเนื่องและยาวนาน โดยที่การแก้ไขปัญหาดังกล่าวส่วนหนึ่งเกี่ยวข้องกับเลือกตั้งและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จึงควรพิจารณาการเลือกตั้งในฐานะที่เป็นกระบวนการเพื่อให้ได้มาซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ยังคงพบปัญหาการขาดความบริสุทธิ์ ยุติธรรม ผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งถูกชักจูงและจูงใจด้วยวิธีการต่างๆ ทั้งการแจกเงินและ

สิ่งของ รวมถึงการสัญญาว่าจะให้โดยผ่านกลุ่มผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง เพื่อให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งได้รับการสนับสนุนคะแนนเสียงจนสามารถชนะการเลือกตั้งได้ การทำความเข้าใจในพฤติกรรมของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งจึงเป็นส่วนหนึ่งที่จะอธิบายถึงปัญหาในกระบวนการเลือกตั้งของไทย ซึ่งจะได้นำไปสู่การแก้ไขเยียวยาตลอดจนสร้างภูมิคุ้มกันปัญหาดังกล่าวได้บ้าง

จึงเป็นการสมควรที่จะได้ศึกษาพฤติกรรมของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งที่รับหน้าที่แสวงหาการสนับสนุนคะแนนเสียงจากผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ซึ่งในทางปฏิบัติแล้วจะหมายถึงหัวคะแนนนั่นเอง เพราะเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่ทำให้ระบอบประชาธิปไตยของไทย เบี่ยงเบนไปจนกลายเป็นราชาธิปไตย ที่แม้แต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ก็ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาลงประชานิยมดังกล่าวได้ ทั้งนี้ ในการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2550 นั้น เป็นการเลือกตั้งที่เกิดขึ้นภายใต้บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ที่มีเจตนารมณ์ส่วนหนึ่งเพื่อแก้ไขการซื้อสิทธิ์ขายเสียง รวมทั้งการเลือกตั้งที่ไม่เป็นไปโดยบริสุทธิ์และเที่ยงธรรมของไทยที่มีมาช้านาน นอกจากนี้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ยังมีเจตนารมณ์ที่ต้องการแก้ไขปัญหาของการเมืองไทยด้วย ดังนั้น เมื่อได้มีการประกาศพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป พ.ศ. 2550 ซึ่งกำหนดวันเลือกตั้ง คือ วันที่ 23 ธันวาคม 2550 นั้น ทำให้พรรคการเมือง ผู้สมัครรับเลือกตั้ง และผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง ได้เข้าสู่กระบวนการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าว จึงเป็นที่น่าสนใจจะศึกษาถึงพฤติกรรมของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งของการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2550

ประกอบกับ จังหวัดนครราชสีมาเป็นจังหวัดหนึ่งที่ตำรวจภูธรภาค 3 ประเมินว่าเป็นพื้นที่ที่มีการแข่งขันกันอย่างดุเดือด โดย พ.ต.อ.ภาณุ บุรณศิริ (2551 : 33) ได้ระบุไว้ว่า จากการประชุมตำรวจภูธรภาค 3 เรื่อง การปราบปรามกลุ่มมือปืนรับจ้าง และกลุ่มผู้มีอิทธิพล ได้มีคำสั่งให้ตำรวจชุดสืบสวนของแต่ละภูธรจังหวัดเร่งสำรวจและหาข้อมูลกลุ่มมือปืนให้เป็นปัจจุบัน เพราะทราบว่ามียูอยู่ในพื้นที่ประมาณ 20 คนให้เรียบร้อย ก่อนช่วงวันเลือกตั้ง 23 ธันวาคม ส่วนพื้นที่ที่มีการจับตามองและน่าเป็นห่วงมากที่สุดคือ จังหวัดนครราชสีมา และจังหวัดบุรีรัมย์ เนื่องจากมีการแข่งขันกันอย่างดุเดือด ซึ่งข้อมูลที่ชี้ให้เห็นว่า การเลือกตั้งในจังหวัดนครราชสีมาเป็นการเลือกตั้งที่มีการแข่งขันรุนแรง ได้แก่ การที่พรรคการเมืองใหญ่ๆ ประกาศจะยึดพื้นที่จังหวัดนครราชสีมาให้ได้ เช่น พรรครวมใจไทยชาติพัฒนา ที่นายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ ได้ประกาศไว้ว่า โคราชเป็นเมืองหลวงของพรรครวมใจไทยชาติพัฒนา จะแพ้ไม่ได้เด็ดขาด เป็นต้น อย่างไรก็ตาม จังหวัดนครราชสีมา นั้น แต่เดิมเป็นพื้นที่ของพรรคชาติพัฒนา และนายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ เคยนำพาลูกพรรคชาติพัฒนาขณะนั้น เข้าสังกัดพรรคไทยรักไทย ทำให้การเลือกตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2548 มี

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากพรรคไทยรักไทย ถึง 15 คน จากจำนวนทั้งหมด 16 คน ดังนั้น ในการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2550 จึงยังคงมีฐานเสียงของพรรคไทยรักไทยฝังอยู่ในพื้นที่จังหวัด นครราชสีมาอย่างเหนียวแน่นเป็นจำนวนมาก ดังนั้น เมื่อนายสุวัจน์ จัดตั้งพรรครวมใจไทยชาติ พัฒนา จึงต้องแข่งขันกันกับเจ้าของพื้นที่ซึ่งเปลี่ยนสังกัดจากพรรคไทยรักไทยเป็นพรรคพลัง ประชาชนอย่างคึกคัก จากภาพรวมของจังหวัดนครราชสีมาที่ประกอบด้วย 32 อำเภอ และถูกแบ่ง ออกเป็น 6 เขตเลือกตั้ง พบว่า เขตเลือกตั้งที่ 2 ซึ่งประกอบด้วย 5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอปากช่อง อำเภอวังน้ำเขียว อำเภอเสิงสาง อำเภอครบุรี และอำเภอปักธงชัย เป็นเขตเลือกตั้งที่ถูกจับตามอง มากที่สุดในจังหวัดนครราชสีมา และถือได้ว่าเป็นสนามที่คึกคักที่สุดของจังหวัด เนื่องจาก ครอบคลุมหลายอำเภอ แต่ละอำเภอก็มีเจ้าของพื้นที่ที่ปักหลักยึดฐานคะแนนเสียงของตัวเองอย่าง เหนียวแน่น และมีผู้สมัครรับเลือกตั้งที่โดดเด่นจำนวนมาก ยกตัวอย่างเช่น พ.ต.ท.สมชาย เพศประเสริฐ สังกัดพรรคพลังประชาชน ผู้เป็นเจ้าของฐานเสียงที่อำเภอปากช่อง นายสัมภานุ อรรถาวงษ์ พี่ชาย “แรมโบ๊” สุพร อรรถาวงษ์ ซึ่งมีฐานคะแนนเสียงอยู่ที่อำเภอครบุรี ของพรรค พลังประชาชน ในขณะที่คู่แข่งทางการเมือง คือ พรรครวมใจไทยชาติพัฒนา ส่ง นายสมศักดิ์ พันธุ์ เกษม ที่มีฐานเสียงสำคัญอยู่ที่เมืองปักธงชัย พร้อมด้วยนางศิริพร ชาติปฏิมา-พงษ์ ภรรยาของนาย วิฑูร ชาติปฏิมาพงษ์ ที่ขณะนั้นดำรงตำแหน่ง นายกองค้การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา จึงเป็น ผู้มีฐานเสียงกว้างขวางคนหนึ่งของจังหวัด อย่างไรก็ตาม พรรคเพื่อแผ่นดิน ซึ่งเป็นพรรคใหม่ ยัง ได้รับการประเมินว่าจะได้รับคะแนนเสียงมากจนกระทั่งชนะการเลือกตั้งครั้งนี้ได้ เพราะมีเงินทุน เพื่อสนับสนุนการหาเสียงมาก และมีทีมหาเสียงที่มีประสิทธิภาพ พรรคเพื่อแผ่นดินส่งผู้สมัคร คือ นางจิตรวรรณ หวังศุภกิจ โกลล ซึ่งก่อนจะสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ได้ดำรงตำแหน่ง นายกเทศมนตรีตำบลเสิงสางติดต่อกัน 2 สมัยซ้อน และเป็นภรรยาของนายสมศักดิ์ หวังศุภกิจ โกลล อดีตสมาชิกวุฒิสภาและเจ้าของโรงงานแป้งมัน เอี่ยมเฮง มีฐานเสียงในกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูก มัน และนายประนอม โพธิ์คำ อดีตกำนันตำบลวังน้ำเขียว เป็นต้น ทำให้บรรยากาศการหาเสียง เป็นไปอย่างเข้มข้น

ซึ่งในท้ายที่สุดแล้ว ผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของเขตเลือกตั้งที่ 2 จังหวัดนครราชสีมา ครั้งนี้ ผู้ที่ชนะการเลือกตั้ง จำนวน 3 คน เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งที่เป็นเจ้าของ พื้นที่เดิม เพียง 1 คน ในขณะที่อีก 2 คน เป็นผู้สมัครหน้าใหม่ที่ไม่เคยสมัครรับเลือกตั้งเป็น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาก่อน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพในการแสวงหาและรวบรวม คะแนนเสียงของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง ตลอดจนความเข้มข้นในการแข่งขันเพื่อแสวงหา และรวบรวมคะแนนเสียงจากผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งที่ 2 ของจังหวัดนครราชสีมา ได้เป็นอย่างดี

เมื่อประกอบกับผู้วิจัยมีภูมิลำเนาอยู่ในพื้นที่ และได้มีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้งดังกล่าว โดยปฏิบัติหน้าที่เป็นประธานกรรมการการเลือกตั้งประจำหน่วยเลือกตั้ง ทำให้ได้รับทราบข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการทำวิจัยบางส่วน เช่น บรรยากาศการแข่งขันหาคะแนนเสียง และพฤติกรรมต่างๆ ที่ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งแสดงออกเพื่อขอคะแนนจากผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง เป็นต้น จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจจะศึกษาพฤติกรรมของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งในบทบาทการเป็นผู้แสวงหาและรวบรวมการสนับสนุนเป็นคะแนนเสียงให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง และกำหนดกรณีศึกษา คือ เขตเลือกตั้งที่ 2 จังหวัดนครราชสีมา

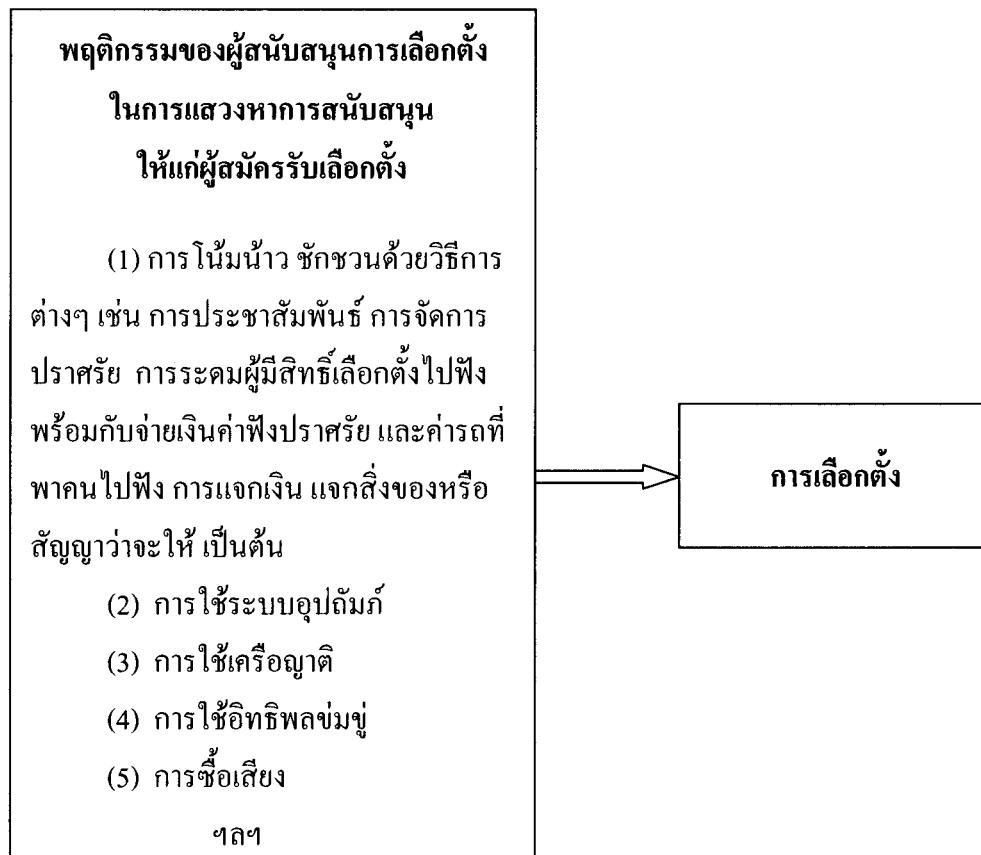
2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาถึงลักษณะที่ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งให้การสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง
- 2.2 เพื่อศึกษาพฤติกรรมของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งในการแสวงหาการสนับสนุนจากผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ในการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2550 ของเขตเลือกตั้งที่ 2 จังหวัดนครราชสีมา
- 2.3 เพื่อศึกษาถึงปัญหาอุปสรรคของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งในการแสวงหาการสนับสนุนจากผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ในการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2550 ของเขตเลือกตั้งที่ 2 จังหวัดนครราชสีมา
- 2.4 เพื่อให้ข้อเสนอแนะที่นำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมแสวงหาการสนับสนุนจากผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นพฤติกรรมที่ดีเหมาะสมและสอดคล้องกับระบอบประชาธิปไตยและกฎหมาย

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาพฤติกรรมของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งในการแสวงหาการสนับสนุนจากผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง เน้นศึกษาพฤติกรรมของผู้สนับสนุนการเลือกตั้งที่แสดงออกเพื่อกระทำการแสวงหาการสนับสนุนเป็นคะแนนเสียงจากผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งในการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2550 ซึ่งทำให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งประสบความสำเร็จในการเลือกตั้งดังกล่าว ตัวอย่างเช่น การโน้มน้าวชักชวน การใช้ระบบ

อุปถัมภ์ การใช้เครือญาติ และการใช้อิทธิพลข่มขู่ หรือการซื้อเสียง เหล่านี้เป็นต้น โดยศึกษากรณีเขตเลือกตั้งที่ 2 จังหวัดนครราชสีมา กรอบแนวคิดการวิจัยแสดงดังรูปภาพต่อไปนี้

รูปที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. ขอบเขตของการวิจัย

4.1 การศึกษาวิจัยจะศึกษาในเขตพื้นที่ของเขตเลือกตั้งที่ 2 จังหวัดนครราชสีมา ในการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2550 ตามประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง ประกอบไปด้วย อำเภอปากช่อง อำเภอปักธงชัย อำเภอวังน้ำเขียว อำเภอเสิงสาง และอำเภอครบุรี

4.2 การศึกษาวิจัยจะศึกษาเฉพาะพฤติกรรมของผู้ที่ทำหน้าที่ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งในการแสวงหาการสนับสนุนเป็นคะแนนเสียงให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ประสบความสำเร็จในการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2550 ของเขตเลือกตั้งที่ 2 จังหวัดนครราชสีมา โดยกำหนดไว้ว่าเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ได้รับคะแนนเสียงจากการเลือกตั้งไม่น้อยกว่า 80,000 คะแนน

5. ข้อตกลงเบื้องต้น

5.1 ผู้วิจัยกำหนดอักษรย่อเป็นชื่อสมมติ แทนชื่อของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ตามขอบเขตการวิจัย มีจำนวนทั้งสิ้น 3 คน ซึ่งจะได้เอ่ยนามถึงในการวิจัย ดังนี้

5.1.1 ผู้สมัคร ก แทนผู้สมัครรับเลือกตั้งคนที่ 1

5.1.2 ผู้สมัคร ข แทนผู้สมัครรับเลือกตั้งคนที่ 2

5.1.3 ผู้สมัคร ค แทนผู้สมัครรับเลือกตั้งคนที่ 3

5.1.4 ผู้มีสิทธิ ป แทนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งของอำเภอปากช่อง

5.1.5 ผู้มีสิทธิ ว แทนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งของอำเภอวังน้ำเขียว

5.1.6 ผู้มีสิทธิ ส แทนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งของอำเภอเสิงสาง

5.1.7 ผู้มีสิทธิ ทร แทนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งของอำเภอครบุรี

5.1.8 ผู้มีสิทธิ ฐ แทนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งของอำเภอปักธงชัย

5.2 ผู้วิจัยกำหนดอักษรย่อและตัวเลขเป็นชื่อสมมติ แทนชื่อของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ได้เข้าร่วมทำหน้าที่แสวงหาและรวบรวมการสนับสนุนเป็นคะแนนเสียงจากผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง และผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งที่ยินดีให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง ตามข้อ 5.1 ซึ่งอาจจะได้เอ่ยนามถึงในการวิจัย โดยกำหนดตามระดับความสำคัญของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง ทั้งนี้ สามารถแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งหลัก ซึ่งเป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง และมีบทบาทสำคัญมากในการกำหนดรูปแบบการแสวงหาและรวบรวมคะแนนเสียง โดยผู้สมัครรับเลือกตั้งแต่ละคนอาจมีผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งหลักเพียง 2 - 3 คน กลุ่มที่ 2 ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งระดับรอง คือ ผู้ที่ทำหน้าที่แสวงหาและรวบรวมคะแนนเสียงในระดับอำเภอหรือตำบล ผู้สมัครหนึ่งคนมีผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งระดับรอง จำนวนประมาณ 5 คน สำหรับ 5 อำเภอในเขตเลือกตั้งนี้ กลุ่มที่ 3 ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งระดับล่าง คือ

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

6.1 ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง หมายถึง ผู้ที่รับจะทำหน้าที่แสวงหาการสนับสนุนเป็นคะแนนเสียงและรวบรวมคะแนนเสียงด้วยวิธีการต่างๆ ให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2550 เขตเลือกตั้งที่ 2 จังหวัดนครราชสีมา จนทำให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งชนะการเลือกตั้ง ดังนั้น ในความหมายทั่วไป ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งที่แสวงหาการสนับสนุนเป็นคะแนนเสียงจากผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง จึงหมายความถึงหัวคะแนนของผู้สมัครรับเลือกตั้งนั่นเอง

6.2 ผู้สมัครรับเลือกตั้ง หมายถึง ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขตเลือกตั้งที่ 2 จังหวัดนครราชสีมา ที่ประสบความสำเร็จในการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2550 กล่าวคือ ได้รับคะแนนเสียงจากการเลือกตั้งไม่น้อยกว่า 80,000 คะแนนจากจำนวนผู้ที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง 230,389 คน (อ้างใน <http://mcof.net/election : 2551>) ดังนั้น จึงมีผู้สมัครรับเลือกตั้งตามนิยามศัพท์นี้ จำนวน 3 คน

6.3 เขตเลือกตั้งที่ 2 จังหวัดนครราชสีมา หมายถึงเขตเลือกตั้งที่ 2 จังหวัดนครราชสีมา ในการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2550 ตามประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่อง การแบ่งเขตเลือกตั้งสำหรับการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งในจังหวัดที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้เกินสามคน ประกอบไปด้วย 5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอปักธงชัย อำเภอเสิงสาง อำเภอครบุรี อำเภอวังน้ำเขียว และอำเภอปากช่อง

6.4 ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง หมายถึง ผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขตเลือกตั้งที่ 2 จังหวัดนครราชสีมา ในการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2550

6.5 ผู้สมัคร หมายถึง ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2550 เขตเลือกตั้งที่ 2 จังหวัดนครราชสีมา

6.6 การแสวงหา หมายถึง การชวนขววยกระทำทุกวิถีทาง เพื่อให้ได้รับผลตามที่หวัง คาดไว้ จึงหมายถึง การพยายามกระทำทุกวิถีทางทั้งโดยถูกกฎหมาย และไม่ถูกกฎหมายเพื่อให้ได้รับการสนับสนุนคะแนนเสียง

6.7 การสนับสนุน หมายถึง การส่งเสริม การช่วยเหลือ ในที่นี้จึงหมายถึงการส่งเสริม และช่วยเหลือในทางการเมือง การหาเสียงและการลงคะแนนเสียง

6.8 คะแนนเสียง หมายถึง คะแนนที่ลงในการออกเสียงเลือกตั้งของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง โดยเป็นคะแนนเสียงที่มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งได้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งของตนเอง ณ หน่วยเลือกตั้งที่ตนเองมีชื่อในบัญชีผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ของการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2550 เขตเลือกตั้งที่ 2 จังหวัดนครราชสีมา

6.9 การซื้อเสียง หมายถึง การให้สิ่งตอบแทน หรือการสัญญาว่าจะให้ โดยกระทำในนามของผู้สมัครรับเลือกตั้ง เพื่อแลกกับคะแนนเสียงจากผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง

6.10 การเจรจาต่อรอง หมายถึง การเรียกร้องหรือเสนอให้มีการแลกเปลี่ยนสิ่งต่างๆ โดยไม่เกิดการเสียเปรียบซึ่งกันและกันระหว่างบุคคลสองฝ่ายในการเลือกตั้ง เช่น การเจรจาต่อรองของผู้ที่มีฐานคะแนนเสียง 100 เสียง แลกกับเงิน 50,000 บาท หรือ การเจรจาต่อรองเงื่อนไขการร่วมเป็นทีมพรรคหาเสียงของหัวคะแนน โดยขอแลกกับการทำถนนอย่างดีให้ เป็นต้น

6.11 การแจกสิ่งของ หมายถึง การนำสิ่งของต่างๆ ไปให้แก่ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง โดยกระทำในนามของผู้สมัครรับเลือกตั้ง โดยมุ่งหวังว่าจะได้รับคะแนนเสียง

6.12 การจัดเลี้ยง หมายถึง การที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือผู้แทนของผู้สมัครจัดให้มีการเลี้ยงอาหารหรือเครื่องดื่มโดยไม่คิดค่าใช้จ่ายให้แก่ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง โดยคาดหวังจะได้รับคะแนนเสียง

6.13 การจัดเที่ยว หมายถึง การที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือผู้แทนของผู้สมัครพาผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งไปเที่ยวยังสถานที่ต่างๆ โดยไม่คิดค่าใช้จ่าย โดยคาดหวังว่าจะได้รับคะแนนเสียง

6.14 การสัญญาว่าจะให้ หมายถึง การจูงใจผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งด้วยการให้คำมั่นสัญญาของผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือผู้แทนของผู้สมัคร ว่า หากผู้สมัครรับเลือกตั้งได้รับคะแนนเสียงจนสามารถชนะการเลือกตั้งได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้ว จะดำเนินการเรื่องต่างๆ ให้

6.15 ผลประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ หมายถึง ผลประโยชน์ในรูปแบบต่างๆ ที่สามารถคำนวณมูลค่าเป็นเงินได้ ซึ่งผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือผู้สมัครรับเลือกตั้งได้จัดทำ ให้ เสนอให้ หรือสัญญาว่าจะให้แก่ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งเพื่อเป็นการจูงใจให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนเสียงให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ตนเองให้การสนับสนุนอยู่

6.16 คณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือ กกต. หมายถึง องค์กรอิสระองค์กรหนึ่ง ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มีจำนวน 5 คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา มีหน้าที่ตามที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2550 ที่สำคัญคือ มีหน้าที่ควบคุมและดำเนินการหรือจัดให้มีการเลือกตั้ง ที่สุจริตและเที่ยงธรรม

6.17 พรรคการเมือง หมายถึง องค์กรที่จัดตั้งเป็น "พรรคการเมือง" และเป็นพรรคการเมืองที่ได้ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อมีการประกาศให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป เมื่อวันที่ 23 ธันวาคม พ.ศ. 2550

6.18 องค์กรเอกชน หมายถึง องค์กรภาคเอกชนต่างๆ ที่มีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบ และอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง เช่น ฟิเนต เป็นต้น ในการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2550 เขตเลือกตั้งที่ 2 จังหวัดนครราชสีมา

6.19 ปัญหาอุปสรรค หมายถึง ปัญหาหรืออุปสรรคที่ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งได้พบเห็นในขณะดำเนินการแสวงหาและรวบรวมคะแนนเสียงให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งทำให้ การแสวงหาและรวบรวมคะแนนเสียงยากลำบาก เช่น การถูกใส่ร้าย ถูกขัดขวาง ในขณะออกกรณรงค์หาเสียง หรือไม่กล้ากระทำการหาเสียงบางวิธีการเพราะการเกรงว่าจะผิดกฎหมายเลือกตั้ง เป็นต้น

6.20 พระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้ง หมายถึง พระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป พ.ศ. 2550 ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 124 ตอนที่ 73 ก ลงวันที่ 24 ตุลาคม 2550 โดยให้ใช้บังคับในวันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป ซึ่งก็คือ วันที่ 25 ตุลาคม 2550

6.21 ช่วงเวลาก่อนการเลือกตั้ง หมายถึง ช่วงระยะเวลาก่อนที่พระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป พ.ศ. 2550 ได้รับการประกาศให้ใช้บังคับ กล่าวคือ ก่อนวันที่ 25 ตุลาคม 2550

6.22 ช่วงเวลาขณะเลือกตั้ง หมายถึง ช่วงระยะเวลาขณะที่พระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป พ.ศ. 2550 ได้รับการประกาศให้ใช้บังคับ กล่าวคือ ช่วงระยะเวลาระหว่างวันที่ 25 ตุลาคม – 23 ธันวาคม 2550 เป็นเวลา 60 วัน นับจนถึงวันเลือกตั้ง

6.23 ช่วงเวลาหลังจากการเลือกตั้ง หมายถึง ช่วงระยะเวลาหลังจากการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป พ.ศ. 2550 สิ้นสุดลง กล่าวคือ หลังจากวันที่ 23 ธันวาคม 2550 แล้ว

6.24 กฎหมายเลือกตั้ง หมายถึง กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ ที่มีผลใช้บังคับทางกฎหมาย ซึ่งมีบทบัญญัติ หรือเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป พ.ศ. 2550 ตัวอย่างเช่น พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2550 ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งต่างๆ เป็นต้น

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 ทำให้ทราบถึงลักษณะโดยทั่วไปที่ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งให้การสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง

7.2 ทำให้ทราบถึงพฤติกรรมของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งในการแสวงหาการสนับสนุนจากผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ในการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2550 กรณีของเขตเลือกตั้งที่ 2 จังหวัดนครราชสีมา

7.3 ทำให้ทราบถึงปัญหาอุปสรรคของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งในการแสวงหาการสนับสนุนจากผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ในการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2550 กรณีของเขตเลือกตั้งที่ 2 จังหวัดนครราชสีมา

7.4 ทราบถึงสาระสำคัญในระดับพื้นฐานของกระบวนการเลือกตั้งของไทยที่เป็นปัญหาอุปสรรคต่อการพัฒนาประชาธิปไตย

7.5 ได้รับข้อเสนอแนะเพื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมแสวงหาการสนับสนุนจากผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งให้เป็นพฤติกรรมที่ดี เหมาะสมและสอดคล้องกับระบอบประชาธิปไตยและกฎหมาย

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย เรื่อง พฤติกรรมของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง : ศึกษากรณีการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2550 ของเขตเลือกตั้งที่ 2 จังหวัดนครราชสีมา นี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสาร ตำรา วารสาร รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัย โดยได้นำเสนอในหัวข้อต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง โดยได้ศึกษาจากแนวคิดเกี่ยวกับการเมือง แนวคิดประชาธิปไตย แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง แนวคิดเกี่ยวกับการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง แนวคิดความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ แนวคิดเกี่ยวกับหวัคະແນน แนวคิดเกี่ยวกับพรรคการเมือง และสาระสำคัญของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2550

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1.1 แนวคิดเกี่ยวกับการเมือง คำว่า “การเมือง” นั้น เป็นสิ่งที่นักวิชาการสาขารัฐศาสตร์ให้ความสำคัญ และได้ศึกษาค้นคว้าในบริบทที่เกี่ยวข้องเรื่อยมา ทั้งนี้ “การเมือง” ในความหมายของนักวิชาการหลายท่านสามารถสรุปและรวมรวมได้ดังต่อไปนี้

เสนีย์ คำสุข (2550 : 1-2) อธิบายว่าในกรอบกว้างๆ “การเมือง” หมายถึง การที่คนหรือกลุ่มคนที่มีความต้องการหรือมีวัตถุประสงค์ (Objectives) แตกต่างกันได้ทำกิจกรรมต่างๆ ทั้งในลักษณะของความร่วมมือกัน (Co-operation) เพราะเห็นชอบร่วมกัน (Consensus) และในลักษณะของการแข่งขันกัน (Competition) เพราะขัดแย้งกัน (Conflict) เพื่อให้บรรลุไปสู่วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ต้องการ หรือการเมืองในกรอบที่กว้าง และครอบคลุมในทุกมิติของปรากฏการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นในสังคมมนุษย์ ก็คือต้องมองการเมืองในสามมิติประกอบกันได้แก่ หนึ่ง มิติที่เน้นระหว่างกระบวนการ (Process) กับการเน้นที่ขนาดหรือพื้นที่ (Site or Arena) โดยกรอบกระบวนการมีมิตกว้างกว่าพื้นที่ เพราะไม่พิจารณาเฉพาะสถานบันการเมืองทางการเมือง แต่รวมเอากิจกรรมและกลุ่มต่างๆ ในภาคสังคมเข้าไว้ด้วย สอง คือ ระหว่างมิติด้านการขยายกว้าง (Extensive) กับมิติที่จำกัด (Limited) ในขอบเขตที่จำกัดก็คือ เน้นที่การทำ การตัดสินใจในการ

ปกครองสาธารณะและเป็นทางการทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ส่วนมิติขยายกว้างครอบคลุมออกไปสู่ข่ายใยในความสัมพันธ์เชิงการเมืองของทุกสถาบัน ซึ่งปกครอง (Govern) สังคม เศรษฐกิจ และชีวิตการเมือง หรือเป็นการเมืองของการบริหาร การจัดการปกครอง (Politics of governance) และ สาม ระหว่างมิติเชิงศาสตร์ (Science) กับมิติการแปลและอธิบายความ (Interpretation) มิติเชิงศาสตร์เป็นแนวทางการศึกษาเชิงพฤติกรรมที่มุ่งเข้าใจการเมืองเชิงลึก ทั้งด้านแบบแผน การบัญญัติกฎหมาย กระบวนการหรือกฎทั่วไป ซึ่งเป็นประเด็นที่อยู่เบื้องหลังการเกิดเหตุการณ์ทางการเมือง ส่วนมิติเชิงการแปลและอธิบายความจะเน้นลักษณะเฉพาะทางการเมืองที่ต้องย้อนไปศึกษาประวัติศาสตร์ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งประวัติศาสตร์รัฐธรรมนูญ (Constitutional history) ในด้านหนึ่งกับปรัชญาการเมือง (Political philosophy) ในอีกด้านหนึ่ง

ทวี สุรฤทธิกุล (2550 : 103) กล่าวว่า “การเมือง” หมายถึง การแบ่งสรรสิ่งที่ทุกคนเห็นว่ามีความสำคัญต่าง ๆ ได้แก่ ความมั่นคงปลอดภัย ความมั่งคั่งร่ำรวย ความฉลาด หน้าที่การงาน การทำมาหากิน อำนาจ เกียรติยศ ตำแหน่ง ศักดิ์ศรี การยอมรับ ตลอดจนสิทธิ และเสรีภาพ ให้แก่กัน และกัน โดยองค์กรผู้ครอบครองอำนาจซึ่งอาจจะเป็นคนๆ เดียว กลุ่มคน หรือตัวแทน รวมถึงโดยประชาชนทั้งหมดโดยตรงก็ได้ จึงเกิดเป็นลัทธิหรือระบบการเมือง ก็ด้วยพิจารณาว่าใครเป็นผู้แบ่งสรร แบ่งสรรอย่างไร และแบ่งสรรเพื่อใคร

เรื่องวิทย์ เกษสุวรรณ (2549 : 4) ชี้ว่า “การเมือง” เป็นคำที่หมายถึงกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจขององค์กรของรัฐและเกี่ยวข้องกับแนวคิดเรื่องอำนาจ (Power) อำนาจหน้าที่ (Authority) การปกครอง (Ruling) การออกคำสั่ง (Command) และการควบคุม (Control) แต่บางทีนักรัฐศาสตร์ก็ให้การเมืองมีความหมายขยายครอบคลุมถึงกิจกรรมทุกอย่างของความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ที่เกี่ยวกับอำนาจและอำนาจหน้าที่ นอกจากนี้ การเมืองยังเกี่ยวไม่พ้นที่จะเกี่ยวข้องกับความขัดแย้ง (Conflict) เพราะความขัดแย้งเป็นลักษณะเด่นลักษณะหนึ่งที่เกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ เมื่อมีความขัดแย้งเกิดขึ้น ก็มีการแก้ปัญหาและยุติปัญหาโดยใช้อำนาจและอำนาจหน้าที่ การกระทำดังกล่าวนี้ก็กลายเป็นการเมืองด้วย

ลิขิต ธีรเวคิน (อ้างใน ชูชีพ ยินดีฉัตร 2543 : 245) ระบุไว้ว่า การเมืองเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับอำนาจ เพื่อใช้อำนาจดังกล่าวแจกแจงสิ่งที่มีคุณค่าต่อสังคม ซึ่งได้แก่ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ การแจกแจงฐานะทางสังคม และการกำหนดที่มาของอำนาจการปกครอง รวมตลอดทั้งการควบคุมการใช้อำนาจและการเปลี่ยนตัวผู้นำ

นอกจากนี้ สุพจน์ บุญวิเศษ (2549 : 20) ได้สรุปรวบรวมความหมายของการเมืองที่นักรัฐศาสตร์ตั้งแต่ยุคกรีกโบราณจนกระทั่งปัจจุบันไว้หลายท่าน ดังนี้ *อริสโตเติล (Aristotle)* ให้ความหมายของการเมืองว่า เป็นการใช้อำนาจหน้าที่เพื่อสาธารณประโยชน์ และแสดงทัศนะว่าโดย

ธรรมชาติแล้ว มนุษย์เป็นสัตว์การเมืองจึงต้องอาศัยอยู่ร่วมกันเป็นชุมชน แมกซ์ เวเบอร์ (Max Weber) นักสังคมวิทยาชาวเยอรมันให้ทัศนคติเกี่ยวกับการเมืองว่า เป็นกิจกรรมหรือแนวทางของรัฐ ไม่ใช่เป็นจุดหมายของรัฐ กิจกรรมของรัฐนั้นหมายถึงการต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจ เพื่อสามารถแบ่งสรรอำนาจหน้าที่ระหว่างบุคคล หรือกลุ่มบุคคล หรือระหว่างสองส่วนย่อยๆ ภายในรัฐนั้น ฮาโรลด์ ลาสเวลล์ (Harold Lasswell) นักวิชาการชาวเยอรมัน ได้กล่าวว่า การเมืองเป็นเรื่องเกี่ยวกับอิทธิพลและผู้มีอิทธิพล นิโคโล มาเคียเวลลี (Niccolo Machiavelli) นักคิดและนักการเมืองชาวอิตาลีให้คำนิยามของการเมืองว่า เป็นเรื่องของการต่อสู้เพื่อแสวงหาอำนาจและการใช้อำนาจอย่างมีศิลปะ มาเคียเวลลีได้สอนให้ผู้ปกครองมีความสามารถสองด้าน ด้านหนึ่งคือพลังกำลัง และกำลังใจกล้าแข็ง ให้เข้มแข็งแบบ “สิงโต” และมีความเฉลียวฉลาดแบบ “สุนัขจิ้งจอก” เดวิด อีสตัน (David Easton) นักรัฐศาสตร์ผู้นำการศึกษาในแนวระบบให้คำนิยามว่า การเมืองเป็นเรื่องของการใช้อำนาจหน้าที่ในการจัดสรรสิ่งที่มีคุณค่าสำหรับสังคม ความขัดแย้งของสมาชิกในสังคมเป็นจุดเริ่มต้นของกิจกรรมทางการเมือง ซึ่งเป็นกระบวนการต่อรองหาข้อยุติ กิจกรรมทางการเมืองต้องมียุทธศาสตร์ประกอบ 3 ประการ คือ หนึ่ง เป็นการต่อสู้ ดิ้นรน แข่งขัน ต่อรอง และประนีประนอม สอง โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในปัญหาของส่วนรวม และ สาม ผลของการตัดสินใจนั้น จะต้องมีผลกระทบต่อส่วนรวม

ทั้งนี้ การศึกษาการเมืองในทางรัฐศาสตร์เป็นการศึกษาเกี่ยวกับความคิดทางการเมือง สถาบันทางการเมือง กลุ่มและกระบวนการทางการเมือง และพฤติกรรมทางการเมือง ซึ่งสรุปและเรียบเรียงจากเอกสาร โสตัทส์สัญชาติวิชา หลักและวิธีวิเคราะห์ทางการเมืองสมัยใหม่ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช (2548 : 25-27) ดังต่อไปนี้

1.1.1 การศึกษาเกี่ยวกับความคิดทางการเมือง เริ่มต้นจากการศึกษาความคิดของปรัชญาทางการเมือง จากอดีตจนถึงปัจจุบันผ่านยุคสมัยต่างๆ ซึ่งการศึกษาเกี่ยวกับความคิดทางการเมืองเป็นการสร้างกรอบความคิดให้แก่ผู้ศึกษาวิจัยเรื่องราวทางการเมือง ช่วยให้เข้าใจถึงปรากฏการณ์ต่างๆ ในทางการเมืองที่เป็นอยู่ อีกทั้งยังเป็นพื้นฐานสำคัญของระบอบการเมืองการปกครอง ดังนั้น การศึกษาเกี่ยวกับความคิดทางการเมือง จึงเป็นการศึกษาถึงแก่นแท้ของระบอบการเมืองการปกครองต่างๆ นั้นเอง

1.1.2 การศึกษาเกี่ยวกับสถาบันทางการเมือง เป็นการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสถาบันทางการเมือง ซึ่งในอดีตจะศึกษาเฉพาะสถาบันที่เป็นทางการในแง่รูปแบบ บทบาท และหน้าที่ แต่ในระยะต่อมาจนถึงปัจจุบันได้มุ่งความสนใจไปยังสถาบันทางการเมืองอย่างไม่เป็นทางการมากขึ้น เช่น พรรคการเมือง กลุ่มผลประโยชน์ กลุ่มกดดัน เป็นต้น โดยเป็นการศึกษาในรายละเอียดของการเป็นตัวแทน ลักษณะของภาวะผู้นำ ยุทธศาสตร์ และกลวิธีในการใช้อิทธิพลกำหนด

นโยบายสาธารณะ สำหรับกรณีของพรรคการเมืองนั้น ส่วนใหญ่จะมุ่งศึกษาความสำคัญ ประเภท และบทบาทต่างๆ ในทางการเมือง

1.1.3 การศึกษากลุ่มและกระบวนการทางการเมือง อาจแยกเป็นการศึกษา กลุ่มทางการเมือง และการศึกษากระบวนการทางการเมือง ซึ่ง **การศึกษากลุ่มทางการเมือง** เป็นการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับกลุ่มทางการเมืองที่เน้นไปที่กลุ่มต่างๆ ในระบบการเมือง โดยมีฐานความคิดและความเชื่อว่า ถ้าสามารถเข้าใจกิจกรรมของกลุ่ม และความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มต่างๆ ได้แล้ว ก็จะเข้าใจเรื่องการเมืองและยังสามารถอธิบาย ตลอดจนวิเคราะห์ระบบการเมืองได้ ในขณะที่ **การศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการทางการเมือง** กระบวนการทางการเมืองหมายถึง กิจกรรมของบุคคลที่พยายามแข่งขันหรือต่อสู้กันเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจหรืออิทธิพล และใช้อำนาจหรืออิทธิพลที่ได้มาไปในการจัดสรรหรือแบ่งปันสิ่งที่มีคุณค่าเพื่อสังคม ขณะเดียวกันก็พยายามพัฒนาขยายอำนาจหรืออิทธิพลที่ได้มา ทั้งนี้ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่มตน การศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการทางการเมืองในระดับกว้าง จึงมุ่งไปในเรื่องของกระบวนการเลือกตั้ง กระบวนการนิติบัญญัติ กระบวนการตุลาการ หรืออีกนัยหนึ่ง คือ กระบวนการในการเข้าสู่อำนาจ การใช้อำนาจ ตลอดจนการตรวจสอบอำนาจ นั่นเอง

1.1.4 พฤติกรรมทางการเมือง เนื่องจากคนไม่ว่าจะเป็นบุคคลเดียวหรือกลุ่มคนก็ตาม ล้วนแต่เป็นตัวแสดงบทบาทหลักทางการเมือง พฤติกรรมที่แสดงออกมาสามารถที่จะกำหนดความเป็นไปในสังคมการเมืองได้ ผู้ที่ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมืองจึงมุ่งค้นหาพลังทางการเมือง ซึ่งมีผลกระทบต่อปฏิบัติการทางการเมือง และจะพยายามค้นหาว่า บุคลิกภาพของบุคคลที่แตกต่างกันออกไปนั้น จะทำให้มีพฤติกรรมทางการเมืองแตกต่างกันหรือไม่

1.2 แนวคิดประชาธิปไตย สำหรับแนวคิดประชาธิปไตยนั้น อมร รักษาสัตย์ (อ้างในประหยัด หงษ์ทองคำ 2549 : 241-242) อธิบายไว้ว่า คำว่า “ประชาธิปไตย” ได้ถูกนำไปใช้ในความหมายต่างๆ กันหลายอย่าง คือ

1) ในความหมายดั้งเดิม คือ การปกครองแบบหนึ่งซึ่งสิทธิในการตัดสินใจทางการเมืองนั้นเป็นของพลเมืองทั้งปวงที่เป็นผู้ใช้โดยตรงตามระเบียบวิธีว่าเสียงข้างมากเป็นฝ่ายชนะ การปกครองแบบนี้เรียกว่า ประชาธิปไตยโดยตรง (direct democracy)

2) เป็นการปกครองแบบหนึ่ง ซึ่งพลเมืองใช้สิทธิอย่างเดียวกันนั้นโดยผ่านทางผู้แทน ซึ่งประชาชนเป็นผู้เลือกและรับผิดชอบต่อประชาชน พลเมืองทั้งหมดไม่ได้ใช้สิทธิในการปกครองด้วยตนเอง แบบนี้เรียกว่า ประชาธิปไตยแบบมีผู้แทน หรือประชาธิปไตยทางอ้อม (representative democracy or indirect democracy)

3) เป็นการปกครองรูปแบบหนึ่ง ซึ่งมักจะได้แก่รูปประชาธิปไตยแบบมีผู้แทน แต่ผู้ที่มีเสียงข้างมากจะใช้อำนาจตัดสินใจได้ก็แต่ภายในขอบเขตจำกัดของรัฐธรรมนูญซึ่งได้ออกแบบไว้รับรองสิทธิของคนข้างน้อยให้ได้ชื่นชมสิทธิส่วนบุคคลหรือส่วนรวมบางประการ เช่น สิทธิในการพูด และสิทธิในทางศาสนา แบบนี้เรียกว่า ประชาธิปไตยเสรี หรือแบบมีรัฐธรรมนูญ (liberal or constitutional democracy)

4) คำว่า ประชาธิปไตย มักจะถูกนำมาใช้อธิบายระบบการเมือง หรือสังคมใดๆ ซึ่งมีแนวโน้มที่จะเกิดความแตกต่างทางสังคมและเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความแตกต่างอันเกิดขึ้นจากการกระจายทรัพย์สินส่วนตัวโดยไม่เท่าเทียมกัน ทั้งนี้ โดยไม่คำนึงถึงว่ารูปของการปกครองในระบบนั้น จะมีลักษณะประชาธิปไตยตามความหมาย 3 ประการข้างต้นหรือไม่ แบบนี้เรียกว่า ประชาธิปไตยทางสังคมหรือเศรษฐกิจ

จากคำนิยามหรือความหมายของคำว่า ประชาธิปไตย ข้างต้น โดยเฉพาะในความหมายที่ 2 คือ ประชาธิปไตยแบบมีผู้แทนอันเป็นระบอบการเมืองที่ประชาชนไม่สามารถจะเข้าไปมีบทบาททางการเมืองด้วยตนเองโดยตรงเหมือนกับคำว่า ประชาธิปไตยในความหมายที่ 1 หรือ ความหมายแรก เพราะข้อจำกัดบางประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อจำกัดในเรื่องจำนวนของพลเมือง ซึ่งมีมากเกินไปจนไม่อาจจะให้สิทธิแก่พลเมืองที่จะใช้สิทธิปกครองตนเองโดยตรง โดยเลือกมาใช้วิธีการที่เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง แต่ไม่เป็นการทำลายหลักการสำคัญของระบอบประชาธิปไตยที่ต้องการให้พลเมืองได้มีสิทธิทางการเมือง และใช้สิทธิทางการเมือง ดำเนินกิจกรรมทางการเมืองอย่างเหมาะสมสอดคล้องกับหลักการของระบอบประชาธิปไตย นั่นคือ การกำหนดให้พลเมืองในสังคมประชาธิปไตยมีสิทธิเลือกตั้งตัวแทนของตนเข้าไปปฏิบัติหน้าที่ทางการเมืองในสถาบันทางการเมืองต่างๆ ทั้งนี้ อยู่ภายใต้หลักการเลือกตั้งที่แท้จริง อันเป็นที่ยอมรับของสากล และประชาชนยังมีสิทธิที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองตามหลักการและวิธีการที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญและจารีตประเพณีของสังคมนั้นๆ ด้วย

สุชาย จอกแก้ว (2551) ระบุว่า คำว่า “ประชาธิปไตย” มาจากคำในภาษากรีก ว่า “Demos” ซึ่งแปลว่า ประชาชน “Cracy” แปลว่า ความเป็นใหญ่ หรือ อธิปไตย รวมความว่า ประชาชนเป็นใหญ่ ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจปกครอง อาจกล่าวได้ว่า ประชาชนมีอำนาจเหนือฝ่ายนิติบัญญัติและรัฐบาล ระบอบประชาธิปไตย คือ ระบบการปกครองที่ถือประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจสูงสุด ในการปกครอง หรือ ระบอบการปกครองที่ถือว่า ประชาชนเป็นใหญ่ (Sovereignty belongs to the people) โดยอาศัยรัฐธรรมนูญ (Constitution) เป็นตัวกำหนดโครงสร้างอำนาจการปกครอง

ซึ่งสุชาย จอกแก้ว ยังได้อธิบายว่า ระบอบประชาธิปไตยแบ่งออกได้ 3 รูปแบบ คือ ประชาธิปไตยโดยตรง ที่ให้ประชาชนมีสิทธิหน้าที่ในการออกกฎหมายหรือบริหารประเทศได้โดยตรง ประชาธิปไตยโดยทางผู้แทน ที่จัดให้ประชาชนเลือกตั้งผู้แทนเข้าไปปฏิบัติหน้าที่แทนตน ประชาธิปไตยแบบผสม ที่จัดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองได้โดยตรงในบางกรณี เช่น การเสนอร่างกฎหมาย การถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง การออกเสียงลงประชามติ เป็นต้น และจัดให้ประชาชนเลือกตั้งผู้แทนไปปฏิบัติหน้าที่แทนตนในบางกรณี เช่น เลือกตั้ง ส.ส. หรือ ส.ว. เพื่อไปทำหน้าที่บัญญัติกฎหมาย เป็นต้น นอกจากนี้แล้วประชาธิปไตย ควรมีองค์ประกอบร่วมกันดังนี้ คือ

- 1) รัฐบาลต้องเป็นของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน โดยไม่แยกว่าเป็นรัฐบาลของประชาชนเสียงข้างมาก หรือรัฐบาลของเสียงข้างน้อย
- 2) ประชาชนจะต้องมีสิทธิและเสรีภาพตามควร โดยเฉพาะเสรีภาพขั้นพื้นฐาน แต่การใช้สิทธิเสรีภาพนั้น ต้องเคารพและไม่กระทบต่อสิทธิของผู้อื่นด้วย
- 3) ผู้ใช้อำนาจธิปไตยจะต้องแบ่งแยกจากกัน กล่าวคือ แบ่งแยกหน้าที่ ผู้มีหน้าที่ทางบริการจะต้องเป็นคนละคนกับผู้มีหน้าที่ออกกฎหมายและผู้มีหน้าที่วินิจฉัยชี้ขาดคดี
- 4) การปกครองจะต้องเป็นไปตามกฎหมาย ทุกคนต้องเสมอภาคกันในทางกฎหมาย ตามหลักนิติรัฐนิติธรรม (Rule of Law) มิใช่ต่างคนต่างอ้างความชอบธรรมตามกฎหมาย แต่ทำตนอยู่เหนือกฎหมายหรือไม่เคารพกฎหมาย

1.3 แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง สืบเนื่องจากการที่ระบอบประชาธิปไตยกำหนดให้อำนาจอธิปไตยอันเป็นอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศเป็นของประชาชน ประชาชนจะเป็นผู้มอบอำนาจอธิปไตยของตนให้กับตัวแทนในการทำหน้าที่เป็นผู้ใช้อำนาจอธิปไตย ทั้งทางนิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการ กระบวนการในการคัดเลือกตัวแทนประชาชน เพื่อทำหน้าที่เป็นผู้ใช้อำนาจอธิปไตยจึงเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นและเป็นที่มาของการเลือกตั้ง การเลือกตั้งจึงเป็นกระบวนการทางการเมือง อันแสดงถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการปกครองประเทศ การเลือกตั้งจึงมีนัยทางการเมืองในการแสดงถึงเจตจำนงของประชาชนในทางการเมือง การเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตย จึงเป็นกระบวนการทางการเมืองที่สำคัญยิ่งในการถ่ายโอนอำนาจอธิปไตยของประชาชนไปให้ตัวแทนใช้แทนประชาชน กล่าวโดยสรุปแล้ว การเลือกตั้งหมายถึง กระบวนการทางการเมืองรูปแบบหนึ่ง ที่พลเมืองเข้ามีส่วนร่วม ด้วยการแสดงเจตจำนงตามความต้องการ และการสนับสนุนโดยผ่านตัวแทนเข้าไปทำหน้าที่ในการปกครองประเทศ (ธโรธร ตูทองคำ 2549 : 535)

1.3.1 ความหมายของการเลือกตั้ง นักวิชาการหลายท่านให้ความหมายของการเลือกตั้งไว้ดังต่อไปนี้

ประหยัด หงษ์ทองคำ (2549 : 243) ได้ให้ความหมายของการเลือกตั้งไว้โดยสรุปว่า การเลือกตั้งเป็นกิจกรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่รัฐพึงส่งเสริมให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมดังกล่าวอย่างกว้างขวางและสุจริต ยุติธรรม เพราะการเลือกตั้งเป็นสิทธิทางการเมืองขั้นพื้นฐานที่ประชาชนจะได้ใช้ในฐานะผู้เป็นเจ้าของอำนาจสูงสุด (อำนาจอธิปไตย) การเลือกตั้งจึงเป็นกิจกรรมที่สามารถพิสูจน์เชิงประจักษ์ได้ว่า ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ถือได้ว่าเป็นหัวใจของการเมืองระบอบประชาธิปไตย

วรทิพย์ มีมาก และชีวินทร์ ฉายาชวลิต (2547 : 90) อธิบายไว้ว่า การเลือกตั้งถือเป็นการเข้าไปมีส่วนร่วมที่สำคัญประการหนึ่งของระบอบประชาธิปไตย เพราะเป็นการคัดเลือกบุคคลที่จะเข้าไปใช้อำนาจอธิปไตยแทนประชาชน รวมทั้ง เป็นการกำหนดทิศทางและสัญญาประชาคมสำหรับการบริหารประเทศ อย่างไรก็ตาม การเลือกตั้งอย่างมีจิตสำนึกของประชาชนเท่านั้น จึงจะทำให้ได้ผู้ใช้อำนาจอธิปไตยที่ดีที่สุด

พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (อ้างใน สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง 2551 : 14) ได้ระบุถึงความหมายการเลือกตั้งไว้ว่า การเลือกตั้งเป็นกิจกรรมที่สำคัญยิ่ง ในกระบวนการทางการเมืองและการปกครอง เพราะการเลือกตั้งเป็นการแสดงออกซึ่งเจตจำนงของประชาชนในการปกครองประเทศ เจตจำนงดังกล่าวปรากฏอยู่ในลักษณะของการเรียกร้อง หรือสนับสนุนต่อการตัดสินใจทั้งหลายในระบบการเมือง

ไพฑูรย์ บุญวัฒน์ (2538 : 19-20) ได้ให้ความหมายของการเลือกตั้งโดยสรุปว่า หมายถึง กรณีที่ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้พิจารณาคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งบุคคลหนึ่ง หรือหลายคน จากบุคคลหลายๆ คน หรือ เลือกบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งบัญชีหนึ่งจากบัญชีรายชื่อหลายๆ บัญชี เพื่อให้ไปทำการอันใดอันหนึ่งแทนตนเองโดยอิสระเสรีและสุจริต

เดวิด บัตเลอร์ และคณะ (David Butler, and Others อ้างใน วัชรวิทย์ ไชยสาร 2544 : 10) ให้ความหมายการเลือกตั้งไว้ว่า เป็นรูปแบบหนึ่งของการมีส่วนร่วมที่เปิดโอกาสให้แก่สามัญชนโดยทั่วไปและการมีสิทธิที่จะมีส่วนร่วมต่างๆ ไปในกิจการสาธารณะของการเลือกตั้ง ซึ่งได้กลายเป็นสัญลักษณ์อย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นพลเมือง

ธโรธร ตู้อทองคำ (2549 : 535) อธิบายเกี่ยวกับการเลือกตั้งไว้ว่า หมายถึง กระบวนการทางการเมืองรูปแบบหนึ่ง ที่พลเมืองมีส่วนร่วม ด้วยการแสดงเจตจำนงตามความต้องการและการสนับสนุน โดยผ่านตัวแทนเข้าไปทำหน้าที่ให้การปกครองประเทศ

การเลือกตั้งมีความสำคัญในฐานะที่เป็นกระบวนการทางการเมือง โดยเฉพาะในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ดังที่นักวิชาการหลายท่านกล่าวถึง (วัชรวิทย์ ชาญชัย : 2544 และ พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว : 2538) ซึ่งสรุปและเรียบเรียงไว้โดยสังเขปว่า การเลือกตั้งเป็นกลไกการใช้อำนาจอธิปไตย หรือการมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political Participation) ของประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยไปใช้สิทธิเลือกตั้งผู้แทนที่มีนโยบายตรงกับความต้องการของตนเอง เพื่อให้เขาเหล่านั้นไปใช้อำนาจอธิปไตยแทนตนด้วยความชอบธรรม เพื่อลดภาวะตึงเครียด ขจัดความขัดแย้ง หรือการสืบทอดอำนาจ และเป็นกลไกที่จะควบคุมให้ผู้แทนที่ดำรงตำแหน่งจากการเลือกตั้งตระหนักอยู่เสมอว่า ตนเองต้องมีความรับผิดชอบต่อประชาชน เพราะประชาชนจะเป็นผู้กำหนดอนาคตทางการเมืองของตนด้วยการเลือกหรือไม่เลือกตนกลับเข้ามาทำหน้าที่ผู้แทนอีก โดยสรุป การเลือกตั้งมีความสำคัญดังนี้

- 1) เป็นการเลือกผู้ปกครองหรือรัฐบาลที่จะมาทำการปกครอง
- 2) เป็นการ “ห้ามล้อ” ทางการเมือง ทำให้ผู้ปกครองต้องฟังเสียงของประชาชนตลอดเวลา
- 3) เป็นกลไกเชื่อมโยงความต้องการของประชาชนเข้ากับนโยบายสาธารณะ
- 4) สร้างความชอบธรรมทางการเมือง
- 5) ลดความตึงเครียดและความขัดแย้งทางการเมืองและสังคม
- 6) ทำให้เกิดบูรณาการทางการเมือง
- 7) ทำให้เกิดการระดมมวลชนเข้าสู่กระบวนการปกครองในระบอบประชาธิปไตยในลักษณะของความจำเป็นในการปฏิบัติหน้าที่พลเมืองที่ดี

1.3.2 หลักเกณฑ์สำคัญในการเลือกตั้ง ปฎิญาสากล่าวด้วยสิทธิมนุษยชนขององค์การสหประชาชาติได้กำหนดหลักเกณฑ์สำคัญในการเลือกตั้งไว้ ซึ่งสรุปโดยสังเขปได้ดังนี้ (หยุด แสงอุทัย อ้างใน ประหยัด หงษ์ทองคำ 2549 : 255-259)

1) **หลักอิสระแห่งการเลือกตั้ง (free election)** มีความหมายว่า การเลือกตั้งต้องกระทำโดยเสรี ไม่มีการบังคับ กดขี่ จ้างวาน หรือใช้อิทธิพลใดๆ มาบิดเบือน หรือทำให้ผลการเลือกตั้งไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง โดย (ก) เป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องคอยเฝ้าดูแลและดำเนินการให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยเสรี (ข) รัฐเองก็จะต้องไม่กดขี่หรือจ้างวาน หรือใช้อิทธิพลใดๆ บังคับให้ราษฎรเลือกตั้ง

2) **หลักการเลือกตั้งตามกำหนดเวลา (periodic election)** ซึ่งหมายความว่า เมื่อเลือกตั้งไปแล้วจะต้องเลือกตั้งใหม่อีก โดยมีกำหนดระยะเวลาแน่นอน ทั้งนี้เพราะ การกำหนด

ระยะเวลาสำหรับการเลือกตั้งครั้งหนึ่งๆ ไว้ห่างกันพอสมควรยอมทำให้ผู้แทนราษฎรไม่ห่างเหินต่อเจตจำนงของราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งมากเกินไป ควรจะต้องให้ราษฎรผู้เลือกตั้งมีโอกาสเลือกได้ว่า จะเอาผู้แทนคนเดิม หรือเอาผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใหม่ และทำให้ราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งสามารถควบคุมผู้แทนของตนเองได้ กล่าวคือ ผู้แทนราษฎรยอมทราบดีว่า ถ้าตนประพฤติไม่ดีหรือไม่ตรงตามเจตจำนงของราษฎร ราษฎรก็จะไม่เลือกตั้งเข้ามาอีก

3) หลักการเลือกตั้งอย่างแท้จริง (*genuine election*) คือ ไม่ใช่มีการเลือกตั้งปลอมแปลงที่เป็นการกำหนดให้ (ก) รัฐบาลไม่คดโกงในการเลือกตั้ง เช่น ทำการเลือกตั้งพอเป็นพิธี หรือโดยการนับคะแนนเสียงผิดพลาด หรือแอบเอาบัตรลงคะแนนปลอมมาใส่ไว้ เป็นต้น (ข) รัฐบาลจะต้องระวังมิให้ราษฎรคดโกงกันเองในการเลือกตั้ง วิธีที่จะให้มีการเลือกตั้งอย่างแท้จริงที่สำคัญได้แก่ จัดให้ราษฎรจัดการเลือกตั้งของตนเองให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยให้ราษฎรร่วมมือในการเลือกตั้ง เช่น เป็นกรรมการตรวจคะแนน เป็นต้น นอกจากนี้จะต้องจัดให้มีวิธีการคัดค้านการเลือกตั้ง เพื่อให้มีการเลือกตั้งใหม่ได้ ทั้งนี้โดยจะต้องจัดขึ้นโดยเฉพาะหรือกำหนดให้มีศาลยุติธรรม หรือสภานิติบัญญัติเป็นผู้วินิจฉัยว่าการเลือกตั้งเป็นไปโดยชอบหรือไม่

4) หลักการออกเสียงทั่วไป (*universal suffrage*) โดยได้ให้คำแทนความหมายว่า “การเลือกตั้งทั่วถึง” ซึ่งหมายถึงการให้บุคคลออกเสียงลงคะแนนโดยไม่จำกัด กล่าวคือ บุคคลทุกคน ไม่ว่าหญิง หรือ ชาย ที่มีสัญชาติของประเทศใด จะต้องมามีสิทธิเลือกตั้งผู้แทนราษฎรของประเทศนั้น ข้อยกเว้นที่รับรองกันอยู่ทั่วไปก็คือ ไม่ให้สิทธิเลือกตั้งแก่เด็ก บุคคลวิกลจริต หรือมีจิตบกพร่อง ผู้ที่ต้องโทษจำคุกมาแล้วและพ้นโทษยังไม่เกินเวลาที่กำหนดไว้ และนอกจากนั้นบุคคลนั้นจะต้องมีสิทธิในฐานะพลเมือง เช่น ไม่ได้ถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง ต้องมีถิ่นที่อยู่ และ (เฉพาะในบางประเทศ) ต้องเป็นเพศชายด้วย แต่การจำกัดเพศหญิงนั้น เป็นการขัดต่อหลักการเลือกตั้งทั่วถึง

นอกจากนี้ ในรายงานการวิจัยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (2548 : 10) ยังได้ระบุถึงหลักเกณฑ์ในการเลือกตั้งที่ประกอบด้วย

ก. การเลือกตั้งที่ยุติธรรม หมายถึง การเลือกตั้งที่บริสุทธิ์เป็นไปตามด้วยบทกฎหมายและเจตนารมณ์ของกฎหมาย ปราศจากการครอบงำและเล่ห์ทางการเมือง ปราศจากการใช้อิทธิพลทางการเมือง ทางเศรษฐกิจและสถานภาพทางสังคม เช่น นักการเมืองหรือข้าราชการที่อยู่ในตำแหน่งใช้อำนาจหน้าที่ของตนเพื่อให้ได้มาซึ่งคะแนนสนับสนุน หรือใช้อุปกรณ์เครื่องใช้ของราชการในการหาเสียง หรือผู้ที่มีกำลังทางเศรษฐกิจเข้มแข็งกว่าใช้เงินทุ่มเทหาเสียงหรือซื้อคะแนนเสียงเพื่อตนเอง หรือ สนับสนุนผู้สมัครที่ตนสนับสนุน นอกจากนี้ การต่อสู้แข่งขันระหว่างผู้สมัคร

รับเลือกตั้ง หรือพรรคการเมืองจะต้องเป็นไปอย่างอิสระภายในขอบเขตและเจตนารมณ์ของกฎหมายซึ่งอยู่บนความยุติธรรมและความเสมอภาค

ข. *หลักการลงคะแนนลับ* หมายถึง การออกเสียงเลือกตั้งเป็นเอกสิทธิ์ของผู้เลือกตั้งโดยเด็ดขาด เอกสิทธิ์นี้จะได้รับการปกป้อง พิทักษ์ ก็โดยการออกเสียงลับโดยผู้ออกเสียงไม่จำเป็นต้องบอกผู้อื่นว่าตนเลือกใคร ทั้งนี้ เพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยบริสุทธิ์ ปราศจากการข่มขู่ บีบบังคับจากอิทธิพลใดๆ ที่จะมีผลกระทบต่อเสรีภาพของผู้เลือกตั้ง (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง 2547 : 6-9)

1.3.3 วิธีการเลือกตั้ง (พินลจรรย นามวัฒน์ 2534 : 726) ระบุว่าวิธีการเลือกตั้งมีด้วยกัน 2 วิธี คือ

1) *การเลือกตั้งโดยตรง (Direct election)* หมายถึง การเลือกตั้งที่ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งสามารถใช้วิจารณญาณของตนในการออกเสียงลงคะแนนให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งในแต่ละตำแหน่งโดยตรง คะแนนเสียงที่ได้รับจากการออกเสียงลงคะแนนของผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะเป็นเครื่องชี้วัดว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดจะชนะการเลือกตั้งในครั้งนั้นๆ

2) *การเลือกตั้งโดยทางอ้อม (Indirect election)* หมายถึง การที่ประชาชนไปออกเสียงเลือกตั้งคณะบุคคลคณะหนึ่งเข้าทำหน้าที่เลือกตั้งแทนตน (Electoral college) เป็นการมอบหมายสิทธิในการเลือกตั้งให้แก่คณะบุคคลผู้ทำการเลือกตั้งโดยเด็ดขาด การเลือกตั้งแบบนี้ใช้ในกรณีเห็นว่า คณะบุคคลที่เข้าไปทำการเลือกตั้งนั้นจะมีสติปัญญาและความรู้ความสามารถในการใช้วิจารณญาณได้ดีกว่า อันเป็นหลักประกันได้ว่า ประชาชนจะได้ผู้แทนที่ดีมีความสามารถอย่างแน่นอน

1.3.4 ประเภทของการเลือกตั้ง การแบ่งประเภทของการเลือกตั้งนั้น สามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้ (คณะกรรมการการเลือกตั้ง 2548 : 11)

1) *การเลือกตั้งทั่วไป (General Election)* การเลือกตั้งทั่วไป หมายถึง การเลือกตั้งที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั่วประเทศมาลงคะแนนเสียงพร้อมๆ กัน การเลือกตั้งทั่วไปมี 2 กรณี คือ ครบวาระที่จะต้องมีการเลือกตั้ง และยุบสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งการเลือกตั้งทั่วไปนี้ จะเป็นเครื่องชี้วัดกระแสความคิดทางการเมืองของประชาชนได้เป็นอย่างดี แต่จะชี้วัดได้มากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับระบบพรรคการเมืองของประเทศนั้นๆ เช่น ประเทศในระบอบ 2 พรรคการเมือง การเลือกตั้งทั่วไปจะเป็นกิจกรรมทางการเมืองที่เป็นเครื่องชี้วัดว่าประชาชนยังคงสนับสนุนรัฐบาลเดิมหรือไม่ สำหรับประเทศที่เป็นระบบหลายพรรคการเมือง ลักษณะการจัดตั้งรัฐบาลเป็นรัฐบาลผสมผลการเลือกตั้งทั่วไปไม่อาจชี้วัดได้ชัดเจนว่า ประชาชนต้องการรัฐบาลเดิมหรือรัฐบาลใหม่ได้ เพราะการจัดตั้งรัฐบาลเป็นรัฐบาลผสมขึ้นอยู่กับการรวบรวมเสียงข้างมากของพรรคการเมืองต่างๆ หลังจาก

การเลือกตั้งได้หรือไม่ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การเลือกตั้งทั่วไปยังเป็นภาพสะท้อนความคิดเห็น วัฒนธรรมทางการเมือง และแนวโน้มของกระแสความคิดทางการเมืองของประชาชนในประเทศ หรือในเขตเลือกตั้งนั้นๆ ได้เป็นอย่างดี เช่น ความแตกต่างของจำนวนผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งในเขต เมืองกับเขตชนบท ปริมาณและลักษณะการซื้อสิทธิ-ขายเสียงในเขตเลือกตั้งต่างๆ ความนิยมพรรค การเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานครกับส่วนภูมิภาคอื่นๆ เป็นต้น

2) การเลือกตั้งซ่อม (By-Election) ในกรณีที่ผู้แทนราษฎรขาดสมาชิกภาพ เช่น ตาย ลาออก หรือเพราะเหตุอื่นๆ เป็นต้น ก็จะมีการเลือกตั้งซ่อมให้ ได้ผู้แทนราษฎรมาแทนที่ผู้ที่พ้น สภาพการเป็นผู้แทนราษฎร การเลือกตั้งซ่อมในเขตเลือกตั้งก็จะเป็นเครื่องมือในการวัดความนิยม พรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งหรือรัฐบาลได้ (วัชรรา ไชยสาร 2544 : 14-15)

1.3.3 การใช้จ่ายในการเลือกตั้ง ฐ โสธร ตูทองคำ (2549 : 560-562) กล่าวถึงการ ใช้จ่ายในการเลือกตั้งไว้ดังต่อไปนี้

การใช้จ่ายในการเลือกตั้ง หมายถึง การใช้จ่ายที่ใช้สำหรับการเลือกตั้ง ที่ทั้ง ผู้สมัครรับเลือกตั้ง พรรคการเมือง และรัฐบาลต่างมีส่วนเกี่ยวข้องในการใช้จ่ายนี้ด้วยกันทั้งสิ้น ใน ประเทศที่พัฒนาแล้ว และประเทศที่กำลังพัฒนา การเลือกตั้งที่เกิดขึ้นในแต่ละครั้ง จะมีค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งเป็นจำนวนมาก เนื่องจากมีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องเป็น ไปอย่างกว้างขวาง การใช้จ่ายในการเลือกตั้งจะศึกษาในสามส่วน คือ ที่มาหรือแหล่งเงินทุนในการเลือกตั้ง การใช้จ่ายในการเลือกตั้ง และข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับการใช้จ่ายในการเลือกตั้ง

1.3.4 ที่มาหรือแหล่งเงินทุนในการเลือกตั้ง การเลือกตั้งในแต่ละครั้ง ผู้สมัครรับ เลือกตั้งจะต้องใช้เงินทุนในการณรงค์หาเสียง ที่มาหรือแหล่งเงินทุนจึงเป็นสิ่งสำคัญ แหล่งที่มา ของเงินทุนที่สำคัญ ได้แก่

1) **ผู้สมัครรับเลือกตั้ง** เป็นผู้ที่ให้เงินทุนสนับสนุนการใช้จ่ายในการ เลือกตั้ง ทั้งในรูปของการบริจาคให้กับพรรคการเมืองก่อน หรือ การเป็นแหล่งสำหรับการใช้จ่าย ในการเลือกตั้งของตนเองได้รับการเลือกตั้ง ด้วยปัจจัยนี้ จึงเป็นผลให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่มีฐานะ ทางเศรษฐกิจหรือ ได้รับการสนับสนุนทางเศรษฐกิจจากผู้อื่น มีโอกาสที่จะได้รับการเลือกตั้ง มากกว่าผู้ที่มีฐานะด้อยกว่า

2) **พรรคการเมือง** ให้การสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งในสังกัดพรรค การเมือง แหล่งที่มาของเงินทุนของพรรคการเมืองที่สำคัญ ได้แก่ การบริจาคของประชาชน การ บำรุงพรรคของสมาชิกพรรคการเมือง การจัดกิจกรรมของพรรคการเมือง และการจัดสรรของ รัฐบาลในการให้เงินอุดหนุนพรรคการเมือง การที่พรรคการเมืองได้รับการสนับสนุนทางการเมือง ทำให้พรรคการเมืองมีเงินทุนอุดหนุนให้กับผู้สมัครรับเลือกตั้ง

3) *ผู้บริจาคม* เป็นผู้บริจาคมเงินเพื่อสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งเพื่อนำไปใช้จ่ายในการรณรงค์หาเสียงบางประเทศ กำหนดวงเงินที่ผู้บริจาคมจะดำเนินการได้ เนื่องจากไม่ต้องการให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งถูกรอบงำโดยผู้บริจาคม หรือการออกกฎหมายที่ห้ามหรือจำกัดการรับเงินทุนจากต่างประเทศอันจะเป็นผลต่อความมั่นคงและผลประโยชน์แห่งชาติ

4) *รัฐบาล* ในบางประเทศโดยเฉพาะประเทศที่พัฒนาแล้ว ต่างให้การสนับสนุน การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ด้วยการให้เงินทุนในการสนับสนุนพรรคการเมือง นอกเหนือไปจากที่รัฐบาลต้องมีค่าใช้จ่ายในการจัดการเลือกตั้ง เช่น ในกรณีของสหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส และเยอรมนี เป็นต้น

การใช้จ่ายในการเลือกตั้ง จำแนกออกเป็น 2 ส่วน คือ การใช้จ่ายตามโครงสร้างทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ และการใช้จ่ายตามกระบวนการเลือกตั้ง กล่าวคือ

ก. *การใช้จ่ายในการเลือกตั้งทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ* ได้แก่

1) การใช้จ่ายเงินในการเลือกตั้งที่เป็นทางการ หมายถึง การใช้จ่ายเงินในการเลือกตั้งที่ใช้ในการรณรงค์หาเสียงที่เป็นไปอย่างชัดเจน และผู้สมัครรับเลือกตั้งจะกำหนดเป็นหลักฐานในการแจ้งยอดรวมการใช้จ่ายเมื่อต้องแจ้งต่อทางการตามที่กฎหมายกำหนด ค่าใช้จ่ายเหล่านี้ที่สำคัญได้แก่ การประชาสัมพันธ์ การโฆษณา การปราศรัย การลงชื่อความในสื่อมวลชน ค่าใช้จ่ายในด้านการอำนวยความสะดวก เช่น ค่าพาหนะ ค่าขนส่ง เบี้ยเลี้ยง อาสาสมัคร เป็นต้น และ 2) การใช้จ่ายเงินในการเลือกตั้งที่ไม่เป็นทางการ หมายถึง การใช้จ่ายเงินในการเลือกตั้งที่เป็นค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวข้องกับ การรณรงค์หาเสียงโดยตรง แต่เป็นส่วนสำคัญที่จะสนับสนุนให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งได้รับการเลือกตั้ง ที่สำคัญ ได้แก่ ค่าใช้จ่ายในกิจกรรมสังคม เช่น การใช้จ่ายในงานสังคม การสนับสนุนการแข่งขันกีฬาในชุมชน เงินบริจาคการกุศล เป็นต้น รวมไปถึงเงินที่ใช้จ่ายในการซื้อสิทธิขายเสียงด้วย

ข. *การใช้จ่ายตามกระบวนการเลือกตั้ง* หมายถึง การใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการจำแนกออกตามกระบวนการในการเลือกตั้ง จำแนกออกได้สองส่วน คือ การใช้จ่ายในการลงสมัครรับเลือกตั้งกับการใช้จ่ายในระหว่างการเลือกตั้ง กล่าวคือ การใช้จ่ายในการลงสมัครรับเลือกตั้ง ผู้สมัครรับเลือกตั้งจะต้องเสียค่าธรรมเนียมในการลงสมัครรับเลือกตั้ง รวมถึงค่าใช้จ่ายอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น ถ่ายรูป การลงทะเบียน เป็นต้น และการใช้จ่ายระหว่างการเลือกตั้ง หมายความว่า การรณรงค์หาเสียง

1.3.5 ระบบการเลือกตั้ง พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว และพิมลจรรย์ นามวัฒน์ (อ้างใน ฐโสร ฐุทองคำ 2549 : 544-545) ฐีว่า ระบบการเลือกตั้งที่สำคัญ แบ่งออกได้เป็นสองประเภท คือ

ระบบการเลือกตั้งแบบคะแนนเสียงข้างมาก และระบบการเลือกตั้งแบบคะแนนเสียงตามสัดส่วน กล่าวคือ

1) ระบบการเลือกตั้งแบบเสียงข้างมากหรือระบบการเลือกตั้งแบบคะแนนเสียงข้างมาก (*Majority Electoral System*) คือ ระบบการเลือกตั้งที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ได้รับคะแนนสูงสุดจะเป็นผู้ได้รับการเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นๆ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้ใดที่ได้รับคะแนนเสียงสูงสุดตามจำนวนที่นั่งที่จะพึงมีในเขตการเลือกตั้งนั้นเป็นผู้ได้รับการเลือกตั้ง

2) ระบบการเลือกตั้งแบบสัดส่วนหรือระบบการเลือกตั้งที่เป็นระบบคะแนนตามสัดส่วน (*Proportional Representation Electoral System หรือ PR*) หรือ ระบบการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ (*List system*) ระบบการเลือกตั้งแบบสัดส่วน หมายถึง ระบบการเลือกตั้งที่ระบบคะแนนที่ได้รับกับสัดส่วนของจำนวนที่นั่งในการเป็นตัวแทนเป็นสัดส่วนกันหรือแนวเดียวกัน หรือสัมพันธ์กัน ระบบการเลือกตั้งแบบสัดส่วนจึงเป็นระบบการเลือกตั้งที่เชื่อมโยงระหว่างคะแนนที่ได้รับกับจำนวนที่นั่ง หลักการสำคัญของระบบการเลือกตั้งแบบสัดส่วน ได้แก่ การกำหนดโควตาหรือจำนวนคะแนนมาตรฐานสำหรับตัดสินผลการเลือกตั้งในแต่ละที่นั่ง ในแต่ละเขตการเลือกตั้ง อันนำไปสู่การที่ระบบการเลือกตั้งนี้เป็นระบบการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ วิธีการสำคัญในการเลือกตั้งคือ พรรคการเมืองจะส่งรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งในแต่ละเขตการเลือกตั้ง เพื่อให้ผู้เลือกตั้งเป็นผู้ออกเสียงลงคะแนน

1.4 แนวคิดเกี่ยวกับการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง

ความหมายของการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง การรณรงค์หาเสียง (Campaign) มีผู้ให้ความหมายไว้ดังต่อไปนี้

ธนน อนุมานราชชน และคณะ (อ้างใน ศุภชัย วงษ์บรรใจ 2548) อธิบายแนวคิดเกี่ยวกับการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งโดยสรุป คือ การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง หมายถึง กิจกรรมที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือหลายคนพยายามที่จะแสดงต่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งว่า ตนเองมีความเหมาะสมที่จะได้รับความไว้วางใจให้ไปทำหน้าที่ผู้แทนในการใช้อำนาจอธิปไตย ซึ่งเป็นของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งแต่ละคน

สุรพงษ์ โสธนะเสถียร (อ้างใน ธ โสธร ดู่ทองคำ 2549 : 562) ให้ความหมายไว้ว่า การรณรงค์หาเสียง หมายถึง ความพยายามในวิธีการนานัปการ เพื่อให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งได้รับเลือกตั้ง

กนก วงษ์ตระหง่าน (2530 : 39-40) อธิบายว่า การศึกษาการเมืองเรื่องของการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนั้น เป็นการศึกษาการแข่งขันทางการเมืองในการรณรงค์หาเสียงของผู้สมัครรับ

เลือกตั้ง ซึ่งการแข่งขันอาจจะมีทั้งการต่อสู้ ชัดแจ้ง ร่วมมือกันทางการเมือง โดยที่ผู้สมัครจะต้องคำนึงถึงข้อได้เปรียบและเสียเปรียบต่างๆ ของตนเองและของกลุ่ม และสิ่งที่จะต้องคำนึงถึงอีกประการก็คือ กติกาการเลือกตั้งที่จะส่งผลถึงแนวทางและแผนการรณรงค์หาเสียงของผู้สมัคร เพราะหากกติกาการเลือกตั้งเปลี่ยนแปลงไป ข้อได้เปรียบเสียเปรียบของผู้สมัครก็จะเปลี่ยนแปลงไปด้วย

1.4.1 วัตถุประสงค์ของการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ได้แก่

1) เพื่อชักจูงผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ซึ่งเป็นกลุ่มผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งให้ออกมาลงคะแนนเสียงเลือกตั้งอย่างเปิดเผย การระดมผู้สนับสนุนเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งได้รับคะแนนเสียงจากกลุ่มเป้าหมาย

2) เพื่อกระตุ้นให้ผู้สนับสนุนที่ซ่อนเร้น (talent support) ให้ออกมาใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ทั้งนี้เพราะ ในจำนวนผู้ที่ไม่ได้ใช้สิทธิเลือกตั้งจะมีส่วนหนึ่งที่สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งฝ่ายตนเอง เพื่อให้ได้รับคะแนนเสียงที่สูงขึ้น

3) เพื่อเปลี่ยนใจผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง เป็นการสนับสนุนฝ่ายตรงข้ามให้มาสนับสนุนฝ่ายตน อันเป็นการโน้มน้าวให้ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งที่มีได้เป็นฐานเสียงคนให้สนับสนุนตนเองด้วย ซึ่งการดำเนินการควรเป็นไปอย่างรอบคอบและรัดกุม เนื่องจากเป็นการดำเนินการที่มีความยากลำบาก และมีความเป็นไปได้ค่อนข้างจำกัด

การรณรงค์หาเสียงจึงมีความสำคัญในการทำให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งได้รับการเลือกตั้ง และเป็นการระดมการมีส่วนร่วมทางการเมือง รวมทั้งเป็นขั้นตอนในการนำเสนอนโยบายการบริหารประเทศของพรรคการเมืองและผู้สมัครรับเลือกตั้ง เพื่อให้ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยได้แสดงเจตนารมณ์ในทางการเมือง

การรณรงค์หาเสียงอาจดำเนินการอย่างต่อเนื่อง หรือเฉพาะในช่วงของการเลือกตั้งก็ได้ โดยปกติในแต่ละประเทศจะมีกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับ หรือระเบียบปฏิบัติ และกรอบทางสังคม เป็นตัวกำหนดถึงวิธีการหาเสียงและเงินทุนที่ใช้ในการรณรงค์หาเสียง ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างความยุติธรรมและความเสมอภาคให้เกิดขึ้นระหว่างผู้สมัครรับเลือกตั้ง

การจำแนกวิธีการในการรณรงค์หาเสียง แบ่งออกได้เป็นสี่ประเภท ประเภทแรก คือ วิธีการในการรณรงค์หาเสียงที่จำแนกตามรูปแบบ ประเภทที่สอง วิธีการในการรณรงค์หาเสียงที่จำแนกตามสื่อ ประเภทที่สาม วิธีการในการรณรงค์หาเสียงที่จำแนกออกตามบุคคล และประเภทที่สี่ คือ วิธีการรณรงค์หาเสียงที่จำแนกตามกฎหมาย

1) วิธีการในการรณรงค์หาเสียงที่จำแนกออกได้ตามรูปแบบและวิธีการในการรณรงค์หาเสียง แบ่งออกได้เป็นสองประเภทคือ การประชาสัมพันธ์ และการโฆษณา

(1) *การประชาสัมพันธ์* ในการรณรงค์หาเสียง หมายถึง การโน้มน้าวและให้ข้อคิดเห็นหรือคำแนะนำให้กับบุคคลอื่นที่เป็นผู้รับสาร จึงเป็นการให้ข้อมูลกับผู้ลงคะแนน ในฐานะที่เป็นผู้รับสาร องค์ประกอบที่สำคัญของการประชาสัมพันธ์ในการรณรงค์หาเสียง ได้แก่ ผู้ส่งสาร อันได้แก่ ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ผู้รับสาร อันได้แก่ ผู้ออกเสียงเลือกตั้ง สารประชาสัมพันธ์ เป็นสิ่งที่สร้างความเข้าใจระหว่างผู้สมัครรับเลือกตั้งกับผู้ออกเสียงเลือกตั้ง

(2) *การโฆษณา* ในการรณรงค์หาเสียง การโฆษณาเป็นเครื่องมือสำคัญของผู้สมัครรับเลือกตั้งในการสื่อสารกับผู้ออกเสียงลงคะแนน ในการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง องค์ประกอบสำคัญของการโฆษณาในการรณรงค์หาเสียงได้แก่ ป้ายโฆษณา และใบโฆษณา โดยป้ายโฆษณาจะนำไปใช้ในที่สาธารณะเพื่อเห็นโดยง่าย มีรูปแบบ สี สันตะดุคตา องค์ประกอบสำคัญของป้ายโฆษณาจะมีชื่อ รูปภาพ หมายเลข และพรรคการเมืองของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ส่วนใบโฆษณาเป็นเอกสารที่ใช้ในการโฆษณา มีหลากหลายรูปแบบและขนาด นอกจากนี้การโฆษณายังมีรูปแบบอื่น เช่น การใช้สติ๊กเกอร์ การโฆษณาหนังสือพิมพ์หรือทางโทรทัศน์ เป็นต้น

2) *วิธีการในการรณรงค์หาเสียงที่จำแนกตามสื่อ* วัตถุประสงค์สำคัญของการใช้สื่อ โดยผ่านสื่อมวลชน เป็นการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งที่มีประสิทธิภาพ มีประสิทธิผล และประหยัด เนื่องจากมีขอบข่ายในการเข้าถึงประชาชนได้มากกว่าการรณรงค์ในรูปแบบอื่น แบ่งออกได้เป็นสองประเภท คือ สื่อสิ่งพิมพ์ กับสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยที่ สื่อสิ่งพิมพ์ หมายถึง สื่อที่เป็นเอกสาร ได้แก่ หนังสือพิมพ์ วารสาร เป็นต้น สื่อสิ่งพิมพ์จึงเหมาะกับการรณรงค์หาเสียงในกรณีที่ประชากรจำนวนมากอ่านออกเขียนได้ และมีรายได้ประจำระดับปานกลางถึงสูง และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ และคอมพิวเตอร์

3) *วิธีการในการรณรงค์หาเสียงที่จำแนกออกตามบุคคล* แบ่งออกได้เป็นสองประเภท ได้แก่ การรณรงค์หาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้งด้วยตนเอง เป็นการรณรงค์หาเสียงที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งดำเนินการต่างๆ ด้วยตนเอง เช่น การเคาะประตูบ้าน การปราศรัยในที่สาธารณะ เป็นต้น และการรณรงค์หาเสียงโดยใช้ตัวแทน เป็นการรณรงค์หาเสียงที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งใช้ตัวแทนทำหน้าที่ในการหาคะแนนนิยม ตัวแทนเหล่านี้จะประกอบด้วยครอบครัว ญาติพี่น้อง เพื่อนฝูงพรรคพวก และหัวหน้าคณะ เพื่อให้การหาเสียงเป็นไปอย่างทั่วถึง

4) *วิธีการในการรณรงค์หาเสียงจำแนกตามกฎหมาย* แบ่งออกได้เป็นสองประเภท คือ การรณรงค์หาเสียงที่ถูกกฎหมาย และการรณรงค์หาเสียงที่ผิดกฎหมาย โดยที่ การรณรงค์หาเสียงที่ถูกกฎหมาย หมายถึง การรณรงค์หาเสียงที่เป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมาย ทั้งโดยการรณรงค์หาเสียงโดยผ่านสื่อมวลชน การรณรงค์หาเสียงด้วยตนเอง หรือรูปแบบอื่นใด เป็น

ต้น การรณรงค์หาเสียงที่ถูกกฎหมายยังเกี่ยวข้องกับการใช้จ่ายเงิน และรูปแบบวิชาการในการหาเสียง และการรณรงค์หาเสียงที่ผิดกฎหมาย เป็นการรณรงค์หาเสียงที่ดำเนินการฝ่าฝืนกฎหมาย ได้แก่ การซื้อเสียง การแจกสิ่งของ และการให้คำมั่นสัญญาต่อสาธารณะ การใช้อำนาจ/อิทธิพล ข่มขู่ บังคับ เป็นต้น

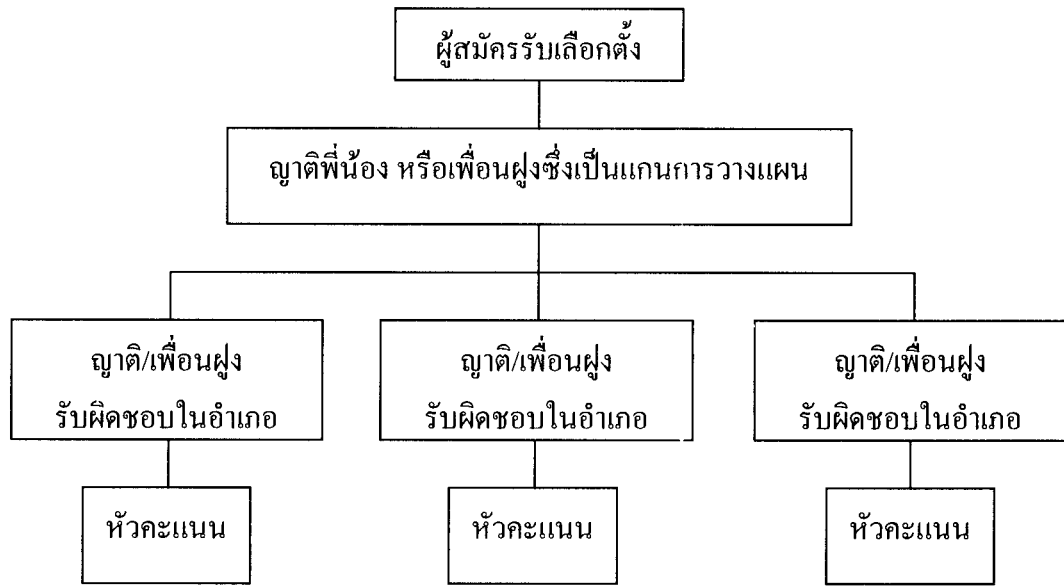
1.4.2 ขั้นตอนการหาเสียงเลือกตั้ง เพิ่มพงษ์ เชาวลิต และศรีสมภพ จิตรภิมย์ศรี (2531 : 13 - 21) กล่าวถึงขั้นตอนการหาเสียงเลือกตั้งว่า ปรากฏการณ์ของการใช้เงินในการเลือกตั้ง และการใช้บทบาทของห้วคณะเนนในการหาเสียง การจัดกองอำนาจในการรณรงค์หาเสียง รวมทั้งการรณรงค์ในรูปแบบอื่นๆ เริ่มเปลี่ยนแปลงจากการเน้นบทบาทส่วนบุคคลอย่างมากมาเป็นการใช้เทคนิควิทยาการสมัยใหม่ที่ซับซ้อนกว่าการไปเน้นบุคคลเป็นด้านหลัก ซึ่งสามารถสรุปขั้นตอน และระยะเวลาการรณรงค์หาเสียงรับเลือกตั้ง โดยส่วนใหญ่แบ่งเป็นขั้นตอนใหญ่ๆ ได้ 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ระยะก่อนวันรับสมัครเข้ารับเลือกตั้ง และระยะที่ 2 ระยะหลังวันรับสมัครเข้ารับเลือกตั้ง สรุปสาระโดยสังเขปได้ดังนี้

1) **ระยะที่ 1 ระยะก่อนวันรับสมัครรับเลือกตั้ง** เป็นระยะเวลาที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องสร้างตนเองให้เป็นที่รู้จักของประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง การหาเสียงก่อนวันสมัคร ไม่มีกำหนดช่วงระยะเวลาว่าควรจะนานเท่าใด ขึ้นอยู่กับสถานะ วิธีการ เงินทุน ฯลฯ ของแต่ละคน โดยผู้ที่เคยเป็นผู้แทนราษฎรมาก่อนแล้ว หรือ เป็นผู้ที่ประกอบอาชีพที่ต้องพบปะผู้คนและได้มีการสร้างความรู้จักคุ้นเคยกับผู้ที่มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งมาโดยตลอดแล้ว จะไม่ต้องหาเสียงหนักมากเท่ากับผู้ที่เป็นผู้สมัครหน้าใหม่ เพราะผู้สมัครหน้าใหม่ต้องพยายามให้เป็นที่รู้จักมากกว่า

2) **ระยะที่ 2 ระยะหลังวันรับสมัคร** การรณรงค์หาเสียงในระยะนี้ แยกย่อยได้ 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การจัดตั้งองค์กรบริหารการหาเสียงและระยะเวลาการจัดทำแผนการหาเสียง ขั้นตอนที่ 2 การหาเสียงเลือกตั้งและการจัดตั้งห้วคณะเนน และขั้นตอนที่ 3 การดำเนินการในวันเลือกตั้ง ซึ่งมีรายละเอียดโดยสรุปดังต่อไปนี้

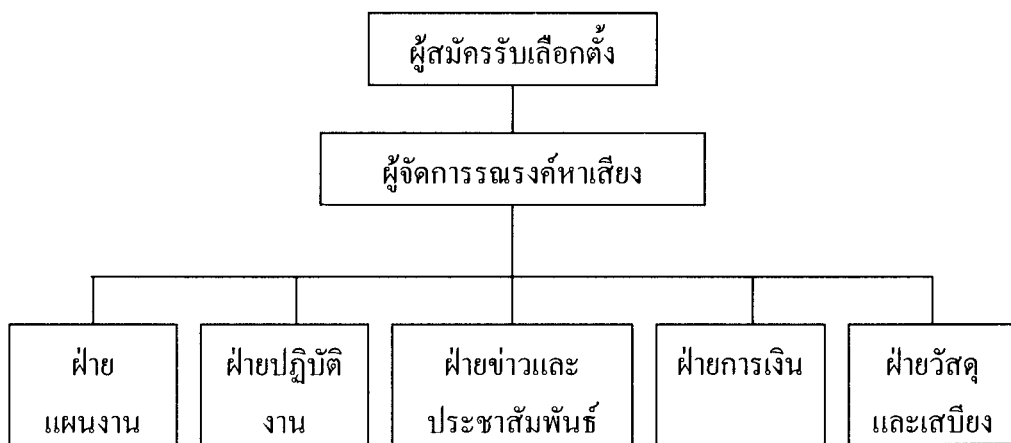
ก. **ขั้นตอนที่ 1 การจัดตั้งองค์กรบริหารการหาเสียงและระยะเวลาการจัดทำแผนการหาเสียง** ปัจจัยสำคัญที่สุดประการหนึ่งในการกำหนดประสิทธิภาพของการหาเสียงคือ องค์กรหาเสียงของผู้สมัคร โดยเฉพาะในเขตเลือกตั้งที่กว้างและมีผู้สมัครจำนวนมาก ซึ่งส่งผลให้การหาเสียงต้องเป็นไปอย่างเข้มข้น การจัดตั้งองค์กรหาเสียงก็คือ การบริหารปัจจัยต่างๆ ที่มีอยู่ของผู้สมัคร หรือผู้ใกล้ชิดกับผู้สมัคร เพื่อให้เกิดคุณประโยชน์และเอื้ออำนวยต่อการให้ผู้สมัครบรรลุเป้าหมายแห่งชัยชนะในการเลือกตั้ง การจัดองค์กรบริหารการหาเสียง อาจจะแบ่งได้เป็นสองลักษณะ คือ รูปแบบการจัดการหาเสียงที่ไม่มีลักษณะองค์กรของผู้สมัคร ซึ่งมักจะเป็นหาจัดการหาเสียงของผู้สมัครที่เคยใช้บทบาทความสัมพันธ์ส่วนตัวระหว่างผู้สมัครกับญาติมิตรเพื่อนฝูง หรือ

ผู้สมัครที่ไม่ค่อยมีเงินทุน และรูปแบบการจัดการหาเสียงที่จัดองค์ประกอบอย่างเป็นระบบ ทั้งสองรูปแบบเขียนเป็นแผนภาพได้ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 2.1 รูปแบบการจัดการหาเสียงที่ไม่มีลักษณะองค์กรของผู้สมัคร

ที่มา : เพิ่มพงษ์ เชาวลิต และศรีสมภพ จิตรภิมย์ศรี (2531 : 16)

ภาพที่ 2.2 รูปแบบการจัดการหาเสียงที่จัดองค์ประกอบอย่างเป็นระบบ

ที่มา : เพิ่มพงษ์ เชาวลิต และศรีสมภพ จิตรภิมย์ศรี (2531:17)

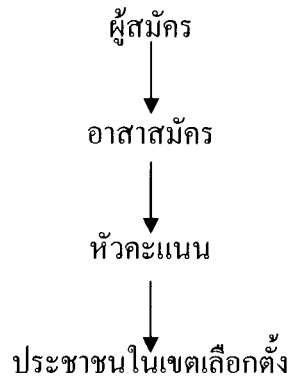
การจัดองค์กรบริหารในการหาเสียงเลือกตั้ง จะมีศูนย์อำนวยการเลือกตั้งเป็นศูนย์กลางในการวางแผนสั่งงาน ประสานงานในการรณรงค์หาเสียง ซึ่งแบ่งแยกโครงสร้างหน้าที่ตามภารกิจ เช่น มีฝ่ายแผนงานวางแผนหาเสียงเลือกตั้งตลอดกระบวนการ มีการเก็บข้อมูลสถิติต่างๆ เกี่ยวกับการเลือกตั้ง การประเมินผลการหาเสียง การวางแผนทั้งรุก-รับ และได้ตอบ ฝ่ายปฏิบัติการประกอบด้วย อาสาสมัคร ฝ่ายจัดตั้งห้วคະແນน กำลังหนุนในการหาเสียง ฝ่ายข่าวและประชาสัมพันธ์ มีหน้าที่ด้านการข่าว ห่าข่าว ปลอ่ยข่าว รวมทั้งประชาสัมพันธ์รูปแบบต่างๆ ฝ่ายการเงินมีหน้าที่เตรียมเงินเป็นค่าใช้จ่าย ทำบัญชีรับ-จ่ายเงิน และฝ่ายวัสดุและเสบียงมีหน้าที่จัดการดูแลเก็บรักษาวัสดุอุปกรณ์ในการหาเสียง โดยแต่ละฝ่ายมีหน้าที่รับผิดชอบที่แน่นอน และทั้งหมดอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของผู้อำนวยการหาเสียงเลือกตั้ง ซึ่งมีหน้าที่อำนวยการและวางแผนตัดสินใจแทนผู้สมัคร

ในการเลือกตั้ง นอกจากผู้สมัครจัดตั้งศูนย์อำนวยการเลือกตั้งเป็นศูนย์กลางของตนแล้ว ยังจะต้องมีการจัดตั้งองค์กรสาขา แยกไปตามอำเภอต่างๆ ด้วย

ข. *ขั้นตอนที่ 2 การหาเสียงเลือกตั้งและการจัดตั้งห้วคະແນน* กล่าวโดยสรุปได้ว่า ในการหาเสียงเลือกตั้งของผู้สมัครจะดำเนินการได้ผลดีหรือไม่ ขึ้นอยู่กับปัญหาในการจัดการความสัมพันธ์ขององค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการหาเสียงได้อย่างเหมาะสม องค์ประกอบเหล่านี้คือ

1) *การจัดการปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างแนวทางกว้างกับแนวทางลึก*
การหาเสียงแนวทางลึก คือ การหาเสียงโดยเคาะประตู หรือการเข้าพบปะรายบุคคล กลุ่มบุคคล ส่วนการหาเสียงแนวทางกว้าง คือ การโฆษณาให้เป็นที่รับรู้ของคนส่วนมาก เช่น การโฆษณาแผ่นพับ โปสเตอร์

2) *การจัดความสัมพันธ์ระหว่างผู้สมัคร-ห้วคະແນน-อาสาสมัคร* จากการทำห้วคະແນน เป็นผู้ที่ทำหน้าที่รับจะหาห้วคະແນนเสียงให้ผู้สมัครรับเลือกตั้ง และ อาสาสมัคร หมายความว่า ทีมงานที่ทำหน้าที่เสมือนตัวแทนของผู้สมัครในการประสานงานกับประชาชน หรือทำการหาเสียงแทนผู้สมัครตามโอกาสต่างๆ อาสาสมัครจึงเป็นตัวเชื่อมกลางระหว่างผู้สมัครกับห้วคະແນนในการเลือกตั้ง การจัดการความสัมพันธ์ดังกล่าว จึงเขียนเป็นรูปภาพได้ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สมัคร-อาสาสมัคร-หัวคะแนน

ที่มา : เพิ่มพงษ์ เชาวลิต และศรีสมภพ จิตรภิมย์ศรี (2531 : 20)

3) การจัดความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือกลุ่มที่เป็นฝ่ายของผู้สมัคร กลุ่มที่อยู่ฝ่ายตรงกันข้าม และกลุ่มที่ยังมิได้ตัดสินใจว่าจะเลือกผู้ใด อัตราการแปรเปลี่ยนของสัดส่วนใน 3 กลุ่มเป้าหมายจะเป็นดัชนีชี้ว่าวิธีการรณรงค์หาเสียงของผู้สมัครนั้นมีประสิทธิภาพหรือไม่ และการแปรเปลี่ยนสัดส่วนที่พึงปรารถนาของผู้สมัครแต่ละคน ก็คือ การเพิ่มปริมาณขึ้นของฝ่ายตน การลดปริมาณลงของฝ่ายตรงกันข้าม และการทำให้ฝ่ายเป็นกลางหันมาอยู่ฝ่ายตน

ค. ขั้นตอนที่ 3 การดำเนินการในวันเลือกตั้ง การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ก่อนหน้าวันเลือกตั้งไม่กี่วันเป็นการระดมหาเสียงเพื่อให้ประชาชนเกิดความมั่นใจในการลงคะแนนเสียงให้กับผู้สมัครรับเลือกตั้ง ในขณะที่เดียวกันก็พยายามสกัดกั้นหนทางทุกอย่างที่อาจจะเกิดการเปลี่ยนใจในภายหลัง จึงเป็นหน้าที่ของหัวคะแนน อาสาสมัคร หรือทีมงานของผู้สมัครทุกคน ที่จะต้องทำงานอย่างหนักเพื่อรักษาสถานภาพด้านคะแนนเสียง หรือเร่งสะสมคะแนนเสียงให้พอแล้วแต่กรณี

1.5 แนวคิดความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ เจมส์ ซี สก็อตต์ (James C. Scott อังใน ซีรียูท บัญชี 2535 : 199) ได้ระบุถึงคำจำกัดความของความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์โดยสรุปได้ว่าเป็นความสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยนระหว่างคนในสังคมที่มีฐานะบทบาทต่างกัน และอาจพิจารณาเป็นแบบหนึ่งของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล 2 คน ซึ่งเป็นความผูกพันของมิตรภาพแบบประโยชน์ใช้สอย โดยคนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสังคมสูงกว่า หรือเรียกว่า “ผู้อุปถัมภ์” จะใช้อิทธิพลและสิ่งที่ตนมีอยู่คุ้มครอง ให้ประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งสองอย่าง แก่ผู้มีฐานะต่ำกว่า หรือเรียกว่า “ผู้รับอุปถัมภ์” ซึ่งผู้ได้รับการอุปถัมภ์ก็มักจะต้องตอบแทนผู้อุปถัมภ์ด้วยการให้ความจงรักภักดีแบบ

ช่วยเหลือตอบแทน ซึ่งทั้งนี้รวมทั้งการอุทิศตนรับใช้ผู้อุปถัมภ์ โดยการตอบแทนที่ผู้รับการอุปถัมภ์มีให้แก่ผู้อุปถัมภ์ของตนนั้น กระทำได้ 4 ทาง ดังต่อไปนี้

1) *ตอบแทนด้านแรงงานหรือด้านวัตถุ* เช่น ในบางโอกาสผู้รับการอุปถัมภ์ก็จะนำเอาสิ่งของมากำนัลแก่ผู้อุปถัมภ์เพื่อแสดงถึงความผูกพัน ความจงรักภักดี หรือตอบแทนโดยการทำงานให้แก่ผู้อุปถัมภ์ เป็นต้น

2) *การช่วยเหลือในการต่อสู้* เช่น การเป็นพรรคพวกช่วยเหลือเมื่อผู้อุปถัมภ์ของตนถูกรังแกจากฝ่ายอื่น เป็นต้น

3) *การช่วยเหลือตอบแทนทางการเมือง* เช่น การเป็นหัวคะแนนให้กับผู้อุปถัมภ์ การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้ หรือให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับการเมืองในด้านอื่นๆ ให้กับผู้อุปถัมภ์ เป็นต้น

4) *การตอบแทนเชิงพิธีกรรมหรือศาสนา* อันเป็นการแสดงออกถึงความจงรักภักดี เช่น การที่ผู้ได้อุปถัมภ์ต้องไปรดน้ำขอพรผู้อุปถัมภ์ในวันเกิด หรือวันสงกรานต์ การไปร่วมงานและช่วยงานในการประกอบพิธีที่ผู้อุปถัมภ์จัดขึ้น เป็นต้น

ม.ร.ว.อภิน ทรัพย์พัฒน์ (อ้างใน อมรา พงศาพิชญ์และปรีชา คุวินทร์พันธ์ 2543 : 3-4) อธิบายว่า ระบบอุปถัมภ์เป็นลักษณะเด่นประการหนึ่งของสังคมไทย เนื่องจากเป็นสังคมที่มีการกำหนดสถานภาพของบุคคลลดหลั่นจากบนมาสู่ล่าง กล่าวคือ สังคมไทยเป็นสังคมที่มีโครงสร้างที่เน้นความแตกต่างระหว่างฐานะ ตำแหน่ง ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์ที่มีฐานะสูงกว่าและผู้ได้อุปถัมภ์ที่มีฐานะต่ำกว่า เมื่อมีการยึดถือความแตกต่างในระดับสูง-ต่ำของฐานะ ตำแหน่งเป็นหลัก เราจึงพบว่า ความสัมพันธ์ของบุคคลที่แตกต่างกันเป็นแบบแผนที่มีความสำคัญยิ่งในการจัดระเบียบสังคมในด้านพฤติกรรม ความสัมพันธ์ที่สำคัญและเห็นได้ง่ายที่สุด คือ ความสัมพันธ์แบบผู้ใหญ่-ผู้น้อย หรือ ความสัมพันธ์แบบลูกพี่-ลูกน้อง อันเป็นลักษณะความสัมพันธ์ที่ตั้งอยู่บนรากฐานความไม่เสมอภาคในการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ ไม่ว่าจะเป็นผลประโยชน์ในด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม และสำหรับผลกระทบทางการเมืองจะเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เนื่องจากความเป็นผู้นำในเชิงอุปถัมภ์หมายถึง ระดับอิทธิพลซึ่งมีต่อประชาชนหรือกลุ่มบุคคล การมีอิทธิพลดังกล่าวจะส่งผลมากน้อยเท่าใดนั้น ขึ้นอยู่กับบารมีของผู้นำคนนั้นๆ เป็นสำคัญ ประชาชนหรือกลุ่มบุคคลภายใต้ผู้นำดังกล่าวหมายถึงคะแนนเสียงที่จะทำให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งประสบความสำเร็จหรือพ่ายแพ้ก็ได้ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำชุมชนท้องถิ่นกับประชาชนเหล่านี้ ในกระบวนการเลือกตั้งถูกเรียกว่า ระบบหัวคะแนน

ลักษณะของความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ (สรุปเรียบเรียงจาก ชัยอนันต์ สมุทวณิช และ อมรา พงศาพิชญ์ อ้างใน เพียงกมล มานะรัตน์ 2547 : 36 – 42) ประกอบไปด้วย

1) การแลกเปลี่ยนที่ไม่สมดุล เกิดจากผู้อุปถัมภ์มักจะมีทรัพย์สิน อำนาจ และสถานภาพมากกว่าผู้อุปถัมภ์ เหตุเพราะผู้อุปถัมภ์มักจะเป็นผู้ควบคุม หรือผูกขาดทรัพยากรที่มีความสำคัญๆ เช่น เงิน อำนาจ อิทธิพล สถานะทางเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคง ทำให้คนอื่นๆ ที่ไม่มีทรัพยากรเหล่านี้จำใจ หรือเต็มใจเข้าไปพึ่งพาผู้อุปถัมภ์ เพื่อขอให้ทรัพยากรเหล่านั้น กระบวนการแลกเปลี่ยนที่ไม่สมดุลจึงเริ่มต้นขึ้น ในที่สุดผู้ที่เข้าไปพึ่งพิงผู้ที่มีทรัพยากรก็ตกเป็นผู้รับการอุปถัมภ์

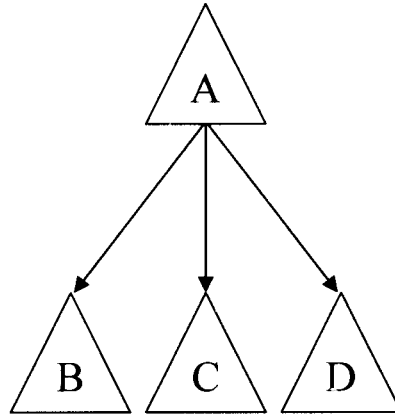
2) ความสัมพันธ์แบบตัวต่อตัว ความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์นั้น ต้องเป็นความสัมพันธ์ส่วนตัวระหว่างผู้อุปถัมภ์กับผู้รับการอุปถัมภ์ ผลประโยชน์ที่แลกเปลี่ยนกันจึงเป็นผลประโยชน์ที่แลกเปลี่ยนกัน จึงเป็นผลประโยชน์ที่เฉพาะเจาะจงเป็นการส่วนตัว ผลจากการแลกเปลี่ยนที่ไม่สมดุลทำให้เกิดความรู้สึกเป็นหนี้บุญคุณ ความจงรักภักดี เช่น เมื่อผู้รับการอุปถัมภ์ต้องการเงิน หรือต้องการให้มีคนช่วยติดต่อ ไกล่เกลี่ย พุดจากับผู้มีอำนาจอื่นๆ เขาก็จะรู้สึกว่า เขาจะต้องพึ่งพาอาศัยผู้อุปถัมภ์ของเขา ส่วนผู้อุปถัมภ์ก็จะรู้ว่า “คนของเขา” ก็จะช่วยเหลือเขาในยามที่เขาต้องการ หรือการเอื้อประโยชน์ต่อกันระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐกับพ่อค้า เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจที่จะให้ผลประโยชน์แก่พ่อค้า พ่อค้าก็ให้เงินหรือสิ่งของแลกเปลี่ยน เป็นต้น

3) ความสัมพันธ์แบบรอบด้าน หรือซับซ้อน ความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์จะมีลักษณะไม่แน่นอนตายตัวเหมือนความสัมพันธ์แบบเป็นทางการ ผู้อุปถัมภ์ก็อาจจะมีความสัมพันธ์กับผู้รับการอุปถัมภ์ของตนได้ในหลายลักษณะและซับซ้อน เช่น จากการให้เช่าทรัพย์สิน อาศัยความผูกพันระหว่างรุ่นพี่ รุ่นน้อง อาศัยความสัมพันธ์ระหว่างรุ่นพ่อของผู้รับการอุปถัมภ์ เป็นต้น ความสัมพันธ์ที่มีที่มอันหลากหลาย ซับซ้อนนี้ทำให้เกิดการตอบแทนหรือการแลกเปลี่ยนกันอย่างหลากหลายและรอบด้าน เช่น ผู้อุปถัมภ์อาจขอให้ผู้รับการอุปถัมภ์ช่วยเหลือกิจการตน ผู้รับการอุปถัมภ์อาจขอให้ผู้อุปถัมภ์ช่วยแก้ไขปัญหาต่างๆ ให้ตน เป็นต้น

4) เป็นความสัมพันธ์ที่มีลักษณะเปราะบาง เพราะขึ้นอยู่กับตัวบุคคลมากกว่าหลักการ ดังนั้น การที่จะรักษาเสถียรภาพของความสัมพันธ์ไว้ให้ได้ก็จะต้องมีการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างกันอย่างต่อเนื่อง トラบใดที่แต่ละฝ่ายต่างก็มีสิ่งที่อีกฝ่ายหนึ่งต้องการจะได้ แต่ถ้าเมื่อใดฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้ง 2 ฝ่ายไม่พอใจ ผู้รับการอุปถัมภ์อาจจะเปลี่ยนผู้อุปถัมภ์ใหม่ได้ หากเขาเห็นว่าผู้อุปถัมภ์เดิมไม่สามารถให้ผลประโยชน์กับผู้รับการอุปถัมภ์ได้อีกต่อไป

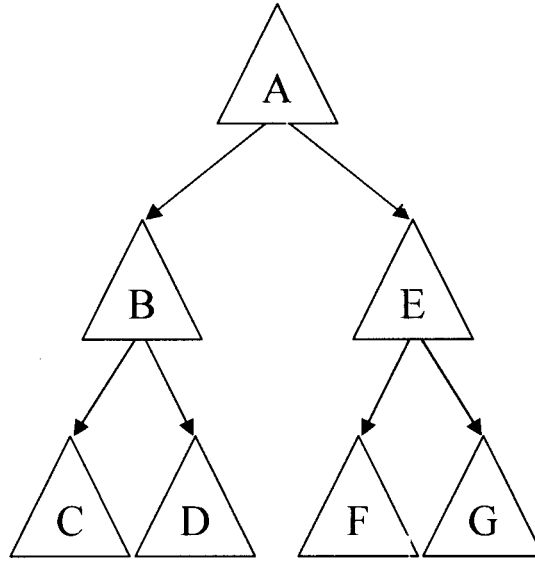
รูปแบบและโครงสร้างความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์ แบ่งได้ 2 ลักษณะ (อมรา พงศาพิชญ์ และปรีชา คูวินทร์พันธ์ 2543 : 3-4) ดังนี้

1) ความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์เพียงสายเดียว หรือกลุ่มเดียว เป็นโครงสร้างที่เป็นการรวมเอาสายสัมพันธ์แบบกลุ่มมารวมกันไว้โดยมีศูนย์กลางอยู่ที่บุคคลเดียว

ภาพที่ 2.4 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์เพียงสายเดียวหรือกลุ่มเดียว
ที่มา : เพียงกมล มานะรัตน์ (2547 : 37)

2) ความสัมพันธ์แบบพีระมิด ความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ในรูปแบบนี้ เป็นความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่าง ผู้อุปถัมภ์ เอ (A) และผู้รับอุปถัมภ์ บี (B) และระหว่างผู้อุปถัมภ์ บี (B) และผู้รับอุปถัมภ์ ซี (C) โดยที่ บี (B) และเอฟ (F) ก็จะไม่มีความสัมพันธ์กันโดยตรง และ เอ (A) ก็ไม่จำเป็นจะต้องมีความสัมพันธ์โดยตรงกับ ซี (C) ดี (D) เอฟ (F) จี (G) เอช(H) ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์แบบพีระมิด เขียนเป็นแผนภาพได้ดังรูป

ภาพที่ 2.5 โครงสร้างระบบอุปถัมภ์แบบพีระมิด

ที่มา : เพียงกมล มานะรัตน์ (2547 : 38)

ซึ่งการที่ผู้อุปถัมภ์จะให้ความช่วยเหลือหรือให้ผลประโยชน์แก่ผู้รับการอุปถัมภ์ได้นั้น เจมส์ ซี. สก็อตต์ (อ้างใน อโนทัย วัฒนาพร 2527 : 13-14) ระบุว่าผู้อุปถัมภ์จะต้องมีทรัพยากรหรือผลประโยชน์อยู่ 3 ลักษณะ คือ

- (1) ความรู้และทักษะ
- (2) การควบคุมโดยตรงเหนือทรัพย์สิน หรือสิทธิในปัจจัยต่างๆ เช่น เงิน การเป็นเจ้าของธุรกิจ หรือกิจการต่างๆ เป็นต้น ซึ่งสามารถใช้เพื่อสร้างความจงรักภักดีจากผู้ที่มีฐานะต่ำกว่าตนได้
- (3) การควบคุมโดยอ้อมเหนือทรัพย์สินหรืออำนาจหน้าที่บางด้าน เช่น การอยู่ในตำแหน่งทางการเมืองหรือการปกครอง แล้วผู้ที่ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือการปกครองนั้นอาศัยอำนาจ และความชอบธรรมของตนเองสร้างผู้รับอุปถัมภ์ เป็นต้น

1.6 แนวคิดเกี่ยวกับหัวคะแนน

1.6.1 ความหมายของหัวคะแนน จากการศึกษาเกี่ยวกับหัวคะแนน พบว่า มีผู้ที่ให้ความหมายของคำว่า หัวคะแนนไว้ค่อนข้างใกล้เคียงกัน สรุปได้ดังต่อไปนี้

เพิ่มพงษ์ เชาวลิต และศรีสมภพ จิตรภิมย์ศรี (2531 : 19 - 20) ให้ความหมายว่า หัวคะแนน หมายถึง บุคคล หรือกลุ่มคน ซึ่งมีความสามารถใช้วิธีใดวิธีหนึ่งให้ประชาชนลงคะแนนให้กับผู้สมัคร

พิชัย แก้วสำราญ และคณะ (อ้างในเพียงกมล มานะรัตน์ 2547 : 42) อธิบายว่า หัวคะแนนเป็นผู้ที่มีบทบาทและเป็นกลไกที่สำคัญยิ่งในกระบวนการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง นับแต่การสร้างเสียงและเปลี่ยนเสียงให้เป็นคะแนน หัวคะแนนยังกำหนดหน้าที่ผู้ให้ข่าวสารการเมืองช่วยเหลือ ชักนำ และควบคุมให้ประชาชนมาลงคะแนนเสียงในวันเลือกตั้ง หัวคะแนนจึงเปรียบเสมือนแขนขาที่สำคัญของนักการเมืองในการประสานงานและติดต่อกับประชาชน เพื่อปลุกระดม กระตุ้นให้ประชาชนเหล่านั้นดำเนินกิจกรรมทางการเมืองตามที่นักการเมืองผู้นั้นต้องการ

เจมส์ ซี. สก็อตต์ (James C. Scott อ้างใน อมรา พงศาพิชญ์ และ ปรีชา คุวินทร์พันธ์ 2543 : 100-106) ระบุว่า หัวคะแนน คือ ตัวกลางที่เชื่อมโยงระหว่างผู้อุปถัมภ์ที่เป็นศูนย์กลางกับผู้รับอุปถัมภ์ที่เป็นประชาชนทั่วไปในกระบวนการเลือกตั้ง เพราะในสังคมไทย ผู้สมัครเป็นผู้นำในเชิงอุปถัมภ์ และมีอิทธิพลบารมีมากจึงมีผู้รับอุปถัมภ์อยู่ภายใต้สัมพันธภาพของตนเองจำนวนมากตามไปด้วยนั่นคือ มีพรรคพวกหรือเพื่อนคอยช่วยเหลือ ทั้งเรื่องจำนวนคะแนนเสียงที่อยู่ในมือหรือการช่วยหาเสียงให้ ถ้ามีผู้รับอุปถัมภ์หรือพรรคพวกกระจายไปในทุกๆ พื้นที่ทั่วเขตเลือกตั้ง ผู้สมัครนั้นก็จะมีโอกาสได้รับการเลือกตั้งมากกว่าคนอื่นๆ และเนื่องจากกลุ่มความสัมพันธ์อุปถัมภ์เหล่านี้มักจะเป็นกลุ่มใหญ่ มีสมาชิกจำนวนมาก แต่กลับมีความสัมพันธ์กันโนแนวตั้ง คือ ขึ้นอยู่กับผู้สมัครเพียงคนเดียว จึงเกิด “ตัวกลาง” ทำหน้าที่เป็นตัวเชื่อมประสานความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์ ซึ่งได้แก่ หัวคะแนน

1.6.2 ประเภทของหัวคะแนน การจัดแบ่งประเภทของหัวคะแนน นั้น เพิ่มพงษ์ เชาวลิต และ ศรีสมภพ จิตรภิมย์ศรี (2531 : 27 - 35) ได้แบ่งออกเป็น 5 ประเภท ตามลักษณะการเป็นหัวคะแนน และยังได้ระบุว่า การจัดประเภทของหัวคะแนนเป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่การแยกลักษณะของหัวคะแนน วิธีการได้มาซึ่งหัวคะแนนของผู้สมัครแต่ละคน โดยอาศัยวิธีการที่แตกต่างกัน การรู้จักจำแนกประเภทของหัวคะแนนและการกำหนดกลยุทธ์ในการช่วงชิงหัวคะแนน จัดเป็นเงื่อนไขสำคัญของผู้สมัครรับเลือกตั้งด้วย การแบ่งประเภทของหัวคะแนนกล่าวโดยสรุปได้ดังนี้

1) การแบ่งประเภทหัวคะแนนโดยยึดความสัมพันธ์กับผู้สมัคร จะแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่ ประเภทที่ 1 กลุ่มหัวคะแนนที่เป็นเครือญาติกับผู้สมัคร ซึ่งถือเป็นกลุ่มบุคคลที่มีความผูกพันกับผู้สมัครรับเลือกตั้งมากที่สุด และมีส่วนช่วยเหลือผู้สมัครในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งทุกรูปแบบมากที่สุด รวมทั้งมีความซื่อสัตย์กับผู้สมัครมากที่สุดเช่นกัน ประเภทที่ 2 กลุ่มหัวคะแนนที่เป็นเพื่อนฝูงหรือเป็นกลุ่มคนที่รู้จักกับผู้สมัคร ดังนั้น การช่วยเหลือผู้สมัครจึงขึ้นอยู่กับความสนิทส่วนตัวกับผู้สมัครว่ามากหรือน้อยอย่างไร และประเภทที่ 3 กลุ่มหัวคะแนนที่ได้รับการแนะนำอีกต่อหนึ่ง ซึ่งอาจจะไม่ได้มีความสัมพันธ์กับผู้สมัครโดยตรง แต่เป็นกลุ่มคนที่

รู้จักกับห้วคะแนนประเภทอื่นของผู้สมัคร โดยมากจึงไม่ค่อยได้รับความคาดหวังคะแนนเสียงและความไว้วางใจจากผู้สมัครมากนัก

2) การแบ่งประเภทห้วคะแนนตามอาชีพของห้วคะแนน การแบ่งประเภทห้วคะแนนตามอาชีพของห้วคะแนนทำให้ทราบว่าห้วคะแนนอาชีพใดจะใช้ปัจจัยด้านใดในการหาเสียง ซึ่งแบ่งได้เป็น 6 ประเภท ดังนี้ ประเภทที่ 1 กลุ่มข้าราชการ หรือ อดีตข้าราชการ เป็นกลุ่มที่มีอิทธิพล เพราะมีผู้ได้บังคับบัญชาและมีผู้เคารพนับถือมาก ประเภทที่ 2 กลุ่มผู้นำท้องถิ่นที่ได้รับการแต่งตั้งจากราชการ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สารวัตรกำนัน แพทย์ประจำตำบล กรรมการระดับตำบลกรรมการระดับหมู่บ้าน เป็นต้น ประเภทที่ 3 กลุ่มนักรการเมืองท้องถิ่น เช่น สมาชิกสภาจังหวัด (ส.จ.) สมาชิกสภาเทศบาล (ส.ท.) สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (ส.อบต.) นายกององค์การบริหารส่วนจังหวัด นายกเทศมนตรี นายกององค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น ความสัมพันธ์ระหว่างนักรการเมืองท้องถิ่นเหล่านี้กับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีลักษณะพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ทั้งด้านฐานะคะแนนเสียงและผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ เช่น การให้ ส.จ. หรือ ส.ท. รับเหมาก่อสร้างโดยงบประมาณพัฒนาจังหวัด ซึ่งรัฐบาลได้จัดสรรให้กับ ส.ส. ทุกคน การตอบแทนผลประโยชน์ในลักษณะนี้ ทำให้นักรการเมืองท้องถิ่นจัดเป็นห้วคะแนนระดับสำคัญของผู้สมัคร ประเภทที่ 4 กลุ่มนักธุรกิจ พ่อค้า คหบดีท้องถิ่น ได้แก่ กลุ่มพ่อค้าวานิชย์ที่มีฐานะร่ำรวยจนเป็นที่เคารพนับถือยำเกรงของบรรดาพ่อค้าด้วยกัน และเป็นผู้ที่มีความกว้างขวางในเชิงธุรกิจและมีความสัมพันธ์กับประชาชนทั่วไปในท้องถิ่น เช่น ความเป็นพ่อค้า-ลูกค้า เจ้าหนี้-ลูกหนี้ เป็นต้น ประเภทที่ 5 วัด เนื่องจากในสังคมไทย บ้านกับวัดเป็นของคู่กัน พระสงฆ์เป็นผู้ที่มีอิทธิพลทางจิตใจต่อชาวบ้านเป็นอย่างสูง หากผู้สมัครคนใดสามารถชักชวนให้พระสงฆ์เป็นห้วคะแนนทำการสนับสนุนช่วยเหลือในการหาเสียงก็จะมีโอกาสได้รับคะแนนเสียงมาก ประเภทที่ 6 กลุ่มอาชีพอื่นๆ ที่เป็นเจ้าพ่อ นักเลง อันธพาล เป็นห้วคะแนนอีกประเภทหนึ่งที่แตกต่างกันไป โดยส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ประกอบอาชีพไม่ซื่อสัตย์สุจริตและไม่ถูกกฎหมาย ตัวอย่างเช่น เจ้ามือหวยเถื่อน เป็นต้น เมื่อเจ้ามือหวยเถื่อนรับหน้าที่ห้วคะแนน โครงสร้างธุรกิจหวยเถื่อนจึงถูกปรับเปลี่ยนเป็นโครงสร้างของห้วคะแนนเพื่อการหาเสียงได้

3) การจัดแบ่งห้วคะแนนตามลักษณะการจัดตั้ง การจัดแบ่งประเภทของห้วคะแนนในลักษณะนี้ สามารถจัดแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ 1) ห้วคะแนนที่มีการจัดตั้งโดยตรงจากผู้สมัคร หรือพรรคการเมืองของผู้สมัคร การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง นั้น ผู้สมัครจะพยายามสรรหาและจัดตั้งห้วคะแนนระดับต่างๆ เพื่อให้ครอบคลุมพื้นที่มากที่สุดเท่าที่จะทำได้และอาศัยบทบาทของห้วคะแนนเหล่านี้ ชักนำให้ประชาชนที่ห้วคะแนนแต่ละบุคคลชักชวนมาลงคะแนนเสียงให้ผู้สมัครนั้น ด้วยวิธีการต่างๆ ซึ่งรู้จักกันทั่วไปว่าเป็น “ห้วคะแนนจัดตั้ง” หมายถึง ผู้มา

ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งโดยการชักนำของหัวหน้าของหัวคะแนนของผู้สมัครนั่นเอง และ 2) หัวคะแนนที่ไม่ใช่หัวคะแนนจัดตั้ง และไม่มีความสัมพันธ์โดยตรงกับผู้สมัคร หมายถึงผู้ที่ให้การสนับสนุนผู้สมัคร และได้อาสาเข้าไปช่วยเหลือด้วยตนเอง ไม่ได้เกิดจากการชักนำโดยตรงจากผู้สมัครหรือพรรคการเมือง ความต้องการเข้าไปสนับสนุนการเลือกตั้งเกิดขึ้นจากความรู้สึกศรัทธาในผู้สมัครหรือพรรคการเมืองนั้นๆ

4) การจัดแบ่งประเภทหัวคะแนนตามลักษณะของความชำนาญ แบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ 1) หัวคะแนนที่มีความชำนาญ เพราะได้ทำหน้าที่เป็นหัวคะแนนในทุกสมัยที่มีการเลือกตั้ง จึงมีความชำนาญในการหาเสียงสนับสนุนช่วยเหลือผู้สมัคร มีฐานคะแนนเสียงของตนเองอยู่ระดับหนึ่ง หากผู้สมัครคนใดได้บุคคลเหล่านี้เป็นหัวคะแนน ก็จะมีหลักประกันในการหาเสียง 2) หัวคะแนนที่ยังไม่เคยเป็นหัวคะแนนมาก่อน และเพิ่งได้เป็นหัวคะแนนในการเลือกตั้งเป็นครั้งแรก จึงไม่ค่อยมีความชำนาญในการหาเสียง และยังคงคาดคะเนฐานคะแนนเสียงที่แท้จริงได้ยาก และ 3) หัวคะแนนจอมปลอม หรือ หัวคะแนนหลอกหลวง

5) การจัดแบ่งประเภทหัวคะแนนตามระดับและโครงสร้างของหัวคะแนน แบ่งได้ดังนี้

(5.1) หัวคะแนนหลัก หรือ หัวคะแนนระดับเขตเลือกตั้ง หรือ หัวคะแนนระดับจังหวัด ได้แก่ หัวคะแนนที่มีฐานคะแนนเสียงในขอบเขตจังหวัด จัดเป็นหัวคะแนนที่ฐานะสูงสุด เป็นผู้ที่มิประสบการณ์ในการหาเสียงเลือกตั้งมาก่อน หัวคะแนนระดับนี้อาจจะมีเครือข่ายคะแนนเสียงเป็นช่วงชั้นลงมาจนถึงระดับฐานคะแนนเสียงระดับต่ำที่สุดได้

(5.2) หัวคะแนนระดับรอง หรือ หัวคะแนนระดับอำเภอ ได้แก่ หัวคะแนนที่ควบคุมฐานคะแนนเสียงในขอบเขตอำเภอ มีฐานะรองจากหัวคะแนนระดับจังหวัด มีคุณสมบัติในการเชื่อมโยงระหว่างผู้สมัคร หรือ ผู้อำนวยการเลือกตั้งกับหัวคะแนนระดับต่ำกว่านี้ได้ ในบางกรณีหัวคะแนนระดับอำเภอจะมีเครือข่ายเชื่อมโยงกับหัวคะแนนระดับตำบลและหมู่บ้านเป็นสายเดียวกัน แต่ในบางกรณีจะไม่มีสายเชื่อมโยงกับหากหัวคะแนนระดับอำเภอเป็นผู้ควบคุมฐานคะแนนเสียงรอง โดยทั่วไปผู้สมัครควรมีหัวคะแนนระดับอำเภอประมาณ 2-5 คน ในอำเภอหนึ่งๆ และจะควบคุมคะแนนเสียงที่จุดใดตำบลใด ก็ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขของแต่ละบุคคล

(5.3) หัวคะแนนระดับตำบล ได้แก่ หัวคะแนนที่ควบคุมฐานคะแนนเสียงในขอบเขตตำบล มีคุณสมบัติในการประสานกับหัวคะแนนระดับหมู่บ้าน และหัวคะแนนระดับอำเภอ เป็นผู้ที่ได้รับความเคารพนับถือจากชาวบ้าน ผู้มีสิทธิลงคะแนนเลือกตั้ง จัดเป็นหัวคะแนนระดับพื้นฐาน ซึ่งผู้สมัครจะขาดเสียมิได้ ผู้สมัครควรมีหัวคะแนนระดับตำบลอย่างน้อย 1-3 คน

ต่อหนึ่งอำเภอ หากตำบลใหญ่ๆ ประกอบด้วยหลายหมู่บ้าน ย่อมต้องการหัวคะแนนมากตามไปด้วย

(5.4) หัวคะแนนระดับหมู่บ้าน ได้แก่ หัวคะแนนที่ควบคุมฐานคะแนนเสียงในขอบเขตหมู่บ้าน เป็นหัวคะแนนที่มีความใกล้ชิดกับผู้เลือกตั้งมากที่สุด เป็นผู้ติดต่อบริเวณหัวคะแนนระดับตำบลกับชาวบ้านผู้เลือกตั้ง โดยปกติผู้สมัครควรมีหัวคะแนนระดับหมู่บ้าน อย่างน้อย 1 คน ในแต่ละหมู่บ้าน

(5.5) หัวคะแนนระดับคุ้ม หรือ กลุ่ม ในแต่ละหมู่บ้าน จะมีหน้าที่ควบคุมคะแนนเสียงในระดับกลุ่มย่อยๆ ภายในแต่ละหมู่บ้าน ซึ่งหัวคะแนนระดับนี้แต่ละคนจะควบคุมเสียงประมาณ 10-20 เสียงเท่านั้น

ในความเป็นจริงแล้ว การเลือกตั้งในแต่ละครั้ง การกำหนดโครงสร้างของหัวคะแนนจะแตกต่างกันตามสภาพของพื้นที่ และบรรยากาศการแข่งขันในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง แต่ก็ยังคงมีความสัมพันธ์เชื่อมประสานระหว่างผู้สมัครและหัวคะแนนอยู่เสมอ กล่าวโดยสรุปแล้ว การจัดประเภทของหัวคะแนน เป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่การแยกลักษณะหัวคะแนนวิธีการได้มาซึ่งหัวคะแนนของผู้สมัครแต่ละคน โดยอาศัยวิธีการที่แตกต่างกัน การรู้จักจำแนกประเภทของหัวคะแนนและการกำหนดกลยุทธ์ในการช่วงชิงหัวคะแนน เป็นปัจจัยสำคัญของผู้สมัครในการเลือกตั้ง

1.6.3 วัตถุประสงค์ของการเป็นหัวคะแนน หัวคะแนนแต่ละประเภทข้างต้น มีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับมูลเหตุปัจจัยของแต่ละกลุ่มบุคคลหากจะประมวลวัตถุประสงค์ดังกล่าว ก็อาจจะสรุปได้ดังนี้

1) หัวคะแนนซึ่งเป็นโดยความต้องการด้านผลประโยชน์ส่วนตัว ซึ่งแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ ผลประโยชน์เฉพาะหน้า และผลประโยชน์ระยะยาว ในด้านผลประโยชน์เฉพาะหน้า ได้แก่ การเป็นหัวคะแนน เพื่อหวังประโยชน์ในการสนับสนุนในด้านต่างๆ เช่น เงิน สิ่งของ เป็นต้น จากผู้สมัคร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การได้เงินรางวัลเป็นค่าจ้างในฐานะที่ช่วยเหลือผู้สมัคร การแบ่งเปอร์เซ็นต์จากเงินที่ผู้สมัครจ่ายให้เป็นค่าซื้อคะแนนเสียงจากผู้เลือกตั้ง และในด้านผลประโยชน์ระยะยาว ได้แก่ การที่หัวคะแนนบางคนมีฐานะทางเศรษฐกิจดี ไม่มีความจำเป็นต้องเอาเงินจากผู้สมัครมาใช้ในการหาเสียง ตรงกันข้าม บางรายกลับเป็นฝ่ายที่ต้องเสียค่าใช้จ่ายบางรายการให้แก่ผู้สมัครเสียอีก แต่ผลประโยชน์ที่หัวคะแนนระดับนี้ต้องการเป็นผลประโยชน์ระยะยาว โดยเฉพาะอย่างยิ่งหวังผลเต็มที่จากการที่ผู้สมัครที่ตนสนับสนุนได้รับตำแหน่งทางการเมือง เช่น มีตำแหน่งในคณะรัฐบาล เป็นต้น ผลประโยชน์เหล่านี้ เช่น การประมุขรับเหมาในทางธุรกิจ อภิสิทธิ์ทางการเมือง เป็นต้น

2) หัวคะแนนซึ่งเป็นไปได้โดยความสำนึกทางการเมือง ลักษณะนี้มีได้หวังผลทางด้านผลประโยชน์ส่วนตน หากเป็นบุคคล กลุ่มบุคคลที่มีจิตสำนึกทางการเมือง ให้ความช่วยเหลือผู้สมัครที่มีแนวความคิด อุดมการณ์สอดคล้องต้องกัน โดยวิธีการที่เป็นประชาธิปไตย และสร้างสรรค์ เป็นหัวคะแนนที่มีความแตกต่างอย่างสิ้นเชิงกับหัวคะแนนที่หวังผลประโยชน์ส่วนตน

3) หัวคะแนนซึ่งเป็นไปได้โดยความผูกพันกับผู้สมัคร จุดประสงค์ของหัวคะแนนประเภทนี้ อาจจะไม่ใช่หวังผลประโยชน์เฉพาะตน หรือเป็นผู้มีจิตสำนึกทางการเมือง หากแต่เป็นบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับผู้สมัคร ในฐานะญาติพี่น้อง เพื่อนฝูง ฯลฯ มีความปรารถนาเป็นอย่างยิ่งที่จะให้ผู้สมัครคนนั้นๆ ได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง

เมื่อพิจารณาในการเลือกตั้ง พบว่า บุคคลที่เป็นหัวคะแนนมีวัตถุประสงค์ในด้านผลประโยชน์ส่วนตนมากที่สุด ส่วนที่มีวัตถุประสงค์ในด้านความคิดเห็นทางการเมืองมีน้อยมาก ด้วยเหตุนี้ การแปรเปลี่ยนของฝักฝ่ายหัวคะแนนที่มีฐานจากผลประโยชน์ส่วนตนจึงเป็นปัจจัยที่มีโอกาสพลิกกลับได้โดยตลอด

1.6.4 วิธีการสรรหาหัวคะแนนของผู้สมัคร การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งของผู้สมัครแต่ละคนจะได้รับชัยชนะ หรือความพ่ายแพ้ บุคคลที่สำคัญที่สุดในการมีส่วนช่วยผู้สมัครคือ หัวคะแนน ดังนั้น ในขั้นตอนแรกๆ ของการวางแผนการหาเสียงเลือกตั้ง ผู้สมัครจึงต้องดำเนินการวางแผน สรรหา คัดเลือกบุคคลที่จะมาเป็นหัวคะแนนให้กับตน โดยทั่วไปมีวิธีการดังนี้

1) หัวคะแนนที่ได้มาโดยผ่านความสัมพันธ์กันเป็นส่วนตัว เริ่มจากบุคคลที่รู้จักเป็นการส่วนตัวก่อนและมีความสามารถในการแสวงหาคะแนนได้ จึงได้แก่ เครือญาติ พี่น้อง เพื่อนฝูง เพื่อนร่วมอาชีพ ลูกน้อง ลูกหนี้ หรือผู้ที่เคยมีบุญคุณต่อกัน เป็นต้น หัวคะแนนลักษณะนี้มักยินดีให้ความร่วมมือกับผู้สมัครตามลักษณะของระบบอุปถัมภ์ ระบบพรรคพวกที่ต้องช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันโดยส่วนตัว จึงเป็นหัวคะแนนที่ผู้สมัครไว้วางใจได้มากที่สุด

2) หัวคะแนนที่ได้มาโดยการผ่านการแนะนำอีกต่อหนึ่ง โดยการผ่านบทบาทของบุคคลที่รู้จักเป็นการส่วนตัวทำหน้าที่เสมือนสื่อกลางในการชักชวนให้หัวคะแนนเข้าร่วมทีมหาเสียงของตนเอง การชักชวนดังกล่าวนี้ อาจจะเป็นข้อตกลงต่างๆ ระหว่างผู้สมัครกับหัวคะแนน เช่น การใช้นโยบายพรรคหรือนโยบายของผู้สมัคร การใช้การแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ การใช้เงินตอบแทนการช่วยหาเสียง เป็นต้น

3) หัวคะแนนที่ได้มาโดยการเข้ามาหาผู้สมัครเอง เป็นหัวคะแนนที่มีฐานะคะแนนเสียงอยู่จำนวนหนึ่ง เมื่อถึงช่วงระยะเวลาเลือกตั้ง หัวคะแนนเหล่านี้จะนำฐานะคะแนนเสียง

ที่มีไปเจรจาต่อรองเพื่อแลกกับผลประโยชน์ที่อาจจะได้รับจากผู้สมัคร โดยการอ้างว่าเป็นฐานะ
คะแนนเสียงที่พร้อมจะลงคะแนนให้แก่ผู้สมัครทันทีหากตกลงผลประโยชน์กันได้

1.6.5 หน้าที่ของหัวหน้าคะแนน ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง หัวหน้าคะแนนแต่ละฝ่ายมี
หน้าที่โดยทั่วไปคล้ายกัน คือ พยายามที่จะเพิ่มคะแนนเสียงให้แก่ฝ่ายตนทุกวิถีทาง และในทาง
กลับกัน ก็พยายามลดคะแนนเสียงจากฝ่ายตรงกันข้ามทุกวิถีทาง ขึ้นตอนวันเลือกตั้งและขึ้นตอน
ภายหลังจากวันเลือกตั้ง

ขั้นตอนก่อนวันเลือกตั้ง ระยะนี้ หน้าที่ของหัวหน้าคะแนน คือ

1) **ประชาสัมพันธ์ในทางหลักการ** การประชาสัมพันธ์ของหัวหน้าคะแนนคือ
การโฆษณาให้ผู้เลือกตั้งทราบถึงประวัติชีวิต การศึกษา การทำงาน ประสบการณ์ และนโยบายของ
ผู้สมัคร (คมกริช วัฒนเสถียร อ้างใน เพิ่มพิงษ์ เชาวลิต และศรีสมภพ ภิรมย์ศรี 2531) ซึ่งเป็นการ
ยากที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะทราบเรื่องเกี่ยวกับผู้สมัครทุกคนจึงจำเป็นต้องมีหัวหน้าคนที่แทน
ผู้สมัคร อย่างไรก็ตาม วิธีการประชาสัมพันธ์ของหัวหน้าคะแนนแต่ละคนจะแตกต่างกันไป โดยขึ้นอยู่กับ
กับนโยบายการหาเสียงของผู้สมัครที่หัวหน้าคะแนนรับจะแสวงหาและรวบรวมคะแนนเสียงให้
ตัวอย่างเช่น หากผู้สมัครมีนโยบายเน้นหนักด้านอุตสาหกรรมทางการเมือง การประชาสัมพันธ์ของ
หัวหน้าคะแนนจะเน้นไปที่อุตสาหกรรมของผู้สมัคร แต่หากเป็นผู้สมัครที่มุ่งใช้เงิน หัวหน้าคะแนนก็จะมุ่งไป
ที่การสัญญาเรื่องการจ่ายเงิน การสัญญาว่าจะสร้างถาวรวัตถุให้แก่ชุมชน เป็นต้น

2) **การสำรวจหาข้อมูลพื้นฐานของท้องถิ่นที่จะมีผลต่อการเลือกตั้ง**

เนื่องจากหัวหน้าคะแนนมีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด มีความรู้ ความเข้าใจในสภาพท้องถิ่น
ความนิยม ทศนคติ และความต้องการของชุมชนเป็นอย่างดี รวมถึงประสบการณ์เกี่ยวกับการ
เลือกตั้งที่ผ่านมา ข้อมูลเหล่านี้ผู้สมัครต้องนำไปประกอบการวางแผนรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง
ดังนั้น หัวหน้าคะแนนจะต้องทำการสำรวจรายชื่อให้ละเอียดเท่าที่กระทำได้โดยไม่มีข้อดกหล่น หรือ
ผิดพลาด และพยายามแสวงหา หรือชักชวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งบางคนซึ่งไม่อยู่ในพื้นที่ หรือไม่มี
รายชื่อในบัญชีเลือกตั้งให้กลับมาอยู่ในพื้นที่ หรือย้ายกลับมาให้มีชื่ออยู่ในบัญชีเลือกตั้งให้ได้ เพื่อ
เพิ่มจำนวนคะแนนเสียงให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง

3) **งานการข่าว** งานการข่าวในการหาเสียงเลือกตั้งเป็นสิ่งสำคัญมาก และมี
ผลไม่น้อยต่อชัยชนะหรือความพ่ายแพ้ของผู้สมัคร ในที่นี้ กิจกรรมการข่าวหมายรวมถึงการหาข่าว
สร้างข่าว ปลอ่ยข่าว ลวงข่าว ตอบโต้ข่าว โดยมีวัตถุประสงค์หลักของงานคือ การสืบทราบความ
เคลื่อนไหวของฝ่ายตน กระทั่งล่อลวงให้คู่แข่งขันเข้าใจสภาพของตนผิดพลาดไป โดยมีจุดมุ่งหมาย
คือ เพื่อให้ผู้สมัครได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ประเด็นสำคัญในการหาข่าวของ
ผู้สมัครแต่ละคน โดยผ่านหัวหน้าคะแนน แบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ การหาข่าวเกี่ยวกับความ

เคลื่อนไหวของฝ่ายตรงข้าม กับการหาข่าวสถานการณ์อันเกิดจากการเคลื่อนไหวของฝ่ายตน ซึ่งในประเด็นแรก มีข่าวสารสำคัญที่ต้องสืบหา เช่น คณะณินิยมของกลุ่มแข่งขันในแต่ละพื้นที่ที่มีความเคลื่อนไหวเป็นรูปธรรมที่คู่แข่งกันได้เข้ามาในท้องถิ่นถึงระดับใด ใครเป็นหัวหน้าคณะเนนให้คู่แข่งคนใด ผลการเคลื่อนไหวของกลุ่มแข่งขันส่งผลกระทบต่อคณะเนนเสียงหรือไม่ ความเรียกร้องต้องการของคนในท้องถิ่น กระแสข่าวเกี่ยวกับทัศนคติ ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อผู้สมัครฝ่ายตน เสนอแนะวิธีการหาเสียงของผู้สมัคร ประเมินความเคลื่อนไหวจากประชาชนในพื้นที่ ตอบโต้ข่าวปล่อยข่าว เป็นกระบอกเสียงให้แก่ผู้สมัครเพื่อจุดมุ่งหมายในการดำเนินสงครามจิตวิทยา เป็นต้น

4) การประสานกับฝ่ายผู้สมัครในการดำเนินงานในพื้นที่ ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งผู้สมัครมีหน้าที่สำคัญ คือ การปราศรัย การออกเยี่ยมเยียนประชาชนในเขตเลือกตั้งให้มากที่สุดเท่าที่กระทำได้ การวางแผนออกปรากฏตัวของผู้สมัครในหมู่บ้าน ชุมชนต่างๆ จึงต้องอาศัยการประสานงานที่ดีระหว่างผู้สมัครกับหัวหน้าคณะเนน หากพิจารณาในแง่ของบทบาท การปราศรัยของผู้สมัครเปรียบเสมือนการทำงานในด้านกว้าง มุ่งหวังการเป็นที่รู้จักของประชาชนในการเลือกตั้งมากกว่า ส่วนการดำเนินการของหัวหน้าคณะเนนเป็นการทำงานด้านลึก พื้นที่เป้าหมายที่ผู้สมัครจะต้องเข้าทำการปราศรัยได้แก่ หมู่บ้านขนาดใหญ่ โดยก่อนที่จะไปปราศรัย หัวหน้าคณะเนนจะทำหน้าที่ชักชวน หรือเกณฑ์ประชาชนไปฟังผู้สมัคร นอกจากนี้ ในหมู่บ้านเล็กๆ รอบๆ หมู่บ้านที่ผู้สมัครไปปราศรัย หัวหน้าคณะเนนจะไปชักนำให้ประชาชนไปร่วมกิจกรรมนี้ด้วย โดยหัวหน้าคณะเนนรับหน้าที่จัดหารถบริการ และบางครั้งจะมีการแจกจ่ายเงินแก่ผู้ไปฟังผู้สมัครอีกด้วย ขณะที่ผู้สมัครกำลังปราศรัย หัวหน้าคณะเนนจะสังเกตสภาพการณ์ ทัศนคติ ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อผู้สมัคร หลังจากเสร็จสิ้นแล้ว หัวหน้าคณะเนนจะส่งข้อเท็จจริงเหล่านี้ไปยังศูนย์อำนวยการเลือกตั้งของผู้สมัครให้ได้ทราบ นอกจากนี้ หัวหน้าคณะเนนต้องถือเป็นหน้าที่ที่จะทราบว่าจะงานสำคัญของประชาชนในท้องถิ่นตน เช่น งานบวช งานแต่งงาน งานศพ เป็นต้น และประสานกับผู้สมัครให้ไปปรากฏตัวในงานเหล่านี้ แต่ถ้าผู้สมัครไม่อาจไปได้ หัวหน้าคณะเนนจะทำหน้าที่เป็นตัวแทนผู้สมัครเอง

5) การรักษากฎเกณฑ์ของคณะเนนเสียงของผู้สมัคร ในการเลือกตั้ง การรักษาหรือขยายฐานคะแนนเสียงเป็นสิ่งที่ผู้สมัครมุ่งหวังมากที่สุด การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งทุกรูปแบบของทั้งฝ่ายผู้สมัครและหัวหน้าคณะเนน ต่างกระทำเพื่อการรักษาหรือขยายฐานคะแนนเสียงทั้งสิ้น ซึ่งหัวหน้าคณะเนนมีส่วนสำคัญในการรักษากฎเกณฑ์ของคณะเนนเสียงไว้ให้คงอยู่ เพราะความสัมพันธ์ระหว่างหัวหน้าคณะเนนกับชาวบ้านจะอาศัยความผูกพันตามระบบอุปถัมภ์ ระบบเครือญาติ และระบบอาวุโส หากหัวหน้าคณะเนนรักษาความสัมพันธ์เหล่านี้ไว้ได้ ฐานคะแนนเสียงก็จะยังคงอยู่

ขั้นตอนในวันเลือกตั้ง

1) การเตรียมการเพื่อนำคนไปลงคะแนน ในหมู่บ้านชนบท การจัดพาหนะนำ

คนไปใช้สิทธิเลือกตั้งมีความจำเป็น และเป็นธรรมเนียมปฏิบัติแล้วว่า หน้าที่ของการจัดพาหนะรับส่งคนไปใช้สิทธิเป็นภาระของผู้สมัครรับเลือกตั้งทุกคน โดยในบางครั้งอาจจะมีการจ่ายเงินซื้อเสียงบนรถรับ-ส่งด้วย

2) การจัด “หน่วยแซะ” เพื่อเก็บตกคะแนนเสียงที่ยังเหลืออยู่ กล่าวคือ หัวคะแนนต้องสำรวจว่า มีผู้มีสิทธิเลือกตั้งคนใดยังไม่ออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง และต้องชักชวนให้บุคคลเหล่านี้ออกไปใช้สิทธิโดยจ่ายเงินทันทีเป็นค่าซื้อเสียง พร้อมกับแนะนำให้เลือกหมายเลขใดเมื่อตกลงได้ก็จะจัดพาหนะรับส่งไปลงคะแนนที่หน่วยเลือกตั้ง

3) การสังเกตการณ์ในหน่วยเลือกตั้ง เมื่อหัวคะแนนคนใดไม่มีภาระพิเศษในการเลือกตั้ง ก็จะไปที่หน่วยเลือกตั้งแต่เช้า เพื่อคอยต้อนรับประชาชนและคอยสังเกตสภาพการณ์ต่างๆ เพื่อตรวจสอบผู้ที่ไปใช้สิทธิและไม่ไปใช้สิทธิ รวมทั้งคอยดูความสงบเรียบร้อยเพื่อไม่ให้ผู้สมัครคนอื่นๆ ใช้กลโกงการเลือกตั้ง หรือชักชวนให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเปลี่ยนใจไปลงคะแนนเสียงให้แก่ฝ่ายตน

ขั้นตอนภายหลังการเลือกตั้ง

ภายหลังการเลือกตั้งสิ้นสุดลง ไม่ว่าจะผลการเลือกตั้งจะเป็นอย่างไร หัวคะแนนจะต้องมีหน้าที่ขอบคุนประชาชนที่ลงคะแนนเสียงให้แทนผู้สมัคร ซึ่งอาจจะใช้วิธีการจัดเลี้ยงสังสรรค์อย่างไม่เป็นทางการ

1.6.6 วิธีการจ่ายเงินซื้อเสียง

1) วิธีการซื้อเสียงโดยแจกผ่านหัวคะแนน โดยทั่วไปบุคคลที่ควบคุมฐานคะแนนเสียงให้แก่ผู้สมัครในพื้นที่ต่างๆ ได้แก่ หัวคะแนนซึ่งทำหน้าที่ควบคุมและขยายฐานคะแนนเสียงเท่าที่กระทำได้ เมื่อถึงช่วงใกล้วันเลือกตั้ง ผู้สมัครจะแจกเงินเพื่อซื้อเสียง รูปแบบการจ่ายเงินส่วนใหญ่ผู้สมัครมักดำเนินการผ่านหัวคะแนน โดยผู้สมัครจัดส่งอาสาสมัคร หรือตัวแทนนำเงินมาจ่ายให้หัวคะแนน หรือหัวคะแนนมารับเงินจากผู้สมัครหรือผู้อำนวยการเลือกตั้งด้วยตนเอง ซึ่งจำนวนเงินที่แจกจ่ายมี 2 ประเภท คือ ประเภทแรก เป็นเงินซื้อเสียงของประชาชนที่หัวคะแนนควบคุมได้ โดยก่อนหน้านี้นี้มีการตรวจสอบจำนวนที่แท้จริงของผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งอยู่ในความควบคุมของหัวคะแนน ประเภทที่สอง เป็นเงินที่ผู้สมัครจ่ายให้กับหัวคะแนน เป็นค่าดำเนินงาน ค่าจ้าง ค่าแรงงาน ฯลฯ ตามอัตราส่วนที่ตกลงกัน ขึ้นอยู่กับความสำคัญของหัวคะแนนแต่ละบุคคลและฐานะของผู้สมัคร

2) วิธีซื้อเสียงโดยไม่ผ่านหัวคะแนน เป็นวิธีการจ่ายเงินโดยตรงระหว่างฝ่ายผู้สมัครกับประชาชน ซึ่งมีการดำเนินงานแตกต่างกันในทางคุณภาพอยู่ 2 ลักษณะ คือ ลักษณะแรก ได้แก่ วิธีการดำเนินการจ่ายเงินซื้อเสียงที่ยังขาดระบบการทำงานที่ดี และไม่มีการตรวจสอบ

ประสิทธิภาพการแจกจ่ายเงินกับผลตอบแทนที่ควรจะได้รับ และอีกลักษณะหนึ่ง เป็นวิธีการซื้อเสียงโดยไม่ผ่านห้วคะแนน แต่มีระบบการดำเนินงานที่มีการตรวจสอบประสิทธิภาพ และอาศัยบทบาทของห้วคะแนนตามความจำเป็น กล่าวคือ เมื่อถึงช่วงระยะจ่ายเงินซื้อเสียง ต้องดำเนินการให้เงินถึงมือผู้มีสิทธิเลือกตั้งโดยตรงและไม่ถูกยักยอกโดยวิธีทางใดๆ มีการประสานการดำเนินงานโดยใช้ระบบห้วคะแนนควบคุมฐานคะแนนเสียง ระบบอาสาสมัครคอยให้คำแนะนำ และตรวจสอบห้วคะแนน ทำให้วิธีการจ่ายเงินซื้อเสียงมีหลักประกันมากขึ้น โดยกำหนดช่วงเวลาในการแจกจ่ายเงินให้ห้วคะแนนแต่ละพื้นที่ทราบหรือมอบหมายให้ห้วคะแนนนำพาอาสาสมัคร หรือคนของผู้สมัครเข้าพื้นที่ของห้วคะแนน จากนั้น ห้วคะแนนจึงนำประชาชนในสังกัดมารับเงินจากฝ่ายผู้สมัคร

3) วิธีซื้อเสียงแบบใต้ดินหรือโดยใช้อำนาจอิทธิพลช่วยเหลือ ในการหาเสียงเลือกตั้ง อาจมีห้วคะแนนที่เป็นบุคลากรของรัฐประเภทหนึ่ง ซึ่งมีอำนาจอิทธิพลในท้องถิ่นระดับอำเภอหรือจังหวัด และสามารถใช้อำนาจที่มีอยู่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงฐานคะแนนเสียงของผู้สมัครได้ การดำเนินงานของบุคคลเหล่านี้ไม่เปิดเผย และต้องปิดบังซ่อนเร้นมาก จึงถูกเรียกว่าวิธีการแบบใต้ดิน ซึ่งสภาพที่ก่อให้เกิดเงื่อนไขการทำงานแบบใต้ดินนี้ มักเกิดในพื้นที่แย่งชิงหรือพื้นที่คู่แข่งซึ่งเป็นพื้นที่อิทธิพลของผู้สมัครฝ่ายตรงข้าม และเป็นฐานคะแนนเสียงที่แน่นอนมั่นคงของผู้สมัครอื่นๆ ผู้สมัครนอกเหนือจากนี้ไม่สามารถเจาะฐานคะแนนเสียงดังกล่าวได้ การช่วงชิงฐานคะแนนบางส่วนเท่าที่กระทำได้ก็โดยใช้ผู้มีอำนาจอิทธิพล ซึ่งสามารถให้ทุนให้โทษแก่ห้วคะแนนฝ่ายตรงข้าม ช่วยเหลือ ชักชวน หรือบีบบังคับห้วคะแนนเหล่านี้หันมาสนับสนุนฝ่ายของผู้มีอำนาจ โดยอาศัยความสัมพันธ์สมเป็นการส่วนตัวระหว่างผู้มีอำนาจอิทธิพลกับผู้สมัคร หรือศักยภาพที่เพียงพอของผู้มีอิทธิพลในการชักจูงห้วคะแนนฝ่ายตรงข้าม

1.6.7 รูปแบบการซื้อเสียง

1) การซื้อเสียงด้วยเงินสด คือ การนำเงินสดไปแจกจ่ายให้ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง โดยผู้สมัครอาจเป็นผู้จ่ายเงินด้วยตัวเอง หรือจ่ายเงินผ่านเครือข่ายห้วคะแนน

2) การซื้อเสียงด้วยระบบเช็คล่วงหน้า โดยการจ่ายเงินซื้อเสียงเป็นเงินสดเพียงส่วนหนึ่ง และเช็คล่วงหน้าอีกส่วนหนึ่ง ซึ่งจะเบิกได้เมื่อพ้นวันเลือกตั้งไปแล้ว และอาจมีข้อตกลงระหว่างผู้สมัครกับห้วคะแนนว่า หากคะแนนเสียงเป็นไปตามที่ตกลงไว้จึงสามารถเบิกเงินตามเช็คนั้นๆ ได้ แต่ถ้าหากน้อยกว่าที่ตกลงจะอายัดเช็ค และห้วคะแนนก็จะไม่ได้รับเงินส่วนดังกล่าว

3) การซื้อเสียงโดยซื้อบัตรประจำตัวประชาชน มีจุดมุ่งหมายแตกต่างกัน 2 กรณี คือ กรณีแรก ซื้อบัตรประจำตัวประชาชนเพื่อเก็บและตัดคะแนนคู่แข่งกัน ไม่ให้ผู้มีสิทธิออก

เสียงเลือกตั้งไปลงคะแนนเลือกตั้งได้ และกรณีที่สอง เป็นการซื้อบัตรประชาชนเพื่อลงคะแนนเสียง ซึ่งคืนให้ในวันเลือกตั้งเพื่อให้ได้ถือไปลงคะแนนเสียงให้แก่ฝ่ายตนเอง

4) การซื้อเสียงโดยซื้อกรรมการในหน่วยเลือกตั้ง กรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการควบคุมหน่วยเลือกตั้งให้อยู่ในความเรียบร้อย และในทางกลับกันก็มีความสำคัญสูงในการช่วยเหลือผู้สมัครให้มีโอกาสได้รับเลือกตั้ง รูปแบบการช่วยเหลือของกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง เช่น การเปิดโอกาสให้สามารถเวียนลงคะแนน การใช้บัตรปลอม รวมทั้งการลงคะแนนแทนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่ไม่ไปใช้สิทธิ

1.7 แนวคิดเกี่ยวกับพรรคการเมือง พรรคการเมือง (political party) เป็นสถาบันทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่มีความเกี่ยวข้อง และมีคุณประโยชน์ต่อการเลือกตั้งอย่างมาก เพราะพรรคการเมืองจะช่วยทำหน้าที่แทนประชาชนในเบื้องต้นในการเลือกเฟ้นสมาชิกของพรรคที่มีคุณสมบัติ มีเกียรติประวัติและมีผลงานในอดีตที่มีความเหมาะสมมาทำหน้าที่รับใช้ประชาชน ในฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมัครรับเลือกตั้งเพื่อให้ประชาชนได้พิจารณาตัดสินใจเลือกตั้ง นอกจากนี้พรรคการเมืองยังช่วยให้การตัดสินใจเลือกตั้งของประชาชนตั้งอยู่บนพื้นฐานของความจริงถูกต้อง กล่าวคือ พรรคการเมืองจะเสนอนโยบายในการทำงานทางการเมืองของพรรคให้ประชาชนได้ใช้ประกอบการพิจารณาตัดสินใจเลือกตั้งผู้สมัครในนามของพรรคการเมือง ที่มีนโยบายที่ประชาชนพอใจ หรือเป็นนโยบายที่ประชาชนเห็นว่าสามารถแก้ไขปัญหาความยุ่งยากที่เขากำลังประสบอยู่ได้ ยิ่งไปกว่านั้น ถ้าประชาชนรู้จักตัดสินใจเลือกตั้งโดยอาศัยนโยบาย ผลงาน และบทบาทในการปฏิบัติงานทางการเมืองของพรรคเป็นหลักสำคัญ ยิ่งจะเห็นได้ว่า พรรคการเมืองมีคุณประโยชน์ และเป็นสถาบันทางการเมืองที่จำเป็นและขาดไม่ได้ เพราะจะทำให้ประชาชนตัดสินใจเลือกตั้งได้ง่ายขึ้น (ประหยัด หงษ์ทองคำ 2549 : 280)

1.7.1 คำจำกัดความเกี่ยวกับพรรคการเมือง

ประหยัด หงษ์ทองคำ (2549 : 280) ได้อธิบายว่า คำว่า พรรคการเมือง (Political Party) มีรากศัพท์มาจากภาษาละตินว่า "Pars" แปลว่า "ส่วน" (Part) หมายถึง ส่วนของประชาชน คือ ประชาชนมีส่วนร่วม มีส่วนเป็นเจ้าของ พรรคการเมืองมีโครงสร้างของทางราชการ หรือเป็นกิจการที่คนกลุ่มเล็กๆ เป็นเจ้าของ เช่น ธุรกิจการค้า บริษัทจำกัด ต่างๆ พรรคการเมืองเป็นสถาบันที่จำเป็นและขาดไม่ได้สำหรับประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยหรือจะหาสถาบันอื่นมาทดแทนได้

เอ็ดมันด์ เบิร์ก (Edmund Burke อ้างใน ประหยัด หงษ์ทองคำ 2549 : 282) นักรัฐศาสตร์ชาวอังกฤษได้ให้นิยามพรรคการเมืองว่า พรรคการเมืองคือคณะบุคคลซึ่งรวมกันเพื่อช่วยส่งเสริมผลประโยชน์ของชาติ ด้วยความพยายามร่วมกันตามแนวหลักการบางอย่าง โดย

เฉพาะที่เห็นพ้องต้องกัน

หยุด แสงอุทัย (อ้างใน ประหยัด หงษ์ทองคำ 2549 : 282) ได้ให้นิยามว่า พรรคการเมือง คือ คณะบุคคลซึ่งมารวมกันเพราะมีความเห็นตรงกันในหลักใหญ่ของเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง และมีความมุ่งหมายที่จะเป็นรัฐบาลอำนาจการปกครองประเทศตามแนวนโยบายของพรรคที่ประชาชนให้ความเห็นชอบเมื่อโอกาสอำนวย

นอกจากนี้ ประหยัด หงษ์ทองคำ (2549 : 282) ยังได้อธิบายเพิ่มเติมว่า คำจำกัดความของ "พรรคการเมือง" ที่นักปราชญ์ และนักวิชาการทางรัฐศาสตร์ได้ให้ไว้ นั้น พอสรุปได้ว่า พรรคการเมือง คือ สถาบันทางการเมือง ซึ่งมีองค์ประกอบและมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

1. เป็นที่รวมกันของบุคคลกลุ่มหนึ่ง จะมาก หรือ น้อย ขึ้นอยู่กับอุดมการณ์ทางการเมือง (Political Ideology) ของกลุ่มที่จะเป็นที่พอใจของคนมากน้อยเพียงใด

2. คนที่มารวมกันจะต้องมีอุดมการณ์ทางการเมืองหรือมีความเห็นในนโยบายหลักทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมตรงกัน แม้จะมีความเห็นในรายละเอียดหรือสาระสำคัญปลีกย่อยที่แตกต่างกันก็ไม่เป็นปัญหา เพราะเป็นเรื่องที่สมาชิกควรจะได้ปรึกษาหารือและแสวงหาข้อยุติที่เหมาะสมกับกาลสมัยต่อไป

3. การรวมตัวเป็นสมาชิกของกลุ่ม หรือพรรค จะต้องเป็นไปโดยความสมัครใจ ปราศจากการชักจูงด้วยกลอุบายต่างๆ นอกจากความนิยมในอุดมการณ์หรือนโยบายของพรรคตรงกันเป็นปัจจัยสำคัญ

4. การรวมตัวกันเป็นสมาชิกพรรคการเมืองจะต้องมีจุดมุ่งหมายหลักในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองอย่างครบถ้วน เช่น พร้อมทั้งจะคัดเลือกตัวแทนของพรรคส่งสมัครเพื่อให้ประชาชนพิจารณาเลือกเป็นผู้แทน ติดต่อกัมพันธ์กับประชาชนอย่างใกล้ชิดตลอดเวลา รับผิดชอบต่อปัญหาและความต้องการของประชาชนเพื่อเสนอให้รัฐบาลพิจารณารักษาแก้ปัญหา รวมถึงนำผลงานรัฐบาลที่ได้ดำเนินการเพื่อประชาชนแจ้งให้ประชาชนได้รับทราบ

5. มีความประสงค์จะเป็นรัฐบาล เพื่อนำเอานโยบายของพรรคที่ได้รับความเห็นชอบจากประชาชนโดยผ่านกระบวนการเลือกตั้งไปบริหารราชการแผ่นดิน เพื่อแก้ไขปัญหาและสนองความต้องการของประชาชนให้เกิดผลในเชิงรูปธรรม

1.7.2 คุณสมบัติของพรรคการเมือง พรรคการเมืองที่แท้จริงจะต้องมีคุณลักษณะเพิ่มเติมดังต่อไปนี้

1) **มีอายุยืนนาน** พรรคการเมืองที่แท้จริงมีกำเนิดตามปรัชญาและธรรมชาติจะมีอายุยืนยาวไม่สิ้นสุด เพราะสมาชิกทุกคนเข้ามาเป็นสมาชิกโดยอุดมการณ์ มิใช่เห็นแก่ ลาภ ยศ ตำแหน่งทางการเมือง เป็นเครื่องล่อใจ ดังนั้น สมาชิกทุกคนจะเสียสละในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้มี

การสืบสานอุดมการณ์ทางการเมือง ที่บรรดาสมาชิกเห็นพ้องต้องกันต่อไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุด สมาชิกรุ่นปู่ ย่า ตา ยาย จะถ่ายทอดอุดมการณ์ภารกิจให้สมาชิกรุ่นลูกหลานสืบทอดกันไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุด เพราะเป็นอุดมการณ์ที่สมาชิกทุกคนเห็นพ้องและใฝ่ฝันที่จะมีโอกาสผลักดันให้มีการนำไปปฏิบัติให้เกิดผลดีเป็นรูปธรรมเมื่อโอกาสอำนวย

2) พรรคการเมืองจะต้องมีสาขาพรรคตามชุมชนต่างๆ กระจายทั่วประเทศ เพื่อให้สาขาพรรคได้ทำหน้าที่ติดต่อสัมพันธ์กับประชาชนอย่างใกล้ชิด เพื่อที่จะได้รวบรวมปัญหาและความต้องการของประชาชนแต่ละชุมชนมาประมวลเข้าด้วยกัน เพื่อจะได้สร้างเป็นประชาคมที่มีพลัง และเสนอต่อรัฐบาลเพื่อดำเนินการแก้ไขให้เป็นผลสำเร็จต่อไป นอกจากนี้สาขาพรรคจะต้องทำหน้าที่ในการนำเอาผลงานของรัฐบาล ที่ได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาให้แก่ประชาชนไปแล้ว รายงานให้ประชาชนทราบ จะทำให้ประชาชนได้ตระหนักว่ารัฐบาลที่ประชาชนเลือกตั้งนั้น ได้ปฏิบัติหน้าที่สนองประโยชน์ของประชาชนตามที่ได้ให้คำมั่นสัญญาไว้หรือไม่ การมีสาขาพรรคตามชุมชนต่างๆ อย่างทั่วถึง ยังมีประโยชน์ในข้อที่ว่า ทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่กระชับระหว่างพรรคการเมืองกับประชาชน ทำให้ประชาชนได้มีโอกาสรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ทำให้เกิดความตื่นตัว สนใจในการมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการเมืองระบอบประชาธิปไตย เมื่อประชาชนมีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองดีขึ้น การใช้สิทธิเลือกตั้งย่อมเป็นผลดี การเลือกตั้งจะได้คนดีมีอุดมการณ์เข้ามาทำงานทางการเมืองเพิ่มขึ้น และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในรูปแบบต่างๆ จะมีประสิทธิภาพและมีเหตุผลโดยสมบูรณ์ ประชาชนจะไม่ตกอยู่ในฐานะถูกหลอกหรือถูกชักจูงจากนักการเมืองผู้ไร้อุดมการณ์ต่อไป

3) พรรคการเมืองจะต้องติดต่อสัมพันธ์กับประชาชนอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง มิใช่ว่าใกล้ถึงฤดูกาลหาเสียงเลือกตั้งจึงจะเข้าไปหาหรือคลุกคลีกับประชาชน จัดเลี้ยง จัดการแสดง มหรสพ รวมถึงให้คำมั่นสัญญาต่างๆ นานา ถ้าได้รับการเลือกตั้ง แต่พอหมดฤดูกาลเลือกตั้งจะละทิ้งประชาชน แม้ประชาชนมีทุกข์ร้อนเดินทางไปหาก็มักจะหลีกเลี่ยงไม่ยอมพบ เพราะขาดความจริงใจ การติดต่อกับประชาชนอย่างสม่ำเสมอไม่เพียงแต่จะทำให้ประชาชนมีความรู้สึกที่ดีต่อการเมืองและนักการเมืองเท่านั้น ยังจะเป็นประโยชน์แก่พรรคการเมืองและรัฐบาลที่จะได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์แก่การปฏิบัติหน้าที่ของพรรคการเมืองและรัฐบาล และเมื่อพรรคการเมืองและรัฐบาลปฏิบัติหน้าที่ได้ผลดี เป็นที่พอใจของประชาชน คณะนิคมและชัยชนะในการเลือกตั้งย่อมตกเป็นของพรรคการเมืองที่ใกล้ชิดประชาชน ทำหน้าที่ให้ประชาชนพอใจ โดยที่ผู้สมัครในนามพรรคการเมืองที่มีผลงานดีไม่จำเป็นต้องเหน็ดเหนื่อยในการหาเสียงในทางที่ผิด ซึ่งเป็นการเสี่ยงต่อการถูกใบแดงหรือใบเหลืองจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง โดยไม่จำเป็น และที่สำคัญ ผู้สมัครที่สังกัดพรรคการเมืองที่มีผลงานดีไม่จำเป็นต้องใช้จ่ายเงินจำนวนมหาศาลเพื่อแลก

คะแนนเสียงเลือกตั้ง อันเป็นภาระต้องไปเตรียมหาเงินมาใช้หนี้ หรือที่เรียกว่า "การถนอม" เมื่อครองตำแหน่งทางการเมือง

4) พรรคการเมืองต้องมีเจตนาที่จะเป็นรัฐบาลเพื่อรับผิดชอบการบริหารราชการแผ่นดิน เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนที่เลือกตั้ง พรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์จะต้องมีเป้าหมายสูงสุดในการปฏิบัติหน้าที่ทางการเมือง คือ การเป็นรัฐบาล เพื่อจะได้นำเอานโยบายของพรรคที่ได้ใช้หาเสียงเลือกตั้งจนประชาชนได้ให้ความเห็นชอบ จนได้คะแนนเสียงชนะการเลือกตั้ง มีสมาชิกเป็นฝ่ายข้างมากในสภาผู้แทนราษฎร โอกาสนี้จะเป็นการพิสูจน์ความจริงว่า พรรคการเมืองที่เสนอนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดิน และการแก้ไขอุปสรรคปัญหาต่างๆ ของบ้านเมือง จนประชาชนเห็นพ้องต้องกัน จนได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งเมื่อได้เป็นรัฐบาลแล้ว พรรคการเมืองนั้นจะต้องมีความสามารถในการทำงาน โดยนำเอานโยบายที่เป็นนามธรรมไปดำเนินการให้เป็นผลงานในเชิงรูปธรรมได้ผลดีเพียงใด ถ้าพรรคการเมืองที่เป็นรัฐบาลมีความสามารถ มีความจริงใจ มีความซื่อสัตย์สุจริต บริหารงานในฐานะรัฐบาลได้ผลดี ทำให้ประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่มั่นคงปลอดภัย เป็นสุข พรรคการเมืองนั้นก็จะได้รับการยอมรับจากประชาชนอย่างเต็มเปี่ยม การเลือกตั้งในครั้งหน้าย่อได้รับชัยชนะอย่างไม่ต้องสงสัย

1.7.3 ประโยชน์ของพรรคการเมือง สถาบันพรรคการเมืองมีประโยชน์ต่อการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อกระบวนการเลือกตั้ง จึงถือว่าเป็นสถาบันที่จำเป็นขาดมิได้ และจะหาสถาบันอื่นมาทดแทนมิได้ ในสาระสำคัญดังต่อไปนี้

1) เป็นสถาบันทางการเมืองที่ทำหน้าที่แทนประชาชนในเบื้องต้น ในการจะคัดเลือกสมาชิกของพรรคที่มีความรู้ความสามารถเหมาะสมกับตำแหน่งในหน้าที่ มีเกียรติประวัติอันดีงาม มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลที่จะเข้าไปรับผิดชอบงานการเมืองที่มีความสำคัญต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน เพื่อเสนอตัวสมัครรับเลือกตั้งให้ประชาชนได้พิจารณาเลือกตั้ง ถ้าทุกพรรคการเมืองทำหน้าที่นี้ด้วยความรับผิดชอบ จะเป็นประโยชน์แก่ประชาชนในการเลือกตั้ง เพราะประชาชนจะอยู่ในฐานะได้เลือกคนที่ดีที่สุดในหมู่ผู้สมัครที่ดีทั้งหลาย

2) ช่วยทำให้ประชาชนผู้เลือกตั้งพิจารณาเลือกนโยบายของพรรค แทนที่จะเลือกจากตัวผู้สมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งเป็นหลักการและวิธีการเลือกตั้งที่ถูกต้อง เพราะนโยบายพรรคจะมีความยั่งยืนมั่นคง ไม่เปลี่ยนแปลงง่าย เหมือนความรู้สึกนึกคิดของตัวบุคคล และถ้าประชาชนตัดสินใจเลือกจากนโยบายของพรรค จะทำให้ได้ชื่อว่า ประชาชนเป็นผู้เลือกรัฐบาล และเลือกนโยบายให้รัฐบาลใช้ในการบริหารราชการแผ่นดิน

3) ทำให้ผลการเลือกตั้งเป็นกลุ่มก้อน ไม่กระจัดกระจาย ทำให้พรรคการเมืองใด พรรคการเมืองหนึ่งอาจได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งจนมีคะแนนเสียงเกินครึ่งในสภาผู้แทนราษฎร

สามารถจัดตั้งรัฐบาลโดยมีพรรคการเมืองพรรคเดียวสนับสนุน หลีกเลี่ยงการเป็นรัฐบาลผสม ซึ่งเป็นรัฐบาลที่ไม่พึงประสงค์สำหรับประเทศที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่ต้องการความเป็นเอกภาพและมีความมั่นคง เพื่อนำนโยบายที่ประชาชนเห็นชอบไปบริหารให้เกิดผลได้อย่างแท้จริง

4) ทำให้ประชาชนตระหนักในความสำคัญของการใช้สิทธิเลือกตั้งของเขา

เพราะผลการเลือกตั้งที่มีพรรคการเมืองเป็นสถาบันหลัก ทำให้ประชาชนสามารถกล่าวอ้างได้อย่างเต็มปากว่า "คนเป็นผู้มีอำนาจเลือกรัฐบาลและเลือกนโยบายที่รัฐบาลจะนำมาใช้เป็นหลักในการบริหารราชการแผ่นดิน" ตามอุดมการณ์ และปรัชญาของการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่ว่า "ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ซึ่งเป็นอำนาจสูงสุดของการเมืองระบอบนี้" ยิ่งไปกว่านั้น อาจกล่าวได้ว่า ระบอบนี้ประชาชนมีอำนาจที่จะเปลี่ยนผู้ปกครอง โดยผ่านกระบวนการเลือกตั้ง เมื่อรัฐบาลบริหารราชการล้มเหลวและปฏิเสธความต้องการของประชาชน

5) พรรคการเมืองที่ได้รับเลือกตั้งเป็นฝ่ายข้างน้อยในสภาจะทำหน้าที่เป็นฝ่าย-

ค้าน โดยการทำหน้าที่ตรวจสอบ และควบคุมการใช้อำนาจ และการปฏิบัติหน้าที่ของพรรคฝ่ายรัฐบาลแทนประชาชน ว่าเป็นไปโดยความถูกต้องเหมาะสมหรือไม่ ถ้าเห็นว่าเป็นไปโดยไม่ถูกต้องก็ต้องปฏิบัติหน้าที่ของพรรคฝ่ายค้านตามกฎหมายของระบอบประชาธิปไตยเพื่อป้องกันมิให้รัฐบาลใช้อำนาจเกิดขอบเขตอันมีผลเสียต่อประโยชน์สุขของประชาชน แต่ถ้าการปฏิบัติหน้าที่ควบคุมการตรวจสอบของฝ่ายค้านไม่มีพลังเพราะมีเสียงน้อยกว่าฝ่ายรัฐบาล ฝ่ายค้านก็มีสิทธิที่จะนำเอาพฤติการณ์อันไม่ถูกไม่ควรดังกล่าวแจ้งให้ประชาชนทราบได้ทางหนึ่ง

6) พรรคการเมืองเป็นสถาบันการเมืองที่มีหน้าที่ให้การศึกษา หรือให้ความรู้ความ

เข้าใจในทางการเมืองแก่ประชาชนอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง เพราะการปฏิบัติหน้าที่ของพรรคการเมือง สาขาพรรคการเมือง สมาชิกพรรคการเมือง ทั้งที่มีตำแหน่งทางการเมืองหรือไม่ก็ตาม ทั้งการปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นทางการ เช่น การอภิปราย การตั้งกระทู้ถาม การพิจารณาร่างกฎหมาย การพิจารณางบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ เป็นต้น และไม่เป็นทางการ เช่น การตั้งหน่วยงานรับเรื่องราวร้องทุกข์ ออกตรวจเยี่ยมราษฎรทั้งในยามปกติ และยามประสบปัญหา การแจ้งผลการปฏิบัติงานต่างๆ แก่ราษฎร การพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เป็นต้น กิจกรรมเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นกิจกรรมที่ทำให้ประชาชนมีโอกาสได้รับรู้ข้อมูล และข่าวสารทางการเมืองอย่างกว้างขวาง เป็นการกระตุ้นให้ประชาชนเกิดความตื่นตัวและเกิดความสนใจทางการเมืองมากขึ้น ซึ่งเป็นผลโดยตรงที่ทำให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองเป็นอย่างดี และสามารถที่จะใช้สิทธิทางการเมืองมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยเฉพาะสิทธิเลือกตั้ง และสิทธิการควบคุมตรวจสอบ (Popular Control) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นความปรารถนา และความสำเร็จอย่างแท้จริงของ

การเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

1.8 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2550

1.8.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 (ราชกิจจานุเบกษา 2550 : 1-120) มีสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งโดยสังเขป ได้แก่ การกำหนดให้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน 480 คน ที่มาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง จำนวน 400 คน และจากการเลือกตั้งแบบสัดส่วนจำนวน 80 คน กำหนดให้ผู้ที่จะมีสิทธิเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมือง และกำหนดให้มีสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง เป็นหน่วยงานอิสระ และได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

1.8.2 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2550 (ราชกิจจานุเบกษา 2550 : 169-112) มีสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2550 โดยสังเขป เช่น กำหนดข้อห้ามที่จะดำเนินการกระทำเพื่อประโยชน์ในการเลือกตั้งโดยมิชอบ เช่น การย้ายบุคคลเข้ามาในทะเบียนบ้าน โดยหวังผลด้านการเลือกตั้ง ห้ามผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือ พรรคการเมืองใช้จ่ายในการเลือกตั้งเกินจำนวนค่าใช้จ่ายที่ คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด การห้ามมิให้กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อจูงใจให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนเสียงให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง เหล่านี้เป็นต้น

1.8.3 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 (ราชกิจจานุเบกษา 2550 : 22-68) มีสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง และการใช้จ่ายเงินเกี่ยวกับการเลือกตั้ง โดยสังเขป ได้แก่ การกำหนดคำนิยามของคำว่า ประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ เพื่อให้สามารถนำไปคำนวณค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งของพรรคการเมือง และกำหนดการจัดสรรเงินเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมือง

1.8.4 พระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป พ.ศ. 2550 (ราชกิจจานุเบกษา 2550 : 1-2) มีสาระสำคัญเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ได้แก่ มาตรา 3 ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ 23 ธันวาคม 2550 และมาตรา 40 ให้ประชาชนกรรมการการเลือกตั้งรักษาการตามพระราชกฤษฎีกานี้

1.8.5 ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้ง ว่าด้วยการหาเสียง ข้อควรปฏิบัติ และข้อห้ามมิให้ปฏิบัติในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และการดำเนินการใดๆ ของพรรคการเมือง ผู้สมัครรับเลือกตั้ง และผู้มีสิทธิเลือกตั้ง พ.ศ. 2550 (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ. 2550) (ราชกิจจานุเบกษา 2550 : 1-4) มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง โดยสังเขป คือ การกำหนดวิธีการหาเสียงและข้อห้ามมิให้ปฏิบัติในการเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือ พรรค

การเมือง ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือ หัวคะแนน ได้แก่ หมวดที่ 1 การหาเสียงเลือกตั้ง ข้อ 4 ในการหาเสียงเลือกตั้ง ผู้สมัคร หรือพรรคการเมือง แล้วแต่กรณี อาจดำเนินการได้ด้วยวิธีการดังต่อไปนี้ (5) จัดหาเสื้อผ้า สิ่งของ เลี้ยงอาหารหรือเครื่องดื่มสำหรับบุคคลผู้ช่วยในการหาเสียงเลือกตั้ง โดยต้องแจ้งรายชื่อและจำนวนบุคคลผู้ช่วยหาเสียงเลือกตั้ง ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดทราบด้วย

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเรื่อง พฤติกรรมของผู้สนับสนุนการเลือกตั้ง ในการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2550 กรณีศึกษา เขตเลือกตั้งที่ 2 จังหวัดนครราชสีมา นี้ได้แก่งานวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้สนับสนุนการเลือกตั้งในบทบาทที่ เป็นผู้แสวงหาและรวบรวมการสนับสนุนเป็นคะแนนเสียงให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งอาจได้รับการให้ความหมายแตกต่างกัน เช่น หมายถึง หัวคะแนน หรือ หมายถึงฐานคะแนนเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้ง เป็นต้น ดังต่อไปนี้

2.1 กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย (2539) รายงานผลการวิจัยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2538 ในด้านที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงของประชาชนในการเลือกตั้ง สรุปเรียบเรียงโดยสังเขปได้ดังนี้

แหล่งข่าวที่ทำให้ประชาชนทราบว่าใครเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งมากที่สุด คือ ใบปลิว โปสเตอร์ และแผ่นโฆษณา โดยทั่วไปประชาชนได้รับทราบว่าใครเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งในช่วงเวลาภายหลังวันรับสมัครเลือกตั้ง นอกจากนี้ ประชาชนส่วนใหญ่เคยฟังการปราศรัยหาเสียงจากผู้สมัครรับเลือกตั้งในประเด็นต่างๆ ที่มากที่สุดคือ นโยบายของพรรคและผู้สมัคร รวมทั้งคุณสมบัติต่างๆ ของผู้สมัคร ส่วนลักษณะการหาเสียงที่ไม่เหมาะสมที่ประชาชนพบเห็นมากที่สุดคือ โจมตีฝ่ายตรงข้าม

พฤติกรรมการซื้อขายเสียงและปัจจัยที่มีผลต่อการซื้อขายเสียง พฤติกรรมกรซื้อขายเสียงเพื่อจูงใจให้ผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งไปลงคะแนนเสียงให้ พบว่าการแจกเงินเป็นวิธีการที่นำไปใช้มากที่สุด ส่วนบุคคลที่ผู้สมัครใช้ในการหาคะแนนเสียงมากที่สุด คือ ตัวแทนของผู้สมัครรับเลือกตั้ง (หัวคะแนน) สำหรับสาเหตุที่ทำให้เกิดการซื้อขายเสียงมากที่สุด คือ ผู้สมัครต่างๆ เห็นว่าจำเป็นต้องมีเพื่อให้ตนเองชนะ

2.2 พงษ์สนธิ คุณนะลา (2536) พงษ์สนธิ คุณนะลาศึกษาวิจัยเรื่อง สถานภาพและบทบาทของหัวคะแนนในการซื้อขายเสียงในการเลือกตั้งทั่วไป 13 กันยายน 2536 : ศึกษากรณีเขต

เลือกตั้งที่ 3 อำเภอคอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า สถานภาพของหัวคะแนนเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง วัยช่วงอายุ 41-50 ปี จะเป็นหัวคะแนนมากที่สุด และพบว่าส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขายธุรกิจส่วนตัว และส่วนใหญ่จบการศึกษาชั้นประถมศึกษา

บทบาทของหัวคะแนน พบว่า หัวคะแนนได้มีบทบาทโดยความสัมพันธ์ส่วนตัว และต่อเนื่องกับผู้สมัครรับเลือกตั้งและผู้เลือกตั้ง ไม่ว่าจะก่อนหรือหลังเลือกตั้ง หัวคะแนนระดับล่าง ระดับกลาง และระดับสูงจะแสดงบทบาทในการส่งผ่านการอุปถัมภ์จากผู้สมัครรับเลือกตั้ง ไปยังผู้เลือกตั้งในรูปของเงินทองและวัตถุ ดังนั้น สถานภาพและบทบาทของหัวคะแนนในการซื้อขายเสียง จึงเป็นปัจจัยสำคัญให้ผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้รับเลือกตั้ง

2.3 เฉลิมพร แสงมณี (2549 : บทคัดย่อ) เฉลิมพร แสงมณี ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรณีศึกษา การเลือกตั้งทั่วไป เขตเลือกตั้งที่ 3 จังหวัดพิจิตร เมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2548 ผลการวิจัยพบว่า พรรคการเมือง นโยบาย พรรคการเมือง ผู้สมัครรับเลือกตั้ง การได้รับข่าวสาร การซื้อสิทธิขายเสียง หัวคะแนน และผู้นำท้องถิ่น เป็นปัจจัยที่เป็นแรงจูงใจในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลมากที่สุด คือ พรรคการเมือง ผู้สมัครรับเลือกตั้ง และหัวคะแนน

2.4 สุวิทย์ รุ่งวิสัย (2541) สุวิทย์ รุ่งวิสัยศึกษาวิจัย เรื่อง ปัจจัยประกอบการตัดสินใจของผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองโดย ดูโทรทัศน์ คือ ร้อยละ 81.8 และรองลงมาได้แก่ การฟังการหาเสียง (ร้อยละ 60.2) นอกจากนี้ส่วนใหญ่ทราบว่าการซื้อเสียง กล่าวคือ ร้อยละ 75.3 และส่วนใหญ่ระบุว่าในการเลือกตั้งครั้งต่อไปจะเลือกผู้สมัครรายใหม่ พร้อมทั้งพบว่า ผู้สมัครเปลี่ยนพรรคไม่น่าเชื่อถือผลการวิจัยยังพบว่า ประชาชนส่วนมากยังเห็นว่าในการเลือกตั้งมีการซื้อเสียงกันมาก และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม มีการแย่งชิงตำแหน่งทั้งในพรรคและในคณะรัฐบาลด้วย

2.5 วิทยา โยธารินทร์ (2543 : บทคัดย่อ) วิทยา โยธารินทร์ ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง บทบาทของหัวคะแนนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัด : ศึกษาเฉพาะกรณีเขตอำเภอหนองกงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ พ.ศ. 2533 พบว่า วิธีการจัดตั้งและควบคุมหัวคะแนนของผู้สมัคร มี 3 วิธี คือ ผู้สมัครเข้าหาหัวคะแนนด้วยตนเอง เชิญหัวคะแนนมาประชุมและจัดเลี้ยงที่บ้าน และผู้สมัครอาศัยบุคคลที่สองช่วยจัดตั้ง ส่วนการควบคุมหัวคะแนนนั้น ประกอบด้วย การควบคุมการแจกเงินเพื่อซื้อคะแนนเสียง โดยผู้สมัครควบคุมเอง มอบหมายให้คนสนิทช่วยควบคุม และสอบถามผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ในด้านการควบคุมการแจกสิ่งของซึ่งมีมูลค่าต่อหน่วยไม่มากนัก ผู้สมัครก็จะใช้วิธีการสอบถามผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งว่า ได้รับการแจกสิ่งของหรือไม่ และในด้านการควบคุม

ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับค่าน้ำมันรถในระหว่างการหาเสียงของหัวหน้าคณะ ผู้สมัครส่วนใหญ่ใช้วิธีการเดียวกัน คือ จ่ายเงินสดให้หัวหน้าคณะไปเติมน้ำมัน แล้วนำไปเสร็จรับเงินมาแสดงภายหลัง

กระบวนการและวิธีการที่หัวหน้าคณะช่วยหาเสียงเลือกตั้ง หัวหน้าคณะได้ดำเนินการช่วยหาเสียงให้แก่ผู้สมัครที่ตนสนับสนุน 7 วิธี ได้แก่ การโฆษณาประชาสัมพันธ์ในโอกาสและสถานการณ์ที่เอื้ออำนวย การซื้อคะแนนเสียง การแจกสิ่งของ การโจมตีคู่แข่ง การจัดเลี้ยงอาหาร สุรา และเครื่องดื่ม การรวบรวมข้อมูลเสนอผู้สมัคร และวิธีการสุดท้าย คือ การให้ความช่วยเหลือประชาชนในด้านต่างๆ

บทบาทของหัวหน้าคณะที่มีต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัด เขตอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ พ.ศ. 2533 ในการเลือกตั้งครั้งนี้ หัวหน้าคณะมีบทบาทสำคัญในการใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัว การจ่ายเงิน การใช้สิ่งของแลกเปลี่ยนกับคะแนนเสียง การรวบรวมรายชื่อหรือเลขบัตรประจำตัวประชาชน การซื้อบัตรประจำตัว การปล่อยข่าวลวง การแก้ข่าวลวง การจัดเลี้ยงอาหารและเครื่องดื่ม การหาเสียงทั้งในและนอกสถานที่ การหาเสียงในงานสังคมและงานประเพณี การสรรเสริญผู้สมัครที่ตนสนับสนุน การเสนอแนวทางพัฒนาท้องถิ่น การเสนอปัญหาและความต้องการของประชาชนไปยังผู้สมัคร การเข้าร่วมงานสังคมและประเพณีต่างๆ การให้บริการสาธารณประโยชน์ การช่วยอำนวยความสะดวกในการเดินทางไปลงคะแนนเสียง และบทบาทในการรายงานความเคลื่อนไหวของคู่แข่ง

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง พฤติกรรมของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง : ศึกษากรณีการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2550 ของเขตเลือกตั้งที่ 2 จังหวัดนครราชสีมา ประกอบไปด้วยขั้นตอนและรายละเอียดของวิธีศึกษาดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบการวิจัยเอกสาร จึงเน้นที่การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทั้งเอกสารปฐมภูมิ และทุติยภูมิ การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์เจาะลึกพฤติกรรมของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสัมภาษณ์ที่ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างประกอบกับการวิจัยเอกสารควบคู่ไปด้วย

1.1 ประชากรในการศึกษา มีจำนวน 3 กลุ่ม ดังต่อไปนี้

1.1.1 กลุ่มที่ 1 ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง ได้แก่ กลุ่มผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ได้ทำหน้าที่แสวงหา และรวบรวมคะแนนเสียงให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งประสบความสำเร็จในการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2550 ของเขตเลือกตั้งที่ 2 จังหวัดนครราชสีมาตามขอบเขตการวิจัย ซึ่งมีจำนวน 5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอปักธงชัย อำเภอเสิงสาง อำเภอครบุรี อำเภอวังน้ำเขียว และอำเภอปากช่อง โดยผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง แบ่งได้เป็น 3 กลุ่มย่อย คือ ผู้สนับสนุนหลัก มีจำนวน 5 คน ผู้สนับสนุนรอง จำนวน 15 คน และผู้สนับสนุนระดับล่าง จำนวน 6,027 คน รวมทั้งสิ้น 6,047 คน ดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 จำนวนผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง

พื้นที่เขตเลือกตั้งที่ 2 จังหวัดนครราชสีมา	จำนวนผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง (คน)
อำเภอปักธงชัย	1,873
อำเภอเสิงสาง	687
อำเภอครบุรี	1,131
อำเภอวังน้ำเขียว	551
อำเภอปากช่อง	1,805
รวม	6,047

ที่มา : ผู้วิจัยรวบรวมจากการสัมภาษณ์ : มีนาคม 2551

1.1.2 กลุ่มที่ 2 ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ได้แก่ ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ประสบความสำเร็จในการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2550 กล่าวคือ ได้รับคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า 80,000 คะแนน มีจำนวนทั้งสิ้น 3 คน

1.1.3 กลุ่มที่ 3 ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ได้แก่ ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ในการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2550 ของเขตเลือกตั้งที่ 2 จังหวัดนครราชสีมา มีจำนวนทั้งหมด 367,664 คน (อ้างอิงใน <http://mcot.net/election>)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 39 คน โดยได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง แยกตามกลุ่มของประชากรได้ดังต่อไปนี้

1.2.1 กลุ่มตัวอย่างจากประชากรกลุ่มที่ 1 จากการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจึงได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 28 คน มีรายละเอียดวิธีการสุ่มตัวอย่างตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 จัดกลุ่มพื้นที่โดยพิจารณาจากความเป็นเมืองและชนบท โดยที่เมื่อพิจารณาจากทั้ง 5 อำเภอของเขตเลือกตั้งที่ 2 จังหวัดนครราชสีมา คือ อำเภอปากช่อง อำเภอปักธงชัย อำเภอเสิงสาง อำเภอครบุรี และอำเภอวังน้ำเขียว แบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

- 1) **กลุ่มที่ 1 เขตเมือง** มีจำนวน 1 อำเภอ ได้แก่ อำเภอปากช่อง
- 2) **กลุ่มที่ 2 เขตชนบท** มีจำนวน 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอปักธงชัย อำเภอเสิงสาง อำเภอครบุรี และอำเภอวังน้ำเขียว แสดงได้ดังตารางที่ 3.2

ตารางที่ 3.2 พื้นที่เขตเลือกตั้งที่ 2 จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามกลุ่มพื้นที่เขตเมืองและกลุ่มพื้นที่เขตชนบท

พื้นที่เขตเลือกตั้งที่ 2 จังหวัดนครราชสีมา	
กลุ่มที่ 1 พื้นที่เขตเมือง	กลุ่มที่ 2 พื้นที่เขตชนบท
อำเภอปากช่อง	อำเภอบัวชุม อำเภอเสิงสาง อำเภอครบุรี อำเภอวังน้ำเขียว

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาสภาพพื้นที่แล้วพบว่าอำเภอวังน้ำเขียวเป็นอำเภอที่มีลักษณะเป็นชนบทมากกว่าอำเภออื่น ๆ สังเกตได้จากปัจจัยด้านความหนาแน่นของประชากรต่อพื้นที่เท่ากับ 35.58 คน ต่อ ตารางกิโลเมตร (อ้างใน อำเภอคอตคอม <http://www.amphoe.com/2550>) สภาพพื้นที่โดยทั่วไปเป็นป่าเขา ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก เน้นการทำไร่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มันสำปะหลัง ข้าวนาปี อ้อย ถั่วเขียว ในบางพื้นที่อาจปลูกไม้ผล ไม้ดอกไม้ประดับ ประเภท เบญจมาศ และในช่วงนอกฤดูเก็บเกี่ยวจะประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป มีโรงเรียนที่สอนระดับมัธยมเพียง 2 โรงเรียน คือ โรงเรียนวังน้ำเขียวพิทยาคม และโรงเรียนวังหมีพิทยาคม และมีธนาคารเพียง 3 ธนาคาร ได้แก่ ธนาคารกรุงไทย ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และธนาคารกสิกรไทย ประกอบกับการที่อยู่อาศัยของประชาชนในอำเภอวังน้ำเขียวส่วนมากยังไม่มียไฟฟ้าใช้ ไม่มีระบบประปาที่ดีเมื่อเทียบกับอีก 3 อำเภอที่อยู่ในเขตเลือกตั้งเดียวกัน

ดังนั้น จากการพิจารณาในชั้นตอนนี้ จึงจะจงเลือกผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตอำเภอวังน้ำเขียวและอำเภอปากช่องเป็นพื้นที่กลุ่มตัวอย่าง แสดงได้ดังตารางที่ 3.3

ตารางที่ 3.3 การจัดกลุ่มพื้นที่ของกลุ่มตัวอย่างการวิจัยจากกลุ่มพื้นที่เขตเมืองและเขตชนบท

กลุ่มพื้นที่ของกลุ่มตัวอย่างการวิจัย	
พื้นที่	กลุ่มตัวอย่าง
กลุ่มที่ 1 พื้นที่เขตเมือง	อำเภอปากช่อง
กลุ่มที่ 2 พื้นที่เขตชนบท	อำเภอวังน้ำเขียว

ขั้นตอนที่ 2 พิจารณาแบ่งกลุ่มผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งออกเป็น 3 กลุ่ม
ได้ดังต่อไปนี้

1) กลุ่มที่ 1 ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งหลัก คือ ผู้ที่เป็นคนใกล้ชิดกับ
ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง 1 คน มีผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งหลักเพียง 2-3 คน
ทั้งนี้ สำหรับผู้สมัครรับเลือกตั้งตามขอบเขตการวิจัยจำนวน 3 คน พบว่ามีจำนวนผู้สนับสนุน
ผู้สมัครรับเลือกตั้งหลักรวม 5 คน

2) กลุ่มที่ 2 ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งรอง คือ ผู้ที่ทำหน้าที่ผู้สนับสนุน-
ผู้สมัครรับเลือกตั้งในระดับอำเภอหรือตำบล ซึ่งผู้สมัครหนึ่งคนมีผู้สนับสนุนผู้สมัครรับ
เลือกตั้งระดับรอง จำนวน 5 คน สำหรับ 5 อำเภอในเขตเลือกตั้งนี้ ดังนั้น จึงมีจำนวนผู้สนับสนุน
ผู้สมัครรับเลือกตั้งระดับรอง รวมทั้งหมด 15 คน

3) กลุ่มที่ 3 ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งระดับล่าง คือ ผู้สนับสนุน
ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่รับผิดชอบแสวงหาและรวบรวมคะแนนเสียงในระดับหมู่บ้าน ซึ่งเป็นกลุ่ม
ทีมงานเล็กที่สุดของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง และเป็นผู้ใกล้ชิดกับผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง
มากที่สุดด้วย

ทั้งนี้ จำนวนของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งหลัก ในเขตอำเภอปากช่องและ
อำเภอวังน้ำเขียวของผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ชนะการเลือกตั้งดังกล่าว มีจำนวน 3 คน ผู้สนับสนุน
ผู้สมัครรับเลือกตั้งระดับรอง มีจำนวน 3 คน และผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งระดับล่างในเขต
อำเภอปากช่องมีจำนวน 217 คน และในเขตอำเภอวังน้ำเขียวมีจำนวน 83 คน รวมทั้ง 2 อำเภอ
เป็น 300 คน ดังนั้น จึงรวมจำนวนผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งทั้ง 2 กลุ่ม ได้เป็นจำนวน 306
คน แสดงได้ดังตารางที่ 3.4

ตารางที่ 3.4 จำนวนผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งแยกตามการจัดกลุ่มพื้นที่ของกลุ่มตัวอย่างการ
วิจัย

กลุ่มพื้นที่ของกลุ่มตัวอย่างการวิจัย	จำนวนผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง			รวม
	ผู้สนับสนุนฯ หลัก	ผู้สนับสนุนฯ รอง	ผู้สนับสนุนฯ ระดับล่าง	
กลุ่มที่ 1 อำเภอปากช่อง	2 คน	2 คน	217 คน	221 คน
กลุ่มที่ 2 อำเภอวังน้ำเขียว	1 คน	1 คน	83 คน	85 คน

ขั้นตอนที่ 3 พิจารณาผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งหลัก เมื่อพิจารณาผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งหลักทั้ง 3 คน แล้ว จึงได้เจาะจงกลุ่มตัวอย่างผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งหลักจำนวน 2 คน

ขั้นตอนที่ 4 พิจารณาผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งรอง เมื่อพิจารณาผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งระดับรอง 3 คน เจาะจงกลุ่มตัวอย่างผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งระดับรองได้จำนวน 2 คน

ขั้นตอนที่ 5 พิจารณาผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งระดับล่าง เมื่อพิจารณาผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งระดับล่าง ได้เจาะจงกลุ่มตัวอย่างจำนวน 24 คน เนื่องจากผู้วิจัยได้สำรวจพื้นที่และพูดคุยทำความเข้าใจ และสร้างความสนิทสนมคุ้นเคยกับผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งในพื้นที่ของเขตเลือกตั้งที่ 2 จังหวัดนครราชสีมาบ้างบางส่วนแล้ว พบว่าพฤติกรรมในการแสวงหา และรวบรวมคะแนนเสียงของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง จะขึ้นอยู่กับผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งคนที่รับหน้าที่เป็นผู้วางแผนดำเนินการให้ทีมผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งระดับล่างจะมีผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งสำคัญเพียงไม่กี่คน ดังนั้น จึงได้เจาะจง ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งระดับล่างที่เป็นผู้วางแผนดำเนินการแสวงหาและรวบรวมการสนับสนุนเป็นคะแนนเสียงในระดับหมู่บ้าน จำนวน 24 คน จากอำเภอปากช่องและอำเภอวังน้ำเขียว

ตารางที่ 3.5 กลุ่มตัวอย่างการวิจัยแยกตามกลุ่มพื้นที่ของกลุ่มตัวอย่างการวิจัย

กลุ่มพื้นที่ของกลุ่มตัวอย่างการวิจัย	กลุ่มตัวอย่างการวิจัย			รวม
	ผู้สนับสนุนฯ หลัก	ผู้สนับสนุนฯ รอง	ผู้สนับสนุนฯ ระดับล่าง	
กลุ่มที่ 1 อำเภอปากช่อง	1 คน	1 คน	18 คน	20 คน
กลุ่มที่ 2 อำเภอวังน้ำเขียว	1 คน	1 คน	6 คน	8 คน

1.2.2 กลุ่มตัวอย่างจากประชากรกลุ่มที่ 2 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 2 คน โดยได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจากประชากรที่เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ประสบผลสำเร็จในการเลือกตั้งครั้งดังกล่าว จำนวน 3 คน ซึ่งพิจารณาจากความเป็นไปได้ในการสัมภาษณ์เจาะลึก จึงได้เจาะจงเลือกกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 2 คน

1.2.3 กลุ่มตัวอย่างจากประชากรกลุ่มที่ 3 เพื่อให้สอดคล้องกับการจัดกลุ่มพื้นที่ของกลุ่มตัวอย่างการวิจัย เช่นเดียวกับกลุ่มตัวอย่างของประชากรกลุ่มที่ 1 โดยการจัดกลุ่มที่พิจารณาจากความเป็นอำเภอเขตเมืองและเขตชนบท ซึ่งพื้นที่ของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ อำเภอปากช่อง และอำเภอวังน้ำเขียว จึงเจาะจงเลือกผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งที่ยินดีให้ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2550 จากอำเภอปากช่อง 6 คน และจากอำเภอวังน้ำเขียว จำนวน 4 คน รวมเป็นกลุ่มตัวอย่างจากประชากรกลุ่มที่ 3 ทั้งหมดทั้งสิ้น 10 คน

ตารางที่ 3.6 กลุ่มตัวอย่างการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างการวิจัย	
กลุ่มตัวอย่าง	จำนวน (คน)
ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง	28
ผู้สมัครรับเลือกตั้ง	2
ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง	10
รวมทั้งสิ้น	40

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 การสร้างเครื่องมือ

2.1.1 ศึกษาจากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยต่างๆ โดยพิจารณาถึงความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้สนับสนุนการเลือกตั้ง แนวคิดเกี่ยวกับการเมือง แนวคิดประชาธิปไตย แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง แนวคิดการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง แนวคิดความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ และแนวคิดเกี่ยวกับหัวคะแนน

2.1.2 การสร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยผู้วิจัยได้จัดทำแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างขึ้นจากการกำหนดประเด็นคำถาม ซึ่งรวบรวมและวิเคราะห์มาจากการที่ได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งประยุกต์จากเครื่องมือวิจัยบางส่วนที่เคยปรากฏในงานวิจัยที่มีลักษณะใกล้เคียงกันกับงานวิจัยครั้งนี้ ทั้งนี้ได้คำนึงถึงความสอดคล้องตรงตามกรอบแนวคิดการวิจัยและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเป็นสำคัญ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการจัดเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้วย

วิธีการสัมภาษณ์ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งที่รับหน้าที่แสวงหาและรวบรวมคะแนนเสียงให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ผู้สมัครรับเลือกตั้ง และผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างทั้ง 40 คน

2.1.3 แบบบันทึกการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม เพื่อใช้ในการบันทึกพฤติกรรมของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งและผู้สมัครรับเลือกตั้ง รวมทั้ง เหตุการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2550 ซึ่งผู้วิจัยทำหน้าที่เป็นประธานกรรมการการเลือกตั้งประจำหน่วยเลือกตั้งแห่งหนึ่งของเขตเลือกตั้งที่ 2 จังหวัดนครราชสีมา

2.1.4 การตรวจสอบเครื่องมือวิจัย ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างจากข้อ 2.1.2 ให้คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัยตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา เพื่อให้ได้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างที่สอดคล้องกับกรอบแนวคิดการวิจัยและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้

2.2 โครงสร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างของการวิจัย เรื่อง พฤติกรรมของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง : ศึกษากรณีการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2550 ของเขตเลือกตั้งที่ 2 จังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วยคำถามที่กำหนดขึ้นตามกรอบแนวคิดการวิจัย โดยกรอบแนวคิดการวิจัยระบุถึง พฤติกรรมของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง ในการแสวงหาการสนับสนุนให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งส่งผลต่อการเลือกตั้ง ทั้งนี้ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างดังกล่าวข้างต้นมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.2.1 คำถามที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง ได้แก่ ข้อความสัมภาษณ์ที่เป็นคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง ในการแสวงหาการสนับสนุนคะแนนเสียงให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งประกอบไปด้วยพฤติกรรม การประชาสัมพันธ์ การจัดการปราศรัย การระดมผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปฟัง พร้อมกับจ่ายเงินค่าฟังปราศรัย และค่ารถที่พาคนไปฟัง การจัดงานมหรสพและจ่ายค่าตอบแทนเมื่อผู้มีสิทธิไปฟังนโยบาย การแจกเงินหรือแจกสิ่งของ การสัญญาว่าจะให้ การพาผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งไปเที่ยว การจัดการรับ-ส่งผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งไปลงคะแนนเสียงที่หน่วยเลือกตั้ง การเก็บบัตรประจำตัวประชาชนของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง การบังคับ ชูเชิญ และใช้อิทธิพล

2.2.2 คำถามที่เกี่ยวข้องกับปัญหาอุปสรรค ในการแสวงหาการสนับสนุนจากผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ได้แก่ ข้อความสัมภาษณ์ที่เป็นคำถามเกี่ยวกับการที่คู่แข่งทางการเมือง พยายามที่จะทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง การควบคุมคะแนนเสียงสนับสนุนไม่ได้ตามที่จ่ายเงินไป การได้รับเงินเพื่อการทำหน้าที่ผู้สนับสนุนไม่เพียงพอ ผู้สนับสนุนฝ่ายตรงกันข้ามข่มขู่และใส่ร้ายทางการเมือง การตรวจสอบและควบคุมของ กกต. และองค์กรเอกชน และการที่ผู้มีสิทธิออกเสียง

เลือกตั้งไม่ให้การสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ให้การสนับสนุนอยู่

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก 2 องค์กรประกอบ ดังต่อไปนี้

3.1 ข้อมูลจากเอกสาร โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ ตำรา วิทยานิพนธ์ เอกสารราชการ รายงานของคณะกรรมการการเลือกตั้ง เอกสารการรายงานข่าวจากแหล่งข่าวต่างๆ เช่น หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น หนังสือพิมพ์ระดับประเทศ เป็นต้น โดยใช้แบบบันทึกจากเอกสาร

3.2 ข้อมูลภาคสนาม โดยการเก็บรวบรวมจากบันทึกการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และจากการสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มตัวอย่างด้วยแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

ตารางที่ 3.7 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์

วันที่	เวลา	ผู้ให้สัมภาษณ์
1 เมษายน 2552	18.00 – 19.45 น.	ก 01
	20.20 – 21.35 น.	ก 10
2 เมษายน 2552	17.15 – 18.00 น.	ก 11
	19.00 – 20.40 น.	ค 01
3 เมษายน 2552	18.00 – 19.00 น.	ก 12
4 เมษายน 2552	09.00 – 10.00 น.	ค 10
	13.40 – 14.50 น.	ค 11
	15.00 – 16.00 น.	ค 12
5 เมษายน 2552	08.30 – 09.00 น.	ก 13
	09.30 – 10.15 น.	ค 13
	11.00 – 12.10 น.	ค 04
6 เมษายน 2552	09.00 – 10.00 น.	ป 01
	10.15 – 11.45 น.	ป 02
7 เมษายน 2552	17.00 – 17.45 น.	ก 14
8 เมษายน 2552	17.15 – 18.00 น.	ก 15
	19.00 – 20.00 น.	ก 16

ตารางที่ 3.7 (ต่อ)

วันที่	เวลา	ผู้ให้สัมภาษณ์
9 เมษายน 2552	17.15 – 17.45 น.	ก 17
10 เมษายน 2552	17.00 – 17.40 น.	ก 18
11 เมษายน 2552	10.00 – 11.00 น.	ว 01
	13.00 – 14.00 น.	ค 14
12 เมษายน 2552	13.00 -14.30 น.	ก 05
14 เมษายน 2552	16.00 – 17.00 น.	ค 15
15 เมษายน 2552	10.00 -11.00 น.	ว 02
	14.00 – 15.00 น.	ว 03
17 เมษายน 2552	18.00 – 18.40 น.	ว 04
19 เมษายน 2552	16.00 – 17.00 น.	ก 19
21 เมษายน 2552	17.00 – 18.00 น.	ก 20
22 เมษายน 2552	18.00 – 19.00 น.	ก 21
23 เมษายน 2552	17.00 – 18.00 น.	ป 03
24 เมษายน 2552	17.20 – 18.10 น.	ป 04
26 เมษายน 2552	10.00 – 11.00 น.	ป 05
	16.00 – 17.00 น.	ป 06
28 เมษายน 2552	10.00 – 11.00 น.	ผู้สมัคร ค
1 พฤษภาคม 2552	17.00 – 17.40 น.	ก 22
2 พฤษภาคม 2552	10.00 – 10.55 น.	ก 23
	12.30 – 13.30 น.	ก 24
3 พฤษภาคม 2552	09.00 – 10.20 น.	ก 25
	11.00 – 11.50 น.	ก 26
5 พฤษภาคม 2552	13.00 – 14.00 น.	ก 27
6 มิถุนายน 2552	11.00 – 12.10 น.	ผู้สมัคร ก

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัย เรื่อง พฤติกรรมของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง ในการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2550 กรณีศึกษา เขตเลือกตั้งที่ 2 จังหวัดนครราชสีมา ครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบการวิจัยเอกสาร ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้กำหนดวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาวิจัย เรื่อง พฤติกรรมของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง : ศึกษากรณีการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2550 ของเขตเลือกตั้งที่ 2 จังหวัดนครราชสีมา เป็นการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพประกอบไปด้วยข้อมูลจากการศึกษาเอกสารปฐมภูมิ และทุติยภูมิ ใช้แบบบันทึกจากเอกสารเป็นเครื่องมือเก็บข้อมูล และเก็บข้อมูลจากการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ด้วยแบบบันทึกการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม รวมทั้งได้ดำเนินการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจาะลึกพฤติกรรมของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่ ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง ผู้ใกล้ชิดผู้สมัครรับเลือกตั้ง และประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งด้วยแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ผลของการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลในการพรรณนา

การวิเคราะห์ข้อมูลได้แบ่งออกเป็น 4 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูลลักษณะที่ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งให้การสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง ตอนที่ 2 ข้อมูลพฤติกรรมของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง ตอนที่ 3 ข้อมูลปัญหาอุปสรรคในการทำหน้าที่แสวงหาและรวบรวมการสนับสนุน ซึ่งหมายถึง “คะแนนเสียง” ให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง และตอนที่ 4 ข้อมูลที่เป็นข้อเสนอแนะเพื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งไปสู่พฤติกรรมที่ดีเหมาะสม และสอดคล้องกับระบอบประชาธิปไตย และกฎหมาย มีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลลักษณะที่ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งให้การสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง

สืบเนื่องจากที่ได้เก็บรวบรวมข้อมูลทั้งจากการสัมภาษณ์ การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และการบันทึกจากเอกสาร พบว่า ลักษณะที่ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งให้การสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง คือ การประชาสัมพันธ์ผู้สมัครรับเลือกตั้งในทางหลักการ การสำรวจข้อมูลพื้นฐานของท้องถิ่นที่จะมีผลต่อการเลือกตั้ง การรักษามาตรฐานคะแนนเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้ง การรณรงค์หาเสียง การขอบุคคลผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และการดำเนินการร้องเรียนคู่แข่งทางการเมืองทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง หรือการแก้ไขข้อกล่าวหาจากการถูกร้องเรียนว่าทำผิดกฎหมายเลือกตั้งนั้น มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1 การประชาสัมพันธ์ผู้สมัครรับเลือกตั้งในทางหลักการ ได้แก่ พฤติกรรมการประชาสัมพันธ์ผู้สมัครรับเลือกตั้งด้วยใบปลิวหรือโปสเตอร์ และพฤติกรรมการจัดปราศรัยหาเสียง ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1.1 พฤติกรรมการประชาสัมพันธ์ผู้สมัครรับเลือกตั้งด้วยใบปลิว หรือโปสเตอร์

จากที่ได้ศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มตัวอย่างนั้น พบข้อมูลว่า ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งทั้งหมดได้แสดงพฤติกรรมการประชาสัมพันธ์ผู้สมัครรับเลือกตั้งด้วยการแจกใบปลิว หรือโปสเตอร์ ในช่วงเวลาที่ได้รับทราบผลการประกาศหมายเลขประจำตัวของผู้สมัครรับเลือกตั้งแต่ละคนแล้ว เพราะเห็นว่ามีความเหมาะสม และจะดำเนินการแจกใบปลิว หรือแผ่นป้ายโปสเตอร์แนะนำตัวผู้สมัครฯ ที่มีขนาดไม่ใหญ่มากนัก โดยทำการแจกไปในขณะที่ได้ไปเดินเคาะประตูบ้านเพื่อหาเสียง ยกตัวอย่างได้ดังต่อไปนี้

ก 01 (ผู้สนับสนุนระดับหลัก) กล่าวว่า “การแจกใบปลิว หรือ โปสเตอร์ แนะนำตัวผู้สมัครฯ ขณะเลือกตั้งเป็นเรื่องที่เราต้องทำอยู่แล้ว เมื่อทราบเบอร์ผู้สมัครฯ เราก็จัดพิมพ์จำนวนมาก เพราะต้องเผื่อการแจกจ่ายให้หวัคะแนนต่างๆ ไปแจกเพื่อแนะนำตัวผู้สมัครฯ คือ การหาเสียงขณะเลือกตั้ง เราต้องใช้ใบปลิวแนะนำผู้สมัครเป็นหลักเลย หากมีการแจกอะไรก็ต้องแนบใบปลิวพวกนี้ด้วย นี่ไม่ได้จำกัดว่าพวกมันถึงการหลีกเลี่ยงกฎหมายเลือกตั้ง ถ้าพูดตามความจริง เราก็พิมพ์เพื่อไว้ตอนแจกของด้วย” (สัมภาษณ์ : 1 เมษายน 2552)

ก 10 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “มีการแจกใบปลิว โปสเตอร์เพื่อการหาเสียง บางครั้งก็ไปแจกตามบ้าน บางครั้งก็ไปแจกตามตลาดที่คนสัญจรเยอะๆ จุดประสงค์ก็เพื่อที่จะแนะนำเบอร์ผู้สมัครฯ ให้ประชาชนได้ทราบ จะได้ไม่กำผิดเบอร์” (สัมภาษณ์ : 1 เมษายน 2552)

ผู้สมัคร ก กล่าวว่า “ในช่วงเวลาขณะเลือกตั้ง เราก็ได้หมายเลขแล้ว ก็ดำเนินการจัดพิมพ์ใบปลิว หรือ แผ่นป้ายหาเสียงที่มีหมายเลขด้วย เพื่อนำไปแจกจ่ายในการหาเสียง ความจริงแล้วผู้สมัครฯ แต่ละคนจะมีทีมงานของตนเอง แต่คนตัดสินใจว่าจะวางแผนการจัดทีมงาน หรือ แผนการหาเสียงจะอยู่ที่ตัวผู้สมัครฯ เอง อย่างตนเองจะเน้นการหาสมาชิกพรรคเพิ่มแล้วแจกจ่ายกลวิธีการหาเสียงไปยังสมาชิกพรรค หรือทีมงานผู้สนับสนุนผู้สมัครฯ ให้แตกกระจายออกไป ดังนั้น เรื่องการแจกใบปลิวก็จะแจกไปยังสมาชิกพรรคกับทีมงานเหล่านั้น” (สัมภาษณ์ : 6 มิถุนายน 2552)

ค 01 (ผู้สนับสนุนระดับหลัก) กล่าวว่า “ได้แจกใบปลิว ส่วนแผ่นโปสเตอร์จะให้ทีมงานคิดเอง ตอนเองเป็นผู้สนับสนุนระดับสูง จะอยู่ในส่วนของการวางแผนให้ฝ่ายดำเนินการเป็นคนทำมากกว่า ก็เลยไม่ได้ไปเดินแจกเอง แต่จะแจกจ่ายไปยังผู้สนับสนุนระดับรองๆ ลงไป เพื่อให้ไปกำหนดวิธีการบริหารจัดการหาเสียงในพื้นที่ของตนเอง ตามความเหมาะสมแต่ละพื้นที่

อาจจะมีการแจกจ่ายตนเองบ้างในบางครั้งที่พาผู้สมัครฯ ไปค้นหาเสียง เราก็ถือไปแจกเพื่อแนะนำตัวผู้สมัครฯ ด้วย” (สัมภาษณ์ : 2 เมษายน 2552)

ก 10 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “ได้แจก เมื่อหวัคะแนนหลักเขาแจ้งมาให้ไปรับใบปลิวเพื่อไปแจกได้ เราไปรับมาแจกตามคุ้มบ้านที่เรารับผิดชอบอยู่ มีการไปติดตั้งป้ายโปสเตอร์หาเสียง ตามสถานที่ต่างๆ ที่ชาวบ้านอนุญาต” (สัมภาษณ์ : 4 เมษายน 2552)

ผู้สมัคร ก กล่าวว่า “มีการแจกใบปลิวแนะนำตัวผู้สมัครฯ และได้พิมพ์แผ่นป้ายโปสเตอร์เพื่อโฆษณาหาเสียงในขณะเลือกตั้ง แล้วก็ให้ทีมงานหาเสียงเป็นผู้ดำเนินการจัดสรรใบปลิวเหล่านี้ไปยังทีมงานระดับต่างๆ ใช้ในการหาเสียงต่อไป” (สัมภาษณ์ : 28 เมษายน 2552)

เหล่านี้เป็นต้น

1.1.2 พฤติกรรมการจัดปราศรัยหาเสียง จากการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มตัวอย่างนั้น พบว่า ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งทั้งหมดมีพฤติกรรมการจัดปราศรัยหาเสียงในช่วงเวลาขณะเลือกตั้ง เนื่องจากการปราศรัยเป็นการนำเสนอข้อมูลต่างๆ ให้ได้รับทราบพร้อมๆ กันคราวละหลายคน จึงเป็นการใช้จ่ายเงินที่คุ้มค่า นอกจากนี้ ข้อมูลที่นำมาปราศรัยสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์ เช่น เป็นข้อมูลที่สร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งเอง หรือ เป็นข้อมูลที่สร้างภาพลักษณ์ที่ดีแก่พรรคที่ผู้สมัครฯ สังกัดอยู่ รวมทั้ง อาจจะเป็นข้อมูลที่ใช้แก้ข้อกล่าวหา หรือ แก้อั่ว ที่ผู้สมัครฯ สามารถใช้เวทีการปราศรัยนี้แก้ข่าวได้ และในบางครั้งเวทีปราศรัยหาเสียงของผู้สมัครฯ ยังสามารถเป็นสื่อกลางในการให้ข้อมูลเพื่อใส่ร้ายหรือโจมตีคู่แข่งทางการเมืองได้อีกด้วย ดังนั้น การจัดปราศรัยจึงเป็นกลวิธีในการแสวงหาและรวบรวมคะแนนเสียงที่มีความจำเป็น ผู้สมัครรับเลือกตั้งจึงต้องจัดให้มีการปราศรัยให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ ทั้งนี้ การที่จะจัดปราศรัยให้ประสบความสำเร็จก็ต้องขึ้นอยู่กับตัวบุคคลผู้กล่าวคำปราศรัยด้วย ว่าสามารถใช้โวหารโน้มน้าวใจต่อผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งให้เปลี่ยนใจมาเลือกผู้สมัครฯ หรือไม่ ดังนั้น ผู้สมัครฯ จึงต้องฝึกการพูดให้เป็นคนที่พูดแล้วเข้าใจง่าย ไม่พูดเร็วหรือซ้ำเกินไป เลือกพูดเฉพาะถ้อยคำที่กินใจ ฟังแล้วเกิดความรู้สึกว่าสมควรจะลงคะแนนเสียงให้ผู้สมัครฯ คนนี้ จึงมักจะพบว่า พื้นที่บางพื้นที่ที่มีการแข่งขันกันค่อนข้างรุนแรง ผู้สมัครฯ จะเชิญแกนนำของพรรคที่ตนเองสังกัดอยู่ ซึ่งเป็นบุคคลที่มีผู้ชื่นชอบศรัทธาจำนวนมาก และเป็นบุคคลที่น่าเชื่อถือ พูดปราศรัยได้ดี ให้มาช่วยปราศรัยเพื่อสร้างความรู้สึกดังกล่าวข้างต้น จนกระทั่งทำให้ได้รับคะแนนเสียงเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ ข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มตัวอย่าง สะท้อนให้เห็นว่า ในช่วงเลือกตั้งนั้น การปราศรัยหาเสียงเลือกตั้งเป็นสิ่งที่ผู้สนับสนุนผู้สมัครฯ รับเลือกตั้งต้องดำเนินการ ยกตัวอย่างได้ดังต่อไปนี้

ก 01 (ผู้สนับสนุนระดับหลัก) กล่าวว่า “จัดอยู่แล้ว เพราะการปราศรัยเป็นการนำเสนอนโยบายให้คนกลุ่มใหญ่ได้รับทราบพร้อมๆ กัน ในทางการใช้จ่ายเงินถือเป็นการลงทุนที่คุ้มค่า เหมือนเราได้พูดคุยนำเสนอโยบายให้แก่คนชาวบ้าน หรือกลุ่มคนที่เขาสนใจอยากจะได้รับฟังเราจริงๆ เมื่อเขาได้รับรู้รับทราบแล้ว เขาก็สามารถนำไปกระจายแนวนโยบายการปราศรัยของเราให้คนอื่นๆ ในหมู่บ้าน หรือคนใกล้ชิดได้รับทราบอีกด้วย บางครั้ง ถ้าหากเป็นไปได้ก็เชิญบุคคลสำคัญมาขึ้นเวทีช่วยหาเสียงด้วย สิ่งเหล่านี้ช่วยเรื่องคะแนนเสียงได้เยอะ” (สัมภาษณ์ : 1 เมษายน 2552)

ก 11 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “เราเองไม่ได้เป็นได้โพ้จัดการปราศรัยนะ เพราะเราเป็นหัวคะแนนในกลุ่มเล็กๆ คุมเสียงไม่มาก ก็จะเป็นลักษณะไปช่วยเขาจัดการปราศรัยหาเสียงในระดับอำเภอ คือ ไปเข้าร่วมกับเขามากกว่า” (สัมภาษณ์ : 2 เมษายน 2552)

ค 01 (ผู้สนับสนุนระดับหลัก) กล่าวว่า “ถ้าเป็นขณะเลือกตั้ง ก็ต้องมีการปราศรัยหาเสียงแน่นอน เพียงแต่แผนการบริหารจัดการเพื่อหาเสียงของแต่ละผู้สมัครฯ อาจจะแตกต่างกัน แต่เป้าหมายเดียวกัน ก็คือ จัดให้ครอบคลุม ให้ทั่วทั้งเขตเลือกตั้งให้ได้ เพราะการหาเสียงต้องได้นำเสนอโยบายของผู้สมัครฯ ให้ประชาชนได้รับทราบ ถ้าหากเขาไม่รู้ว่าเรามีแนวนโยบายอย่างไร เขาคงตัดสินใจเลือกเราไม่ได้ และถ้าหากเป็นเขตที่มีการแข่งขันรุนแรง ก็ต้องเชิญผู้ที่เป็นแกนนำพรรคมาช่วยปราศรัยเพื่อขอคะแนนเสียงด้วย” (สัมภาษณ์ : 2 เมษายน 2552)

ค 04 (ผู้สนับสนุนระดับรอง) กล่าวว่า “มีการจัดปราศรัยหาเสียง อย่างในอำเภอของเราไม่ใหญ่มากนัก ก็ไม่ได้จัดบ่อยมาก แต่ไม่จัดเลยคงไม่ได้ เพราะผู้สมัครฯ ไม่มีเวลา หรือโอกาสที่จะได้บอกเล่าแนวทางการดำเนินงานของตนเองให้ชาวบ้านได้ทราบ พูดังๆ คือ ได้บอกให้ชาวบ้านรู้ว่า ถ้าหากเลือกเราไปเป็นผู้แทน แล้วจะได้พัฒนาบ้านเราอย่างไร จะคึกกับชาวบ้านแค่ไหน” (สัมภาษณ์ : 5 เมษายน 2552)

ค 10 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “ตนเองไม่ได้เป็นคนจัดการปราศรัยเอง แต่ได้เข้าร่วมกับทีมงานไปจัดปราศรัยในระดับอำเภอ” (สัมภาษณ์ : 4 เมษายน 2552)

ผู้สมัคร ค กล่าวว่า “ได้จัดปราศรัย ในช่วงเวลาที่ได้ประกาศให้มีการเลือกตั้งแล้ว ก็ต้องมีการหาเสียงให้เข้มข้นขึ้นกว่าช่วงก่อนการเลือกตั้ง เหมือนเป็นโค้งสุดท้ายของการหาเสียงแล้ว ดังนั้น การจัดการปราศรัยก็เลยมีความจำเป็น เพราะเป็นการหาเสียงที่ใช้เวลาน้อย เมื่อเทียบกับระยะเวลาการพบปะกับพี่น้องประชาชนที่มาฟังการปราศรัย ตรงนี้ก็มอบให้เป็นหน้าที่ของทีมงานที่จะดูแลการจัดปราศรัยและจัดเวลาให้เหมาะสม เพื่อที่ว่าจะสามารถหาเสียงได้ครอบคลุมทั้งเขตเลือกตั้ง” (สัมภาษณ์ : 28 เมษายน 2552)

เป็นต้น

1.2 การสำรวจข้อมูลพื้นฐานของท้องถิ่นที่จะมีผลต่อการเลือกตั้ง จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ประกอบกับการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม พบว่า ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งที่จะทำหน้าที่สำรวจข้อมูลพื้นฐานของท้องถิ่นที่จะมีผลต่อการเลือกตั้งนั้น เป็นผู้สนับสนุนระดับหลัก เนื่องจากเป็นทีมงานที่รับผิดชอบการวางแผน และบริหารจัดการทุกอย่างเกี่ยวกับกลุ่มผู้สนับสนุนในระดับรองๆ ลงไป ทั้งนี้ เมื่อได้สัมภาษณ์ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง ระดับหลัก ในลักษณะของการพูดคุยเชิงลึกของการวางระบบงานของทีมงานผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง ทำให้ได้รับข้อมูลว่า ผู้สนับสนุนหลักจะจัดแบ่งทีมงานลงพื้นที่เป็นจำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ทำหน้าที่สอบถามข้อมูลในพื้นที่ว่า มีผู้มีสิทธิมากน้อยเพียงใด แบ่งกันออกเป็นกลุ่มหรือเป็นคุ่มหรือไม่ และมีผู้สนับสนุนผู้สมัครในทีมของตนเองที่จะรวบรวมคะแนนเสียงจากกลุ่มต่างๆ เหล่านี้ได้หรือไม่ ในขณะที่กลุ่มที่ 2 ได้แก่ กลุ่มที่เข้าไปดำเนินการในพื้นที่ กล่าวคือ เป็นทีมระดับปฏิบัติการที่จะต้องทำทุกวิถีทาง เพื่อจะแสวงหา และรวบรวมคะแนนเสียงให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ที่ตนเองให้การสนับสนุนอยู่ และกลุ่มสุดท้าย ได้แก่ กลุ่มที่ทำหน้าที่สำรวจผลการหาเสียง มีหน้าที่ตรวจสอบว่า ผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้รับทราบการหาเสียงของทีมผู้สนับสนุนหรือไม่ และสำรวจว่า มีแนวโน้มที่จะให้คะแนนเสียงแก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งของตนเองก็คะแนน มีรายละเอียดของคำสัมภาษณ์บางส่วนดังต่อไปนี้

ค 01 (ผู้สนับสนุนระดับหลัก) กล่าวว่า ในการจะวางแผนหาเสียง คิดง่ายๆ ก็คือ จำลองว่า ถ้าหากเราจะเป็นคนที่หาคะแนนเสียง เราจะต้องทำอะไรบ้าง อย่างแรกที่จะต้องทำก็คือ ต้องจัดตั้งทีมงานอย่างน้อย 3 ทีมงาน เป็นคนในพื้นที่ 2 ทีม และเป็นคนนอกพื้นที่ 1 ทีม ซึ่งทีมนอกพื้นที่จะต้องกันไว้ไม่ควรให้รู้จักกับทีมงานในพื้นที่ คือ ทีมงานในพื้นที่ 2 ทีม จะแบ่งกันเป็นทีมระดับวางแผน และทีมระดับปฏิบัติการ ผู้ที่อยู่ในทีมวางแผนโดยมากจะเป็นระดับหลักๆ จะมาช่วยกันดูว่า ในพื้นที่ของเราแบ่งออกเป็นกลุ่มเป็นคุ่มหรือเปล่า มีผู้มีสิทธิมากน้อยแค่ไหน ใครที่เขาไว้ใจจะให้ผู้นำของกลุ่มเขาบ้าง และเราจะเจาะเข้าไปในกลุ่มเหล่านั้นได้ไหม ถ้าได้ควรจะต้องทำอะไร ก็จะมีการวางแผนกันอย่างเป็นขั้นเป็นตอน เมื่อวางแผนแล้ว เราจะได้ข้อมูลเลยว่า ใครที่เราจะให้เขามาเป็นทีมงานหาเสียงให้เราได้บ้าง แล้วก็ให้ทีมปฏิบัติการลงพื้นที่ไปหาคนเหล่านั้นก่อน บางครั้งเราก็ไปหาที่บ้าน บางครั้งเราก็จัดเลี้ยง เชิญเขามา ถ้าหากเขาอยากอยู่ข้างเรา เขาก็มาเอง หลังจากได้ทีมงานแล้วก็ปล่อยให้เขาไปหาเสียง ในช่วงเวลาหนึ่งๆ ขึ้นอยู่กับความเข้มข้นของการหาเสียงด้วย แล้วจึงปล่อยทีมงานสำรวจข้อมูลตามลงไปดูว่า เสียงของเราเป็นอย่างไร ดีไหม ทีมนี้โดยมากจะทำที่เป็นคนต่างถิ่น เข้าไปสอบถามชาวบ้าน โดยมีข้ออ้างเช่น มาหาซื้อที่ดิน เป็นต้น เมื่อมาหาซื้อที่ดินแล้วก็จะถามคนที่พาไปดูว่า เขตนี้จะเลือกตั้งแล้วเป็นอย่างไร

กันบ้าง เสียงใครดีกว่ากัน ทำนองนี้ ซึ่งทีมงานสำรวจก็จะเก็บข้อมูลไปรายงานผู้สนับสนุนหลัก เพื่อที่จะได้แก้ไข หรือ ปรับปรุงการหาเสียงต่อไป (สัมภาษณ์ : 2 เมษายน 2552)

1.3 การรักษากฎเกณฑ์ของเสียงของผู้สมัคร ได้แก่ พฤติกรรมการจัดงานมหรสพ และการจ่ายค่าตอบแทนเมื่อผู้มีสิทธิไปฟังนโยบายหรือการหาเสียงในงานมหรสพนั้นๆ พฤติกรรมการแจกเงิน แจกสิ่งของ หรือแจกผลประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ พฤติกรรมการพาผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งไปเที่ยวหรือไปทัศนศึกษาดูงาน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.3.1 พฤติกรรมการจัดงานมหรสพ และการจ่ายค่าตอบแทนเมื่อผู้มีสิทธิไปฟังนโยบายหรือการหาเสียงในงานมหรสพนั้นๆ จากการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งส่วนใหญ่ได้จัดหรือมีส่วนร่วมในการจัดงานมหรสพ โดยจะจัดในช่วงเวลาก่อนการเลือกตั้ง เนื่องจากมีความเห็นว่า เป็นช่วงเวลาที่ยังไม่เข้าข่ายการกระทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง จึงสมควรจะต้องรีบดำเนินการก่อนที่พระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จะได้รับการประกาศให้มีผลใช้บังคับ มหรสพที่จัด เช่น ลิเก หมอลำ การแสดงดนตรี เป็นต้น อย่างไรก็ตามไม่มีผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใด มีพฤติกรรมการจ่ายเงินค่าตอบแทน เมื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปฟังนโยบาย หรือการหาเสียงในงานมหรสพนั้นๆ ดังข้อมูลที่กลุ่มตัวอย่างได้ให้สัมภาษณ์บางส่วนต่อไปนี้

ก 10 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “ก็จัดลิเก หมอลำ หรือดนตรี ตามโอกาสอำนวย ถ้าหากเป็นช่วงที่ไม่ใช่ฤดูเก็บเกี่ยว ชาวบ้านว่างพอเราก็จัดได้ ถ้าหากจะจัดก็เสนอผู้สมัครฯ ไป เมื่อท่านเห็นชอบก็ให้เงินเรามาจัดเอง แต่ไม่ได้จ่ายเงินสดให้ผู้ฟังช่วงนี้” (สัมภาษณ์ : 1 เมษายน 2552)

ก 26 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “มีการจัดมหรสพ โดยจัดตามตำบลต่างๆ ที่มีคนเยอะๆ เราก็พาคนไปดู บางครั้งก็เบิกเงินค่าน้ำมันรถจากผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือหัวหน้าคณะของเขาบ้าง แต่ไม่เคยได้รับแจกเงินค่าไปฟังการหาเสียงในมหรสพเหล่านั้น” (สัมภาษณ์ : 3 พฤษภาคม 2552)

ผู้สมัคร ก ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ในช่วงเวลาที่ยังไม่มีพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้ง อาจจะมิมหรสพบ้าง ถือเป็นการขอบคุณ และแสดงน้ำใจที่เรามีต่อผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ตามโอกาสต่างๆ จะบอกว่าไม่มีเลยก็คงไม่ใช่ แต่การจ่ายเงินขอบอกว่าไม่มี” (สัมภาษณ์ : 6 มิถุนายน 2552)

ค 01 (ผู้สนับสนุนระดับหลัก) กล่าวว่า “จัดบ้างตามโอกาสที่อำนวย เพราะผู้สมัครมักจะเป็นผู้ตัดสินใจว่าจะให้ความสำคัญกับพื้นที่นั้นๆ มากน้อยเพียงใด และจะใช้วิธีการหา

เสียงอย่างไร ถ้าหากพื้นที่นี้ควรจะจัดมหรสพ งานรื่นเริง ก็จะต้องทำ สำหรับช่วงก่อนการเลือกตั้ง เราก็จัดตามงบประมาณของผู้สมัครเท่าที่มี อยู่ขณะนั้น แต่เรื่องของการจ่ายเงินค่าฟังการหาเสียงในมหรสพ ช่วงนี้ยังไม่มี เพราะยังหวังผลไม่ได้” (สัมภาษณ์ : 2 เมษายน 2552)

ผู้สมัคร ค กล่าวว่า “ช่วงก่อนประกาศให้มีการเลือกตั้ง ก็มีมหรสพ ทั้งที่เราจัดเอง คือ ให้เงินเพื่อการจัดมหรสพ และก็มีบ่อยมากๆ ที่ชาวบ้าน หรือหัวหน้าคณะของเราเป็นคนจัด บางทีเขาก็จัดไว้ต้อนรับเราตอนไปเปิดงาน แต่เมื่อเราไปแล้วก็ต้องช่วยเค้าออกเงินบ้าง อย่างตนเองจะพกเงินสดติดตัวตลอด พบเมื่อไรก็ให้เค้าไปได้ทันที แต่เรื่องการจ่ายเงินให้แก่ผู้ที่มาฟังมหรสพไม่เคยเลย” (สัมภาษณ์ : 28 เมษายน 2552)

อย่างไรก็ตาม มีกลุ่มตัวอย่างบางส่วนที่ไม่ได้จัดมหรสพ และก็ได้ไม่ได้แจกเงินค่าฟังการหาเสียงในงานมหรสพเหล่านั้น ตัวอย่างเช่น

ก 11 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “บ้านเราเค้าไม่จัดนะ ผู้สมัครฯ ที่เราสนับสนุนอยู่นี้ คงมีเหตุผลของเขาเอง อาจจะทุ่มเทที่เขตบ้านอื่นแต่ปล่อยบ้านเราตำบลเราให้เจ้าของพื้นที่เดิมไปก่อนก็ได้” (สัมภาษณ์ : 4 เมษายน 2552)

เป็นต้น

1.3.2 พฤติกรรมการแจกเงิน แจกสิ่งของ หรือแจกผลประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ จากการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการแจกเงิน หรือแจกสิ่งของ หรือแจกประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ให้แก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในช่วงก่อนการเลือกตั้ง เนื่องจากเป็นช่วงเวลาที่ยังสามารถหลีกเลี่ยงกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งได้ นอกจากนี้ การที่ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งในปัจจุบัน ได้แก่ นักการเมืองท้องถิ่น ที่มีตำแหน่งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ คณะกรรมการและสมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตตำบลนั้นๆ ทำให้การหาเสียงได้เปลี่ยนรูปแบบเป็นการหาเสียงแฝงไปกับโครงการต่างๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย ตัวอย่างข้อมูลมีดังต่อไปนี้

ก 05 (ผู้สนับสนุนระดับรอง) กล่าวว่า “เขตอำเภอเราเป็นฐานเสียงสำคัญของผู้สมัคร ก การหาเสียงจึงได้ดำเนินติดต่อกันมาเป็นเวลานาน และต่อเนื่อง ก่อนการเลือกตั้งก็ต้องดูแลชาวบ้าน โดยส่วนตัวแล้วไม่ทราบว่างบประมาณที่ใช้จ่ายในการแจกสิ่งของต่างๆ หรือรวมประโยชน์ที่อาจคำนวณเป็นเงินได้เข้าไปด้วยนั้น เป็นเงินส่วนตัวของผู้สมัครฯ เองทั้งหมด หรือไม่ เพราะบางอย่างอาจเป็นเงินหลวง แต่ผู้สมัครฯ ได้ประสานมาให้ ซึ่งชาวบ้านก็พอใจกับของที่ได้รับเรียกว่า ได้ใจชาวบ้าน” (สัมภาษณ์ : 12 เมษายน 2552)

ก 12 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “ได้ทำ เช่น แจกผ้าห่ม แจกเสื้อ เป็นต้น บางทีก็เครื่องกระป๋อง แล้วแต่โอกาส เงินที่ซื้อของช่วงก่อนการเลือกตั้งจะเป็นเงินของผู้สมัครฯ เอง เราอาจจะออกไปก่อนแล้วไปขอเบิกก็ได้ หรือผู้สมัครฯ อาจให้เงินมาก่อน ให้เราดำเนินการไปซื้อของมาสำหรับแจกจ่าย และก็มีที่เราออกเงินแทนผู้สมัครฯ ก็ถือว่า ช่วยๆ กันไป” (สัมภาษณ์ : 3 เมษายน 2552)

ก 17 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “มีการแจกข้าวของ จำพวกเสื้อ ผ้าห่ม ของกินของใช้ให้ตามโอกาสต่างๆ เราเป็นระดับเล็กๆ คุ่มเสียงไม่มาก ก็ไม่ได้จัดเวทีแจกของ โดยมากจะเป็นลักษณะการพาคนไปร่วมงานที่เขามีแจกของ หรือไม่ก็ไปรับของมาจากผู้สมัครฯ เพื่อเอามาแจกจ่ายกันภายในหมู่บ้าน” (สัมภาษณ์ : 9 เมษายน 2552)

ก 20 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “พื้นที่อำเภอเรา เป็นฐานคะแนนเสียงของผู้สมัครคนหนึ่งมานาน ทำให้เดี๋ยวนี้การแจกสิ่งของต่างๆ ก็มีจำนวนลดน้อยลง เป็นธรรมดาของลักษณะการหาเสียงอย่างหนึ่ง คือ ในคราวแรกๆ ที่ต้องการทำฐานเสียงก็ต้องทุ่มกันมาก แจกกันมาก แต่เมื่อนานๆ เข้า ฐานเสียงแน่นขึ้นแล้ว การทุ่มเทแจกสิ่งของก็อาจจะน้อยลงกว่าเมื่อก่อน แต่ไม่ใช่ไม่มีแจก ยังมีแจกกันบ้าง ตามโอกาสต่างๆ แต่ไม่มากเท่าเมื่อก่อน” (สัมภาษณ์ : 21 เมษายน 2552)

ก 25 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “ยอมรับว่ามีการแจกข้าวของให้กับชาวบ้าน หรือคนที่มิสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง แต่ก็ยังเป็นเงินของผู้สมัครฯ ที่ออกเอง ส่วนเรามีหน้าที่ไปเบิกสิ่งของมาให้กับชาวบ้านตามหมู่บ้านที่เรารับผิดชอบอยู่” (สัมภาษณ์ : 3 พฤษภาคม 2552)

ผู้สมัคร ก ให้สัมภาษณ์ว่า “ยอมรับว่าแจก ก็แจกหลายๆ อย่างให้หลากหลายและมีประโยชน์ตามแต่สภาพพื้นที่ อย่างที่แจกไปก็มี เสื้อ ผ้าห่ม เครื่องกระป๋อง ข้าวสาร เป็นต้น ไม่รวมการเลี้ยงข้าวเลี้ยงเหล้า ทำนองนี้ เทคนิคการแจกของผู้สมัครแต่ละคนอาจจะไม่เหมือนกัน และก็มีบ่อยที่เราเห็นสภาพเฉพาะหน้าแล้วเราพอจะให้เขาได้ ถือเป็นการซื้อใจกันในระยะยาว” (สัมภาษณ์ : 6 มิถุนายน 2552)

ค 01 (ผู้สนับสนุนระดับหลัก) กล่าวว่า “โดยมากเมื่อผู้สมัครตั้งใจจะลงสมัครแน่ๆ ก็จะวางแผนหาเสียงก่อนเวลาเลือกตั้งให้นานเท่าที่เวลาจะอำนวย จึงมีบ้างที่ต้องไปแจกของหรือซื้อของให้หวัคคะแนนไปแจก เพื่อเป็นการปูพรมหาเสียงไว้ก่อน” (สัมภาษณ์ : 2 เมษายน 2552)

ค 04 (ผู้สนับสนุนระดับรอง) กล่าวว่า “มีแจกของจำพวกเสื้อ ข้าวสาร ก็แล้วแต่ว่าลักษณะของชุมชนที่เราหาเสียงเป็นอย่างไร เขาขาดแคลนอะไร และเราพอจะให้ได้แค่ไหน เราก็เสนอผู้สมัครฯ ไป เพื่อของบประมาณจากผู้สมัครฯ ไปซื้อมาแจกให้เขา” (สัมภาษณ์ : 5 เมษายน 2552)

ค 15 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “ได้ทำ เพราะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการจัดงาน หรือจัดโครงการบ่อยๆ มีการแจกของกัน แล้วตัวนักการเมืองท้องถิ่นเหล่านั้น เขาก็เป็นส่วนหนึ่งในทีมงานหาเสียงของเรา เราจึงนำของไปร่วมแจกด้วย ผู้สมัครก็ไปช่วยแจกด้วยตัวเอง ก็เป็นการหาเสียงช่วงก่อนการเลือกตั้ง”

ผู้สมัคร ค กล่าวว่า “ช่วงก่อนการเลือกตั้ง เป็นระยะเวลาที่ง่ายต่อการแจกสิ่งของ หรือ ประโยชน์ต่างๆ เพราะยังไม่ถือว่ากระทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง ซึ่งจริงๆ แล้วที่เราแจกจ่ายไปก็เป็นเงินส่วนตัวที่พอจะช่วยเหลือบรรเทาความเดือดร้อนเขาได้ อย่างเราแจกข้าวสาร หรือ ผ้าห่ม ก็เพราะชาวบ้านเขาเดือดร้อน เมื่อได้รับความช่วยเหลือจากเรา เขาก็มีคุณภาพชีวิตดีขึ้น ไม่อยากให้มองว่า เป็นเพราะเราเป็นผู้สมัครฯ ก็เลยมาทำอย่างนี้ เพราะจริงๆ แล้วเวลาเห็นใครเดือดร้อน พอจะช่วยกันได้ก็ต้องช่วยอยู่ดี เรื่องแบบนี้ทีมงานของเราจะดูก่อนว่าควรจะให้อะไร แล้วเสนอมายให้ตนเองตัดสินใจอีกครั้ง” (สัมภาษณ์ : 28 เมษายน 2552)

ป 01 (ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง) กล่าวว่า “เคยพบว่าเขามาแจก เราก็ไปรับแจกของฟรีเราก็รับไว้อยู่แล้ว” (สัมภาษณ์ : 6 เมษายน 2552)

ป 04 (ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง) กล่าวว่า “ได้รับแจกเสื้อ ผ้าห่ม เขาเอามาให้ที่บ้าน ก็บอกเราว่าของคนนี้ๆ ให้เอามาแจก เราก็รู้ว่าเขามาหาเสียงแต่ก็นึกขอบคุณอยู่ในใจ ถ้าหากให้มากกว่าตอนที่เลือกตั้งยังงี้ก็ไม่ลืม” (สัมภาษณ์ : 24 เมษายน 2552)

ว 02 (ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง) กล่าวว่า “ได้รับแจกหลายอย่างเหมือนกัน และถ้าหากจะรวมประโยชน์อื่น ที่อาจคำนวณเป็นเงินได้เข้าไปด้วย ก็ต้องบอกว่าได้รับค่อนข้างเยอะ อาจจะมากกว่าช่วงเลือกตั้งด้วยซ้ำ” (สัมภาษณ์ : 15 เมษายน 2552)

ว 04 (ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง) กล่าวว่า “ได้รับ เช่น เสื้อ ผ้าห่ม ข้าว ส่วนผลประโยชน์อื่นๆ ก็มีหลายๆ รูปแบบ เช่น เอาของไปขายให้เขาได้ราคาดี เป็นต้น” (สัมภาษณ์ : 17 เมษายน 2552)

อย่างไรก็ตาม มีกลุ่มตัวอย่างบางส่วนได้ให้สัมภาษณ์ว่า ไม่ได้ทำการแจกสิ่งของ หรือ ประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้แต่อย่างใด ได้แก่

ค 10 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) ซึ่งกล่าวว่า “ตนเองไม่เคยได้ไปแจกของอะไร มันมีปัญหาเกี่ยวกับสภาพพื้นที่ เพราะที่นี้เป็นฐานเสียงสำคัญของอีกฝ่ายหนึ่ง ผู้สมัครฯ เราจึงวางแผนการหาเสียงที่ทุ่มเทเฉพาะช่วงเวลาขณะเลือกตั้ง สำหรับช่วงก่อนเลือกตั้งหรือหลังเลือกตั้ง จึงยังไม่แจกอะไร เพราะไม่คุ้มค่า” (สัมภาษณ์ : 4 เมษายน 2552)

1.3.3 พฤติกรรมการพาผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งไปเที่ยวหรือไปทัศนศึกษาดูงาน
จากการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์

เจาะลึกกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งทั้งหมดได้แสดงพฤติกรรมพหุผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปเที่ยว หรือไปทัศนศึกษาดูงาน ในช่วงเวลาก่อนการเลือกตั้งและภายหลังจากการเลือกตั้ง เพราะเป็นช่วงเวลาที่ยังไม่เข้าข่ายว่ากระทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง ทั้งนี้ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า ปัจจุบันผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งมีตำแหน่งเป็นคณะผู้บริหารหรือสมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และได้คอร์ปชั่นเงินโยบาย ด้วยการผันเงินหลวงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไปใช้จ่ายเพื่อการหาเสียงเลือกตั้ง ซึ่งโครงการทัศนศึกษาดูงาน ก็เป็นโครงการที่มีการแอบแฝงหาเสียงด้วยเช่นเดียวกัน เมื่อประกอบกับข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มตัวอย่างแล้วพบว่า การจัดเที่ยวเป็นสิ่งที่ไม่ได้ ในกระบวนการแสวงหา และรวบรวมคะแนนเสียงของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง ยกตัวอย่างได้ดังต่อไปนี้

ก 01 (ผู้สนับสนุนระดับหลัก) กล่าวว่า “เราพาไป โดย เงินเป็นของผู้สมัครฯ หรือบางครั้ง เป็นเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แล้วผู้สมัครฯ ให้เงินไปสมทบบ้าง ให้เป็นพี่ออกเจ๊มันนี่กับผู้ที่ไปเที่ยวหรือไปดูงานนั้นๆ บ้าง แล้วแต่ความเหมาะสม โดยมากเมื่อมีการพาไป ผู้สมัครก็จะไปปรากฏตัวให้ทราบว่าเป็นเงินที่ผู้สมัครฯ สนับสนุน เช่น ไปส่งขึ้นรถ หรือตามไปสมทบที่สถานที่ๆ ไปเที่ยว เป็นต้น” (สัมภาษณ์ : 1 เมษายน 2552)

ก 15 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “ก่อนที่จะมีการเลือกตั้ง เป็นช่วงเวลาที่มักจะพากันไปดูงาน ก็คัดเลือกผู้แทนชุมชนไปกับชุมชนอื่นๆ ในตำบล โดยใช้เงินผู้สมัครฯ” (สัมภาษณ์ : 8 เมษายน 2552)

ก 19 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “พบว่า มีการจัดให้ไปเที่ยว หรือ ดูงาน ช่วงก่อนเวลาเลือกตั้ง แต่ก็ไปได้แค่ตำบลละหนึ่งครั้งเท่านั้นเอง เพราะที่ใช้เงินเยอะ” (สัมภาษณ์ : 19 เมษายน 2552)

ก 20 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “ที่ตำบลเรา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดไปเที่ยวช่วงนั้นพอดี ผู้สมัครฯ ก็สมทบทุนให้พาคนในเขตไปเที่ยว” (สัมภาษณ์ : 21 เมษายน 2552)

ก 24 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “ผู้สมัครฯ ให้เงินมาพาคนไปเที่ยว เรามีหน้าที่ประสานงานในขณะที่ไปเที่ยวเพื่อให้คนที่ไปเขาประทับใจ”

ผู้สมัคร ก กล่าวว่า “การพาไปเที่ยว ต้องพาไปอยู่แล้ว เพราะเขาไม่ได้ไปเที่ยวอย่างเดียว แต่ได้ไปเปิดหูเปิดตาเปิดวิสัยทัศน์ ได้ไปดูงานได้เรียนรู้การทำงานใหม่ๆ ที่จะนำมาต่อยอดสร้างอาชีพในชุมชนของตนเองได้ มันเป็นเรื่องที่มีประโยชน์ เราก็ควรให้การส่งเสริมสนับสนุนเพียงแต่การไปดูงานไม่อาจทำในช่วงที่มีพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้ง เพราะล่อแหลมต่อการทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง จึงมักจะจัดช่วงก่อนการเลือกตั้ง หรือ หลังเลือกตั้งนานๆ มากกว่า”

(สัมภาษณ์ : 6 มิถุนายน 2552)

ค 01 (ผู้สนับสนุนระดับหลัก) กล่าวว่า “มีการพาไปเที่ยว บางครั้งผู้สมัครก็ไปด้วย บางครั้งก็ติดภารกิจจึงไม่ได้ไป ผู้แทนหรือหัวหน้าคณะก็ต้องไปทำหน้าที่แทน” (สัมภาษณ์ : 2 เมษายน 2552)

ค 10 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “มีการพาไปเที่ยว หรือที่บอกกันว่า คุณงาน ก็ไปกัน เราเลือกตัวแทนชุมชนให้ไปเที่ยวด้วยกัน คือไปทุกคนคงไม่ได้ ก็เลือกผู้นำชุมชนไปแทน” (สัมภาษณ์ : 4 เมษายน 2552)

ค 11 (ผู้สนับสนุนระดับรอง) กล่าวว่า “ก่อนที่จะประกาศให้มีการเลือกตั้งก็มีการพาไปเที่ยวบ้าง แต่ไม่ได้ไปกันบ่อย คงเพราะค่าใช้จ่ายเยอะ” (สัมภาษณ์ : 4 เมษายน 2552)

ผู้สมัคร ค กล่าวว่า “มีการพาไปดูงานช่วงก่อนการเลือกตั้งจริง เพราะเป็นเงินส่วนตัวของผู้สมัครฯ เอง และไม่ผิดกฎหมายเลือกตั้ง ในเมื่อเราอยากให้ชาวบ้านได้ไปเปิดโลกทัศน์ แล้วก็นำมาใช้พัฒนาท้องถิ่นของเขาให้เจริญขึ้นไป ก็ต้องมีการไปดูงานกันบ้าง ไปดูสักสามทีไปเที่ยวสักสองที ก็ถือว่าพอได้” (สัมภาษณ์ : 28 เมษายน 2552)

ป 02 (ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง) กล่าวว่า “ก่อนการเลือกตั้ง มีการพาไปเที่ยวจริง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่บ้านพาไป แล้วผู้สมัครฯ ก็ไปด้วย” (สัมภาษณ์ : 6 เมษายน 2552)

ว 02 (ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง) กล่าวว่า “มีการไปดูงานก่อนการเลือกตั้ง” (สัมภาษณ์ : 15 เมษายน 2552)

เหล่านี้เป็นต้น

1.4 พฤติกรรมการรณรงค์หาเสียง ได้แก่ พฤติกรรมการระดมผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งไปฟังการปราศรัยหาเสียง หรือจ่ายเงินค่าฟังปราศรัย พฤติกรรมการสัญญาว่าจะให้เงินทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ การเก็บบัตรประจำตัวประชาชนของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งไว้ และพฤติกรรมการบังคับ ชูเชิญ หรือใช้อิทธิพล

1.4.1 พฤติกรรมการระดมผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งไปฟังการปราศรัยหาเสียง

หรือจ่ายเงินค่าฟังปราศรัย จากการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ประกอบการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งส่วนใหญ่ได้แสดงพฤติกรรมการระดมผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปฟังการปราศรัย แต่มีผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งบางส่วนเท่านั้นที่มีพฤติกรรมการจ่ายเงินค่าฟังปราศรัย ข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่ได้ให้ข้อมูลปฏิเสธว่าไม่มีพฤติกรรมการระดมผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปฟังการปราศรัย หรือจ่ายเงินค่าฟังปราศรัย ยกตัวอย่างได้ดังต่อไปนี้

ก 01 (ผู้สนับสนุนระดับหลัก) กล่าวว่า “ในขณะที่เลือกตั้ง เราก็ได้จัดปราศรัย เป็น

เรื่องปกติธรรมดาของธรรมเนียมการหาเสียงอยู่แล้ว สำหรับการระดมผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งไปฟังการปราศรัย ก็พูดกันตามจริงว่า ต้องมี เพราะในการจัดปราศรัยแต่ละครั้ง หากไม่มีคนมาฟัง จะทำให้เกิดเป็นจุดอ่อนทางการเมืองได้ เรื่องแบบนี้ หากฝ่ายตรงกันข้ามเอาไปขยายผลโจมตีว่า เราไม่มีมวลชนสนับสนุน หรือคะแนนเสียงตกลง ก็จะเกิดผลเสียหายต่อผู้สมัครฯ ได้ เราจึงต้องมีส่วนผู้ฟัง “จัดตั้ง” ด้วย โดยมากก็จะให้หัวคะแนนระดับล่างเป็นผู้ระดมกันมาฟัง ส่วนค่าฟังปราศรัยหาเสียงก็มีแจกบ้าง แต่ไม่ใช่ทุกครั้ง ขึ้นอยู่กับความเข้มข้นของการแข่งขันหาเสียงเลือกตั้งและก็แล้วแต่ระยะเวลาด้วย ถ้ายิ่งใกล้วันเลือกตั้ง แล้วก็เป็นที่ที่ต้องแย่งชิงคะแนนกันมาก ก็ต้องมีค่าใช้จ่ายตรงนี้” (สัมภาษณ์ : 1 เมษายน 2552)

ก 05 (ผู้สนับสนุนระดับรอง) กล่าวว่า “การระดมผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปฟังการปราศรัยหาเสียง ยอมรับว่าทำได้ทำ เพราะต้องมีกลุ่มจัดตั้งผสมเข้าไปด้วย เหมือนการเล่นคอนเสิร์ต ก็ต้องมีรับจ้างเชียร์ เพื่อช่วยสร้างบรรยากาศเพื่อให้การปราศรัยออกมาดี ส่วนการจ่ายเงิน ก็แล้วแต่ช่วงเวลา แต่ก็เคยมีจ่าย” (สัมภาษณ์ : 12 เมษายน 2552)

ก 14 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “เคยพาคนไปฟังปราศรัยที่อำเภอ หรือการปราศรัยระดับใหญ่ๆ ก็เบิกค่าน้ำมันกับเงินมาให้คนที่ไปร่วมฟังปราศรัยได้บ้าง ในบางครั้ง” (สัมภาษณ์ : 7 เมษายน 2552)

ก 17 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “ก็เคยพาคนไปร่วมฟังการปราศรัย แต่เงินค่าฟังปราศรัยจะไม่ได้ทุกครั้ง แล้วแต่ว่า เขาให้เงินเรามาแจกต่อหรือไม่ ปกติถ้าไม่ได้แจกเงิน ก็มีข้าวเลี้ยง ทำนองนี้” (สัมภาษณ์ : 9 เมษายน 2552)

ก 20 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “เคยพาคนไปร่วมฟังปราศรัยของผู้สมัครและทีมงาน ในอำเภอเป็นบางครั้ง ก็ได้รับค่าตอบแทนเป็นค่ารถ และเป็นเงินที่นำไปแจกกันในกลุ่มคนที่ไปฟังด้วยกัน” (สัมภาษณ์ : 21 เมษายน 2552)

ก 24 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “เคยพาไปบ้าง ถ้าหากได้รับการประสานจากหัวคะแนนหลักที่เหนือเราขึ้นไป มาบอกว่าจะขอแรงให้พาคนไปฟัง เราก็พาไป ครั้งละประมาณ 10 คน ก็ได้รับค่าตอบแทนมาหัวละ 100 บ้าง 200 บ้าง แล้วแต่” (สัมภาษณ์ : 2 พฤษภาคม 2552)

ก 25 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “ก็เคยพาไป เวลามีการปราศรัยที่อำเภอ และก็ได้รับค่าจ้างที่พาคนไปฟังกัน ตามแต่เขาจะให้เอามาแบ่งกัน โดยมากเราก็รายงานไปว่ามากี่คน เขาก็ให้ตามนั้น ถ้าเรามีค่าใช้จ่ายเราก็หักไว้บ้าง ถ้าไม่มีค่าใช้จ่ายมากนัก เราก็ไม่หัก แล้วแต่” (สัมภาษณ์ : 3 พฤษภาคม 2552)

ค 01 (ผู้สนับสนุนระดับหลัก) กล่าวว่า “มีการระดมผู้มีสิทธิไปฟังปราศรัยจริง เพราะต้องมีกองเชียร์จัดตั้ง เราก็กำหนดว่า ควรต้องมีคนมาฟังเท่าไร แล้วก็ประสานไปตามกลุ่ม

ห้วคะแนนของเราให้เชิญชวนกลุ่มเป้าหมายเข้าร่วมฟัง คือ บางทีก็อาจต้องให้พากันมา เราก็ช่วยค่าน้ำมันรถ ค่าป่วยการ เท่าที่จะพอช่วยกันได้” (สัมภาษณ์ : 2 เมษายน 2552)

ค 04 (ผู้สนับสนุนระดับรอง) กล่าวว่า “มีการระดมกันไปฟังการปราศรัยจริง แต่โดยมากจะไปเฉพาะการปราศรัยครั้งสำคัญๆ เท่านั้น เพราะถ้าไปบ่อย คนที่ไปแล้วก็อาจจะเบื่อ เราก็พาไปเฉพาะที่มีการปราศรัยในเขตอำเภอของเรา เมื่อไปแล้ว เราก็ได้รับค่าฟังปราศรัยบ้าง 100 – 300 แล้วแต่” (สัมภาษณ์ : 5 เมษายน 2552)

ค 10 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “ได้เคยพาคนไปร่วมฟังการปราศรัยบ้าง บางครั้ง ตามแต่เขาจะบอกมาให้หาคนไป ก็ไปรับค่ารถกับค่าฟังทีมงานเอามาเฉลี่ยกัน” (สัมภาษณ์ : 4 เมษายน 2552)

ค 11 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “เคยรวมๆ กันไปพร้อมกับทีมงานในเขตใกล้เคียงกัน ก็ได้รับค่ารถ ค่าข้าวเย็นบ้าง แล้วแต่เขาจะให้” (สัมภาษณ์ : 4 เมษายน 2552)

ค 12 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “ได้ร่วมพาคนไปกับเขา ตามการปราศรัยใหญ่ๆ ก็มีค่ารถ และค่าป่วยการให้เราเอามาบริหารจัดการแบ่งกัน” (สัมภาษณ์ : 4 เมษายน 2552)

ค 14 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “เคยได้พาคนไปพร้อมๆ กัน ไม่อยากเรียกว่า เป็นการระดมกันไป แต่เราชอบพรรค ชอบผู้สมัครฯ เหมือนกัน อยากไปฟังเขาปราศรัย ก็ไปด้วยกัน เรื่องเงินก็ได้บ้าง ไม่ได้บ้าง แล้วแต่” (สัมภาษณ์ : 11 เมษายน 2552)

ป 01 (ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง) กล่าวว่า “มีการพาชาวบ้านไปร่วมฟังการปราศรัย ตามเวทีใหญ่ๆ ไปรถของห้วคะแนน เขามาชวนให้ไป บอกว่ามีค่าฟังให้ด้วย เราไปก็ได้ค่าฟังครั้งละ 100 – 200” (สัมภาษณ์ : 6 เมษายน 2552)

ป 02 (ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง) กล่าวว่า “พบว่ามีการพากันไปฟังปราศรัย และทราบว่ามีคนที่ไม่ได้ไปพร้อมกับเขา” (สัมภาษณ์ : 6 เมษายน 2552)

ป 03 (ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง) กล่าวว่า “รู้ว่าเขามีการระดมกับไปฟังปราศรัย แต่ไม่ได้ไปกับเขา ส่วนเรื่องเงิน ไม่ทราบ” (สัมภาษณ์ : 23 เมษายน 2552)

ป 06 (ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง) กล่าวว่า “มีการชักชวนกัน พากันไปฟังปราศรัยจริง พอเราไปก็มีค่าป่วยการให้บ้าง แต่ไม่ใช่ทุกครั้งที่เราไป” (สัมภาษณ์ : 26 เมษายน 2552)

ว 01 (ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง) กล่าวว่า “ทราบอยู่เหมือนกันว่าเขาจะระดมกันไปร่วมฟังปราศรัยของผู้สมัคร แต่เราไม่ได้ไปหรอก เขาก็มาล่ำให้ฟังว่ามีคนพาไป ได้เงินกันด้วย คนละ 100 – 200 บาท” (สัมภาษณ์ : 11 เมษายน 2552)

ว 02 (ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง) กล่าวว่า “เคยไปกับห้วคะแนนในเขตบ้านเรา เขาพาเราไปช่วยฟังปราศรัย และก็มีค่าใช้จ่ายให้ด้วย” (สัมภาษณ์ : 15 เมษายน 2552)

ว 03 (ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง) กล่าวว่า “มีคนมาพากันไป ขอให้ไปช่วยกันฟังปราศรัย เราก็ไปกับเขา ถือว่าไปช่วยกัน ได้เงินบ้าง ไม่ได้เงินบ้าง ไม่ว่ากัน แล้วแต่โอกาส” (สัมภาษณ์ : 15 เมษายน 2552)

ว 04 (ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง) กล่าวว่า “มีการระดมกันให้ไปฟังผู้สมัครฯ ปราศรัยหาเสียงบ้าง เป็นครั้งคราวไป บางทีก็มีค่าฟังให้ แต่บางทีก็ไม่มี” (สัมภาษณ์ : 17 เมษายน 2552)

ก 13 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “ตนเองยังไม่เคยได้ระดมผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ไปฟังการปราศรัยเลย” (สัมภาษณ์ : 5 เมษายน 2552)

ก 15 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “ไม่เคยได้พาคนไปร่วมฟังการปราศรัย” (สัมภาษณ์ : 8 เมษายน 2552)

ก 16 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “ไม่เคยได้ทำเลย คงเป็นเพราะพื้นที่เราชาวบ้านไม่ค่อยมีความรู้ ก็ไม่จำเป็นต้องไปฟังปราศรัย ฟังไปก็ไม่เข้าใจ เขาเชื่อใจเรา เรบอกว่ขอคะแนนให้ผู้สมัครฯ คนนี้ เพราะเป็นคนดี และสามารถพัฒนาบ้านเราได้ เขาก็เชื่อใจและให้คะแนนเรา” (สัมภาษณ์ : 8 เมษายน 2552)

ผู้สมัคร ก กล่าวว่า “เรื่องการระดมผู้มีสิทธิเลือกตั้งให้เข้าร่วมฟังการปราศรัย ไม่ใช่นโยบายของตนเอง แต่ก็ทราบว่ ทีมงานเลือกตั้งของเราได้จัดหามาบ้าง เพื่อช่วยให้การควบคุมบรรยากาศการปราศรัยทำได้ง่าย คือ บอกตรงๆ ว่า ถ้าพูดแล้วคนไม่กระตือรือร้นที่จะฟัง ไม่มีคนคอยปรบมือ คอยเฮ เป็นระยะๆ มันก็ทำให้บรรยากาศกร่อยไปได้ ก็จำเป็นต้องมีตามที่ทีมงานได้ลองประเมินดู ส่วนค่าฟังปราศรัย ตนเองไม่เคยได้จ่ายเลย แต่ก็เป็นไปได้ว่ พวกทีมงานรับค่าดำเนินการจัดปราศรัยไปแล้วเจียดบางส่วนให้เป็นค่าน้ำมันรถบ้าง ทำนองนี้” (สัมภาษณ์ : 6 มิถุนายน 2552)

ผู้สมัคร ค กล่าวว่า “เวลาเราจัดปราศรัย คนเขาคอยฟังก็มีอยู่แล้ว ไม่จำเป็นต้องลงไประดมกันอย่างที่ถาม แต่ทีมงานอาจมีการจัดตั้งกลุ่มผู้ฟังเข้ามาบ้าง หรือพากันที่ยังตัดสินใจเลือกไม่ได้แล้วอยากฟังนโยบายของเรา ให้มาฟังเราพูด อย่างนี้ก็มี เขาก็ไปอาสาพามา แต่เรื่องของการระดม หรือจ้างกันมา คงไม่มี มีค่าช่วยเหลือที่เหมารวมมาบ้าง ค่าน้ำมันบ้าง มันก็ธรรมดา เป็นงบประมาณการจัดการปราศรัย” (สัมภาษณ์ : 28 เมษายน 2552)

ป 04 (ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง) กล่าวว่า “ไม่ได้ไปฟังปราศรัย และไม่รู้ว่าเขามีการระดมกันไปฟังปราศรัย” (สัมภาษณ์ : 24 เมษายน 2552)

เหล่านี้เป็นต้น

1.4.2 พฤติกรรมการสัญญาว่าจะให้เงิน ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ จากการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม

และการสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งทั้งหมดยอมรับว่า มีพฤติกรรมการสัญญาว่าจะให้เงิน หรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ ซึ่งโดยมากแล้วจะอยู่ในช่วงขณะที่รณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง และเป็นลักษณะการสัญญาว่าจะให้ ด้วยการสัญญาว่าจะก่อสร้างสาธารณูปโภคต่างๆ ที่ต้องใช้งบประมาณในการดำเนินการค่อนข้างสูงให้กับชุมชนหรือเขตพื้นที่นั้นๆ เมื่อประกอบกับในแต่ละพื้นที่ที่ได้ไปหาเสียง ต่างก็ขอให้ผู้สมัครฯ สัญญาว่าจะให้โครงการก่อสร้างสาธารณูปโภคขนาดใหญ่เช่นเดียวกัน ดังนั้น ไม่ว่าจะอย่างไรก็ต้องรับสัญญาไปก่อน เมื่อเลือกตั้งแล้วค่อยคิดพิจารณาอีกครั้งว่า จะสามารถดำเนินการผลักดันโครงการเหล่านั้นได้หรือไม่ได้ ประกอบกับข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ที่สะท้อนให้เห็นว่า ผู้สมัครฯ ต่างก็เห็นว่า การสัญญาว่าจะให้ไม่ได้ทำให้ตนเองเสียหาย จึงรับสัญญาไปก่อนล่วงหน้าทั้งสิ้น ยกตัวอย่างข้อมูลได้ดังต่อไปนี้

ก 01 (ผู้สนับสนุนระดับหลัก) กล่าวว่า “คำว่า สัญญาว่าจะให้เงิน หรือประโยชน์อื่นใด ถ้าหากหมายถึงการสัญญาว่า หากเลือกผู้สมัครฯ ของเราแล้ว เราจะจ่ายเงินให้ภายหลังจากการเลือกตั้งแล้วนั้น คงต้องบอกว่า ไม่ได้ทำ แต่ถ้าหากเป็นการสัญญาว่า หากผู้สมัครฯ ของเราได้เป็นผู้แทน ก็จะช่วยเหลือเรื่องการผลักดันโครงการเพื่อการแก้ไขปัญหาเดือดร้อนของพี่น้องประชาชน ก็ยอมรับว่าทำได้ทำ” (สัมภาษณ์ : 1 เมษายน 2552)

ก 04 (ผู้สนับสนุนระดับรอง) กล่าวว่า “คงจะมีเข้าข่ายนี้ ก็คือ การสัญญาว่าจะทำถนนดีๆ ให้หมู่บ้าน เพราะชาวบ้านโดยมากอยากได้ถนนมากกว่าอย่างอื่น ถ้าหากเราได้สัญญาเรื่องถนนหนทางแล้ว พอได้เป็น สส. เราก็ช่วยผลักดันโครงการให้ ชาวบ้านก็จะเชื่อถือเรามาก ครั้งต่อๆ ไป ก็ไม่ต้องหาเสียงเหนื่อย”

ผู้สมัคร ก กล่าวว่า “เราไม่คิดว่า การหาเสียงด้วยการสัญญาว่าจะให้ควรเป็นการทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง เพราะชาวบ้านเขาก็คาดหวังว่า ผู้แทนของเขาควรจะมีวิสัยทัศน์ในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของพวกเขาได้ เขาก็จะถามว่า ถ้าหากเราเป็นผู้แทนจะแก้ไขปัญหาเหล่านี้ได้อย่างไร ซึ่งเราก็จะอธิบายไปว่า จะทำถนนให้ใหม่ ให้มีรางระบายน้ำป้องกันน้ำท่วมแบบเดิมทำนองนี้ มันไม่น่าจะเป็นการสัญญาว่าจะให้ หรือถ้าเป็น ก็ไม่สมควรจะเป็นข้อห้ามในการทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง” (สัมภาษณ์ : 6 มิถุนายน 2552)

ค 01 (ผู้สนับสนุนระดับหลัก) กล่าวว่า “ก็มีบ้าง ตอนเดินหาเสียงไปกับผู้สมัคร เราต้องจัดทีมงานเดินตามหลังผู้สมัครฯ เพราะชาวบ้านคอยร้องขอให้ช่วยเหลือตลอดเส้นทางที่เราเดินผ่าน ซึ่งเพื่อหลีกเลี่ยงการทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง เราก็ไม่อาจให้ผู้สมัครฯ เป็นคนรับปากได้ แต่จะให้คนที่เดินตามเหล่านั้นเป็นคนจดเรื่องราวเอาไว้ แล้วก็บอกว่า จะจัดการให้ บางคนก็ขอดถนน บางคนก็ขอไฟฟ้า แล้วแต่พื้นที่” (สัมภาษณ์ : 2 เมษายน 2552)

ค 04 (ผู้สนับสนุนระดับรอง) กล่าวว่า “การเลือกตั้งกับการสัญญาว่าจะให้เป็นของคู่กัน เขาขอ และเราก็มองเห็นว่า ถ้าเป็นผู้แทนแล้วก็น่าจะมีอำนาจให้พัฒนาของ สส. มาช่วยเหลือเรื่องรายนี้นั้นได้ เราก็รับปาก” (สัมภาษณ์ : 5 เมษายน 2552)

ผู้สมัคร ค กล่าวว่า “มีการสัญญาว่าจะให้เป็นเรื่องธรรมดา เพราะเวลาไปพบปะชาวบ้าน เราพบเห็นความเดือดร้อนของเขา ก็บอกว่า ถ้าหากได้เป็น สส. ก็จะมาช่วยเหลือ เพราะมีตำแหน่งที่พอจะช่วยเหลือและประสานงานให้ได้ ไม่ใช่ว่า ตอนไม่ได้เป็นเราจะไม่ทำ เราก็ทำอยู่เสมอ เพราะต้องช่วยเหลือดูแลกัน แต่บางครั้งก็ต้องใช้การประสานงานกับหน่วยราชการ หรือใช้งบประมาณมาก ก็อยากให้เราเข้าใจเรื่องนี้ด้วย” (สัมภาษณ์ : 28 เมษายน 2552)

ป 01 (ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง) กล่าวว่า “เขาก็มีการบอกเราว่า ถ้าเลือกเขา เขาจะมาทำถนนให้ใหม่” (สัมภาษณ์ : 6 เมษายน 2552)

ป 02 (ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง) กล่าวว่า “มีการสัญญาว่าถ้าหากเลือกเขาแล้วจะก่อนสร้างพวกสาธารณูปโภคพื้นฐานให้เรา แต่ไม่เคยบอกว่า จะเอาเงินมาให้ทีหลัง” (สัมภาษณ์ : 6 เมษายน 2552)

เหล่านี้เป็นต้น

1.4.3 พฤติกรรมการเก็บบัตรประจำตัวประชาชนของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งไว้ จากการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งทั้งหมดไม่มีพฤติกรรมการเก็บบัตรประจำตัวประชาชนของผู้มีสิทธิเลือกตั้งไว้ เนื่องจากผู้มีสิทธิไม่นิยมผู้สมัครฯ ที่หาเสียงลักษณะข่มขู่ หรือ บังคับ เพราะผู้มีสิทธิทราบว่ามีใครบังคับให้ลงคะแนนได้ ในอดีตจึงไม่ลงคะแนนให้ผู้สมัครฯ ที่เรียกเก็บบัตรประจำตัวประชาชนไป ดังนั้น การหาเสียงในปัจจุบัน จึงเปลี่ยนเป็นการขอคะแนนเสียง และไม่พบพฤติกรรมการเก็บบัตรประจำตัวประชาชนอีก ยกตัวอย่างข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ได้ดังต่อไปนี้

ก 01 (ผู้สนับสนุนระดับหลัก) กล่าวว่า “เราไม่ได้เก็บบัตรประจำตัวประชาชนของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ไม่ว่าจะด้วยวัตถุประสงค์ใดก็ตาม คือ จะเพื่อไม่ให้เอาไว้แสดงกับฝ่ายอื่น หรือไม่ไว้ใจว่าจะเลือกเราแน่หรือเปล่า เราก็ไม่ได้ทำ เพราะการหาเสียงเน้นที่การขอคะแนนเสียง ไม่ใช่ข่มขู่ หรือห้ามกัน” (สัมภาษณ์ : 1 เมษายน 2552)

ก 05 (ผู้สนับสนุนระดับรอง) กล่าวว่า “ไม่ได้มีพฤติกรรมเช่นนั้น” (สัมภาษณ์ : 12 เมษายน 2552)

ผู้สมัคร ก กล่าวว่า “ไม่เคยเก็บบัตรประจำตัวประชาชนของผู้มีสิทธิ และไม่เคยให้นโยบายทีมงานไปทำเช่นนั้น คือ เซขไปแล้ว ทุกวันนี้เราหาเสียงแข่งกันที่นโยบาย และผลงาน ไม่ใช่ว่า เขากลับมาแล้วจะเลือกเรา หรือห้ามเขาไม่ให้เลือกใครได้” (สัมภาษณ์ : 6 มิถุนายน 2552)

ค 01 (ผู้สนับสนุนระดับหลัก) กล่าวว่า “ไม่ได้มีการเก็บบัตรประจำตัวประชาชนของผู้มีสิทธิ เพราะเราต้องให้เกียรติเขา เขามีสิทธิที่จะลงคะแนนให้ใครก็ได้ เราได้แค่ขอคะแนนเสียงเท่านั้น” (สัมภาษณ์ : 2 เมษายน 2552)

ป 01 (ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง) กล่าวว่า “ไม่มีใครมาเก็บบัตรประจำตัวประชาชนหรือออกมาก่อนโน้นอาจจะพอมิ แต่ทุกวันนี้ไม่มีแล้ว” (สัมภาษณ์ : 6 เมษายน 2552)

เป็นต้น

1.4.4 พฤติกรรมการบังคับ ชูเชิญ หรือใช้อิทธิพล จากการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มตัวอย่าง พบว่าผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งทั้งหมด ไม่มีพฤติกรรมการบังคับ ชูเชิญ และใช้อิทธิพลแต่อย่างใด เนื่องจากเน้นการหาเสียงด้วยความละมุนละม่อม ยกตัวอย่างของข้อมูลจากการสัมภาษณ์ด้วยแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างได้ดังต่อไปนี้

ก 01 (ผู้สนับสนุนระดับหลัก) กล่าวว่า “เรื่องของการบังคับ หรือ ชูกัน อันนี้ต้องเรียนว่า ไม่มี” (สัมภาษณ์ : 1 เมษายน 2552)

ก 05 (ผู้สนับสนุนระดับรอง) กล่าวว่า “ไม่มีการข่มขู่ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง อาจมีการขู่หว่านคะแนนฝ่ายตรงกันข้ามบ้าง แต่ไม่มีการข่มขู่ผู้มีสิทธิเด็ดขาด” (สัมภาษณ์ : 12 เมษายน 2552)

ผู้สมัคร ก กล่าวว่า “ไม่เคยทำการข่มขู่ หรือใช้อิทธิพลในการหาเสียงเลือกตั้ง” (สัมภาษณ์ : 6 มิถุนายน 2552)

ค 01 (ผู้สนับสนุนระดับหลัก) กล่าวว่า “ไม่มีการข่มขู่ บังคับกัน ทุกคนมีอิสระอย่างคนที่เข้าทีมเรา เขาก็มาด้วยใจ ไม่มีการบังคับให้มาทำงานให้กัน หรือใครจะไปช่วยใครทำงานไปหาเสียงให้ผู้สมัครฯ คนอื่น เราก็คงไม่ได้ว่า เพราะต่างคนต่างมีอุดมการณ์” (สัมภาษณ์ : 2 เมษายน 2552)

ผู้สมัคร ค กล่าวว่า “ไม่มีการบังคับ หรือ ใช้อิทธิพลในการหาเสียง” (สัมภาษณ์ : 28 เมษายน 2552)

ป 01 (ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง) กล่าวว่า “ไม่มีใครมาขู่ให้ลงคะแนน มีแต่มาขอ เพราะเราไม่ได้โง่” (สัมภาษณ์ : 6 เมษายน 2552)

ป 02 (ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง) กล่าวว่า “ไม่มีการข่มขู่กันหรอก เขารู้ว่าเรารับเงิน แต่เราจะลงให้ใคร เขาบังคับเราไม่ได้” (สัมภาษณ์ : 6 เมษายน 2552)

ว 01 (ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง) กล่าวว่า “ไม่มีการบังคับ หรือ ขู่ให้ลงคะแนนเสียง” (สัมภาษณ์ : 11 เมษายน 2552)

เป็นต้น

1.5 การขอบคุณผู้มีสิทธิเลือกตั้ง พฤติกรรมของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งในประเด็นพฤติกรรมการขอบคุณผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งนั้น จะเป็นการจัดงานมหรสพและการจ่ายค่าตอบแทนเมื่อผู้มีสิทธิไปร่วมงานนั้นๆ มีรายละเอียดดังที่ได้กล่าวถึงไปแล้วข้างต้น ในประเด็นการรักษาฐานคะแนนเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งการขอบคุณผู้มีสิทธิเลือกตั้งก็เป็นส่วนหนึ่งของการรักษาฐานคะแนนเสียงนั่นเอง ยกตัวอย่างข้อมูลจากการสัมภาษณ์ได้ดังต่อไปนี้

ก 10 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “ก็จัดลิเก หมอลำ หรือดนตรี ตามโอกาสอำนวย ถ้าหากเป็นช่วงที่ไม่ใช่ฤดูเก็บเกี่ยว ชาวบ้านว่างพอเราก็จัดได้ ถ้าหากจะจัดก็เสนอผู้สมัครฯ ไป เมื่อท่านเห็นชอบก็ให้เงินเราจัดเอง แต่ไม่ได้จ่ายเงินสดให้ผู้ฟังช่วงนี้” (สัมภาษณ์ : 1 เมษายน 2552)

ก 26 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “มีการจัดมหรสพ โดยจัดตามตำบลต่างๆ ที่มีคนเยอะๆ เราก็พาคนไปดู บางครั้งก็เบิกเงินค่าน้ำมันรถจากผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือหัวคะแนนของเขาบ้าง แต่ไม่เคยได้รับแจกเงินค่าไปฟังการหาเสียงในมหรสพเหล่านั้น” (สัมภาษณ์ : 3 พฤษภาคม 2552)

ผู้สมัคร ก ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ในช่วงเวลาที่ยังไม่มีพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้ง อาจจะมีมหรสพบ้าง ถือเป็นการขอบคุณ และแสดงน้ำใจที่เรามีต่อผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ตามโอกาสต่างๆ จะบอกว่าไม่มีเลยก็คงไม่ใช่ แต่การจ่ายเงินขอบอกว่าไม่มี” (สัมภาษณ์ : 6 มิถุนายน 2552)

ค 01 (ผู้สนับสนุนระดับหลัก) กล่าวว่า “จัดบ้างตามโอกาสที่อำนวย เพราะผู้สมัครมักจะเป็นผู้ตัดสินใจว่าจะให้ความสำคัญกับพื้นที่นั้นๆ มากน้อยเพียงใด และจะใช้วิธีการหาเสียงอย่างไร ถ้าหากพื้นที่นี้ควรจะต้องจัดมหรสพ งานรื่นเริง ก็จะต้องทำ สำหรับช่วงก่อนการเลือกตั้ง เราก็จัดตามงบประมาณของผู้สมัครเท่าที่มี อยู่ขณะนั้น แต่เรื่องของการจ่ายเงินค่าฟังการหาเสียงในมหรสพ ช่วงนี้ยังไม่มี เพราะยังหวังผลไม่ได้” (สัมภาษณ์ : 2 เมษายน 2552)

ผู้สมัคร ค กล่าวว่า “ช่วงก่อนประกาศให้มีการเลือกตั้ง ก็มีมหรสพ ทั้งที่เราจัดเองคือ ให้เงินเพื่อการจัดมหรสพ และก็มีบ่อยมากๆ ที่ชาวบ้าน หรือหัวคะแนนของเราเป็นคนจัด บางทีเขาก็จัดไว้ต้อนรับเราตอนไปเปิดงาน แต่เมื่อเราไปแล้วก็ต้องช่วยเค้านำเงินบ้าง อย่างตนเองจะพก

เงินสดติดตัวตลอด พบเมื่อไรก็ให้เค้าไปได้ทันที แต่เรื่องการจ่ายเงินให้แก่ผู้ที่มาฟังมหรสพไม่เคยเลย” (สัมภาษณ์ : 28 เมษายน 2552)

อย่างไรก็ตาม มีกลุ่มตัวอย่างบางส่วนที่ไม่ได้จัดมหรสพ และก็ไม่ได้แจกเงินค่าฟัง การหาเสียงในงานมหรสพเหล่านั้น ตัวอย่างเช่น

ก 11 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “บ้านเราเค้าไม่จัดนะ ผู้สมัครฯ ที่เราสนับสนุนอยู่นี้ คงมีเหตุผลของเขาเอง อาจจะทุ่มเทที่เขตบ้านอื่นแต่ปล่อยบ้านเราดำบลเราให้เจ้าของพื้นที่เดิมไปก่อนก็ได้” (สัมภาษณ์ : 4 เมษายน 2552)

เป็นต้น

1.6 การดำเนินการร้องเรียนคู่แข่งทางการเมืองทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง จากการสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มตัวอย่าง ประกอบการเก็บข้อมูลจากเอกสารและการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมของผู้วิจัย ได้พบว่า หน้าที่ในการดำเนินการร้องเรียนคู่แข่งทำผิดกฎหมายเลือกตั้งนั้น เป็นหน้าที่ของผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องไปดำเนินการด้วยตนเอง แต่สำหรับการแก้ไขข้อกล่าวหาจากการถูกร้องเรียนว่าทำผิดกฎหมายเลือกตั้งนั้น ทีมผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องร่วมกันหาพยาน และหลักฐานเพื่อการแก้ไขข้อกล่าวหาต่างๆ ด้วย ยกตัวอย่างการสัมภาษณ์ ได้แก่

ก 01 (ผู้สนับสนุนระดับหลัก) ให้สัมภาษณ์ว่า "ในการจะไปแจ้งข้อกล่าวหา โดยมากแล้วผู้สมัครของเราจะเป็นผู้ไปด้วยตนเอง แต่ถ้าหากเป็นการแก้ไขข้อกล่าวหา ทีมพวกเราจะต้องมาประชุมร่วมกันเพื่อหาทางออก หาพยานหลักฐาน หรือแม้แต่ในบางครั้งก็จะเป็นการทำลายหลักฐาน หรือการสร้างหลักฐานขึ้นมาใหม่เพื่อไปใช้แก้ข้อกล่าวหาก็เคยมี" (สัมภาษณ์ : 2 เมษายน 2552)

ตอนที่ 2 ข้อมูลพฤติกรรมของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง

ข้อมูลพฤติกรรมของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง ตามที่กำหนดไว้ในกรอบแนวคิดการวิจัย เรื่อง พฤติกรรมของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง ในการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2550 ครั้งนี้ได้แก่ พฤติกรรมของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งในการแสวงหา และรวบรวมการสนับสนุนเป็นคะแนนเสียงให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง เช่น พฤติกรรมการประชาสัมพันธ์ การจัดการปราศรัยหาเสียง การระดมผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปฟังการปราศรัยหาเสียงพร้อมกับจ่ายเงินค่าฟังดังกล่าว และค่ารถที่พาคนไปฟังการปราศรัยหาเสียง การจัดงานมหรสพและการจ่ายค่าตอบแทนเมื่อผู้มีสิทธิไปฟังนโยบายหรือการหาเสียงในงานมหรสพ การแจกเงินหรือแจกสิ่งของหรือแจกประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ การสัญญาว่าจะให้เงินหรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ การ

พาผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งไปเที่ยว การจัดกรับ-ส่งผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งไปลงคะแนนเสียงที่หน่วยเลือกตั้ง การเก็บบัตรประจำตัวประชาชนของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งไว้ การบังคับ ชู่เชิญ และใช้อิทธิพล เป็นต้น พฤติกรรมเหล่านี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลทั้งข้อมูลจากเอกสาร ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจาะลึก และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม มีรายละเอียดดังนี้

1. ช่วงเวลาก่อนการเลือกตั้ง

จากการที่ได้รวบรวมข้อมูลทั้งจากการสัมภาษณ์ การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และการบันทึกจากเอกสาร พบว่า ในช่วงเวลาก่อนการเลือกตั้ง ซึ่งหมายถึง ช่วงระยะเวลาก่อนที่พระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป พ.ศ. 2550 ได้รับการประกาศให้ใช้บังคับ ได้แก่ ช่วงเวลาก่อนวันที่ 25 ตุลาคม 2550 นั้นเอง ทั้งนี้ พฤติกรรมของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2550 ที่ได้กระทำก่อนการเลือกตั้ง ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาประกอบกับแนวคิดเกี่ยวกับหัวคะแนน ประกอบกับข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ และการศึกษาจากเอกสาร สามารถวิเคราะห์ได้ดังต่อไปนี้

1.1 การประชาสัมพันธ์ผู้สมัครรับเลือกตั้งในทางหลักการ ได้แก่ พฤติกรรมการประชาสัมพันธ์ผู้สมัครรับเลือกตั้งด้วยใบปลิวหรือโปสเตอร์ และพฤติกรรมการจัดปราศรัยหาเสียง ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1.1 พฤติกรรมการประชาสัมพันธ์ผู้สมัครรับเลือกตั้งด้วยใบปลิว หรือโปสเตอร์
เมื่อได้ศึกษาพฤติกรรมการโน้มน้าวใจของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง ด้านการประชาสัมพันธ์ผู้สมัครรับเลือกตั้ง โดยวิธีการแจก หรือปิดประกาศใบปลิว หรือโปสเตอร์เพื่อหาเสียงนั้น พบว่า ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งส่วนมากไม่กระทำ เนื่องจากมีความเห็นว่าช่วงเวลาก่อนการเลือกตั้ง ยังไม่ใช่ระยะเวลาที่สมควรจะประชาสัมพันธ์ผู้สมัครด้วยวิธีการดังกล่าว โดยได้วางแผนการดำเนินการหาเสียงไว้ว่า จะพิมพ์ใบปลิว หรือแผ่นโปสเตอร์หาเสียงขนาดเล็กก็ต่อเมื่อพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป พ.ศ. 2550 ได้รับการประกาศให้มีผลใช้บังคับเรียบร้อยแล้ว เพื่อที่จะได้หาเสียงในกลุ่มของผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มีขนาดเล็ก เช่น การเดินเคาะประตูบ้าน พร้อมแจกใบปลิวแนบตัวและหมายเลขประจำตัวของผู้สมัครฯ ไปในเวลาเดียวกัน เป็นต้น และยังมีเหตุผลอีกประการหนึ่งว่า ถ้าหากมีการดำเนินการไป จากนั้นเมื่อถึงช่วงเวลาขณะเลือกตั้ง ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งอาจจะจำผู้สมัครฯ ที่ตนเองให้การสนับสนุนอยู่ไม่ได้ และอาจจะจำได้เฉพาะผู้สมัครฯ ที่มาแจกใบปลิวแนบตัวขณะอยู่ในช่วงการหาเสียงขณะ

เลือกตั้งที่มีกลวิธีการหาเสียงที่เข้มข้นกว่า ซึ่งเป็นช่วงเวลาประมาณ 60 วันก่อนจะถึงวันเลือกตั้งนั่นเอง โดยกลุ่มตัวอย่างที่ให้สัมภาษณ์ถึงพฤติกรรมดังกล่าวมีความคิดเห็นคล้ายๆ กัน ยกตัวอย่างได้ดังต่อไปนี้

ก 01 (ผู้สนับสนุนระดับหลัก) กล่าวว่า “ส่วนตัวแล้วคิดว่าไม่ควรจะแจกรูปหรือ ใบปลิวที่เป็นของผู้สมัคร สส. ล่วงหน้านานจนเกินไป เพราะชาวบ้านจะจำไม่ได้ ถ้าหากรับใบปลิวของเราก่อน แล้วรับของคนอื่นทีหลัง เขาก็จะจำได้แต่คนที่ได้รับล่าสุดมากกว่า ถ้าเป็นช่วงเวลาก่อนการเลือกตั้ง เราจะใช้วิธีการอื่นๆ ให้เค้าจดจำเราได้ดีกว่านี้” (สัมภาษณ์ : 1 เมษายน 2552)

ก 01 (ผู้สนับสนุนระดับหลัก) อธิบายว่า “การวางแผนหาเสียง ช่วงระยะเวลาถือเป็นสิ่งสำคัญที่สุด ถึงแม้ว่าเราจะต้องคอยปรับเปลี่ยนแผนให้ทันต่อเหตุการณ์อยู่ตลอดเวลาก็ตาม สำหรับเรื่องการแจกใบปลิวหรือติดรูปภาพโปสเตอร์ ก่อนข้างจะมีระยะเวลาที่แน่นอน ซึ่งโดยมากแล้วก็จะในช่วงที่ประกาศพระราชกฤษฎีกาการเลือกตั้ง(พระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป พ.ศ. 2550 – ขยายความโดยผู้วิจัย) เรียบร้อยแล้วก็คือ 60 ก่อนการเลือกตั้ง แต่สำหรับทีมเราจะเน้นพิมพ์แจกหลังจากที่จับสลากได้หมายเลขกันแล้วมากกว่า เพราะ สส. ของเราเป็นที่รู้จักมานาน คนที่ค่านิยมชมชอบเรา ก็รอคอยแล้ว เราจะได้หมายเลขอะไรเท่านั้น ไม่จำเป็นต้องมาแนะนำตัวกันด้วยใบปลิวหรือโปสเตอร์กันล่วงหน้าานๆ” (สัมภาษณ์ : 2 เมษายน 2552)

ก 05 (ผู้สนับสนุนระดับรอง) กล่าวว่า “ถ้าหากจะให้แจกใบปลิว รูปภาพหรือว่าโปสเตอร์ เราก็จะแจกตอนใกล้เลือกตั้งแล้ว อย่างเช่น ก่อนวันเลือกตั้งประมาณ 20 วัน ค่อยแจกให้หวัคะแนน (ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง – ขยายความโดยผู้วิจัย) ตามหมู่บ้าน แล้วเค้าก็จะไปกะเวลาที่จะเดินแจกกันเอง” (สัมภาษณ์ : 12 เมษายน 2552)

ก 04 (ผู้สนับสนุนระดับรอง) กล่าวว่า “เราจำเป็นต้องพิมพ์ใบปลิวแนะนำตัวผู้สมัครอยู่แล้ว แต่จะกำหนดแจกใกล้ๆ กับวันเลือกตั้ง ไม่แจกก่อนล่วงหน้าานนัก บางทีก็แจกไปพร้อมกับของอื่นๆ ที่แอบแจกจ่ายไปเพื่อการหาเสียง เช่น ข้าวสาร ผ้าห่ม เสื้อ เหล่านี้ ถ้าหากให้เค้าเฉยๆ ก็ไม่ค่อยดี เราอยากให้เค้าจำได้ด้วยว่า ใครเป็นคนให้ ก็จะแนบใบปลิวที่มีชื่อ หรือรูปผู้สมัครของเราติดไปด้วย บางทีก็แจกแยกกัน แต่ว่า ให้อยู่ในพื้นที่ใกล้ๆ กัน อย่างคนเข้าไปรับแจกข้าวสารข้างในอาคาร เราก็ยื่นแจกใบปลิวอยู่ตรงทางออก อย่างนี้เป็นต้น” (สัมภาษณ์ : 5 เมษายน 2552)

ก 11 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “การจะแจกใบปลิวหรือโปสเตอร์หรือรูปของ สส. ต้องขึ้นอยู่กับว่า ตัวหวัคะแนนเองมีความผูกพันกับผู้สมัครคนนั้นเพียงใด เพราะอย่างตนเอง ไม่ได้ขึ้นอยู่กับใครคนใดคนหนึ่ง แต่ว่า เป็นคนที่ชาวบ้านยอมรับนับถือ เพราะเรา

ช่วยเหลือสังคมมาโดยตลอด เวลาที่มีการเลือกตั้งครั้งใด ก็มีคนเข้ามาขอให้เราช่วยหาคะแนนให้ เราก็คิดว่าเราจะช่วยคนไหน อย่างนี้ทำให้เราคิดก่อนล่วงหน้าไม่ได้ว่า เราจะไปหาคะแนนให้ใคร จึงไม่อาจไปแจกใบปลิวเพื่อแนะนำใครก่อนเวลาอันสมควรได้ โดยมากเมื่อเข้ามาหาเรา แล้วเรากลงใจจะช่วยเค้า เค้าจึงจะเอาใบปลิวแนะนำตัวผู้สมัครมาให้ทีหลัง ตอนนั้นก็ใกล้วันเลือกตั้งแล้ว” (สัมภาษณ์ : 2 เมษายน 2552)

ก 14 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “เราจะถือใบปลิวไปเดินแจกในสถานที่ชุมชน หรือบางทีก็ในพื้นที่ของเรา เวลาเราไปหาเสียงให้ ซึ่งก็จะได้แจกก่อนหน้านัก ไม่แจกในช่วงก่อนที่จะประกาศให้มีการเลือกตั้ง” (สัมภาษณ์ : 7 เมษายน 2552)

ก 10 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “ไม่ได้รับมอบใบปลิว หรือ แผ่นโปสเตอร์หาเสียง ที่จะให้ไปแจกตามบ้านชาวบ้านก่อนช่วงเวลาที่จะมีการเลือกตั้งเลย คงเพราะนาย (หัวหน้าคณะหลัก หรือ ผู้สมัครรับเลือกตั้ง – ขยายความโดยผู้วิจัย) ยังไม่ยอมให้แจกก่อนเวลานานมากนัก” (สัมภาษณ์ : 4 เมษายน 2552)

ก 11 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “ไม่มีใครเค้าจะมาแนะนำตัวเองก่อนที่จะถึงวันเลือกตั้งนานๆ หรือ โดยมากแล้วจะเป็นช่วงใกล้วันเลือกตั้งมากกว่า จริงๆ ก็ไม่เห็นด้วยอยู่แล้วกับการมาแนะนำตัวด้วยการฝากให้แจกใบปลิว โปสเตอร์ อยากให้เป็นการไปพบปะกันด้วยตัวเองมากกว่า แต่การหาเสียงแบบนี้ทำได้ยากหน่อย ถ้าหากเขตเลือกตั้งกว้างขนาดนี้ ก็ต้องพึ่งพาพวกหัวหน้า ให้เป็นตัวแทนของเขาในพื้นที่ มีอะไรก็บอกกันมา บางอย่างช่วยกันได้ก็ช่วยไปก่อน ออกแรงบ้าง ออกเงินบ้าง ถือว่าทำหน้าที่แทน สส. ของเรา” (สัมภาษณ์ : 4 เมษายน 2552)

ผู้สมัคร ก อธิบายว่า “การแจกใบปลิว หรือโปสเตอร์ จะไม่นิยมทำก่อนที่จะถึงช่วงเวลาเลือกตั้ง เพราะไม่ได้ผลเท่าที่ควร ทำให้สูญเงินเปล่า เราจะเน้นออกงานสังคมของชาวบ้านมากกว่า เพื่อให้เค้าได้เห็นหน้าเรา ได้รู้จักเราจากการที่พิธีกรในงานเป็นคนแนะนำ เรียกว่า ให้เค้ามั่นใจว่า เราเข้าถึงชาวบ้านจริงๆ ไม่ใช่ไปแต่ใบปลิวหรือโปสเตอร์ หรือว่า จะไปงานเฉพาะช่วงที่ใกล้เลือกตั้งเท่านั้น” (สัมภาษณ์ : 6 มิถุนายน 2552)

ป 01 (ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง) กล่าวว่า “เค้าไม่มาแจกรูปหาเสียงกันก่อนหน้าจะมีการเลือกตั้งหรอก จะมาก็โน่น ตอนใกล้ๆ ถึงวันเลือกตั้ง บางทีก็มาแจกพร้อมเงินเลยทีเดียวก็นี่” (สัมภาษณ์ : 6 เมษายน 2552)

ป 02 (ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง) กล่าวว่า “ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2550 ไม่มีผู้ที่จะสมัคร สส. หรือ หัวหน้าคณะ มาเดินแจกใบปลิว หรือว่า ติดโปสเตอร์แนะนำตัวเองก่อนการเลือกตั้ง จะมีบ้างที่เห็นก็มีแค่สองสามภาพ ที่เป็นภาพขนาดประมาณกว้าง 1 เมตร สูง 2 เมตร ติด

ไว้ที่ริมถนนเป็นรูป สส. กับหัวหน้าพรรค เหมือนบอกเป็นนัยๆ ว่า ถ้าหากมีการเลือกตั้งใหม่ พรรคนั้นก็จะส่ง สส. คนนี้ ทำนองนี้” (สัมภาษณ์ : 6 เมษายน 2552)

อย่างไรก็ตาม มีกลุ่มตัวอย่างบางส่วน ได้แสดงพฤติกรรมการแจกใบปลิว โปสเตอร์ ของผู้สมัครรับเลือกตั้งในช่วงเวลาก่อนการเลือกตั้ง โดยเป็นส่วนหนึ่งของการหาเสียงในระยะยาว แสดงให้เห็นถึงความตั้งใจที่จะหาเสียงอย่างจริงจังของผู้สมัครฯ วิธีการหาเสียงลักษณะนี้ มักจะถูกนำไปใช้เฉพาะผู้สมัครฯ ที่ต้องการให้ชื่อของตนเองเป็นที่รู้จักคุ้นเคยในความรู้สึกของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง เพราะผู้สมัครฯ ที่เป็นเจ้าของฐานเสียงเดิมอยู่แล้วมักจะไม่ต้องใช้กลวิธีนี้ กล่าวคือ ผู้สมัครฯ ที่ต้องการเจาะเข้าไปในเขตพื้นที่ของผู้อื่นต้องพยายามดำเนินการหาเสียงในระยะยาวด้วยวิธีที่มีลักษณะดังกล่าวข้างต้น ซึ่งจำเป็นต้องใช้งบประมาณค่อนข้างมาก เพราะต้องทำอย่างต่อเนื่องจนกว่าชื่อเสียงของตนเองจะเป็นที่รู้จัก และได้รับการยอมรับว่า เป็นผู้สมัครฯ ที่มีความสม่ำเสมอในการหาเสียงจริงๆ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ได้ให้ข้อมูลนี้ ได้แก่ ค 13 ซึ่งได้กล่าวว่า

“ช่วงก่อนเวลาเลือกตั้ง เป็นเวลาที่แสดงให้เห็นว่า ใครเป็นผู้แทนที่จริงใจ ตนเองมักจะปิดโปสเตอร์(ของผู้สมัครรับเลือกตั้ง - ขยายความโดยผู้วิจัย) ไว้ตามร้านค้าในหมู่บ้านอยู่ตลอด เพราะตอนที่ได้รับมาจากการหาเสียงคราวที่แล้วก็ยังมีเหลือเก็บไว้ คือเราไม่อยากจะขายบ้านล้ม เวลาเขานั่งคุยกันตามร้านค้า ก็ทำให้มีหัวข้อสนทนาเกี่ยวกับ สส. บ้าง เพราะเราเห็นรูปแล้วก็นึกถึง” (สัมภาษณ์ : 5 เมษายน 2552)

1.1.2 พฤติกรรมการจัดการปราศรัยหาเสียง จากการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งส่วนใหญ่ไม่มีพฤติกรรมการจัดการปราศรัยหาเสียง ในช่วงเวลา ก่อนการเลือกตั้ง เนื่องจากเห็นว่า ไม่ใช่วิธีการที่จะทำให้ได้รับคะแนนเสียงจำนวนมากพอที่จะคุ้มค่าใช้จ่าย เพราะเมื่อเวลาผ่านไป ผู้มีสิทธิเลือกตั้งก็อาจจะลืมถ้อยคำที่เคยปราศรัยเพื่อหาคะแนนเสียงไว้ หรืออาจจะไขว่เขวเมื่อได้รับฟังการปราศรัยจากผู้สมัครรับเลือกตั้งคนอื่นที่ได้ปราศรัยหาเสียงในภายหลัง นอกจากนี้ยังเห็นว่า เมื่อใกล้จะถึงวันเลือกตั้งก็จำเป็นต้องจัดให้มีการปราศรัยหาเสียงซ้ำอีกครั้ง ซึ่งอาจจะเป็นการใช้จ่ายเงินซ้ำซ้อน และไม่ได้ผลเป็นคะแนนเสียงเท่าที่ควร ตัวอย่างเช่น

ก 01 (ผู้สนับสนุนระดับหลัก) กล่าวว่า “ไม่ได้จัดปราศรัยก่อนเวลาเลือกตั้งนานๆ เลย เพราะไม่คุ้มกัน และไม่น่าจะมีคนไปฟังเท่าไร” (สัมภาษณ์ : 1 เมษายน 2552)

ค 01 (ผู้สนับสนุนระดับหลัก) กล่าวว่า “ไม่ได้จัด คือ ถ้าหากจัดไปแล้วไม่คุ้มค่าใช้จ่ายก็ไม่ควรทำ เราไม่อยากละลายน้ำพริกในแม่น้ำ และถ้าคิดว่าต้องการจะซื้อใจชาวบ้าน

แบบซื้อกันในระยะที่ยาวนานกว่าช่วงเวลาเลือกตั้ง เราเลือกการอุปถัมภ์เค้าอย่างอื่นดีกว่า”
(สัมภาษณ์ : 2 เมษายน 2552)

ก 22 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “ไม่ได้จัดปราศรัยเลย เพราะวางแผนการใช้จ่ายเงินเพื่อการเลือกตั้งช่วงเวลานี้ในรูปแบบอื่นๆ มากกว่า ทีมเราเน้นการดูแลกันในระยะยาว เช่น การดูแลบรรเทาปัญหาความเดือดร้อนที่เค้าได้รับอยู่แล้ว” (สัมภาษณ์ : 1 พฤษภาคม 2552)

ว 01 (ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง) กล่าวว่า “ไม่เคยได้ไปฟังปราศรัยก่อนที่จะประกาศให้เลือกตั้งเลย” (สัมภาษณ์ : 11 เมษายน 2552)

เหล่านี้เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งบางส่วนมีพฤติกรรมจัดการปราศรัยหาเสียงในช่วงเวลาก่อนการเลือกตั้ง โดยได้ให้เหตุผลว่า เป็นส่วนหนึ่งของการหาเสียงระยะยาว คือ นอกฤดูการหาเสียง เพื่อจะได้แสดงถึงความจริงใจที่จะมาพบปะประชาชน ไม่ใช่จะมาพบเฉพาะช่วงการมาขอคะแนนเสียงกันเท่านั้น การจัดปราศรัยลักษณะนี้จะไม่ใช่รูปแบบของการปราศรัยทั้งหมด แต่จะแฝงอยู่กับการจัดงานเลี้ยง ที่ได้เชิญชวนประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งมารับเลี้ยงอาหารอย่างดี มีการจัดเวทีแสดงดนตรี หรือ มหรสพอื่นๆ ซึ่งจะมีช่วงเวลาที่ผู้สมัครฯ ได้ขึ้นไปบนเวทีเพื่อพูดคุยกับผู้ที่มากินเลี้ยง และผู้สมัครฯ ก็จะใช้โอกาสนี้หาเสียงไปด้วย จากการสอบถามถึงเหตุผลในการจัดเลี้ยงอาหารเช่นนี้ ก็ได้รับคำอธิบายว่า เหตุผลที่ผู้สนับสนุนผู้สมัครฯ ต้องจัดงานลักษณะนี้ก็เพราะประชาชนชื่นชอบการจัดเลี้ยง จึงคาดหวังว่าจะก่อให้เกิดความผูกพันระหว่างผู้สมัครฯ กับประชาชนในรูปแบบของการอุปถัมภ์และต่างตอบแทนได้ เมื่อถึงช่วงเวลาของการเลือกตั้ง ก็น่าจะได้รับความเห็นใจจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งเหล่านั้น ยกตัวอย่างข้อมูลจากการสัมภาษณ์เช่น

ป 02 (ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง) กล่าวว่า “มีอยู่ครั้งหนึ่งซึ่งไม่ใช่ช่วงเวลาเลือกตั้ง เทศบาลจัดงานเลี้ยง โต๊ะจีนขึ้นมาเฉยๆ บอกเค้าว่า เชิญเฉพาะผู้มีสิทธิเลือกตั้งบ้านละหนึ่งคน วันนั้นฉันก็เป็นตัวแทนของบ้านไปร่วมงาน เค้าไม่มีอะไร มีโต๊ะจีนเลี้ยงอาหาร และมีเวทีที่มีวงดนตรีมาเล่นให้ฟัง แล้วสักพักก็มีคนสำคัญในพื้นที่มาขึ้นเวทีและปราศรัยหาเสียงไว้ล่วงหน้าเลย อันที่จริงตำบลนี้ก็เป็นอย่างนี้ประจำทุกปี” (สัมภาษณ์ : 6 เมษายน 2552)

และ ก 27 (ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง) กล่าวว่า “เราต้องหาโอกาสให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งได้พบปะคุ้นเคยกันกับพี่น้องประชาชนอย่างสม่ำเสมอ ชาวบ้านเราชอบให้เลี้ยง เราก็ต้องมีจัดเลี้ยง และมีการปราศรัยหาเสียงเพื่อให้ดูว่าเราสม่ำเสมอกับชาวบ้าน การจัดเลี้ยงแล้วมีเวทีให้ได้พูดจาขอบคุณเป็นเรื่องธรรมดาของการซื้อใจประชาชนเพื่อขอคะแนนเสียงอยู่แล้ว ยิ่งช่วงที่ไม่ใช่เวลาขณะเลือกตั้ง เราก็ยังจัดเลี้ยงในลักษณะนี้ได้ง่าย” (สัมภาษณ์ : 5 พฤษภาคม 2552)

เป็นต้น

1.2 การสำรวจข้อมูลพื้นฐานของท้องถิ่นที่จะมีผลต่อการเลือกตั้ง จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ประกอบกับการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม พบว่า ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งที่จะทำหน้าที่สำรวจข้อมูลพื้นฐานของท้องถิ่นที่จะมีผลต่อการเลือกตั้งนั้น เป็นผู้สนับสนุนระดับหลัก เนื่องจากเป็นทีมงานที่รับผิดชอบการวางแผน และบริหารจัดการทุกอย่างเกี่ยวกับกลุ่มผู้สนับสนุนในระดับรองๆ ลงไป ทั้งนี้ เมื่อได้สัมภาษณ์ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง ระดับหลัก ในลักษณะของการพูดคุยเชิงลึกของการวางระบบงานของทีมงานผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง ทำให้ได้รับข้อมูลว่า ผู้สนับสนุนหลักจะจัดแบ่งทีมงานลงพื้นที่เป็นจำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ทำหน้าที่สอบถามข้อมูลในพื้นที่ว่า มีผู้มีสิทธิมากน้อยเพียงใด แบ่งกันออกเป็นกลุ่มหรือเป็นคุ่มหรือไม่ และมีผู้สนับสนุนผู้สมัครในทีมของตนเองที่จะรวบรวมคะแนนเสียงจากกลุ่มต่างๆ เหล่านี้ได้หรือไม่ ในขณะที่กลุ่มที่ 2 ได้แก่ กลุ่มที่เข้าไปดำเนินการในพื้นที่ กล่าวคือ เป็นทีมระดับปฏิบัติการที่จะต้องทำทุกวิถีทาง เพื่อจะแสวงหา และรวบรวมคะแนนเสียงให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ที่ตนเองให้การสนับสนุนอยู่ และกลุ่มสุดท้าย ได้แก่ กลุ่มที่ทำหน้าที่สำรวจผลการหาเสียง มีหน้าที่ตรวจสอบว่า ผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้รับทราบการหาเสียงของทีมผู้สนับสนุนหรือไม่ และสำรวจว่า มีแนวโน้มที่จะให้คะแนนเสียงแก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งของตนเองกี่คะแนน มีรายละเอียดของคำสัมภาษณ์บางส่วนดังต่อไปนี้

ก 01 (ผู้สนับสนุนระดับหลัก) กล่าวว่า ในการจะวางแผนหาเสียง คิดง่ายๆ ก็คือ จำลองว่า ถ้าหากเราจะเป็นคนที่หาคะแนนเสียง เราจะต้องทำอะไรบ้าง อย่างแรกที่จะต้องทำก็คือ ต้องจัดตั้งทีมงานอย่างน้อย 3 ทีมงาน เป็นคนในพื้นที่ 2 ทีม และเป็นคนนอกพื้นที่ 1 ทีม ซึ่งทีมนอกพื้นที่ที่จะต้องกันไว้ไม่ควรให้รู้จักกับทีมงานในพื้นที่ คือ ทีมงานในพื้นที่ 2 ทีม จะแบ่งกันเป็นทีมระดับวางแผน และทีมระดับปฏิบัติการ ผู้ที่อยู่ในทีมวางแผนโดยมากจะเป็นระดับหลักๆ จะมาช่วยกันดูว่า ในพื้นที่ของเราแบ่งออกเป็นกลุ่มเป็นคุ่มหรือเปล่า มีผู้มีสิทธิมากน้อยแค่ไหน ใครที่เขาไว้ใจจะให้ผู้นำของกลุ่มเขาบ้าง และเราจะเจาะเข้าไปในกลุ่มเหล่านั้นได้ไหม ถ้าได้ควรจะต้องทำอะไร ก็จะมีการวางแผนกันอย่างเป็นขั้นเป็นตอน เมื่อวางแผนแล้ว เราจะได้ข้อมูลเลยว่า ใครที่เราจะให้เขามาเป็นทีมงานหาเสียงให้เราบ้าง แล้วก็ให้ทีมปฏิบัติการลงพื้นที่ไปหาคนเหล่านั้นก่อน บางครั้งเราก็ไปหาที่บ้าน บางครั้งเราก็จัดเลี้ยง เชิญเขามา ถ้าหากเขาอยากอยู่ข้างเรา เขาก็มาเอง หลังจากได้ทีมงานแล้วก็ปล่อยให้เขาไปหาเสียง ในช่วงเวลาหนึ่งๆ ขึ้นอยู่กับความเข้มข้นของการหาเสียงด้วย แล้วจึงปล่อยให้ทีมงานสำรวจข้อมูลตามลงไปดูว่า เสียงของเราเป็นอย่างไร ดีไหม ทีมนี้โดยมากจะทำที่เป็นคนต่างถิ่น เข้าไปสอบถามชาวบ้าน โดยมีข้ออ้างเช่น มาหาซื้อที่ดิน เป็นต้น เมื่อมาหาซื้อที่ดินแล้วก็จะถามคนที่พาไปดูว่า เขตนี้จะเลือกตั้งแล้วเป็นอย่างไร

กันบ้าง เสียงใครดีกว่ากัน ทำนองนี้ ซึ่งทีมงานสำรวจก็จะเก็บข้อมูลไปรายงานผู้สนับสนุนหลัก เพื่อที่จะได้แก้ไข หรือ ปรับปรุงการหาเสียงต่อไป (สัมภาษณ์ : 2 เมษายน 2552)

1.3 การรักษาดูแลคะแนนเสียงของผู้สมัคร ได้แก่ พฤติกรรมการจัดงานมหรสพ และการจ่ายค่าตอบแทนเมื่อผู้มีสิทธิไปฟังนโยบายหรือการหาเสียงในงานมหรสพนั้นๆ พฤติกรรมการแจกเงิน แจกสิ่งของ หรือแจกผลประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ พฤติกรรมการสัญญาว่าจะให้เงิน หรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ พฤติกรรมการพาผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปเที่ยว หรือไปทัศนศึกษาดูงาน และพฤติกรรมการบังคับ ชูเชื้อ หรือใช้อิทธิพล มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.3.1 พฤติกรรมการจัดงานมหรสพ และการจ่ายค่าตอบแทนเมื่อผู้มีสิทธิไปฟังนโยบายหรือการหาเสียงในงานมหรสพนั้นๆ จากการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม รวมทั้งการสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งส่วนใหญ่ได้จัดหรือมีส่วนร่วมในการจัดงานมหรสพในช่วงเวลาก่อนการเลือกตั้ง โดยให้เหตุผลว่า เป็นช่วงเวลาที่ยังไม่เข้าข่ายการกระทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง จึงสมควรจะต้องรีบดำเนินการก่อนที่พระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป พ.ศ. 2550 จะได้รับการประกาศให้มีผลใช้บังคับ มหรสพที่จัด เช่น ลิเก หมอลำ การแสดงดนตรี เป็นต้น อย่างไรก็ตามไม่มีผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใด มีพฤติกรรมการจ่ายเงินค่าตอบแทน เมื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปฟังนโยบาย หรือการหาเสียงในงานมหรสพนั้นๆ ดังข้อมูลที่กลุ่มตัวอย่างได้ให้สัมภาษณ์บางส่วนต่อไปนี้

ก 10 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “ก็จัดลิเก หมอลำ หรือดนตรี ตามโอกาสอำนวย ถ้าหากเป็นช่วงที่ไม่ใช่ฤดูเก็บเกี่ยว ชาวบ้านว่างพอเราก็จัดได้ ถ้าหากจะจัดก็เสนอผู้สมัครฯ ไป เมื่อท่านเห็นชอบก็ให้เงินเรามาจัดเอง แต่ไม่ได้จ่ายเงินสดให้ผู้ฟังช่วงนี้” (สัมภาษณ์ : 1 เมษายน 2552)

ก 11 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “ถ้าก่อนการเลือกตั้งเดือนธันวาคม 2550 ก็มีจัดบ้าง เพราะอยู่ในแผนการหาเสียงที่เราเรียกว่า ระยะยาว ต้องหาเสียงกันตลอด แต่เรื่องจ่ายเงิน ก็ต้องบอกว่า “ไม่มีการจ่าย” (สัมภาษณ์ : 2 เมษายน 2552)

ก 15 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “มีจัดมหรสพก่อนการเลือกตั้งตามโอกาส ผู้สมัครรับเลือกตั้งจะเป็นคนออกเงิน บางทีเราก็สำรองจ่ายไปก่อน แล้วไปเบิกทีหลัง เราเลยไม่ได้ขอจัดบ่อย แต่ก็ไม่เคยแจกเงินสักที อาจจะมีแจกของอย่าง ข้าวสาร ปลากระป๋อง แต่ไม่ได้แจกเงิน” (สัมภาษณ์ : 8 เมษายน 2552)

ก 26 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “มีการจัดมหรสพ โดยจัดตามตำบลต่างๆ ที่มีคนเยอะๆ เราก็พาคนไปดู บางครั้งก็เบิกเงินค่าน้ำมันรถจากผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือ

หวัคะแนนของเขาบ้าง แต่ไม่เคยได้รับแจกเงินค่าไปฟังการหาเสียงในมหรสพเหล่านั้น” (สัมภาษณ์ : 3 พฤษภาคม 2552)

ผู้สมัคร ก ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ในช่วงเวลาที่ยังไม่มีพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้ง อาจจะมีมหรสพบ้าง ถือเป็นการขอบคุณ และแสดงน้ำใจที่เรามีต่อผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ตามโอกาสต่างๆ จะบอกว่าไม่มีเลยก็คงไม่ใช่ แต่การจ่ายเงินขอบอกว่าไม่มี” (สัมภาษณ์ : 6 มิถุนายน 2552)

ค 01 (ผู้สนับสนุนระดับหลัก) กล่าวว่า “จัดบ้างตามโอกาสที่อำนวย เพราะผู้สมัครมักจะเป็นผู้ตัดสินใจว่าจะให้ความสำคัญกับพื้นที่นั้นๆ มากน้อยเพียงใด และจะใช้วิธีการหาเสียงอย่างไร ถ้าหากพื้นที่นี้ควรจะต้องจัดมหรสพ งานรื่นเริง ก็จะต้องทำ สำหรับช่วงก่อนการเลือกตั้ง เราก็จัดตามงบประมาณของผู้สมัครเท่าที่มี อยู่ขณะนั้น แต่เรื่องของการจ่ายเงินค่าไปฟังการหาเสียงในมหรสพ ช่วงนี้ยังไม่มี เพราะยังหวังผลไม่ได้” (สัมภาษณ์ : 2 เมษายน 2552)

ผู้สมัคร ค กล่าวว่า “ช่วงก่อนประกาศให้มีการเลือกตั้ง ก็มีมหรสพ ทั้งที่เราจัดเอง คือ ให้เงินเพื่อการจัดมหรสพ และก็มีบ่อยมากๆ ที่ชาวบ้าน หรือหวัคะแนนของเราเป็นคนจัด บางทีเขาก็จัดไว้ต้อนรับเราตอนไปเปิดงาน แต่เมื่อเราไปแล้วก็ต้องช่วยเค้าออกเงินบ้าง อย่างตนเองจะพกเงินสดติดตัวตลอด พบเมื่อไรก็ให้เค้าไปได้ทันที แต่เรื่องการจ่ายเงินให้แก่ผู้ที่มาฟังมหรสพไม่เคยเลย” (สัมภาษณ์ : 28 เมษายน 2552)

ป 03 (ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง) กล่าวว่า “ก่อน 60 วันที่จะเลือกตั้ง ก็มีลิเกให้ดูบ้าง เราก็ไปดูในตัวตำบล ผู้นำในกลุ่มเราเขาก็รวมๆ พวกเราไปดู แต่ได้รับแจกเงิน” (สัมภาษณ์ : 23 เมษายน 2552)

อย่างไรก็ตาม มีกลุ่มตัวอย่างบางส่วนที่ไม่ได้จัดมหรสพ และก็ไม่ได้แจกเงินค่าไปฟังการหาเสียงในงานมหรสพเหล่านั้น ตัวอย่างเช่น

ค 10 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “ยังไม่เคยจัดเลย อาจจะเพราะตนเองเพิ่งเป็นหวัคะแนนครั้งแรก เขายังไม่ได้รับผิดชอบอะไรมากนัก” (สัมภาษณ์ : 4 เมษายน 2552)

ค 11 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “บ้านเราเค้าไม่จัดนะ ผู้สมัครฯ ที่เราสนับสนุนอยู่คนนี้ คงมีเหตุผลของเขาเอง อาจจะทุ่มเทที่เขตบ้านอื่นแต่ปล่อยบ้านเราตำบลเราให้เจ้าของพื้นที่เดิมไปก่อนก็ได้”

(สัมภาษณ์ : 4 เมษายน 2552)

เป็นต้น

1.3.2 พฤติกรรมการแจกเงิน หรือแจกสิ่งของ หรือแจกประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ จากการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม

และการสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มตัวอย่างนั้น พบว่า ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการแจกเงิน หรือแจกสิ่งของ หรือแจกประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ให้แก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในช่วงก่อนการเลือกตั้ง เนื่องจากเป็นช่วงเวลาที่ยังสามารถหลีกเลี่ยงกฎหมายระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งได้ ซึ่งจากการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมยังพบว่า ผู้สมัครฯ บางคนได้นำสื่อและสิ่งของอื่นๆ ไปแจกผู้มีสิทธิเลือกตั้งต่างๆ ที่อยู่ในช่วง 60 วันก่อนวันเลือกตั้ง ซึ่งได้ประกาศกับผู้ที่ได้รับแจกว่า สื่อและสิ่งของเหล่านั้น ตนเองได้จัดทำไว้ตั้งแต่ก่อนจะมีพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้ง ดังนั้น จึงไม่เข้าข่ายกระทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง ซึ่งเป็นการหลีกเลี่ยงกฎหมายวิธีการหนึ่ง นอกจากนี้ การที่ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งในปัจจุบัน ได้แก่ นักการเมืองท้องถิ่น ที่มีตำแหน่งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ คณะของนายกและสมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตตำบลนั้นๆ ทำให้การหาเสียงได้เปลี่ยนรูปแบบเป็นการหาเสียงแอบแฝงไปกับโครงการต่างๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยกตัวอย่างเช่น โครงการแก้ไขปัญหาความยากจนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งหนึ่ง เป็นต้น โดยโครงการนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้จัดซื้อข้าวสารขนาด 5 กิโลกรัม จำนวนหลายร้อยถุง เพื่อแจกให้กับบุคคลที่ได้รับการเสนอชื่อไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นๆ ว่า เป็นผู้ยากจน จำกัดการแจกครอบครัวละ 1 ถุง โดยใช้งบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเอง โครงการนี้เป็นการหาเสียงรูปแบบหนึ่ง ที่ใช้ทั้งอำนาจและงบประมาณที่ทราบกันดีว่าเป็น “เงินหลวง” มีวัตถุประสงค์เพื่อหาเสียงผ่านองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การแสวงหาคะแนนเสียงในรูปแบบนี้ สามารถดำเนินการได้ตลอดเวลา และผู้ที่กำหนดระยะเวลาการจัดโครงการก็คือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นๆ เอง จึงทำให้สามารถเลือกเวลาที่เหมาะสมต่อการหาเสียงได้เป็นอย่างดี ประกอบกับการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ก็พบว่า ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง ได้ดำเนินการแจกสิ่งของ และมอบประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ ให้แก่ประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งมาตั้งแต่ก่อนที่จะมีการประกาศวันเลือกตั้ง โดยผู้สนับสนุนผู้สมัครฯ ได้ให้เหตุผลว่า เป็นส่วนหนึ่งของแผนการหาเสียง ดังตัวอย่างข้อมูลต่อไปนี้

ก 01 (ผู้สนับสนุนระดับหลัก) กล่าวว่า “ก่อนเลือกตั้ง เราก็ทำงานกันสม่ำเสมออยู่แล้ว เราต้องช่วยกำหนดแผนในการลงเขตพื้นที่ให้ผู้สมัครฯ ซึ่งก็ต้องมีการนำสิ่งของไปแจกจ่ายให้ตามธรรมเนียม ของที่แจกโดยมากจะเป็นของอุปโภค บริโภคที่ไม่แพงมาก แต่ใช้ประโยชน์ได้ และก็เข้ากับสถานการณ์ เช่น ให้ผ้าเช็ดตัวในช่วงสงกรานต์ ให้ผ้าห่มช่วงหน้าหนาว เป็นต้น ซึ่งตามความเป็นจริงแล้ว พื้นที่ใดที่แข่งขันไม่รุนแรงมากนัก ก็ขอเพียงแต่สิ่งของเล็ก ๆ น้อย ๆ และผู้สมัครฯ ได้ไปปรากฏร่วมงานของชาวบ้านก็พอแล้ว” (สัมภาษณ์ : 1 เมษายน 2552)

ก 05 (ผู้สนับสนุนระดับรอง) กล่าวว่า “เขตอำเภอเราเป็นฐานเสียงสำคัญของ ผู้สมัคร ก การหาเสียงจึงได้ดำเนินติดต่อกันมาเป็นเวลานาน และต่อเนื่อง ก่อนการเลือกตั้งก็ต้อง ดูแลชาวบ้าน โดยส่วนตัวแล้วไม่ทราบว่าจะประมาณที่ใช้จ่ายในการแจกสิ่งของต่างๆ หรือรวม ประโยชน์ที่อาจคำนวณเป็นเงินได้เข้าไปด้วยนั้น เป็นเงินส่วนตัวของผู้สมัครฯ เองทั้งหมด หรือไม่ เพราะบางอย่างอาจเป็นเงินหลวง แต่ผู้สมัครฯ ได้ประสานมาให้ ซึ่งชาวบ้านก็พอใจกับของที่ได้รับ เรียกว่า “ได้ใจชาวบ้าน” (สัมภาษณ์ : 12 เมษายน 2552)

ก 12 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “ได้ทำ เช่น แจกผ้าห่ม แจกเสื้อ เป็น ต้น บางทีก็เครื่องกระป๋อง แล้วแต่โอกาส เงินที่ซื้อของช่วงก่อนการเลือกตั้งจะเป็นเงินของผู้สมัครฯ เอง เราอาจจะออกไปก่อนแล้วไปขอเบิกก็ได้ หรือผู้สมัครฯ อาจให้เงินมาก่อน ให้เราดำเนินการ ไปซื้อของมาสำหรับแจกจ่าย และก็มีที่เราออกเงินแทนผู้สมัครฯ ก็ถือว่า ช่วยๆ กันไป” (สัมภาษณ์ : 3 เมษายน 2552)

ก 17 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “มีการแจกข้าวของ จำพวกเสื้อ ผ้าห่ม ของกินของใช้ให้ตามโอกาสต่างๆ เราเป็นระดับเล็กๆ คุ่มเสียงไม่มาก ก็ไม่ได้จัดเวทีแจกของ โดยมากจะเป็นลักษณะการพาคนไปร่วมงานที่เขามีแจกของ หรือไม่กี่ไปรับของมาจากผู้สมัครฯ เพื่อเอามาแจกจ่ายกันภายในหมู่บ้าน” (สัมภาษณ์ : 9 เมษายน 2552)

ก 19 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “มีการแจกของด้วยงบประมาณ ส่วนตัวของผู้สมัครรับเลือกตั้งเอง ผ่านมาตามหัวคะแนนระดับต่างๆ ให้เอาของมาแจกกันใน หมู่บ้าน ตัวอย่างเช่น แจกผ้าห่ม ก็แจกกันครอบครัวละ 1 ผืน อย่างนี้เป็นต้น” (สัมภาษณ์ : 19 เมษายน 2552)

ก 20 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “พื้นที่อำเภอเรา เป็นฐานคะแนนเสียง ของผู้สมัครคนหนึ่งมานาน ทำให้เดี๋ยวนี้การแจกสิ่งของต่างๆ ก็มีจำนวนลดน้อยลง เป็นธรรมดา ของลักษณะการหาเสียงอย่างหนึ่ง คือ ในคราวแรกๆ ที่ต้องการทำฐานเสียงก็ต้องทุ่มกันมาก แจก กันมาก แต่เมื่อนานๆ เข้า ฐานเสียงแน่นขึ้นแล้ว การทุ่มเทแจกสิ่งของก็อาจจะน้อยลงกว่าเมื่อก่อน แต่ไม่ใช่ไม่มีแจก ยังมีแจกกันบ้าง ตามโอกาสต่างๆ แต่ไม่มากเท่าเมื่อก่อน” (สัมภาษณ์ : 21 เมษายน 2552)

ก 25 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “ยอมรับว่ามีการแจกข้าวของให้กับ ชาวบ้าน หรือคนที่มิสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง แต่ก็เป็นเงินของผู้สมัครฯ ที่ออกเอง ส่วนเรามีหน้าที่ ไปเบิกสิ่งของมาให้กับชาวบ้านตามหมู่บ้านที่เรารับผิดชอบอยู่” (สัมภาษณ์ : 3 พฤษภาคม 2552)

ผู้สมัคร ก ให้สัมภาษณ์ว่า “ยอมรับว่าแจก ก็แจกหลายๆ อย่างให้หลากหลายและมี ประโยชน์ตามแต่สภาพพื้นที่ อย่างที่แจกไปก็มี เสื้อ ผ้าห่ม เครื่องกระป๋อง ข้าวสาร เป็นต้น ไม่รวม

การเลี้ยงข้าวเลี้ยงเหล้า ทำนองนี้ เทคนิคการแจกของผู้สมัครแต่ละคนอาจจะไม่เหมือนกัน และก็มีบ่อยที่เราเห็นสภาพเฉพาะหน้าแล้วเราพอจะให้เขาได้ ถือเป็นการซื้อใจกันในระยะยาว” (สัมภาษณ์ : 6 มิถุนายน 2552)

ค 01 (ผู้สนับสนุนระดับหลัก) กล่าวว่า “โดยมากเมื่อผู้สมัครตั้งใจจะลงสมัครแน่ๆ ก็จะวางแผนหาเสียงก่อนเวลาเลือกตั้งให้นานเท่าที่เวลาจะอำนวย จึงมีบ้างที่ต้องไปแจกของหรือซื้อของให้หวัคะแนนไปแจก เพื่อเป็นการปูพรมหาเสียงไว้ก่อน” (สัมภาษณ์ : 2 เมษายน 2552)

ค 04 (ผู้สนับสนุนระดับรอง) กล่าวว่า “มีแจกของจำพวกเสื้อ ข้าวสาร ก็แล้วแต่ว่าลักษณะของชุมชนที่เราหาเสียงเป็นอย่างไร เขาขาดแคลนอะไร และเราพอจะให้ได้แค่ไหน เราก็เสนอผู้สมัครฯ ไป เพื่อของบประมาณจากผู้สมัครฯ ไปซื้อมาแจกให้เขา” (สัมภาษณ์ : 5 เมษายน 2552)

ค 14 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “มีการแจกสิ่งของ จำพวกข้าวสาร หรือ เครื่องอุปโภค บริโภค ก่อนที่จะประกาศให้มีการเลือกตั้ง เพราะไม่ผิดกฎหมายเลือกตั้ง และผู้สมัครฯ ก็ใช้เงินส่วนตัวในการไปซื้อมาของให้หวัคะแนนแจกให้” (สัมภาษณ์ : 11 เมษายน 2552)

ค 15 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “ได้ทำ เพราะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการจัดงาน หรือจัดโครงการบ่อยๆ มีการแจกของกัน แล้วตัวนักการเมืองท้องถิ่นเหล่านั้นเขาก็เป็นส่วนหนึ่งในทีมงานหาเสียงของเรา เราจึงนำของไปร่วมแจกด้วย ผู้สมัครก็ไปช่วยแจกด้วยตัวเอง ก็เป็นการหาเสียงช่วงก่อนการเลือกตั้ง”

ผู้สมัคร ค กล่าวว่า “ช่วงก่อนการเลือกตั้ง เป็นระยะเวลาที่ง่ายต่อการแจกสิ่งของหรือ ประโยชน์ต่างๆ เพราะยังไม่ถือว่ากระทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง ซึ่งจริงๆ แล้วที่เราแจกจ่ายไปก็เป็นเงินส่วนตัวที่พอจะช่วยเหลือบรรเทาความเดือดร้อนเขาได้ อย่างเราแจกข้าวสาร หรือ ผ้าห่ม ก็เพราะชาวบ้านเขาเดือดร้อน เมื่อได้รับความช่วยเหลือจากเรา เขาก็มีคุณภาพชีวิตดีขึ้น ไม่อยากให้มองว่า เป็นเพราะเราเป็นผู้สมัครฯ ก็เลยมาทำอย่างนี้ เพราะจริงๆ แล้วเวลาเห็นใครเดือดร้อน พอจะช่วยกันได้ก็ต้องช่วยอยู่ดี เรื่องแบบนี้ทีมงานของเราจะดูก่อนว่าควรจะให้อะไร แล้วเสนอมาให้ตนเองตัดสินใจอีกครั้ง” (สัมภาษณ์ : 28 เมษายน 2552)

ป 01 (ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง) กล่าวว่า “เคยพบว่าเขามาแจก เราก็ไปรับแจกของฟรีเราก็รับไว้อยู่แล้ว” (สัมภาษณ์ : 6 เมษายน 2552)

ป 04 (ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง) กล่าวว่า “ได้รับแจกเสื้อ ผ้าห่ม เขาเอามาให้ที่บ้าน ก็บอกเราว่าของคนนี้ๆ ให้เอามาแจก เราก็รู้ว่าเขามาหาเสียงแต่ก็นึกขอบคุณอยู่ในใจ ถ้าหากให้มากๆ ตอนที่เลือกตั้งยังงี้ก็ไม่ลืม” (สัมภาษณ์ : 24 เมษายน 2552)

ป 05 (ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง) กล่าวว่า “ได้รับแจกจากหลายๆ คน บางทีก็ไม่ว่าคนที่เค้าแจกเรา เค้าแจกในนามใครหรือเปล่า แต่เราก็จะจดจำไว้ว่า เค้าคนนี้เป็นคนเอามาให้ พอถึงเวลาเลือกตั้ง แล้วเขามาขอคะแนนก็พร้อมที่จะให้เพราะเขาดูแลเรามาเวลาเราขาดแคลน” (สัมภาษณ์ : 26 เมษายน 2552)

ว 01 (ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง) กล่าวว่า “ก่อนเลือกตั้ง ปี 2550 ก็ได้รับแจกสิ่งของบ้าง แล้วแต่โอกาส เช่น เสื้อ ข้าวสาร บางครั้งก็เป็นการขาย หรือ จำนำพืชผลกับเครือญาติ ผู้สมัครฯ ที่เป็นเจ้าของร้าน ซึ่งเขาก็ดูแลเราดี กับชาวบ้านเราขอแค่ขายของได้ก็เพียงพอแล้ว” (สัมภาษณ์ : 11 เมษายน 2552)

ว 02 (ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง) กล่าวว่า “ได้รับแจกหลายอย่างเหมือนกัน และถ้าหากจะรวมประโยชน์อื่น ที่อาจคำนวณเป็นเงินได้เข้าไปด้วย ก็ต้องบอกว่าได้รับค่อนข้างเยอะ อาจจะมากกว่าช่วงเลือกตั้งด้วยซ้ำ” (สัมภาษณ์ : 15 เมษายน 2552)

ว 04 (ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง) กล่าวว่า “ได้รับ เช่น เสื้อ ผ้าห่ม ข้าว ส่วนผลประโยชน์อื่นๆ ก็มีหลายๆ รูปแบบ เช่น เอาของไปขายให้เขาได้ราคาดี เป็นต้น” (สัมภาษณ์ : 17 เมษายน 2552)

อย่างไรก็ตาม มีกลุ่มตัวอย่างบางส่วนได้ให้สัมภาษณ์ว่า ไม่ได้ทำการแจกสิ่งของหรือ ประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้แต่อย่างใด ได้แก่

ก 10 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) ซึ่งกล่าวว่า “ตนเองไม่เคยได้ไปแจกของอะไรในช่วงก่อนการเลือกตั้งเมื่อเดือนธันวาคม 2550 เลย มันมีปัญหาเกี่ยวกับสภาพพื้นที่ เพราะที่นี่เป็นฐานเสียงสำคัญของอีกฝ่ายหนึ่ง ผู้สมัครฯ เราจึงวางแผนการหาเสียงที่ทุ่มเทเฉพาะช่วงเวลาขณะเลือกตั้ง สำหรับช่วงก่อนเลือกตั้งหรือหลังเลือกตั้ง จึงยังไม่แจกอะไร เพราะไม่คุ้มค่า” (สัมภาษณ์ : 4 เมษายน 2552)

1.3.3 พฤติกรรมการสัญญาว่าจะให้เงินหรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็น

เงินได้ จากการที่ได้ศึกษา และเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มตัวอย่างนั้น พบว่า ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งทั้งหมด ไม่มีพฤติกรรมการสัญญาว่าจะให้เงิน หรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ให้แก่ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง เนื่องจากผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่เชื่อมั่นว่า จะได้รับสิ่งต่างๆตามที่ผู้สมัครฯ หรือผู้สนับสนุนผู้สมัครฯ ได้สัญญาไว้ในระยะเวลาที่ยาวนานกว่า 60 วัน ก่อนที่จะมีการเลือกตั้ง ประกอบกับการที่ผู้มีสิทธิมีความเข้าใจว่า ในระยะเวลาก่อนหรือหลังจากการเลือกตั้งที่พื้นหวังเวลาที่อาจจะเข้าข่ายว่ากระทำผิดกฎหมายเลือกตั้งแล้ว ผู้สนับสนุนผู้สมัครฯ หรือ ผู้สมัครฯ ที่มีความจริงใจและมีกำลังทรัพย์มากเพียงพอจะมอบให้แก่ประชาชน สามารถจะให้เงิน สิ่งของ หรือผลประโยชน์ใดๆ แก่

ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้ในทันที ด้วยงบประมาณของตัวเอง เพราะถ้าหากให้คำมั่นสัญญาว่า ภายหลังเลือกตั้งแล้วจะให้เงินหรือจะให้สิ่งของต่างๆ เมื่อถึงเวลานั้นผู้ที่มีความจริงใจก็ต้องมอบให้ ตามสัญญาอยู่ดี ซึ่งเงินหรือค่าใช้จ่ายเหล่านั้น ไม่สมควรที่จะเป็น “เงินหลวง” เพราะหากสัญญาจะ นำ “เงินหลวง” ที่ได้จากภาษีอากรของประชาชนมาใช้จ่ายเพื่อการซื้อเสียงล่วงหน้า ก็สะท้อนให้เห็นว่า ผู้สมัครฯ คนนั้น นอกจากจะไม่ซื่อสัตย์แล้ว ยังเป็นคนที่เตรียมพร้อมจะคอร์รัปชั่นเชิงนโยบายตั้งแต่ยังไม่ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งที่มีความรู้ความเข้าใจอย่างเพียงพอก็จะไม่พิจารณาให้คะแนนเสียงแก่บุคคลลักษณะดังกล่าวนี้ ประกอบกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ได้ชี้ให้เห็นว่า ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งมีความเห็นว่าการสัญญาว่าจะให้ตั้งแต่ก่อนช่วงเลือกตั้ง จะไม่เกิดผลดีแก่ผู้สมัครฯ ดังตัวอย่างการสัมภาษณ์ต่อไปนี้

ก 01 (ผู้สนับสนุนระดับหลัก) กล่าวว่า “ก่อนการเลือกตั้งเรามากจะไม่สัญญาว่าจะให้เงิน หรือสิ่งต่างๆ เพราะประชาชนเดี๋ยวนี้เขามีความรู้มากพอจะเข้าใจว่า ช่วงเวลานี้สามารถให้เงินให้ของเขาได้ โดยไม่ผิดกฎหมายเลือกตั้ง ถ้าเราบอกว่า เดี่ยวถ้าหากได้รับเลือกตั้งแล้วเราจะให้ มันก็ไม่ได้ เขาจะคิดว่าเราไม่จริงใจ” (สัมภาษณ์ : 1 เมษายน 2552)

ก 05 (ผู้สนับสนุนระดับรอง) กล่าวว่า “ถ้าเป็นช่วงก่อนการเลือกตั้ง เราไม่ได้ทำการสัญญาว่าจะให้เงิน หรือที่บอกว่า ประโยชน์อื่นใด เลย เพราะมันนานเกินไป ถ้าเราพูดไปว่าเลือกตั้งไปแล้วเราจะให้ ตั้งแต่สามเดือนก่อนถึงเวลาเลือกตั้งเขาคงไม่เชื่อเรา” (สัมภาษณ์ : 12 เมษายน 2552)

ก 12 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “ก่อนการเลือกตั้ง 60 วัน เราไม่ได้สัญญาว่าจะให้ คือ ถ้าจะให้ก็ให้ไปเลยมากกว่า” (สัมภาษณ์ : 3 เมษายน 2552)

ก 14 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “ไม่ได้สัญญาว่าจะให้สิ่งใดๆ เลย ในช่วงก่อนการประกาศให้มีการเลือกตั้ง” (สัมภาษณ์ : 7 เมษายน 2552)

ผู้สมัคร ก กล่าวว่า “ไม่ได้ทำในลักษณะของการสัญญาว่าจะให้ คือ อธิบายได้แบบนี้ ว่าในการวางแผนหาเสียงเลือกตั้ง ต้องพิจารณาให้รอบคอบ ช่วงก่อนการเลือกตั้ง เราสามารถทำอะไรได้หลายอย่าง ที่ไม่ผิดกฎหมายเลือกตั้ง ช่วงเวลานี้โดยมากแล้วเราไม่สัญญาว่าจะให้ เพราะเราสามารถให้ได้เลย เราก็มักจะแจกจ่ายสิ่งของแทนการสัญญาว่าจะให้” (สัมภาษณ์ : 6 มิถุนายน 2552)

ค 01 (ผู้สนับสนุนระดับหลัก) กล่าวว่า “ก่อนการเลือกตั้งเราไม่เคยสัญญาว่าจะให้ เพราะเราสามารถให้ได้ และไม่ล่อแหลมต่อการทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง” (สัมภาษณ์ : 2 เมษายน 2552)

ค 04 (ผู้สนับสนุนระดับรอง) กล่าวว่า “ไม่มีพฤติกรรมการสัญญาว่าจะให้เงิน หรือ ประโยชน์อื่นใดให้กับประชาชนในช่วงเวลาดังกล่าวนี้” (สัมภาษณ์ : 5 เมษายน 2552)

ค 10 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “ไม่ได้ทำ เพราะในเมื่อให้ไม่ได้โดยไม่ ผิดกฎหมาย ก็เลือกที่จะให้มากกว่า แต่ตนเองก็ไม่ได้แจกของอะไร เพราะการแข่งขันทางการเมือง ไม่เอื้อให้เราทำงานลักษณะนั้น” (สัมภาษณ์ : 4 เมษายน 2552)

ค 12 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “ไม่ได้ดำเนินการลักษณะสัญญาว่าจะ ให้ก่อนการเลือกตั้งนานมากนัก” (สัมภาษณ์ : 4 เมษายน 2552)

ผู้สมัคร ค กล่าวว่า “การสัญญาว่าจะให้ จะทำก็ต่อเมื่อเราให้ไม่ได้ ยกตัวอย่างเช่น ในขณะที่ 60 วันก่อนวันเลือกตั้ง เราให้เงิน สิ่งของ หรืออื่นๆ ไม่ได้ หากมีคนมาขอ เพราะ ผิดกฎหมายเลือกตั้ง เราอาจจะเลี่ยงเป็นสัญญาว่าจะให้ จึงไม่ได้ทำในขณะที่เป็นช่วงเวลาก่อนการเลือกตั้ง” (สัมภาษณ์ : 28 เมษายน 2552)

ป 01 (ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง) กล่าวว่า “ไม่มีผู้สมัครฯ หรือ หัวคะแนนมา สัญญาว่าจะให้ในช่วงนั้นเลย” (สัมภาษณ์ : 6 เมษายน 2552)

ป 03 (ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง) กล่าวว่า “ถ้าเป็นการบอกว่า ภายหลังจากได้รับเลือกตั้งแล้วจะให้ จะเป็นเฉพาะช่วงที่ใกล้ๆ วันเลือกตั้งเท่านั้น ก่อนการเลือกตั้งไม่เคยพบ” (สัมภาษณ์ : 23 เมษายน 2552)

ว 04 (ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง) กล่าวว่า “ไม่พบการสัญญาว่าจะให้ในช่วงก่อน การเลือกตั้ง” (สัมภาษณ์ : 17 เมษายน 2552)

1.3.4 พฤติกรรมการพาผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปเที่ยวหรือไปทัศนศึกษาดูงาน จาก การศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์ เจาะลึกกลุ่มตัวอย่างนั้น พบว่า ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งทั้งหมดได้แสดงพฤติกรรมพาผู้มี สิทธิเลือกตั้งไปเที่ยว หรือไปทัศนศึกษาดูงาน เนื่องจากช่วงเวลาก่อนการเลือกตั้งเป็นช่วงเวลา ที่เหมาะสมกับการหาเสียงด้วยการพาไปเที่ยวเพราะยังไม่เข้าข่ายว่ากระทำผิดกฎหมายเลือกตั้งด้วย การจงใจให้ลงคะแนนเสียงให้ผู้สมัครฯ คนหนึ่งคนใดด้วยวิธีการให้ประโยชน์อื่นใดอันอาจ คำนวณเป็นเงินได้ และการเลี้ยงหรือรับจะจัดเลี้ยงผู้ใด กล่าวคือ ในการผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปเที่ยว หรือไปทัศนศึกษาดูงานนี้ ผู้ที่ไปจะไม่เสียค่าใช้จ่ายใดๆ แม้แต่ค่ารถ ค่าที่พัก รวมทั้งค่าอาหารเลี้ยง ซึ่งเป็นอาหารอย่างดีที่สุดเท่าที่จะหาได้ ซึ่งข้อมูลที่ได้รับจากการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมจะพบว่า บางคณะที่ได้ไปเที่ยวไกลๆ เช่น จังหวัดกระบี่ เป็นต้น จะได้รับตัวเครื่องบินเที่ยวไปฟรี ในขณะที่ เที่ยวกลับนั่งรถปรับอากาศชั้นหนึ่ง พร้อมทั้งพักและอาหารฟรีตลอดการเที่ยวดังกล่าว หากคิดเป็น รายหัวควรจะเป็นเงินไม่น้อยกว่า หนึ่งหมื่นบาท ซึ่งหากอยู่ในช่วงการเลือกตั้งย่อมเข้าข่ายกระทำ

ผิดกฎหมายเลือกตั้งอย่างแน่นอน ดังนั้น ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งจึงเลือกระยะเวลาในช่วงก่อนการเลือกตั้ง หรือ หลังจากการเลือกตั้งไปแล้ว ดำเนินการจัดโครงการหาผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งไปเที่ยวหรือที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมักตั้งชื่อโครงการว่า โครงการทัศนศึกษาดูงาน ทั้งนี้ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า ปัจจุบันผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งมีตำแหน่งเป็นคณะผู้บริหารหรือสมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และได้คอร์ปชั่นเชิงนโยบาย ด้วยการผันเงินหลวงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไปใช้จ่ายเพื่อการหาเสียงเลือกตั้ง ซึ่งโครงการทัศนศึกษาดูงาน ก็เป็นโครงการที่มีการแอบแฝงหาเสียงด้วยเช่นเดียวกัน เมื่อประกอบกับข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มตัวอย่างแล้วพบว่า การจัดเที่ยวเป็นสิ่งที่ยากไม่ได้ในกระบวนการแสวงหาและรวบรวมคะแนนเสียงของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง ยกตัวอย่างได้ดังต่อไปนี้

ก 01 (ผู้สนับสนุนระดับหลัก) กล่าวว่า “เราพาไป โดย เงินเป็นของผู้สมัครฯ หรือบางครั้ง เป็นเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แล้วผู้สมัครฯ ให้เงินไปสมทบบ้าง ให้เป็นพี่ออกเกิดมันนี้กับผู้ที่ไปเที่ยวหรือไปดูงานนั้นๆ บ้าง แล้วแต่ความเหมาะสม โดยมากเมื่อมีการพาไป ผู้สมัครก็จะไปปรากฏตัวให้ทราบว่าเป็นเงินที่ผู้สมัครฯ สนับสนุน เช่น ไปส่งขึ้นรถ หรือตามไปสมทบที่สถานีฯ ไปเที่ยว เป็นต้น” (สัมภาษณ์ : 1 เมษายน 2552)

ก 05 (ผู้สนับสนุนระดับรอง) กล่าวว่า “มีการพาผู้มีสิทธิหรือตัวแทนชุมชนไปเที่ยว ก็อย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง ในเมื่อเคยพาไปทุกปี ปีต่อๆ ก็ต้องพาไปเหมือนเดิม” (สัมภาษณ์ : 12 เมษายน 2552)

ก 10 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “พาไป โดยมากจะให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พวกเทศบาล อบต. เป็นเจ้าภาพพาไป บางครั้งก็เป็นเงินผู้สมัครฯ บางครั้งก็เป็นเงินองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้สมัครฯ รวมกัน เขาก็จะชี้แจงให้ประชาชนที่ไปได้ทราบด้วยว่าเงินใครพาไป” (สัมภาษณ์ : 1 เมษายน 2552)

ก 15 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “ก่อนที่จะมีการเลือกตั้ง เป็นช่วงเวลาที่มักจะพากันไปดูงาน ก็คัดเลือกผู้แทนชุมชนไปกับชุมชนอื่นๆ ในตำบล โดยใช้เงินผู้สมัครฯ” (สัมภาษณ์ : 8 เมษายน 2552)

ก 19 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “พบว่า มีการจัดให้ไปเที่ยว หรือ ดูงาน ช่วงก่อนเวลาเลือกตั้ง แต่ก็ไปได้แค่ตำบลละหนึ่งครั้งเท่านั้นเอง เพราะว่าใช้เงินเยอะ” (สัมภาษณ์ : 19 เมษายน 2552)

ก 20 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “ที่ตำบลเรา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดไปเที่ยวช่วงนั้นพอดี ผู้สมัครฯ ก็สมทบทุนให้พาคนในเขตไปเที่ยว” (สัมภาษณ์ : 21 เมษายน 2552)

ก 24 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “ผู้สมัครฯ ให้เงินมาพาคนไปเที่ยว เรามีหน้าที่ประสานงานในขณะที่ไปเที่ยวเพื่อให้คนที่ไปเขาประทับใจ”

ผู้สมัคร ก กล่าวว่า “การพาไปเที่ยว ต้องพาไปอยู่แล้ว เพราะเขาไม่ได้ไปเที่ยวอย่างเดียว แต่ได้ไปเปิดหูเปิดตาเปิดวิสัยทัศน์ ได้ไปดูงานได้เรียนรู้การทำงานใหม่ๆ ที่จะนำมาต่อยอดสร้างอาชีพในชุมชนของตนเองได้ มันเป็นเรื่องที่มีประโยชน์ เราก็ควรให้การส่งเสริมสนับสนุนเพียงแต่การไปดูงานไม่อาจทำในช่วงที่มีพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้ง เพราะต่อแหลมต่อการทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง จึงมักจะจัดช่วงก่อนการเลือกตั้ง หรือ หลังเลือกตั้งนานๆ มากกว่า”

(สัมภาษณ์ : 6 มิถุนายน 2552)

ค 01 (ผู้สนับสนุนระดับหลัก) กล่าวว่า “มีการพาไปเที่ยว บางครั้งผู้สมัครก็ไปด้วย บางครั้งก็ติดภารกิจจึงไม่ได้ไป ผู้แทนหรือหัวหน้าคณะก็ต้องไปทำหน้าที่แทน” (สัมภาษณ์ : 2 เมษายน 2552)

ค 10 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “มีการพาไปเที่ยว หรือที่บอกกันว่า ดูงาน ก็ไปกัน เราเลือกตัวแทนชุมชนให้ดูไปเที่ยวด้วยกัน คือไปทุกคนคงไม่ได้ ก็เลือกผู้นำชุมชนไปแทน” (สัมภาษณ์ : 4 เมษายน 2552)

ค 11 (ผู้สนับสนุนระดับรอง) กล่าวว่า “ก่อนที่จะประกาศให้มีการเลือกตั้งก็มีการพาไปเที่ยวบ้าง แต่ไม่ได้ไปกันบ่อย คงเพราะค่าใช้จ่ายเยอะ” (สัมภาษณ์ : 4 เมษายน 2552)

ผู้สมัคร ค กล่าวว่า “มีการพาไปดูงานช่วงก่อนการเลือกตั้งจริง เพราะเป็นเงินส่วนตัวของผู้สมัครฯ เอง และไม่ผิดกฎหมายเลือกตั้ง ในเมื่อเราอยากให้ชาวบ้านได้ไปเปิดโลกทัศน์ แล้วยังนำมาใช้พัฒนาท้องถิ่นของเขาให้เจริญขึ้นไป ก็ต้องมีการไปดูงานกันบ้าง ไปดูสักสามทีไปเที่ยวสักสองที ก็ถือว่าพอได้” (สัมภาษณ์ : 28 เมษายน 2552)

ป 01 (ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง) กล่าวว่า “ได้ไปดูงานกับตัวแทนชุมชนช่วงก่อนการเลือกตั้ง 2550 ด้วย” (สัมภาษณ์ : 6 เมษายน 2552)

ป 02 (ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง) กล่าวว่า “ก่อนการเลือกตั้ง มีการพาไปเที่ยวจริง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่บ้านพาไป แล้วผู้สมัครฯ ก็ไปด้วย” (สัมภาษณ์ : 6 เมษายน 2552)

ป 03 (ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง) กล่าวว่า “มีการไปดูงาน และประกาศว่า เป็นเงินของผู้สมัครด้วย” (สัมภาษณ์ : 23 เมษายน 2552)

ว 01 (ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง) กล่าวว่า “มีการจัดไปดูงานจริง โดยให้พาผู้แทนชุมชน อสม. หรือ อื่นๆ ไป เป็นเงินของผู้สมัครฯ เอง เพราะเป็นช่วงก่อนการเลือกตั้ง ก็เลยสะดวกใจที่จะไปกัน” (สัมภาษณ์ : 11 เมษายน 2552)

ว 02 (ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง) กล่าวว่า “มีการไปดูงานก่อนการเลือกตั้ง”
(สัมภาษณ์ : 15 เมษายน 2552)

เหล่านี้เป็นต้น

1.3.5 พฤติกรรมการบังคับ ชูเชื้อ และใช้อิทธิพล จากการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มตัวอย่างนั้น พบว่า ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งส่วนใหญ่ ไม่มีการแสดงพฤติกรรมการบังคับ ชูเชื้อ และใช้อิทธิพล เหตุผลที่ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งไม่มีพฤติกรรมดังกล่าว อาจจะเป็นเพราะในปัจจุบันสภาพทางสังคมมีความเปลี่ยนแปลงไปมาก แม้ว่าบางพื้นที่ยังมีความเป็นชนบทสูง แต่ประชาชนก็มีความรู้ความเข้าใจอย่างเพียงพอว่า ไม่มีใครจะบังคับให้กากบาทเพื่อเลือกหรือไม่เลือกผู้สมัครฯ ได้ อีกทั้ง ประชาชนที่อยู่ในพื้นที่เขตชนบทยังมีความถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน หากผู้ใดไม่ชอบผู้สมัครฯ บางคน หรือ บางพรรคการเมือง เพื่อนบ้านก็ไม่หักหาญน้ำใจ ไม่บีบบังคับให้ต้องหันมาชอบหรือลงคะแนนเสียงให้ ทำให้ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องปรับวิธีการหาเสียงใหม่ เป็นการแสวงหาคะแนนเสียงด้วยวิธีนุ่มนวล โดยพยายามจูงใจและโน้มน้าวใจแทนการใช้อิทธิพลข่มขู่ ประกอบกับประกาศของคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่อง การแบ่งเขตเลือกตั้งสำหรับการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งในจังหวัดที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้เกินสามคน ที่ส่งผลให้การเลือกตั้งแบบแบ่งเขตมีลักษณะเป็นเขตใหญ่และมีผู้แทนราษฎรได้เขตละ 3 คน ซึ่งในทางปฏิบัติแล้ว ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งหนึ่งคน จึงมีสิทธิกากบาทเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้จำนวน 3 คนในคราวเดียวกัน ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งจึงได้ใช้กลวิธีการแสวงหาและรวบรวมคะแนนเสียงด้วยความละมุนละม่อม โดยสำหรับผู้มีสิทธิที่ได้เลือกจะลงคะแนนไว้ในใจแล้วจำนวน 1 หรือ 2 หมายเลข ผู้สนับสนุนผู้สมัครฯ ก็จะไปขอว่า คะแนนที่เหลือขอให้กับผู้สมัครฯ ของตนได้หรือไม่ จึงเป็นการขอคะแนนเสียงที่เป็นที่พอใจของทั้งสองฝ่าย นอกจากนี้ ข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างยังพบว่า ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งไม่ยอมรับว่ามีพฤติกรรมการบังคับ ชูเชื้อ หรือใช้อิทธิพลแต่อย่างใด ยกตัวอย่างได้ดังต่อไปนี้

ก 01 (ผู้สนับสนุนระดับหลัก) กล่าวว่า “ถ้าพูดถึงเรื่องการบังคับ ชูเชื้อ ใช้อิทธิพล เพื่อให้ผู้มีสิทธิหวาดกลัวแล้วมาลงคะแนนให้ ต้องบอกว่า ไม่มี” (สัมภาษณ์ : 1 เมษายน 2552)

ก 05 (ผู้สนับสนุนระดับรอง) กล่าวว่า “ไม่มีการทำลักษณะนั้น” (สัมภาษณ์ : 12 เมษายน 2552)

ก 10 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “ไม่ได้ข่มขู่ใครเลย” (สัมภาษณ์ : 1 เมษายน 2552)

ก 16 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “ไม่ได้ทำเลย เพราะประชาชนคงไม่ยอมให้เราร่วมขู่ เขตพื้นที่ของเรามีความเป็นชุมชนที่เจริญกว่าหลายๆ ที่ คนมีความรู้พอสมควร จึงไปข่มขู่กันไม่ได้” (สัมภาษณ์ : 8 เมษายน 2552)

ผู้สมัคร ก กล่าวว่า “เราไม่มีนโยบายที่จะทำเช่นนั้น เพราะเราต้องให้เกิดติดกับเจ้าของคะแนนเสียง ยุคนี้อันนี้ไม่ใช่ยุคมืดที่จะใช้อิทธิพลกันแล้ว” (สัมภาษณ์ : 6 มิถุนายน 2552)

ผู้สมัคร ค กล่าวว่า “ไม่เคยทำเลย” (สัมภาษณ์ : 28 เมษายน 2552)

ป 01 (ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง) กล่าวว่า “เขาไม่ค่อยทำอย่างนั้นหรอก อย่างเรายังรู้เลยว่า เขายังจับเราไม่ให้เลือก หรือ ให้เลือก ไม่ได้หรอก โดยมากเขาจะมาขอร้อง มาขอคะแนนเสียงมากกว่า” (สัมภาษณ์ : 6 เมษายน 2552)

ป 02 (ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง) กล่าวว่า “เขาไม่ทำแบบนั้นกันแล้ว” (สัมภาษณ์ : 6 เมษายน 2552)

ป 03 (ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง) กล่าวว่า “ไม่เคยมีใครมาข่มขู่” (สัมภาษณ์ : 23 เมษายน 2552)

และกลุ่มตัวอย่างโดยมากกล่าวเพียงสั้นๆ ว่า “ไม่เคยทำ”

แต่ยังมีกลุ่มตัวอย่างบางส่วนที่ให้สัมภาษณ์ว่า พบว่ามีการแสดงพฤติกรรมการบังคับขู่เข็ญ และใช้อิทธิพล ยกตัวอย่างเช่น

ค 11 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “มีบ้างบางส่วนที่มีการข่มขู่เชิงการค้า เช่น ถ้าหากไม่เลือกคนนี้ ก็อาจจะขายผลผลิตไม่ได้ราคาอย่างที่เคย ไม่ใช่การข่มขู่ว่าจะทำร้ายร่างกาย แต่เป็นการข่มขู่เชิงธุรกิจมากกว่า” (สัมภาษณ์ : 4 เมษายน 2552)

ว 02 (ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง) ก็ได้กล่าวว่า “เคยพบกรณีข่มขู่ว่า ถ้าคนอื่นมากเป็นผู้แทน บ้านเราก็จะไม่พัฒนา จะขายของกันไม่ได้ ญาติผู้สมัครฯ ก็จะไม่รับซื้อพืชผล ก็มี” (สัมภาษณ์ : 15 เมษายน 2552)

และ ว 03 (ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง) กล่าวว่า “เคยทราบเหมือนกันว่า ถ้าหากเลือกคนอื่น เขาก็จะไม่สนใจบ้านเราเหมือนกับ สส. ที่เป็นคนบ้านเราเอง” (สัมภาษณ์ : 15 เมษายน 2552)

เป็นต้น

2. ช่วงเวลาขณะเลือกตั้ง

ช่วงเวลาขณะเลือกตั้ง ในการวิจัย เรื่อง พฤติกรรมของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง ในการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2550 กรณีศึกษา เขตเลือกตั้งที่ 2 จังหวัดนครราชสีมา หมายความว่า ช่วงระยะเวลาในขณะที่ พระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป พ.ศ. 2550 ได้รับการประกาศให้ใช้บังคับ กล่าวคือ ช่วงระยะเวลาในระหว่างวันที่ 25 ตุลาคม – 23 ธันวาคม 2550 เป็นเวลา 60 วัน นับจนถึงวันเลือกตั้ง ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและเก็บรวบรวม ข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากเอกสาร การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มตัวอย่าง ด้วยแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แล้วสรุปรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังต่อไปนี้

2.1 การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งในช่วงเวลาก่อนที่จะถึงวันเลือกตั้ง ในช่วงเวลาก่อนที่จะถึงวันเลือกตั้ง คือ วันที่ 23 ธันวาคม พ.ศ. 2550 นั้น ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งมีพฤติกรรม การประชาสัมพันธ์ผู้สมัครรับเลือกตั้งด้วยใบปลิวหรือโปสเตอร์ พฤติกรรมการจัดปราศรัยหาเสียง พฤติกรรมการระดมผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ไปฟังการปราศรัยหาเสียง หรือจ่ายเงินค่าฟังปราศรัย พฤติกรรมการจัดงานมหรสพ และการจ่ายค่าตอบแทน เมื่อผู้มีสิทธิไปฟังนโยบายหรือการหาเสียง ในงานมหรสพนั้น พฤติกรรมการแจกเงิน หรือแจกสิ่งของ หรือแจกประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ รวมทั้งพฤติกรรมการสัญญาว่าจะให้เงิน หรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1.1 พฤติกรรมการประชาสัมพันธ์ผู้สมัครรับเลือกตั้งด้วยใบปลิว หรือโปสเตอร์
จากการศึกษา และเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์ เจาะลึกกลุ่มตัวอย่างนั้น พบว่า ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งทั้งหมดได้แสดงพฤติกรรม การประชาสัมพันธ์ผู้สมัครรับเลือกตั้งด้วยการแจกใบปลิวหรือโปสเตอร์ เนื่องจากเป็นช่วงเวลาที่ได้รับ ประกาศหมายเลขประจำตัวของผู้สมัครฯ แต่ละคนแล้ว จึงมีความเหมาะสมที่จะดำเนินการแจก ใบปลิว หรือแผ่นป้ายโปสเตอร์แนะนำตัวผู้สมัครฯ ที่มีขนาดไม่ใหญ่มากนัก โดยทำการแจกไปใน ขณะที่ได้ไปเดินเคาะประตูบ้านเพื่อหาเสียง ยกตัวอย่างได้ดังต่อไปนี้

ก 01 (ผู้สนับสนุนระดับหลัก) กล่าวว่า “การแจกใบปลิว หรือ โปสเตอร์ แนะนำ ตัวผู้สมัครฯ ขณะเลือกตั้งเป็นเรื่องที่เราต้องทำอยู่แล้ว เมื่อทราบเบอร์ผู้สมัครฯ เราก็จัดพิมพ์จำนวน มาก เพราะต้องเผื่อการแจกจ่ายให้หวัคะแนนต่างๆ ไปแจกเพื่อแนะนำตัวผู้สมัครฯ คือ การหาเสียง ขณะเลือกตั้ง เราต้องใช้ใบปลิวแนะนำผู้สมัครเป็นหลักเลย หากมีการแจกอะไรก็ต้องแนบใบปลิว พวกนี้ด้วย นี่ไม่ได้จำกัดว่าพูดกันถึงการหลีกเลี่ยงกฎหมายเลือกตั้ง ถ้าพูดตามความจริง เราก็พิมพ์ เพื่อไว้ตอนแจกของด้วย” (สัมภาษณ์ : 1 เมษายน 2552)

ก 05 (ผู้สนับสนุนระดับรอง) กล่าวว่า “ได้แจกใบปลิว และตีป้ายปิดแผ่นโปสเตอร์ เพื่อโฆษณาหาเสียง ตลอดช่วงระยะเวลาเลือกตั้ง นอกจากการปิดแผ่นโปสเตอร์ในครั้งแรกแล้ว ก็ต้องคอยซ่อมแซมหรือติดเพิ่มตลอดเวลา (สัมภาษณ์ : 12 เมษายน 2552)

ก 10 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “มีการแจกใบปลิว โปสเตอร์เพื่อการหาเสียง บางครั้งก็ไปแจกตามบ้าน บางครั้งก็ไปแจกตามตลาดที่คนสัญจรเยอะๆ จุดประสงค์ก็เพื่อที่จะแนะนำเบอร์ผู้สมัครฯ ให้ประชาชนได้ทราบ จะได้ไม่ก่าผิดเบอร์” (สัมภาษณ์ : 1 เมษายน 2552)

ก 11 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “มีการแจกใบปลิว และโปสเตอร์ ตั้งแต่ได้รับหมายเลขประจำตัวของผู้สมัครฯ เมื่อผู้สมัครฯ ได้แจกจ่ายมาให้ห้วคะแนนแล้ว เราก็ไปดำเนินการแจกไปยังผู้มีสิทธิเลือกตั้งตามแผนการจัดการของเราเองว่าจะแจกยังไง แบบไหน จึงจะครอบคลุมทั่วพื้นที่ บางครั้งจึงต้องเดินแจกไปตามบ้าน ออกทุกวัน แจกใบปลิวพร้อมกับขอคะแนนไปด้วยในตัว” (สัมภาษณ์ : 2 เมษายน 2552)

ก 13 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “แจกทุกอย่างที่ต้องการจะดำเนินการเพื่อให้ได้คะแนนเสียง ในขณะที่เราไปแจกของต่างๆ ตามบ้านชาวบ้าน เราก็จะแนบใบปลิวเล็กๆ ที่เป็นใบแนะนำตัวผู้สมัคร มีรูปถ่าย และหมายเลขของผู้สมัครฯ เพื่อไม่ให้เขาลืมหมายเลขที่ต้องกาถึงจะต่อแหลมต่อการทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง แต่โดยความเป็นจริงแล้วเราก็ต้องทำ เพื่อให้ได้คะแนนเสียง คือ ต้องอธิบายให้เข้าใจว่า เรื่องการหาเสียงตามความเป็นจริงแล้ว ถ้าหากเราไม่ให้อะไรเขาเลยในช่วงหาเสียง ก็ยากที่จะได้คะแนนเสียงมา ยิ่งหากคู่แข่งเขาแจก เรายังไม่มีโอกาส” (สัมภาษณ์ : 5 เมษายน 2552)

ก 15 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “ได้แจกทั้งใบปลิว และโปสเตอร์แนะนำตัวผู้สมัครในขณะเลือกตั้ง” (สัมภาษณ์ : 8 เมษายน 2552)

ก 19 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “ได้แจกใบปลิวที่เป็นแผ่นแนะนำตัวผู้สมัครฯ มีรูปพร้อมหมายเลขที่ได้รับจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง เพื่อให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้กาให้ถูกต้อง” (สัมภาษณ์ : 19 เมษายน 2552)

ก 22 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “ได้แจกใบปลิว พร้อมกับการแจกของอื่นๆ เพื่อการหาเสียง ของที่แจกก็เช่น เสื้อ หรือ ผ้าห่ม ถ้าหากเป็นขณะเลือกตั้ง ซึ่งเราได้พิมพ์ใบปลิวมาแล้ว เราก็แจกไปพร้อมกันครั้งเดียว” (สัมภาษณ์ : 1 พฤษภาคม 2552)

ก 26 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “ได้แจก ด้วยการไปเดินแจกตามบ้านที่เรารับผิดชอบหาเสียง คือ ไปแนะนำผู้สมัครฯ แนะนำเบอร์ที่เราอยากจะขอให้เขาเลือก โดยมากจะไปที่บ้านช่วงเย็นๆ ไปคุยกับเขาบ้าง เอาใบปลิวไปให้แล้วก็ขอคะแนนจากเขา” (สัมภาษณ์ : 3 พฤษภาคม 2552)

ผู้สมัคร ก กล่าวว่า “ในช่วงเวลาขณะเลือกตั้ง เราก็ได้หมายเลขแล้ว ก็ดำเนินการจัดพิมพ์ใบปลิว หรือ แผ่นป้ายหาเสียงที่มีหมายเลขด้วย เพื่อนำไปแจกจ่ายในการหาเสียง ความจริงแล้วผู้สมัครฯ แต่ละคนจะมีทีมงานของตนเอง แต่คนตัดสินใจว่าจะวางแผนการจัดทีมงาน หรือ แผนการหาเสียงจะอยู่ที่ตัวผู้สมัครฯ เอง อย่างตนเองจะเน้นการหาสมาชิกพรรคเพิ่มแล้วแจกจ่ายกลวิธีการหาเสียงไปยังสมาชิกพรรค หรือทีมงานผู้สนับสนุนผู้สมัครฯ ให้แตกกระจายออกไป ดังนั้น เรื่องการแจกใบปลิวก็จะแจกไปยังสมาชิกพรรคกับทีมงานเหล่านั้น” (สัมภาษณ์ : 6 มิถุนายน 2552)

ค 01 (ผู้สนับสนุนระดับหลัก) กล่าวว่า “ได้แจกใบปลิว ส่วนแผ่นโปสเตอร์จะให้ทีมงานติดเอง ตอนเองเป็นผู้สนับสนุนระดับสูง จะอยู่ในส่วนของการวางแผนให้ฝ่ายดำเนินการเป็นคนทำมากกว่า ก็เลยไม่ได้ไปเดินแจกเอง แต่จะแจกจ่ายไปยังผู้สนับสนุนระดับรองๆ ลงไป เพื่อให้ไปกำหนดวิธีการบริหารจัดการหาเสียงในพื้นที่ของตนเอง ตามความเหมาะสมแต่ละพื้นที่ อาจจะมีการแจกด้วยตนเองบ้างในบางครั้งที่พาผู้สมัครฯ ไปเดินหาเสียง เราก็ถือไปแจกเพื่อแนะนำตัวผู้สมัครฯ ด้วย” (สัมภาษณ์ : 2 เมษายน 2552)

ค 10 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “ได้แจก เมื่อห้วคะแนนหลักเขาแจ้งมาว่า ให้ไปรับใบปลิวเพื่อไปแจกได้ เราไปรับมาแจกตามหมู่บ้านที่เรารับผิดชอบอยู่ มีการไปติดตั้งป้ายโปสเตอร์หาเสียง ตามสถานที่ต่างๆ ที่ชาวบ้านอนุญาต” (สัมภาษณ์ : 4 เมษายน 2552)

ผู้สมัคร ค กล่าวว่า “มีการแจกใบปลิวแนะนำตัวผู้สมัครฯ และได้พิมพ์แผ่นป้ายโปสเตอร์เพื่อโฆษณาหาเสียงในขณะเลือกตั้ง แล้วก็ให้ทีมงานหาเสียงเป็นผู้ดำเนินการจัดสรรใบปลิวเหล่านี้ไปยังทีมงานระดับต่างๆ ใช้ในการหาเสียงต่อไป” (สัมภาษณ์ : 28 เมษายน 2552)

ป 01 (ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง) กล่าวว่า “แจก ได้รับมาเยอะมาก ใครที่ลงสมัครก็พิมพ์ใบปลิวแนะนำตัวเองทุกคน เจอใครเขาก็แจก เราก็รับมา แล้วก็คิดว่าคนที่เราชอบเขาได้เบอร์อะไรจะได้จำไว้กาในคูหาเลือกตั้ง” (สัมภาษณ์ : 6 เมษายน 2552)

ป 02 (ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง) กล่าวว่า “ได้รับแจก เขาก็คงจะแจกกันทุกคนตามโอกาสว่าจะเจอชาวบ้านที่ไหน ยังไงบ้าง ตนเองได้รับมาก่อนข้างเยอะ เพราะเขตเลือกตั้งที่ 2 ของจังหวัดนครราชสีมา มีผู้สมัครรับเลือกตั้งร่วม 20 คน ต่างคนก็ต่างพิมพ์เพื่อให้เราได้รับรู้ว่า เขาเบอร์อะไร เราก็รับมาดู วันจะเลือกตั้งก็ดูอีกทีจะได้ไม่เลือกผิดคน” (สัมภาษณ์ : 6 เมษายน 2552)

ป 03 (ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง) กล่าวว่า “ได้พบเห็นการแจกใบปลิว และการปิดประกาศโปสเตอร์ในขณะหาเสียง” (สัมภาษณ์ : 23 เมษายน 2552)

ว 01 (ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง) กล่าวว่า “ในขณะเลือกตั้ง ที่มีพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งแล้ว ก็เคยพบที่เขามาเดินแจกใบปลิวหาเสียงตามบ้าน หรือบางทีก็ตามตลาดในชุมชน

ที่ตามร้านค้าก็มีการเอาป้ายผ้าใบหาเสียงมาห้อยไว้ เป็นบรรยากาศขณะเลือกตั้งของบ้านเราอยู่แล้ว ตนเองก็ได้รับแจก” (สัมภาษณ์ : 11 เมษายน 2552)

เหล่านี้เป็นต้น

2.1.2 พฤติกรรมการจัดการปราศรัยหาเสียง จากการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มตัวอย่างนั้น พบว่าผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งทั้งหมดมีพฤติกรรมการจัดการปราศรัยหาเสียงในช่วงเวลาขณะเลือกตั้ง เนื่องจากการปราศรัยเป็นการนำเสนอข้อมูลต่างๆ ให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้รับทราบพร้อมๆ กันคราวละหลายคน จึงเป็นการใช้จ่ายเงินที่คุ้มค่า นอกจากนี้ ข้อมูลที่นำมาปราศรัยสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์ เช่น เป็นข้อมูลที่สร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งเอง หรือ เป็นข้อมูลที่สร้างภาพลักษณ์ที่ดีแก่พรรคที่ผู้สมัครฯสังกัดอยู่ รวมทั้ง อาจจะเป็นข้อมูลที่ชี้แจงข้อกล่าวหา หรือ แก้อั้ว ที่สืบเนื่องมาจากการที่ถูกคู่แข่งทางการเมืองใส่ร้ายโจมตีเพราะคาดหวังจะให้เสียคะแนนนิยม ผู้สมัครฯ ก็สามารถใช้เวลาปราศรัยนี้แก้ข่าวได้ และในบางครั้ง เวทีปราศรัยหาเสียงของผู้สมัครฯ ยังสามารถเป็นสื่อกลางในการให้ข้อมูลเพื่อใส่ร้ายหรือโจมตีคู่แข่งทางการเมืองได้อีกด้วย ดังนั้น การจัดการปราศรัยจึงเป็นกลวิธีในการแสวงหาและรวบรวมคะแนนเสียงที่มีความจำเป็น ผู้สมัครรับเลือกตั้งจึงต้องจัดให้มีการปราศรัยให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ แต่ทั้งนี้ทั้งนั้น การที่จะจัดการปราศรัยให้ประสบความสำเร็จก็ต้องขึ้นอยู่กับตัวบุคคลผู้กล่าวคำปราศรัยด้วย ว่าสามารถใช้โวหาร โน้มน้าวใจต่อผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งให้เปลี่ยนใจมาเลือกผู้สมัครฯ หรือไม่ ดังนั้น ผู้สมัครฯ จึงต้องฝึกการพูดให้เป็นคนพูดแล้วเข้าใจง่าย ไม่พูดเร็วหรือซ้ำเกินไป เลือกพูดเฉพาะถ้อยคำที่กินใจ ฟังแล้วเกิดความรู้สึกว่าสมควรจะลงคะแนนเสียงให้ผู้สมัครฯ คนนี้ จึงมักจะพบว่า พื้นที่บางพื้นที่ที่มีการแข่งขันกันค่อนข้างรุนแรง ผู้สมัครฯ จะเชิญแกนนำของพรรคที่ตนเองสังกัดอยู่ ซึ่งเป็นบุคคลที่มีผู้ชื่นชอบศรัทธาจำนวนมาก และเป็นบุคคลที่น่าเชื่อถือ พูดปราศรัยได้ดี ให้มาช่วยปราศรัยเพื่อสร้างความรู้สึกดังกล่าวข้างต้น จนกระทั่งทำให้ได้รับคะแนนเสียงเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ ข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มตัวอย่าง สะท้อนให้เห็นว่า ในช่วงเลือกตั้งนั้น การปราศรัยหาเสียงเลือกตั้งเป็นสิ่งที่ผู้สนับสนุนผู้สมัครฯ รับผิดชอบต้องดำเนินการยกตัวอย่างได้ดังต่อไปนี้

ก 01 (ผู้สนับสนุนระดับหลัก) กล่าวว่า “จัดอยู่แล้ว เพราะการปราศรัยเป็นการนำเสนอนโยบายให้คนกลุ่มใหญ่ได้รับทราบพร้อมๆ กัน ในทางการใช้จ่ายเงินถือเป็นการลงทุนที่คุ้มค่า เหมือนเราได้พูดคุยนำเสนอนโยบายให้แก่คนชาวบ้าน หรือกลุ่มคนที่เขาสนใจอยากจะได้รับฟังเราจริงๆ เมื่อเขาได้รับรู้รับทราบแล้ว เขาก็สามารถนำไปกระจายแนวนโยบายการปราศรัยของเราให้คนอื่นๆ ในหมู่บ้าน หรือคนใกล้ชิดได้รับทราบอีกด้วย บางครั้ง ถ้าหากเป็นไปได้ก็เชิญบุคคล

สำคัญมากขึ้นเวทีช่วยหาเสียงด้วย สิ่งเหล่านี้ช่วยเรื่องคะแนนเสียงได้เยอะ” (สัมภาษณ์ : 1 เมษายน 2552)

ก 05 กล่าวว่า “การจัดปราศรัยหาเสียง โดยมากแล้วจะจัดในระดับเขต หรือระดับอำเภอเป็นส่วนใหญ่ ไม่ค่อยได้ลงลึกไปตามหมู่บ้าน แต่เมื่อได้จัดปราศรัยทั้งในระดับเขต และอำเภอ ก็มีคนมาฟังปราศรัยอย่างคึกคัก เป็นการเสริมสร้างบรรยากาศทางการเมือง ได้พบปะพูดคุยกับคนหมู่มากในคราวเดียว อย่างอำเภอเราก็จัดช่วงเลือกตั้ง 2550 ด้วย” (สัมภาษณ์ : 12 เมษายน 2552)

ก 10 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “ช่วงที่มีประกาศให้มีการเลือกตั้ง พบว่ามีการจัดปราศรัยหาเสียงกันอย่างคึกคัก ผู้สมัครของเราก็ต้องขึ้นเวทีปราศรัยอยู่แล้ว เพราะเป็นการหาเสียงกับคนหมู่มาก คนที่พูดดีๆ ก็สามารถเรียกคะแนนเสียงได้” (สัมภาษณ์ : 1 เมษายน 2552)

ก 11 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “เราเองไม่ได้เป็นได้ไฟจัดการปราศรัยนะ เพราะเราเป็นหัวคะแนนในกลุ่มเล็กๆ คุ่มเสียงไม่มาก ก็จะเป็นลักษณะไปช่วยเขาจัดการปราศรัยหาเสียงในระดับอำเภอ คือ ไปเข้าร่วมกับเขามากกว่า” (สัมภาษณ์ : 2 เมษายน 2552)

ก 12 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “มีการจัดปราศรัย แต่เป็นเวทีเล็กๆ เราก็ช่วยจัดเพื่อให้ผู้สมัครฯ ได้มีโอกาสพูดคุย นำเสนอแผนนโยบายให้ชาวบ้านได้รู้ เพราะถ้าไปเดินหาเสียงเพียงอย่างเดียว มันไม่ได้คุยกันนาน พูดได้นิดหน่อยไม่ทันรู้เรื่องกันเลย ต้องมีเวทีให้ได้พูดคุยกันอย่างเป็นทางการจะลักษณะ” (สัมภาษณ์ : 3 เมษายน 2552)

ก 13 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “มีการจัดปราศรัยในระดับอำเภอ เราเป็นคนช่วยประสานงานให้เกิดการปราศรัยในครั้งนั้นด้วย เพราะการปราศรัยดีๆ โดนใจชาวบ้านก็เรียกคะแนนได้เยอะ” (สัมภาษณ์ : 5 เมษายน 2552)

ก 14 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “มีการจัดเวทีปราศรัยในพื้นที่ของเราด้วย อาจจะเพราะว่า การแข่งขันแถวบ้านเราก่อนข้างแรงหน่อย ใครหาเสียงดีๆ ก็มีสิทธิได้คะแนนเยอะ จึงต้องจัดเวทีปราศรัยให้คนสำคัญของพรรคได้มาพูด พอคนฟังเค้าได้ฟังแล้วถูกใจเค้าก็ทะเลาะแนะนำให้อีกอย่างก็คือ เค้าได้เห็นว่าเป็นคนที่พรรคให้ความสำคัญ ถ้าหากเราเลือกเขา ก็จะหน้าเป็นตาของบ้านเราด้วย” (สัมภาษณ์ : 7 เมษายน 2552)

ก 16 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “มีการจัดเวทีปราศรัยหาเสียง พวกเราที่เป็นหัวคะแนนระดับต่างๆ ก็ช่วยกันเป็นเรี่ยวแรงในการจัดปราศรัย อาจจะไม่ใช่คนจัดเองทั้งหมด แต่ก็ไปช่วยๆ กัน” (สัมภาษณ์ : 8 เมษายน 2552)

ก 17 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “จัดปราศรัยในตัวอำเภอ เพื่อให้ผู้สมัครฯ ได้พูดคุยกับประชาชนในเรื่องต่างๆ โดยเฉพาะให้ได้ว่า ถ้าหากเลือกผู้สมัครฯ ของเราคณะนี้แล้ว ชาวบ้านจะได้ประโยชน์อะไร จะทำอะไรมาพัฒนาเขตเราบ้าง” (สัมภาษณ์ : 9 เมษายน 2552)

ก 18 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “จัดปราศรัยหาเสียงกันเป็นช่วงๆ คือ เรา รับผิดชอบในระดับที่ไม่ใหญ่มากนักเลยไม่จำเป็นต้องจัดในพื้นที่เรา แต่ในระดับอำเภอ เขาก็มีจัดกันเป็นช่วงๆ อย่างที่บอก เราก็ไปช่วยจัด” (สัมภาษณ์ : 10 เมษายน 2552)

ผู้สมัคร ก กล่าวว่า “ขณะที่อยู่ในช่วงเวลาก่อนเลือกตั้ง ตามพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้ง 2550 เราก็ได้จัดการปราศรัย โดยการพยายามวางแผนการดำเนินงานให้สามารถจัดให้ครอบคลุมทั่วทั้งเขตเลือกตั้ง บางครั้งวันเดียวกันก็ต้องไป 2 – 3 เวที ก็มี เราเองพยายามที่จะใช้การปราศรัยให้เกิดประโยชน์มากที่สุด เพราะเป็นการจ่ายเงินที่ออกจะคุ้มค่า เป็นโอกาสที่ได้พูดคุยถึงแนวนโยบายของพรรค นโยบายของเราที่จะลงสู่พื้นที่นั้นๆ คือ อย่างน้อยได้มีโอกาสพูดคุยถึงความตั้งใจที่จะพัฒนาพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม การพูดลักษณะนี้ เราไม่สามารถพูดได้ขณะเดินเคาะประตูบ้านเพื่อหาเสียง” (สัมภาษณ์ : 6 มิถุนายน 2552)

ค 01 (ผู้สนับสนุนระดับหลัก) กล่าวว่า “ถ้าเป็นขณะเลือกตั้ง ก็ต้องมีการปราศรัยหาเสียงแน่นอน เพียงแต่แผนการบริหารจัดการเพื่อหาเสียงของแต่ละผู้สมัครฯ อาจจะแตกต่างกัน แต่เป้าหมายเดียวกัน ก็คือ จัดให้ครอบคลุม ให้ทั่วทั้งเขตเลือกตั้งให้ได้ เพราะการหาเสียงต้องได้นำเสนอ นโยบายของผู้สมัครฯ ให้ประชาชนได้รับทราบ ถ้าหากเขาไม่รู้ว่าเรามีแนวนโยบายอย่างไร เขาคงตัดสินใจเลือกเราไม่ได้ และถ้าหากเป็นเขตที่มีการแข่งขันรุนแรง ก็ต้องเชิญผู้ที่เป็นแกนนำพรรคมาช่วยปราศรัยเพื่อขอคะแนนเสียงด้วย” (สัมภาษณ์ : 2 เมษายน 2552)

ค 04 (ผู้สนับสนุนระดับรอง) กล่าวว่า “มีการจัดปราศรัยหาเสียง อย่างในอำเภอของเราไม่ใหญ่มากนัก ก็ไม่ได้จัดบ่อยมาก แต่ไม่จัดเลยคงไม่ได้ เพราะผู้สมัครฯ ไม่มีเวลา หรือโอกาสที่จะได้บอกเล่าแนวทางการดำเนินงานของตนเองให้ชาวบ้านได้ทราบ พูดย่างๆ คือ ได้บอกให้ชาวบ้านรู้ว่า ถ้าหากเลือกเราไปเป็นผู้แทน แล้วจะได้พัฒนาบ้านเราอย่างไร จะดีกับชาวบ้านแค่ไหน” (สัมภาษณ์ : 5 เมษายน 2552)

ค 10 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “ตนเองไม่ได้เป็นคนจัดการปราศรัยเอง แต่ได้เข้าร่วมกับทีมงานไปจัดปราศรัยในระดับอำเภอ” (สัมภาษณ์ : 4 เมษายน 2552)

ผู้สมัคร ค กล่าวว่า “ได้จัดปราศรัย ในช่วงเวลาที่ได้ประกาศให้มีการเลือกตั้งแล้ว ก็ต้องมีการหาเสียงให้เข้มข้นขึ้นกว่าช่วงก่อนการเลือกตั้ง เหมือนเป็นโค้งสุดท้ายของการหาเสียงแล้ว ดังนั้น การจัดการปราศรัยก็เลยมีความจำเป็น เพราะเป็นการหาเสียงที่ใช้เวลาน้อย เมื่อเทียบกับระยะเวลาการพบปะกับพี่น้องประชาชนที่มาฟังการปราศรัย ตรงนี้ก็มอบให้เป็นหน้าที่ของทีมงาน

ที่จะดูแลการจัดปราศรัยและจัดเวลาให้เหมาะสม เพื่อที่ว่าจะสามารถหาเสียงได้ครอบคลุมทั้งเขตเลือกตั้ง” (สัมภาษณ์ : 28 เมษายน 2552)

ป 01 (ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง) กล่าวว่า “มีการจัดปราศรัย โดยมากจัดที่อำเภอ เราเองก็เคยไปนั่งฟัง รู้สึกว่าคึกคักดี เหมือนเราก็เป็นส่วนหนึ่งของการเลือกตั้งครั้งนี้ด้วย” (สัมภาษณ์ : 6 เมษายน 2552)

ป 02 (ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง) กล่าวว่า “มีการจัดให้มีการปราศรัยหาเสียงในขณะที่มีพระราชกฤษฎีกาเลือกตั้ง ที่ตัวอำเภอ” (สัมภาษณ์ : 6 เมษายน 2552)

ป 04 (ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง) กล่าวว่า “ทราบว่ามีการจัดเวทีปราศรัยที่ตัวอำเภอ ประมาณ 2 ครั้ง” (สัมภาษณ์ : 24 เมษายน 2552)

ป 05 (ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง) กล่าวว่า “มีการจัดปราศรัยหาเสียงของผู้สมัครฯ หลายครั้ง ที่จำได้ จะมีเวทีที่เขาจัดให้เป็นเวทีกลาง แล้วก็ยังมีเวทีที่ผู้สมัครฯ มาจัดกันเองด้วย” (สัมภาษณ์ : 26 เมษายน 2552)

ว 01 (ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง) กล่าวว่า “ในเขตพื้นที่ของเรามีการปราศรัยหาเสียงบ้าง แต่ไม่ใช่ผู้สมัครฯ ทุกคนจะมาจัดเวทีปราศรัยนะ บางคนอาจจะบ่น้อย เขาก็ขึ้นเวทีกลางของ กกต. เราก็ไปฟัง เพราะชอบฟังการปราศรัย และก็มีหลายคนที่เขามาจัดเวลาของเขาเอง จัดปราศรัยด้วยตัวเอง” (สัมภาษณ์ : 11 เมษายน 2552)

เป็นต้น

2.1.3 พฤติกรรมการระดมผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปฟังการปราศรัยหาเสียง หรือ

จ่ายเงินค่าฟังปราศรัย จากการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มตัวอย่างนั้น พบว่า ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งส่วนใหญ่ได้แสดงพฤติกรรมการระดมผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปฟังการปราศรัยหาเสียง แต่การจ่ายเงินค่าฟังปราศรัยพบว่า มีกลุ่มตัวอย่างบางส่วนยอมรับว่ามีการจ่ายเงินค่าฟังปราศรัย ในขณะที่อีกส่วนหนึ่งให้ข้อมูลว่าไม่ได้มีพฤติกรรมการจ่ายเงินค่าฟังปราศรัย โดยกลุ่มตัวอย่างที่ได้ระดมผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งไปฟังการปราศรัยได้ให้เหตุผลสอดคล้องกันว่า การจัดปราศรัยแต่ละครั้ง มีความจำเป็นที่จะต้องมีการ “กลุ่มผู้ฟังจัดตั้ง” เพื่อให้เกิดบรรยากาศที่คึกคัก ผู้ฟังที่ตั้งใจมาฟังก็จะไม่เกิดความรู้สึกว่าเบื่อที่จะฟัง ซึ่งจากการศึกษาข้อมูลจากเอกสารพบว่า ในบางพื้นที่ที่มีการจัดเวทีกลางของ กกต. เพื่อให้ผู้สมัครฯ ได้ปราศรัยหาเสียงโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายนั้น จะมีบรรยากาศที่เงียบเหงามาก ไม่มีการปรบมือแสดงความชอบใจเมื่อผู้สมัครฯ ได้พูดปราศรัยด้วยถ้อยคำที่น่ายกย่องหรือโดนใจผู้ฟัง และไม่ค่อยมีคนเข้าไปรับฟังการปราศรัยดังกล่าวมากนัก เป็นเพราะไม่มีกลุ่มผู้ฟังจัดตั้งที่ผู้สมัครฯ ได้ระดมกันไปฟังการปราศรัยเหมือนกับเวทีปราศรัยที่ผู้สมัครฯ จัดขึ้นเอง นอกจากนี้ จากการ

สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างยังได้ทราบว่า ถ้าหากผู้สมัครฯ คนใดจัดเวทีปราศรัย แล้วไม่ค่อยมีคนไปฟัง หรือบรรยากาศเงียบเหงากว่าที่ควรจะเป็น จะทำให้กลายเป็นจุดอ่อนที่คู่แข่งขนานไปขยายผลโจมตี อาจจะใช้การปล่อยข่าวว่า ผู้สมัครฯ คนนี้จะคะแนนนิยมตกแล้ว หากเลือกก็จะเสียคะแนนเปล่า หรือ อาจจะใช้ปล่อยข่าวอื่นที่ร้ายแรงกว่านี้ เช่น ผู้สมัครฯ คนนี้ไม่ได้รับการยอมรับจากพรรคการเมืองที่สังกัดแล้ว ใครๆ ก็รู้ เลยไม่มีใครไปฟังการปราศรัย เป็นต้น เพราะผู้มีสิทธิมักจะมีความคิดว่า อยากให้คนที่ตนเองเลือกได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หากเลือกไปทั้งๆ ที่รู้ว่า ไม่ได้ ก็คงเลือกคนอื่น ที่มีโอกาสได้จะดีกว่า จึงมีผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งบางคนได้นำความคิดเห็นดังกล่าวนี้ ไปใช้เป็นแนวทางกำหนดการปล่อยข่าวลือต่างๆ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้มีสิทธิหันไปมอบคะแนนเสียงให้แก่ผู้สมัครฯ ที่ตนเองให้การสนับสนุนอยู่ และเมื่อพิจารณาถึงการจ่ายเงินค่าฟังปราศรัยให้แก่ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งจากการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมพบว่า จะมีการจ่ายค่าฟังปราศรัยเฉพาะบางกลุ่ม และเฉพาะบางครั้ง ไม่ใช่ทุกครั้งไป ขึ้นอยู่กับการแข่งขันหาเสียงว่ามีความรุนแรงมากน้อยเพียงใด หากมีความรุนแรงมาก ก็ต้องมีค่าตอบแทนเวลาที่เข้ารับฟังการปราศรัยด้วย สำหรับพื้นที่ของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ อำเภอปากช่อง และอำเภอวังน้ำเขียว ปรากฏข้อเท็จจริงว่า ในขณะที่เลือกตั้ง การหาเสียงมีความรุนแรงเฉพาะในบางพื้นที่ จึงทำให้การจ่ายเงินค่าฟังปราศรัยไม่ครอบคลุมทั่วประเทศเลือกตั้ง ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ยกตัวอย่างได้ดังต่อไปนี้

ก 01 (ผู้สนับสนุนระดับหลัก) กล่าวว่า “ในขณะที่เลือกตั้ง เราก็ได้จัดปราศรัย เป็นเรื่องปกติธรรมดาของธรรมเนียมการหาเสียงอยู่แล้ว สำหรับการระดมผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งไปฟังการปราศรัย ก็พูดกันตามจริงว่า ต้องมี เพราะในการจัดปราศรัยแต่ละครั้ง หากไม่มีคนมาฟัง จะทำให้เกิดเป็นจุดอ่อนทางการเมืองได้ เรื่องแบบนี้ หากฝ่ายตรงกันข้ามเอาไปขยายผลโจมตีว่า เราไม่มีมวลชนสนับสนุน หรือคะแนนเสียงตกลง ก็จะเกิดผลเสียหายต่อผู้สมัครฯ ได้ เราจึงต้องมีส่วนผู้ฟัง “จัดตั้ง” ด้วย โดยมากก็จะให้หัวคะแนนระดับล่างเป็นผู้ระดมกันมาฟัง ส่วนค่าฟังปราศรัยหาเสียงก็มีแจกบ้าง แต่ไม่ใช่ทุกครั้ง ขึ้นอยู่กับความเข้มข้นของการแข่งขันหาเสียงเลือกตั้งและก็แล้วแต่ระยะเวลาด้วย ถ้ายิ่งใกล้วันเลือกตั้ง แล้วก็พื้นที่ที่ต้องแย่งชิงคะแนนกันมาก ก็ต้องมีค่าใช้จ่ายตรงนี้” (สัมภาษณ์ : 1 เมษายน 2552)

ก 05 (ผู้สนับสนุนระดับรอง) กล่าวว่า “การระดมผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปฟังการปราศรัยหาเสียง ยอมรับว่าทำได้ทำ เพราะต้องมีกลุ่มจัดตั้งผสมเข้าไปด้วย เหมือนการเล่นคอนเสิร์ต ก็ต้องมีรับจ้างเชียร์ เพื่อช่วยสร้างบรรยากาศเพื่อให้การปราศรัยออกมาดี ส่วนการจ่ายเงิน ก็แล้วแต่ช่วงเวลา แต่ก็เคยมีจ่าย” (สัมภาษณ์ : 12 เมษายน 2552)

ก 10 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “เมื่อครั้งเลือกตั้ง 2550 ก็เคยดำเนินการ ทั้งการพาผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปฟังการปราศรัยที่ตัวอำเภอ และก็เคยได้รับเงินมาจ่ายเป็นค่าน้ำมันรถที่ พาคนไป และจ่ายค่าฟังปราศรัยหัวละ 200 – 300 บาทด้วย” (สัมภาษณ์ : 1 เมษายน 2552)

ก 11 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “มีการระดมคนไปฟังการปราศรัยใน ระดับอำเภอ เราก็เป็นคนหารถพาเขาไป แล้วก็ไปเบิกเงินค่ารถได้ รวมทั้งได้แจกค่าฟังปราศรัย ด้วย” (สัมภาษณ์ : 2 เมษายน 2552)

ก 14 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “เคยพาคนไปฟังปราศรัยที่อำเภอ หรือ การปราศรัยระดับใหญ่ๆ ก็เบิกค่าน้ำมันกับเงินมาให้คนที่ไปร่วมฟังปราศรัยได้บ้าง ในบางครั้ง” (สัมภาษณ์ : 7 เมษายน 2552)

ก 17 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “ก็เคยพาคนไปร่วมฟังการปราศรัย แต่ เงินค่าฟังปราศรัยจะไม่ได้ทุกครั้ง แล้วแต่ว่า เขาให้เงินเรามาแจกต่อหรือไม่ ปกติถ้าไม่ได้แจกเงิน ก็ มีข้าวเลี้ยง ทำนองนี้” (สัมภาษณ์ : 9 เมษายน 2552)

ก 18 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “เคยได้พาลูกบ้านไปร่วมฟังการปราศรัย ก็ในเมื่อผู้สมัครฯ ของเราเป็นคนที่จะขึ้นเวทีปราศรัย เราก็อยากไปให้กำลังใจเขาบ้าง เราชวนๆ กัน ไป เขาก็ให้ค่าใช้จ่ายมาบ้าง หรือบางทีก็ไม่ได้ แต่เราก็ถือว่า ช่วยกันด้วยใจ” (สัมภาษณ์ : 10 เมษายน 2552)

ก 20 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “เคยพาคนไปร่วมฟังปราศรัยของผู้สมัครฯ และทีมงาน ในอำเภอเป็นบางครั้ง ก็ได้รับค่าตอบแทนเป็นค่ารถ และเป็นเงินที่นำไปแจกกันใน กลุ่มคนที่ไปฟังด้วยกัน” (สัมภาษณ์ : 21 เมษายน 2552)

ก 21 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “เคยพาคนไปฟังปราศรัยบ้าง และส่วน ใหญ่จะได้รับค่าตอบแทนกันตามสมควร เช่น 200 – 300 บาท เป็นต้น” (สัมภาษณ์ : 22 เมษายน 2552)

ก 24 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “เคยพาไปบ้าง ถ้าหากได้รับการประสาน จากหัวหน้าแผนกหลักที่เหนือเราขึ้นไป มาบอกว่าขอแรงให้พาคนไปฟัง เราก็พาไป ครั้งละประมาณ 10 คน ก็ได้รับค่าตอบแทนมาหัวละ 100 บ้าง 200 บ้าง แล้วแต่” (สัมภาษณ์ : 2 พฤษภาคม 2552)

ก 25 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “ก็เคยพาไป เวลามีการปราศรัยที่อำเภอ และก็ได้รับค่าจ้างที่พาคนไปฟังกัน ตามแต่เขาจะให้เอามาแบ่งกัน โดยมากเราก็รายงานไปว่ามากี่ คน เขาก็ให้ตามนั้น ถ้าเรามีค่าใช้จ่ายเราก็หักไว้บ้าง ถ้าไม่มีค่าใช้จ่ายมากนัก เราก็ไม่หัก แล้วแต่” (สัมภาษณ์ : 3 พฤษภาคม 2552)

ก 27 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “เคยพากันไป ตามแต่ว่า ผู้สมัครฯ จะบอกมาว่า งานใหญ่แค่ไหน สำคัญแค่ไหน อยากให้เราพากันไปกันเยอะๆ หรือเปล่า ถ้าหากเขาอยากให้เรารวบรวมผู้มีสิทธิไปฟัง เราก็ระดมกันไป ก็ได้รับค่าป่วยการมาบ้าง ตามสมควร เราก็หักค่าน้ำมันรถบ้าง ที่เหลือก็หารแบ่งกันระหว่างคนที่ไปด้วยกัน ก็ได้ประมาณคนละ 200 – 300 บาท” (สัมภาษณ์ : 5 พฤษภาคม 2552)

ค 01 (ผู้สนับสนุนระดับหลัก) กล่าวว่า “มีการระดมผู้มีสิทธิไปฟังปราศรัยจริง เพราะต้องมีกองเชียร์จัดตั้ง เราก็กำหนดว่า ควรต้องมีคนมาฟังเท่าไร แล้วก็ประสานไปตามกลุ่มหัวหน้าคณะของเราให้เชิญชวนกลุ่มเป้าหมายเข้าร่วมฟัง คือ บางทีก็อาจต้องให้พากันมา เราก็ช่วยค่าน้ำมันรถ ค่าป่วยการ เท่าที่จะพอช่วยกันได้” (สัมภาษณ์ : 2 เมษายน 2552)

ค 04 (ผู้สนับสนุนระดับรอง) กล่าวว่า “มีการระดมกันไปฟังการปราศรัยจริง แต่โดยมากจะไปเฉพาะการปราศรัยครั้งสำคัญๆ เท่านั้น เพราะถ้าไปบ่อย คนที่ไปแล้วก็อาจจะเบื่อ เราก็พาไปเฉพาะที่มีการปราศรัยในเขตอำเภอของเรา เมื่อไปแล้ว เราก็ได้รับค่าฟังปราศรัยบ้าง 100 – 300 แล้วแต่” (สัมภาษณ์ : 5 เมษายน 2552)

ค 10 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “ได้เคยพากันไปร่วมฟังการปราศรัยบ้าง บางครั้ง ตามแต่เขาจะบอกมาให้หากคนไป ก็ไปปรับค่ารถกับค่าฟังที่งานเอามาเฉลี่ยกัน” (สัมภาษณ์ : 4 เมษายน 2552)

ค 11 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “เคยรวมๆ กันไปพร้อมกับทีมงานในเขตใกล้เคียงกัน ก็ได้รับค่ารถ ค่าข้าวเย็นบ้าง แล้วแต่เขาจะให้” (สัมภาษณ์ : 4 เมษายน 2552)

ค 12 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “ได้ร่วมพากันไปกับเขา ตามการปราศรัยใหญ่ๆ ก็มีค่ารถ และค่าป่วยการให้เราเอามาบริหารจัดการแบ่งกัน” (สัมภาษณ์ : 4 เมษายน 2552)

ค 14 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “เคยได้พากันไปพร้อมๆ กัน ไม่อยากเรียกว่า เป็นการระดมกันไป แต่เราชอบพรรค ชอบผู้สมัครฯ เหมือนกัน อยากไปฟังเขาปราศรัย ก็ไปด้วยกัน เรื่องเงินก็ได้บ้าง ไม่ได้บ้าง แล้วแต่” (สัมภาษณ์ : 11 เมษายน 2552)

ป 01 (ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง) กล่าวว่า “มีการพาชาวบ้านไปร่วมฟังการปราศรัย ตามเวทีใหญ่ๆ ไปรถของหัวหน้าคณะ เขามาชวนให้ไป บอกว่ามีค่าฟังให้ด้วย เราไปก็ได้ค่าฟังครั้งละ 100 – 200” (สัมภาษณ์ : 6 เมษายน 2552)

ป 02 (ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง) กล่าวว่า “พบว่ามีการพากันไปฟังปราศรัย และทราบว่าคนที่ไปก็ได้รับเงินกันบ้าง แต่ตนเองไม่ได้ไปร่วมกับเขา” (สัมภาษณ์ : 6 เมษายน 2552)

ป 03 (ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง) กล่าวว่า “รู้ว่าเขามีการระดมกันไปฟังปราศรัย แต่ไม่ได้ไปกับเขา ส่วนเรื่องเงินไม่ทราบ” (สัมภาษณ์ : 23 เมษายน 2552)

ป 06 (ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง) กล่าวว่า “มีการชักชวนกัน พากันไปฟังปราศรัยจริง พอเราไปก็มีค่าป่วยการให้บ้าง แต่ไม่ใช่ทุกครั้งที่ได้ไป” (สัมภาษณ์ : 26 เมษายน 2552)

ว 01 (ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง) กล่าวว่า “ทราบอยู่เหมือนกันว่าเขาระดมกันไปร่วมฟังปราศรัยของผู้สมัคร แต่เราไม่ได้ไปหรอก เขาก็มาเล่าให้ฟังว่ามีคนพาไป ได้เงินกันด้วย คนละ 100 – 200 บาท” (สัมภาษณ์ : 11 เมษายน 2552)

ว 02 (ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง) กล่าวว่า “เคยไปกับห้วคณะเนนในเขตบ้านเรา เขาพาเราไปช่วยฟังปราศรัย และก็มีค่าใช้จ่ายให้ด้วย” (สัมภาษณ์ : 15 เมษายน 2552)

ว 03 (ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง) กล่าวว่า “มีคนมาพากันไป ขอให้ไปช่วยกันฟังปราศรัย เราก้ไปกับเขา ถือว่าไปช่วยกัน ได้เงินบ้าง ไม่ได้เงินบ้าง ไม่ว่ากัน แล้วแต่โอกาส” (สัมภาษณ์ : 15 เมษายน 2552)

ว 04 (ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง) กล่าวว่า “มีการระดมกันให้ไปฟังผู้สมัครฯ ปราศรัยหาเสียงบ้าง เป็นครั้งคราวไป บางทีก็มีค่าฟังให้ แต่บางทีก็ไม่มี” (สัมภาษณ์ : 17 เมษายน 2552)

เหล่านี้เป็นต้น

อย่างไรก็ดี กลุ่มตัวอย่างบางส่วนปฏิเสธพฤติกรรมการระดมผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปฟังการปราศรัย หรือจ่ายเงินค่าฟังปราศรัย เพราะในพื้นที่ที่ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งนั้นๆ ดูแลอยู่ไม่มีความจำเป็นจะต้องจัดการปราศรัย เนื่องจากสามารถควบคุมคะแนนเสียงได้แน่นอน และผู้มีสิทธิไม่สนใจที่จะฟังการปราศรัย หรือพื้นที่นั้นๆ ไม่อาจจัดการปราศรัยได้ เช่น อยู่ห่างไกลจากเขตชุมชนมาก ไม่สะดวกที่จะไปร่วมฟัง หรือ เป็นเขตที่คู่แข่งนครอบครองฐานคะแนนเสียงอยู่อย่างเหนียวแน่น จึงถูกประเมินว่าไม่อาจรวบรวมคะแนนเสียงได้มากพอที่จะคุ้มกับค่าใช้จ่ายในการหาเสียงด้วยการจัดปราศรัย เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีกรณีที่เป็นบางพื้นที่ที่ประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งมีความตื่นตัวทางการเมืองสูง ประกอบกับเป็นพื้นที่ของผู้สมัครฯ ที่จะมาปราศรัย จึงไม่มีความจำเป็นต้องระดมกันไปฟัง หากแต่ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งมีความต้องการที่จะไปฟังการปราศรัยด้วยตนเอง และเมื่อพิจารณาถึงการจ่ายเงินค่าฟังปราศรัย ก็มีลักษณะดังที่ได้อ้างถึงแล้วข้างต้น ได้แก่ การพบการจ่ายเงินเฉพาะในบางพื้นที่เท่านั้น ข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่ได้ให้ข้อมูลปฏิเสธว่าไม่มีพฤติกรรมการระดมผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปฟังการปราศรัย หรือจ่ายเงินค่าฟังปราศรัย ยกตัวอย่างได้ดังต่อไปนี้

ก 13 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “ตนเองยังไม่เคยได้ระดมผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ไปฟังการปราศรัยเลย” (สัมภาษณ์ : 5 เมษายน 2552)

ก 15 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “ไม่เคยได้พาคนไปร่วมฟังการปราศรัย” (สัมภาษณ์ : 8 เมษายน 2552)

ก 16 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “ไม่เคยได้ทำเลย คงเป็นเพราะพื้นที่เราชาวบ้านไม่ค่อยมีความรู้ ก็ไม่จำเป็นต้องไปฟังปราศรัย ฟังไปก็ไม่เข้าใจ เขาเชื่อใจเรา เราบอกว่าขอคะแนนให้ผู้สมัครฯ คนนี้ เพราะเป็นคนดี และสามารถพัฒนาบ้านเราได้ เขาก็เชื่อใจและให้คะแนนเรา” (สัมภาษณ์ : 8 เมษายน 2552)

ก 26 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “ไม่เคยพาคนไปฟังการปราศรัยที่เป็นลักษณะการระดมกันไปฟังเลย มีแต่อยากไปเหมือนๆ กัน เราไปถามแล้วก็รวมๆ กันไป ถ้าหากบางครั้งหัวหน้าคะแนนเขาเห็นเราพากันไป เขาก็ให้ค่าน้ำมันรถ ค่าข้าวเย็นบ้าง แต่ก็ไม่ได้บออะไรนัก” (สัมภาษณ์ : 3 พฤษภาคม 2552)

ผู้สมัคร ก กล่าวว่า “เรื่องการระดมผู้มีสิทธิเลือกตั้งให้เข้าร่วมฟังการปราศรัยไม่ใช่นโยบายของตนเอง แต่ก็ทราบว่ามีงานเลือกตั้งของเราได้จัดหามาบ้าง เพื่อช่วยให้การควบคุมบรรยากาศการปราศรัยทำได้ง่าย คือ บอกตรงๆ ว่า ถ้าพูดแล้วคนไม่กระตือรือร้นที่จะฟัง ไม่มีคนคอยปรบมือ คอยเฮ เป็นระยะๆ มันก็ทำให้บรรยากาศร่อยไปได้ ก็จำเป็นต้องมีตามที่ทีมงานได้ลองประเมินดู ส่วนค่าฟังปราศรัย ตนเองไม่เคยได้จ่ายเลย แต่ก็เป็นไปได้ว่า พวกทีมงานรับค่าดำเนินการจัดปราศรัยไปแล้วเจียดบางส่วนให้เป็นค่าน้ำมันรถบ้าง ทำนองนี้” (สัมภาษณ์ : 6 มิถุนายน 2552)

ผู้สมัคร ค กล่าวว่า “เวลาเราจัดปราศรัย คนเขาคอยฟังก็มีอยู่แล้ว ไม่จำเป็นต้องลงไประดมกันอย่างที่ถาม แต่ทีมงานอาจมีการจัดตั้งกลุ่มผู้ฟังเข้ามาบ้าง หรือพาคนที่ยังตัดสินใจเลือกไม่ได้แล้วอยากฟังนโยบายของเรา ให้มาฟังเราพูด อย่างนี้ก็มี เขาก็ไปอาสาพามา แต่เรื่องของการระดม หรือจ้างกันมา คงไม่มี มีค่าช่วยเหลือที่เหมารถมาบ้าง ค่าน้ำมันบ้าง มันก็ธรรมดา เป็นงบประมาณการจัดการปราศรัย” (สัมภาษณ์ : 28 เมษายน 2552)

ป 04 (ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง) กล่าวว่า “ไม่ได้ไปฟังปราศรัย และไม่รู้ว่าเขามีการระดมกันไปฟังปราศรัย” (สัมภาษณ์ : 24 เมษายน 2552)

เหล่านี้เป็นต้น

2.1.4 พฤติกรรมการจัดงานมหรสพและการจ่ายค่าตอบแทน เมื่อผู้มีสิทธิไปฟังนโยบายหรือการหาเสียงในงานมหรสพนั้นๆ จากการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มตัวอย่างนั้น พบว่า ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งส่วนใหญ่ไม่ได้มีพฤติกรรมการจัดงานมหรสพ และการจ่ายค่าตอบแทนเมื่อผู้มีสิทธิไปฟังนโยบายหรือการหาเสียงในงานมหรสพนั้นๆ โดยให้เหตุผลว่า เสี่ยงต่อการถูกจับว่า กระทำ ความผิดตามกฎหมายเลือกตั้ง ยกตัวอย่างการให้สัมภาษณ์ เช่น

ก 05 (ผู้สนับสนุนระดับรอง) กล่าวว่า “ตนเองไม่เคยเป็นคนจัดมหรสพในขณะเลือกตั้งเลย แต่ก็ทราบว่า คนอื่นๆ มีจัด แต่เราไม่ได้จัด มันเสี่ยงเกินไป” (สัมภาษณ์ : 12 เมษายน 2552)

ผู้สมัคร ก กล่าวว่า “ไม่ได้จัดงานมหรสพใดๆ ในช่วง 60 วันก่อนวันเลือกตั้ง เพราะเราจะพยายามไม่ให้เข้าข่ายกระทำผิดกฎหมายเลือกตั้งเลย มันไม่คุ้มกันถ้าหากจะโดนใบแดง” (สัมภาษณ์ : 6 มิถุนายน 2552)

ก 04 (ผู้สนับสนุนระดับรอง) กล่าวว่า “เราไม่ได้จัดมหรสพในช่วงเวลานั้นเลย เพราะไม่อย่างทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง” (สัมภาษณ์ : 5 เมษายน 2552)

ผู้สมัคร ค กล่าวว่า “ช่วงขณะเลือกตั้ง 2550 เราก็ต้องระมัดระวังตัวเรื่องการหาเสียง ยิ่งการจัดมหรสพเป็นการทำผิดกฎหมายเลือกตั้งชัดเจน เราก็ต้องหลีกเลี่ยงอยู่แล้ว” (สัมภาษณ์ : 28 เมษายน 2552)

ก 10 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) และกลุ่มตัวอย่างอื่นๆ อีกหลายคนได้กล่าวลักษณะเดียวกัน คือ กล่าวเพียงสั้นๆ ว่า “ไม่เคยจัดในขณะเลือกตั้ง” (สัมภาษณ์ : 1 เมษายน 2552)

ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างบางส่วนได้ระบุว่า มีการจัดมหรสพในขณะเลือกตั้งจริงได้แก่

ก 01 (ผู้สนับสนุนระดับหลัก) กล่าวว่า “ในขณะการเลือกตั้ง เราก็มีการแอบจัดมหรสพบ้าง แต่เราไม่ออกหน้า เพราะเสี่ยงต่อการถูกจับได้ว่าทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง ก็ต้องหลีกเลี่ยงกันไป แต่ไม่ได้จ่ายค่าตอบแทนการไปเที่ยวชมมหรสพของเรา” (สัมภาษณ์ : 1 เมษายน 2552)

ค 01 (ผู้สนับสนุนระดับหลัก) กล่าวว่า “ตนเองเคยจัดมหรสพในช่วงขณะเลือกตั้งบ้างเหมือนกัน ขึ้นอยู่กับพื้นที่และการแข่งขัน ถ้าหากแข่งขันกันรุนแรง ก็ต้องดูว่าเสี่ยงถูกจับได้ว่ากระทำผิดกฎหมายเลือกตั้งหรือเปล่า หากเสี่ยงเกินไปก็ไม่ทำ เราต้องชั่งน้ำหนักผลได้ผลเสียด้วย ส่วนการจ่ายเงินก็แล้วแต่เหมือนกัน ขึ้นอยู่กับลักษณะของสภาพแวดล้อมนั้นด้วย แต่ก็ยอมรับว่าเคยมีแจกบ้าง” (สัมภาษณ์ : 2 เมษายน 2552)

ว 01 (ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง) กล่าวว่า “เขตบ้านเราก็มีจัดบ้าง อย่างดนตรีทำนองนี้ เราก็พอรู้จักกัน แต่ไม่ได้ไปเที่ยวพูดว่าใครจัด เราอยากไปดูก็ไปดูเรื่อยๆ แต่ไม่ได้มีใครมาแจกเงิน” (สัมภาษณ์ : 11 เมษายน 2552)

ว 02 (ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง) กล่าวว่า “เคยมีบ้าง แต่ก็ไม่ค่อยบ่อยมากนัก ช่วงขณะเลือกตั้ง ผู้สมัครฯ เขาหาเสียงแบบเดิมตามบ้านมากกว่า ไม่ค่อยมาปรากฏตัวในงานรื่นเริง พวกนี้ เรื่องเงินในมหรสพไม่มีหรอก ไปดูสนุกๆ เฉยๆ” (สัมภาษณ์ : 15 เมษายน 2552)

2.1.5 พฤติกรรมการแจกเงิน หรือแจกสิ่งของ หรือแจกประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ จากการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มตัวอย่างนั้น พบว่า ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการแจกเงิน แจกสิ่งของ หรือ แจกประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ในช่วงเวลาขณะเลือกตั้ง ทั้งนี้ จากการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมของผู้วิจัย พบว่า ที่ผ่านมามีการหาคะแนนเสียงของหัวหน้าคณะมีพฤติกรรมการแจกเงิน แต่ก็มีคามมั่นใจได้เพียงร้อยละ 50 เท่านั้น เนื่องจากในการแจกเงินลักษณะหวานเงินลงไปกลายเป็นว่า เงินกระจายแต่ควบคุมเสียงไม่ได้ ประกอบกับการที่ค่านิยมของคนไทยหรือผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งได้เปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากผู้สมัครฯ ทุกคนต่างก็จ่ายเงินเหมือนกัน ไม่ว่าใครลงสมัครรับเลือกตั้งผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งก็จะได้รับเงิน และเป็นจำนวนเงินที่ไม่ต่างกันมากนัก ทำให้เงินกลายเป็นขั้นตอนแรกที่จะทำให้ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งตัดสินใจรับพิจารณาผู้สมัครฯหรือไม่ กล่าวคือ หากผู้สมัครฯ คนใดไม่ให้เงินก็จะไม่ลงคะแนนเสียงให้อย่างแน่นอน แต่ถ้าหากให้เงินก็จะรับไว้พิจารณาประกอบกับเรื่องอื่นๆ ต่อไป ซึ่งเรื่องที่มีผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งจะนำมาพิจารณาประกอบ ประการแรกได้แก่ ความเชื่อมั่นศรัทธา เชื่อใจ ไว้ใจผู้สมัครรับเลือกตั้ง เช่น เชื่อมั่นว่าผู้สมัครรับเลือกตั้ง เป็นคนดี เป็นคนเก่ง มีความสามารถ ไม่ทอดทิ้งประชาชน เป็นต้น ประการที่สอง ได้แก่ ความเชื่อมั่น ศรัทธา เชื่อใจ ไว้ใจหัวหน้าคณะ เช่น มีความเชื่อมั่นว่าหัวหน้าคณะเป็นคนดี เมื่อหัวหน้าคณะบอกว่า ผู้สมัครฯ คนนี้เป็นคนดีมากๆ ย่อมเชื่อถือได้สนิทใจ เมื่อเลือกไปแล้วคงไม่ผิดหวัง หรือ หัวหน้าคณะเป็นคนที่จะอยู่เคียงข้างชาวบ้าน ถ้าเข้าไม่ถึงผู้สมัครฯ ซึ่งอาจจะได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้วชาวบ้านก็ยังสามารถพึ่งพาหัวหน้าคณะได้ เป็นต้น และประการสุดท้าย ได้แก่ ความเชื่อมั่นในนโยบายพรรคการเมือง และผู้นำพรรคการเมือง โดยการพิจารณาว่าจะเลือกผู้สมัครฯ คนใดด้วยเหตุผลทั้งสามประการนี้ ต้องผ่านด่านการจ่ายเงินในจำนวนใกล้เคียงกันมาก่อนแล้ว หากผู้สมัครฯ คนใดไม่จ่ายเงิน ผู้มีสิทธิในหลายพื้นที่จะไม่รับไว้พิจารณาแต่อย่างใด ข้อมูลจากการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมได้รับการสนับสนุนด้วยข้อมูลจากการสัมภาษณ์ด้วยแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ซึ่งยกตัวอย่างได้ดังต่อไปนี้

ก 01 (ผู้สนับสนุนระดับหลัก) กล่าวว่า “เอาง่ายๆ เราพูดถึงเฉพาะเงินก็แล้วกัน เพราะของอื่นๆ ไม่สำคัญเท่า ในช่วงเวลาที่ใกล้วันเลือกตั้ง ไม่ว่าจะเลือกตั้งครั้งไหน ก็จำเป็นต้องจ่ายเงิน แต่การจ่ายเงินต้องมีเป้าหมายแน่นอน เราจะหวานไปโดยไม่หวังผลไม่ได้ การจ่ายเงิน

ลักษณะนี้จะเป็นหน้าที่ของห้วคะแนนระดับล่าง เขาจะคำนวณเสียงที่คาดว่าจะได้มาให้ แล้วก็รับเงินไป แต่คนที่เป็นห้วคะแนนใหญ่ๆ ก็ต้องจัดตั้งทีมงานออกไปคอยสอบถาม สํารวจคะแนนเสียงด้วย เพื่อประเมินเสียงและประเมินประสิทธิภาพของห้วคะแนนเรา” (สัมภาษณ์ : 1 เมษายน 2552)

ก 05 (ผู้สนับสนุนระดับรอง) กล่าวว่า “มีทั้งการแจกเงิน สิ่งของ และของอื่นๆ เท่าที่เราจะพอให้ได้ยู่ตลอดแต่เราก็ต้องมีวิธีควบคุมเงินที่เรารับมา แต่โดยมากจะเน้นที่การแจกเงินสดมากกว่า เพราะหวังผลได้” (สัมภาษณ์ : 12 เมษายน 2552)

ก 10 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “ขณะเลือกตั้ง เรามีการแจกของอยู่แล้ว แต่การแจกเงินจะแจกกันในวันก่อนวันเลือกตั้ง ไม่จ่ายก่อนหน้านั้น เพราะคนอื่นอาจรู้แล้วมาให้มากกว่าเราได้” (สัมภาษณ์ : 1 เมษายน 2552)

ก 11 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “ก็ได้แจกทั้งสิ่งของ และแจกเงิน แจกของอาจจะแจกก่อนวันเลือกตั้งหลายวันได้ แต่การแจกเงินจะแจกให้ใกล้วันเลือกตั้งที่สุด เราคุมเสียงไม่มากก็ไม่ค่อยมีปัญหาความเสี่ยงในวันไปแจกเงิน” (สัมภาษณ์ : 2 เมษายน 2552)

ก 13 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “มีการแจกเงินเป็นหลัก ห้วคะแนนระดับอำเภอเขาจะเอาเงินมาให้ เราก็จัดสรรเงินตามรายห้วชาวบ้านที่เราคุมเสียงอยู่” (สัมภาษณ์ : 5 เมษายน 2552)

ก 14 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “ได้แจกเงินและแจกของ เป็นเรื่องปกติของการเลือกตั้ง” (สัมภาษณ์ : 7 เมษายน 2552)

ก 16 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “ได้แจกเงินในวันก่อนวันเลือกตั้ง เขตเราการแข่งขันไม่รุนแรงมาก ก็แจกกันสบายๆ ไม่ค่อยมีคนมากอยจับผิด หรือตามประกบกัน” (สัมภาษณ์ : 8 เมษายน 2552)

ก 18 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “มีการแจกเงิน และของอื่นๆ อย่างเสื้อผ้าของใช้สอย หรือบางทีก็เป็นการจ่ายเงินในรูปแบบอื่นๆ ตัวอย่างเช่น การขอซื้อผลผลิตทางการเกษตร อย่างถั่ว ข้าวโพด ที่ชาวบ้านกำลังเก็บหรือกำลังถืออยู่ตอนที่พบกับเรา เราก็ขอซื้อเลย นับเมล็ด นับฝัก ซื้อกันในราคาที่สูงกว่าความเป็นจริงมากๆ เป็นการซื้อเสียงรูปแบบหนึ่งที่เราปรับตามสถานการณ์” (สัมภาษณ์ : 10 เมษายน 2552)

ก 19 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “ได้แจกเงินในวันก่อนวันเลือกตั้ง” (สัมภาษณ์ : 19 เมษายน 2552)

ก 20 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “มีการแจกเงิน เราอาจหักคําค่าเงินการบ้าง แต่ที่เหลือให้ชาวบ้านต้องพอกับการจะช่วยตัดสินใจเลือกเรา ถ้าให้เขาน้อยเกินไป เช่น ให้แค่

100 บาท อาจจะไม่พอ เพราะผู้สมัครฯ คนอื่นอาจให้มากกว่า คือ แฉฯ บ้านเราอาจจะจ่ายกันราว 200 – 300 บาท ถ้าเราให้ได้แค่ 100 บาท ชาวบ้านจะไม่เลือกเรา” (สัมภาษณ์ : 21 เมษายน 2552)

ก 21 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “ได้ทำทั้งแจกเงิน และแจกของ การจ่ายเงินก็แอบจ่าย ไม่ให้ถูกจับได้ ส่วนแจกของก็ต้องมีการซึกแซกกัน ไม่ให้ถูกจับได้อีกเหมือนกัน” (สัมภาษณ์ : 22 เมษายน 2552)

ก 22 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “ได้แจกเงินและแจกของ ส่วนรายละเอียด ไม่ขอเล่า” (สัมภาษณ์ : 1 พฤษภาคม 2552)

ก 23 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “ได้แจกของใช้ และแจกเงิน คือ เราก็มียัตถุประสงค์จะซื้อเสียงนั่นเอง เพียงแต่ว่า เราทำให้เขารู้สึกเหมือนเป็นสินน้ำใจกัน เป็นการซื้อใจกันมากกว่า” (สัมภาษณ์ : 2 พฤษภาคม 2552)

ค 01 (ผู้สนับสนุนระดับหลัก) กล่าวว่า “เรื่องจ่ายเงินในช่วงเลือกตั้ง ต้องทำอยู่แล้ว เพราะถ้าหากเราไม่ทำ ชาวบ้านจะไม่พิจารณาผู้สมัครฯ ของเราเลย ไม่ว่าจะนโยบายเราจะดีแค่ไหนก็ตาม นี่คือความจริง ถ้าหากผู้สมัครฯ ทุกคน ให้เงินเท่ากัน คนละ 200 บาท ชาวบ้านเขาก็จะตัดสินใจต่อว่า ในบรรดาคนที่ให้เงินเขาชอบคนเป็นพิเศษ แล้วจึงกาให้ แต่ถ้าเราไม่ให้ เราก็จะไม่ติดกลุ่มของคนที่เขาจะนำไปตัดสินใจเลือก” (สัมภาษณ์ : 2 เมษายน 2552)

ค 04 (ผู้สนับสนุนระดับรอง) กล่าวว่า “ได้จ่ายเงิน และสิ่งของต่างๆ ในรูปแบบหลายๆ รูปแบบที่อาจจะต่างกันไปตามลักษณะของพื้นที่ คือ เราต้องดูด้วยว่า ชาวบ้านในเขตนั้นเขาชอบให้เราดูแลเขาอย่างไร บางแห่งชอบให้ไปงานบุญ ทั้งงานมงคล หรืองานอวมงคล เราก็ไปเอาเงินไปช่วย ซึ่งอาจจะไม่ได้ออกหน้า แต่เขาก็ต้องรู้ว่า เราช่วย ทำนองนี้” (สัมภาษณ์ : 5 เมษายน 2552)

ค 12 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “กลุ่มบ้านเราต้องจ่ายเงิน ถ้าเราไม่จ่ายแล้วฝ่ายอื่นจ่าย จะเกิดข่าวลือที่ไม่ดีสำหรับเราออกไป เช่นว่า ไม่รักกันจริง ผู้อื่นคนไม่ได้ เราก็เสียคะแนน” (สัมภาษณ์ : 4 เมษายน 2552)

ค 13 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “ได้จ่ายเงินซื้อเสียงในช่วงกลางคืนก่อนวันเลือกตั้ง” (สัมภาษณ์ : 5 เมษายน 2552)

ป 01 (ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง) กล่าวว่า “ได้รับเงินซื้อเสียงจากหลายๆ คน เราก็ดัดสินใจเลือกคนที่เราคิดว่าดีที่สุด” (สัมภาษณ์ : 6 เมษายน 2552)

ป 02 (ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง) กล่าวว่า “มีคนมาแจกเงิน เขาก็รู้กันทั้งนั้น ไม่เห็นเคยมาชนกันสักที เขาให้เรา เราก็รับไว้ แล้วแต่จะเลือกใคร ก็ว่ากันอีกที” (สัมภาษณ์ : 6 เมษายน 2552)

ป 04 (ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง) กล่าวว่า “ได้รับแจก คนละ 200 บาท” (สัมภาษณ์ : 24 เมษายน 2552)

ป 05 (ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง) กล่าวว่า “ได้รับแจกทั้งเงิน เสื้อ และข้าวสาร” (สัมภาษณ์ : 26 เมษายน 2552)

ป 06 (ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง) กล่าวว่า “ได้รับแจกเงินในคืนก่อนวันเลือกตั้ง” (สัมภาษณ์ : 26 เมษายน 2552)

ว 01 (ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง) กล่าวว่า “ได้รับแจกเงินจากผู้สมัครฯ หลายคน เหมือนกัน คนละเท่าไรรึจำไม่ได้แล้ว” (สัมภาษณ์ : 11 เมษายน 2552)

ว 02 (ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง) กล่าวว่า “ได้รับตลอด ทั้งเงิน ทั้งของ เราก็คิดว่า ใครให้เราบ้าง แล้วเขาดีแค่ไหน ยังไงเราก็ต้องเลือกอยู่แล้ว เราก็เลือกเอาว่าใครให้มากกว่า” (สัมภาษณ์ : 15 เมษายน 2552)

เช่นเดียวกันกับผู้มีสิทธิเลือกตั้งอีก 2 คน ได้แก่ ว 03 (สัมภาษณ์ : 15 เมษายน 2552) และ ว 04 (สัมภาษณ์ : 17 เมษายน 2552) ที่กล่าวเหมือนกันว่า “ได้รับแจกเงินจริง”

เหล่านี้เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม มีกลุ่มตัวอย่างบางส่วนที่ปฏิเสธว่าไม่มีพฤติกรรมแจกเงิน แจกสิ่งของ หรือ ประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ ในขณะที่เลือกตั้ง ยกตัวอย่างได้ดังต่อไปนี้

ก 25 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “ไม่ได้แจกเงิน” (สัมภาษณ์ : 3 พฤษภาคม 2552)

ก 26 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “มีแจกของกันบ้าง แต่ไม่ได้แจกเงิน” (สัมภาษณ์ : 3 พฤษภาคม 2552)

ผู้สมัคร ก กล่าวว่า “ตนเองไม่ได้จ่ายเงินเพื่อการซื้อเสียงในลักษณะของการจ่ายเป็นรายหัวเลย เราเน้นการซื้อใจ และพร้อมจะดูแลเป็นที่พึ่งให้แก่กันและกันมากกว่า” (สัมภาษณ์ : 6 มิถุนายน 2552)

ค 10 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “ไม่ได้ทำหน้าที่จ่ายเงิน แคไปคุย และขอคะแนนพร้อมกับขอเขาว่า จะนับรวมเสียงของเขาเข้าไว้ในกลุ่มเราด้วย เราอยากแน่ใจว่า เขาจะเลือกเรา” (สัมภาษณ์ : 4 เมษายน 2552)

ค 11 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “ไม่ได้จ่ายเงินซื้อเสียงในช่วงที่มีพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้ง” (สัมภาษณ์ : 4 เมษายน 2552)

ผู้สมัคร ค กล่าวว่า “โดยส่วนตัวแล้วไม่ได้มีนโยบายจะจ่ายเงินซื้อเสียง หรือแจกสิ่งของเพื่อการหาเสียง ในขณะที่มีพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้ง เพราะมันผิดกฎหมายเลือกตั้ง

ถ้าหากทำไปแล้วถูกจับได้ว่ากระทำผิด อนาคตทางการเมืองจะเสียไปเลย” (สัมภาษณ์ : 28 เมษายน 2552)

ป02 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “ไม่ได้รับเงิน หรือสิ่งของแจกใดๆ แต่ทราบที่เพื่อนบ้านเขาได้รับอยู่ เราก็ไม่เข้าใจว่า ทำไมไม่แจกในหมู่บ้านเรา อาจจะเพราะเขาคิดว่า ชื่อพวกเราได้ยาก” (สัมภาษณ์ : 6 เมษายน 2552)

เหล่านี้เป็นต้น

2.1.6 พฤติกรรมการสัญญาว่าจะให้เงิน หรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ จากการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มตัวอย่างนั้น พบว่า ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งทั้งหมดยอมรับว่า มีพฤติกรรมการสัญญาว่าจะให้เงิน หรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ ในช่วงขณะเลือกตั้งจริง ซึ่งโดยมากแล้วจะเป็นลักษณะการสัญญาว่าจะให้ ด้วยการสัญญาว่าจะก่อสร้างสาธารณูปโภคต่างๆ ที่ต้องใช้งบประมาณในการดำเนินการค่อนข้างสูงให้กับชุมชนหรือเขตพื้นที่นั้นๆ เมื่อประกอบกับในแต่ละพื้นที่ที่ได้ไปหาเสียง ต่างก็ขอให้ผู้สมัครฯ สัญญาว่าจะให้โครงการก่อสร้างสาธารณูปโภคขนาดใหญ่เช่นเดียวกัน ดังนั้น เมื่อคิดรวมเงินงบประมาณแล้ว ในการเลือกตั้งเมื่อครั้ง การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป พ.ศ. 2550 ของเขตเลือกตั้งที่ 2 จังหวัดนครราชสีมา ผู้สมัครฯ ต้องรับคำสัญญาโครงการก่อสร้างต่างๆ เป็นวงเงินหลายร้อยล้านบาท แต่ผู้สมัครฯ ก็ไม่อาจไม่สัญญาว่าจะให้ตามคำขอ เนื่องจากกลัวเสียคะแนนเสียง ไม่ว่าจะอย่างไรก็ต้องรับสัญญาไปก่อน เมื่อเลือกตั้งแล้วค่อยคิดพิจารณาอีกครั้งว่า จะสามารถดำเนินการผลักดันโครงการเหล่านั้นได้หรือไม่ได้ ประกอบกับข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ที่สะท้อนให้เห็นว่า ผู้สมัครฯ ต่างก็เห็นว่า การสัญญาว่าจะให้ไม่ได้ทำให้ตนเองเสียหาย จึงรับสัญญาไปก่อนล่วงหน้าทั้งสิ้น ยกตัวอย่างข้อมูลได้ดังต่อไปนี้

ก 01 (ผู้สนับสนุนระดับหลัก) กล่าวว่า “คำว่า สัญญาว่าจะให้เงิน หรือประโยชน์อื่นใด ถ้าหากหมายถึงการสัญญาว่า หากเลือกผู้สมัครฯ ของเราแล้ว เราจะจ่ายเงินให้หลังจากการเลือกตั้งแล้วนั้น คงต้องบอกว่า ไม่ได้ทำ แต่ถ้าหากเป็นการสัญญาว่า หากผู้สมัครฯ ของเราได้เป็นผู้แทน ก็จะช่วยเหลือเรื่องการผลักดันโครงการเพื่อการแก้ไขปัญหาเดือดร้อนของพี่น้องประชาชน ก็ยอมรับว่าได้ทำ”

(สัมภาษณ์ : 1 เมษายน 2552)

ก 04 (ผู้สนับสนุนระดับรอง) กล่าวว่า “คงจะมีเข้าข่ายนี้ ก็คือ การสัญญาว่าจะทำถนนดีๆ ให้หมู่บ้าน เพราะชาวบ้านโดยมากอยากได้ถนนมากกว่าอย่างอื่น ถ้าหากเราได้สัญญา

เรื่องถนนหนทางแล้ว พอได้เป็น สส. เราก็ช่วยผลักดันโครงการให้ ชาวบ้านก็จะเชื่อถือเรามาก ครั้งต่อไป ก็ไม่ต้องหาเสียงเหนื่อย”

ก 10 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “ตนเองเป็นหัวคะแนนเล็กๆ จะไปสัญญาว่าจะให้กับชาวบ้าน จำพวก โครงการใหญ่ๆ คงไม่ได้ แต่ก็ได้รับปากแทนผู้สมัครฯ ไปบ้างว่า ผู้สมัครฯ ฝากบอกว่า จะทำอันนั้น อันนี้ ให้มากกว่า” (สัมภาษณ์ : 1 เมษายน 2552)

ก 11 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “ได้สัญญาว่า ถ้าหากเลือกผู้สมัครฯ ของเราเป็น สส. ก็จะมีการจัดทำถนนภายในหมู่บ้านให้” (สัมภาษณ์ : 2 เมษายน 2552)

ก 12 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “มีการสัญญาว่าจะให้ โดยมากเป็น สิ่งก่อสร้างต่างๆ เช่น ศาลาริมถนน เป็นต้น” (สัมภาษณ์ : 3 เมษายน 2552)

ก 19 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “ได้สัญญาว่าจะให้ ด้วยการสัญญาว่าจะ ขุดลอกคลองให้สะอาดขึ้น คุณภาพชีวิตของชาวบ้านก็จะดีขึ้นด้วย เพราะมีน้ำสะอาดใช้ จับปลาได้” (สัมภาษณ์ : 19 เมษายน 2552)

ก 25 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “ได้สัญญาว่าจะให้พวกโครงการก่อสร้างต่างๆ ” (สัมภาษณ์ : 3 พฤษภาคม 2552)

ผู้สมัคร ก กล่าวว่า “เราไม่คิดว่า การหาเสียงด้วยการสัญญาว่าจะให้ควรเป็นการทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง เพราะชาวบ้านเขาก็คาดหวังว่า ผู้แทนของเขาควรจะมีวิสัยทัศน์ในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของพวกเขาได้ เขาก็จะถามว่า ถ้าหากเราเป็นผู้แทนจะแก้ไขปัญหาเหล่านี้ได้อย่างไร ซึ่งเราก็จะอธิบายไปว่า จะทำถนนให้ใหม่ ให้มีรางระบายน้ำป้องกันน้ำท่วมแบบเดิมทำนองนี้ มันไม่น่าจะเป็นการสัญญาว่าจะให้ หรือถ้าเป็น ก็ไม่ควรจะเป็นข้อห้ามในการทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง” (สัมภาษณ์ : 6 มิถุนายน 2552)

ค 01 (ผู้สนับสนุนระดับหลัก) กล่าวว่า “ก็มีบ้าง ตอนเดินหาเสียงไปกับผู้สมัคร เราต้องจัดทีมงานเดินตามหลังผู้สมัครฯ เพราะชาวบ้านคอยร้องขอให้ช่วยเหลือตลอดเส้นทางที่เราเดินผ่าน ซึ่งเพื่อหลีกเลี่ยงการทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง เราก็ไม่อาจให้ผู้สมัครฯ เป็นคนรับปากได้ แต่จะให้คนที่เดินตามเหล่านั้นเป็นคนจดเรื่องราวเอาไว้ แล้วก็บอกว่า จะจัดการให้ บางคนก็ขอดถนน บางคนก็ขอไฟฟ้า แล้วแต่พื้นที่” (สัมภาษณ์ : 2 เมษายน 2552)

ค 04 (ผู้สนับสนุนระดับรอง) กล่าวว่า “การเลือกตั้งกับการสัญญาว่าจะให้ เป็นของคู่กัน เขาขอ และเราก็มองเห็นว่า ถ้าเป็นผู้แทนแล้วก็น่าจะมีอำนาจให้งบประมาณของ สส. มาช่วยเหลือเรื่องราวเหล่านั้นได้ เราก็รับปาก” (สัมภาษณ์ : 5 เมษายน 2552)

ค 10 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “มีบ้างที่สัญญาว่าจะให้ในบางหมู่บ้าน เช่น เขาขอนนเข้ากลุ่มบ้านเขา เราก็รับปากว่า จะขอ สส. ให้ถ้าหากพวกเราเลือกให้ผู้สมัครฯ คนนี้ได้เป็น สส.” (สัมภาษณ์ : 4 เมษายน 2552)

ค 11 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “ได้สัญญาว่าจะให้โครงการต่างๆ ตามที่เขาขอตอนเลือกตั้ง”

(สัมภาษณ์ : 4 เมษายน 2552)

ผู้สมัคร ค กล่าวว่า “มีการสัญญาว่าจะให้เป็นเรื่องธรรมดา เพราะเวลาไปพบปะชาวบ้าน เราพบเห็นความเดือดร้อนของเขา ก็บอกว่า ถ้าหากได้เป็น สส. ก็จะมาช่วยเหลือ เพราะมีตำแหน่งที่พอจะช่วยเหลือและประสานงานให้ได้ ไม่ใช่ว่า ตอนไม่ได้เป็นเราจะไม่ทำ เราก็อายุสม่ำเสมอ เพราะต้องช่วยเหลือดูแลกัน แต่บางครั้งก็ต้องใช้การประสานงานกับหน่วยราชการ หรือใช้งบประมาณมาก ก็อยากให้อ่านเรื่องนี่ด้วย” (สัมภาษณ์ : 28 เมษายน 2552)

ป 01 (ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง) กล่าวว่า “เขาก็มีการบอกเราว่า ถ้าเลือกเขา เขาจะมาทำถนนให้ใหม่” (สัมภาษณ์ : 6 เมษายน 2552)

ป 02 (ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง) กล่าวว่า “มีการสัญญาว่าถ้าหากเลือกเขาแล้วจะก่อนสร้างพวกสาธารณูปโภคพื้นฐานให้เรา แต่ไม่เคยบอกว่า จะเอาเงินมาให้ทีหลัง” (สัมภาษณ์ : 6 เมษายน 2552)

ป 03 (ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง) กล่าวว่า “มีการสัญญาว่าจะมาทำถนนให้ใหม่” (สัมภาษณ์ : 23 เมษายน 2552)

นอกจากนี้ จากการสัมภาษณ์ยังพบว่า ผู้มีสิทธิเลือกตั้งหลายคนได้กล่าวในทำนองเดียวกัน ได้แก่ ว 01 (สัมภาษณ์ : 11 เมษายน 2552) ว 02 (สัมภาษณ์ : 15 เมษายน 2552) ว 03 (สัมภาษณ์ : 15 เมษายน 2552) และ ว 04 (สัมภาษณ์ : 17 เมษายน 2552) ว่า “มีการสัญญาว่าจะให้” เหล่านี้เป็นต้น

2.1.7 พฤติกรรมการพาผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปเที่ยวหรือไปทัศนศึกษาดูงาน จากการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มตัวอย่างนั้น พบว่า ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งทั้งหมดไม่มีพฤติกรรมการพาผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปเที่ยวหรือไปทัศนศึกษาดูงาน โดยให้เหตุผลว่า เนื่องจากเกรงว่าจะเข้าข่ายผิดกฎหมายเลือกตั้ง ยกตัวอย่างได้ดังต่อไปนี้

ก 01 (ผู้สนับสนุนระดับหลัก) กล่าวว่า “เราไม่ได้พาผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งไปดูงาน หรือไปเที่ยวในช่วงเวลาขณะเลือกตั้ง” (สัมภาษณ์ : 1 เมษายน 2552)

ก 05 (ผู้สนับสนุนระดับรอง) กล่าวว่า “ช่วงเลือกตั้งไม่ได้จัดเที่ยวเลย เพราะเป็นช่วงที่ถูกเฟื่องเสียงมาก ทำอะไรต้องระวัง” (สัมภาษณ์ : 12 เมษายน 2552)

ป 01 (ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง) กล่าวว่า “ไม่มีใครมาพาไปเที่ยวช่วงใกล้วันเลือกตั้ง เขาคงมืออย่างอื่นต้องทำมากมาย แค่ค้นหาเสียงก็เหนื่อยพอแล้ว คงไม่มีเวลาพาใครไปเที่ยวช่วงนั้น” (สัมภาษณ์ : 6 เมษายน 2552)

เป็นต้น

ซึ่งคล้ายคลึงกันกับกลุ่มตัวอย่างอื่นๆ ที่กล่าวเพียงสั้นๆ ว่า “ไม่ได้มีการจัดไปเที่ยวหรือไปดูงานในช่วงเวลาดังกล่าว”

2.2 การดำเนินการในวันเลือกตั้ง คือ ในวันที่ 23 ธันวาคม พ.ศ. 2550 ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งมีพฤติกรรมที่สอดคล้องกับการดำเนินการในวันเลือกตั้ง ดังต่อไปนี้

2.2.1 พฤติกรรมการจัดรถรับ-ส่งผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งไปลงคะแนนเสียงที่หน่วยเลือกตั้ง จากการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มตัวอย่างนั้น พบว่า ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งทั้งหมดไม่มีพฤติกรรมการจัดรถรับ-ส่งผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งไปลงคะแนนเสียงที่หน่วยเลือกตั้ง ด้วยเหตุผลว่า ปัจจุบันการจัดหน่วยเลือกตั้งได้จัดให้กระจายอยู่ตามชุมชนต่างๆ อย่างเพียงพอ ไม่มีความจำเป็นต้องเดินทางด้วยรถไปที่หน่วยเลือกตั้งเช่นแต่ก่อน ประกอบกับประชาชนส่วนใหญ่มีรถยนต์หรือ รถจักรยานยนต์กันทุกบ้าน สามารถไปเลือกตั้งด้วยตนเองได้ ตัวอย่างของข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ได้แก่

ก 01 (ผู้สนับสนุนระดับหลัก) กล่าวว่า “การจัดรถรับ-ส่งผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปที่หน่วย เราไม่ได้บังคับหวัหวัคะแนนย่อให้ทำ ก็แล้วแต่ใครเห็นว่าจำเป็นแค่ไหน เพราะเดี๋ยวนี้หน่วยอยู่ใกล้ชุมชนมาก ไม่ค่อยมีความต้องการให้พาไปเหมือนเมื่อก่อน” (สัมภาษณ์ : 1 เมษายน 2552)

ก 05 (ผู้สนับสนุนระดับรอง) กล่าวว่า “เขตที่เรารับผิดชอบไม่มีการขอเบิกเงินเพื่อเป็นค่าดำเนินการที่พาผู้มีสิทธิไปลงคะแนนเสียงที่หน่วยเลือกตั้ง อาจเพราะเขาก็ไปสะดวกกันทั้งนั้น” (สัมภาษณ์ : 12 เมษายน 2552)

ก 10 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “ไม่ได้จัดรถรับ-ส่งแล้ว เพราะไม่มีความจำเป็น” (สัมภาษณ์ : 1 เมษายน 2552)

ค 01 (ผู้สนับสนุนระดับหลัก) กล่าวว่า “สมัยนี้แล้ว ไม่มีความจำเป็นต้องจัดรถรับ-ส่งเพื่อพาผู้มีสิทธิไปลงคะแนนเสียง” (สัมภาษณ์ : 2 เมษายน 2552)

ค 04 (ผู้สนับสนุนระดับรอง) กล่าวว่า “ไม่ได้จัดรถรับ-ส่งผู้มีสิทธิไปลงคะแนนเสียงที่หน่วยเลือกตั้ง” (สัมภาษณ์ : 5 เมษายน 2552)

ป 01 (ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง) กล่าวว่า “ไม่มีใครมาพาเราไปลงคะแนนเสียงที่หน่วย
หอรอก ไปกันเองได้ แค่หน้าหมู่บ้าน บ้านเราก็มีรถจักรยานยนต์ ก็ไปกัน” (สัมภาษณ์ : 6 เมษายน
2552)

ป 03 (ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง) กล่าวว่า “ไม่มีหวัคະແນມາຄອຍຣັບ – ສົ່ງ ພວກເຮົາໄປ
ລຽງແນນຮອກ ມີແຕ່ພວກເຮົາຕົນເອງຕາມທີ່ເຮົາເຂົ້າໄປໂຮມມາໂຮມດ້ວຍກັນບ່ອຍໆ ມາກວ່າ” (สัมภาษณ์
: 23 เมษายน 2552)

ว 02 (ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง) กล่าวว่า “ไม่มีหวัคະແນມາຣັບ – ສົ່ງ ໃຫ້ໄປລຽງແນນ
ທີ່ໜ່ວຍ” (สัมภาษณ์ : 15 เมษายน 2552)

เหล่านี้เป็นต้น

2.2.2 พฤติกรรมการเก็บบัตรประจำตัวประชาชนของผู้มีสิทธิเลือกตั้งไว้ จาก
การศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์
เจาะลึกกลุ่มตัวอย่างนั้น พบว่า ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งทั้งหมดไม่มีพฤติกรรมการเก็บบัตร
ประจำตัวประชาชนของผู้มีสิทธิเลือกตั้งไว้ เนื่องจากผู้มีสิทธิไม่นิยมผู้สมัครฯ ที่หาเสียงลักษณะ
ข่มขู่ หรือ บังคับ เพราะผู้มีสิทธิทราบว่า ไม่มีใครบังคับให้ลงคะแนนได้ ในอดีตจึงไม่ลงคะแนนให้
ผู้สมัครฯ ที่เรียกเก็บบัตรประจำตัวประชาชนไป ดังนั้น การหาเสียงในปัจจุบัน จึงเปลี่ยนเป็นการ
ขอคะแนนเสียง และไม่พบพฤติกรรมการเก็บบัตรประจำตัวประชาชนอีก ยกตัวอย่างข้อมูลจากการ
สัมภาษณ์ ได้ดังต่อไปนี้

ก 01 (ผู้สนับสนุนระดับหลัก) กล่าวว่า “เราไม่ได้เก็บบัตรประจำตัวประชาชน
ของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ไม่ว่าจะด้วยวัตถุประสงค์ใดก็ตาม คือ จะเพื่อไม่ให้เอาไว้แสดงกับฝ่ายอื่น หรือ
ไม่ไว้ใจว่าจะเลือกเราแน่หรือเปล่า เราก็ไม่ได้ทำ เพราะการหาเสียงเน้นที่การขอคะแนนเสียง ไม่ใช่
ข่มขู่ หรือห้ามกัน” (สัมภาษณ์ : 1 เมษายน 2552)

ก 05 (ผู้สนับสนุนระดับรอง) กล่าวว่า “ไม่ได้มีพฤติกรรมเช่นนั้น” (สัมภาษณ์ :
12 เมษายน 2552)

ก 10 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) และกลุ่มตัวอย่างอื่นๆ กล่าวว่าคล้ายคลึงกันว่า
“ไม่ได้เก็บบัตรประจำตัวประชาชนของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง” (สัมภาษณ์ : 1 เมษายน 2552)

ผู้สมัคร ก กล่าวว่า “ไม่เคยเก็บบัตรประจำตัวประชาชนของผู้มีสิทธิ และไม่เคย
ให้นโยบายทีมงานไปทำเช่นนั้น คือ เขยไปแล้ว ทุกวันนี้เราหาเสียงแข่งกันที่นโยบาย และผลงาน
ไม่ใช่ว่า เขากลับมาแล้วจะเลือกเรา หรือห้ามเขาไม่ให้เลือกใครได้” (สัมภาษณ์ : 6 มิถุนายน 2552)

ค 01 (ผู้สนับสนุนระดับหลัก) กล่าวว่า “ไม่ได้มีการเก็บบัตรประจำตัวประชาชนของผู้มีสิทธิ เพราะเราต้องให้เกียรติเขา เขามีสิทธิที่จะลงคะแนนให้ใครก็ได้ เราได้แค่ขอคะแนนเสียงเท่านั้น” (สัมภาษณ์ : 2 เมษายน 2552)

ป 01 (ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง) กล่าวว่า “ไม่มีใครมาเก็บบัตรประจำตัวประชาชนหรอกเมื่อก่อนโน้นอาจจะพอมิ แต่ทุกวันนี้ไม่มีแล้ว” (สัมภาษณ์ : 6 เมษายน 2552)

เป็นต้น

2.2.3 พฤติกรรมการบังคับ ชู้เชิญ และใช้อิทธิพล จากการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มตัวอย่างนั้น พบว่าผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งทั้งหมด ไม่มีพฤติกรรมการบังคับ ชู้เชิญ และใช้อิทธิพล ในขณะที่เลือกตั้งแต่อย่างใด เนื่องจากเน้นการหาเสียงด้วยความละมุนละม่อม ประกอบกับเขตเลือกตั้งตามประกาศของคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นเขตใหญ่ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งสามารถให้คะแนนเสียงได้ถึง 3 คะแนนเสียง จึงไม่มีความจำเป็นต้องข่มขู่หรือบังคับให้เลือกเพียงคนเดียว ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งจึงเลือกวิธีการขอคะแนนเสียงอีก 1 หรือ 2 คะแนนให้กับผู้สมัครฯ ของตนเอง ยกตัวอย่างของข้อมูลจากการสัมภาษณ์ด้วยแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างได้ดังต่อไปนี้

ก 01 (ผู้สนับสนุนระดับหลัก) กล่าวว่า “เรื่องของการบังคับ หรือ ชู้กัน อันนี้ต้องเรียนว่า ไม่มี” (สัมภาษณ์ : 1 เมษายน 2552)

ก 05 (ผู้สนับสนุนระดับรอง) กล่าวว่า “ไม่มีการข่มขู่ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง อาจมีการชู้หัวคะแนนฝ่ายตรงกันข้ามบ้าง แต่ไม่มีการข่มขู่ผู้มีสิทธิเด็ดขาด” (สัมภาษณ์ : 12 เมษายน 2552)

ก 10 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่าเช่นเดียวกันกับกลุ่มตัวอย่างอื่นๆ อย่างสั้นๆ ว่า “ไม่มีการข่มขู่เพื่อให้ลงคะแนนให้กับผู้สมัครฯ ของเรา” (สัมภาษณ์ : 1 เมษายน 2552)

ผู้สมัคร ก กล่าวว่า “ไม่เคยทำการข่มขู่ หรือ ใช้อิทธิพลในการหาเสียงเลือกตั้ง” (สัมภาษณ์ : 6 มิถุนายน 2552)

ค 01 (ผู้สนับสนุนระดับหลัก) กล่าวว่า “ไม่มีการข่มขู่ บังคับกัน ทุกคนมีอิสระอย่างคนที่เข้าทีมเรา เขาก็มาด้วยใจ ไม่มีการบังคับให้มาทำงานให้กัน หรือใครจะไปช่วยใครทำงานไปหาเสียงให้ผู้สมัครฯ คนอื่น เราก็ไม่ได้ว่า เพราะต่างคนต่างมีอุดมการณ์” (สัมภาษณ์ : 2 เมษายน 2552)

ผู้สมัคร ค กล่าวว่า “ไม่มีการบังคับ หรือ ใช้อิทธิพลในการหาเสียง” (สัมภาษณ์ : 28 เมษายน 2552)

ป 01 (ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง) กล่าวว่า “ไม่มีใครมาขู่ให้ลงคะแนน มีแต่มาขอ เพราะเราไม่ได้โง่” (สัมภาษณ์ : 6 เมษายน 2552)

ป 02 (ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง) กล่าวว่า “ไม่มีการข่มขู่กันหรอก เขารู้ว่าเราได้รับเงิน แต่เราจะลงให้ใคร เขาบังคับเราไม่ได้” (สัมภาษณ์ : 6 เมษายน 2552)

ว 01 (ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง) กล่าวว่า “ไม่มีการบังคับ หรือ ขู่ให้ลงคะแนนเสียง” (สัมภาษณ์ : 11 เมษายน 2552)

เป็นต้น

3. ช่วงเวลาภายหลังจากการเลือกตั้ง

3.1 พฤติกรรมการขอบุคคลผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง โดยมากแล้ว พฤติกรรมของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งในช่วงเวลาภายหลังจากการเลือกตั้ง ในประเด็นพฤติกรรมการขอบุคคลผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง จะเป็นการจัดงานมหรสพและการจ่ายค่าตอบแทนเมื่อผู้มีสิทธิไปร่วมงาน พฤติกรรมการแจกเงินหรือแจกสิ่งของหรือแจกประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ และพฤติกรรมการพาผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปเที่ยวหรือไปทัศนศึกษาดูงาน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1.1 พฤติกรรมการจัดงานมหรสพและการจ่ายค่าตอบแทนในงานมหรสพนั้นๆ

จากการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มตัวอย่างนั้น พบว่า ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการจัดงานมหรสพและการจ่ายค่าตอบแทนเมื่อผู้มีสิทธิไปฟังนโยบาย หรือการหาเสียงในงานมหรสพนั้นๆ ในช่วงระยะเวลาภายหลังจากการเลือกตั้ง ซึ่งข้อมูลส่วนใหญ่คล้ายคลึงกันกับพฤติกรรมการจัดงานมหรสพ และการจ่ายค่าตอบแทนเมื่อผู้มีสิทธิไปฟังนโยบาย หรือการหาเสียงในงานมหรสพนั้นๆ ช่วงเวลาก่อนการเลือกตั้ง โดยมีเหตุผลว่า เป็นการหาเสียงที่อยู่นอกเหนือจากช่วงเวลาขณะเลือกตั้งเหมือนกัน ยกตัวอย่างข้อมูลได้ดังต่อไปนี้

ก 10 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “ก็จัดลิเก หมอลำ หรือดนตรี ตามโอกาสอำนวย ถ้าหากเป็นช่วงที่ไม่ใช่ฤดูเก็บเกี่ยว ชาวบ้านว่างพอเราก็จัดได้ ถ้าหากจะจัดก็เสนอผู้สมัครฯ ไป เมื่อท่านเห็นชอบก็ให้เงินเรามาจัดเอง แต่ไม่ได้จ่ายเงินสดให้ผู้ฟังช่วงนี้” (สัมภาษณ์ : 1 เมษายน 2552)

ก 12 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “หากเป็นช่วงระยะเวลาภายหลังการเลือกตั้ง ก็นานๆ จะจัดสักที แต่ไม่ใช่ไม่จัดเลย เพราะผู้สมัครฯ ต้องแสดงท่าทีว่าขอบุคคลประชาชน

“ไม่ว่าจะได้คะแนนเสียงแค่ไหนก็ตาม ต้องมีการเลี้ยงขอบคุณ ซึ่งขึ้นอยู่กับช่วงเวลา เมื่อมีงานเลี้ยงก็ต้องมีมหรสพร่วมด้วยอยู่แล้ว” (สัมภาษณ์ : 3 เมษายน 2552)

ก 15 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “มีจัดมหรสพก่อนการเลือกตั้งตามโอกาส ผู้สมัครรับเลือกตั้งจะเป็นคนออกเงิน บางทีเราก็สำรองจ่ายไปก่อน แล้วไปเบิกทีหลัง เราเลยไม่ได้ขอจัดบ่อย แต่ก็ไม่เคยแจกเงินสักที อาจจะมีแจกของอย่างข้าวสาร ปลากระป๋อง แต่ไม่ได้แจกเงิน” (สัมภาษณ์ : 8 เมษายน 2552)

ก 26 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “มีการจัดมหรสพ โดยจัดตามตำบลต่างๆ ที่มีคนเยอะๆ เราก็พากันไปดู บางครั้งก็เบิกเงินค่าน้ำมันรถจากผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือ หัวคะแนนของเขาบ้าง แต่ไม่เคยได้รับแจกเงินค่าไปฟังการหาเสียงในมหรสพเหล่านั้น” (สัมภาษณ์ : 3 พฤษภาคม 2552)

ผู้สมัคร ก ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “สำหรับภายหลังจากการเลือกตั้ง โดยมากเราไม่ทำอะไร แต่ถ้าหากพ้นระยะการเลือกตั้งไปนานๆ แล้ว ก็มีบ้างที่ทีมงานจะต้องตอบรับคำชมมหรสพในงานต่างๆ ของชุมชน หรือ หมู่บ้าน อย่างงานวัดใหญ่ๆ เขามาขอสนับสนุนลูกเณร คนตรี หมอลำ เราก็เลยคิดเงินไปช่วยเขา ถือเป็นความช่วยเหลือหมู่บ้านอย่างหนึ่ง โดยใช้เงินของเราเองหาเงินเข้าวัดทำนองนี้” (สัมภาษณ์ : 6 มิถุนายน 2552)

ค 01 (ผู้สนับสนุนระดับหลัก) กล่าวว่า “จัดบ้างตามโอกาสที่อำนวย เพราะผู้สมัครมักจะเป็นผู้ตัดสินใจว่าจะให้ความสำคัญกับพื้นที่นั้นๆ มากน้อยเพียงใด และจะใช้วิธีการหาเสียงอย่างไร ถ้าหากพื้นที่นี้ควรจะต้องจัดมหรสพ งานรื่นเริง ก็จะต้องทำ สำหรับช่วงก่อนการเลือกตั้ง เราก็จัดตามงบประมาณของผู้สมัครเท่าที่มี อยู่ขณะนั้น แต่เรื่องของการจ่ายเงินค่าฟังการหาเสียงในมหรสพ ช่วงนี้ยังไม่มี เพราะยังหวังผลไม่ได้ แต่ถ้าเป็นภายหลังจากการเลือกตั้ง ก็ต้องให้พ้นระยะเวลาที่ กกต. ประกาศรับรองผลการเลือกตั้ง และไม่เข้าข่ายการจัดงานรื่นเริงในลักษณะของการสัญญาว่าจะให้ด้วย ก็ช่วยๆ กันดูว่า ถึงเวลาที่ควรจะต้องจัดได้หรือยัง โดยมากก็จะหลังจากการเลือกตั้งประมาณหกเดือนถึงหนึ่งปี”(สัมภาษณ์ : 2 เมษายน 2552)

ค 11 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “หลังการเลือกตั้ง ก็เคยมีจัดบ้าง เราไม่ได้เป็นคนจัดนะ แต่ทีมงานใหญ่เขามาจัด เราก็กระจายกันไปบอกลูกบ้าน โดยเฉพาะคนที่เขาให้คะแนนเรา ว่ามีการจัดงานรื่นเริง อยากให้ไปเที่ยวกันมากๆ” (สัมภาษณ์ : 4 เมษายน 2552)

ผู้สมัคร ค กล่าวว่า “ถ้าหากเลือกตั้งผ่านพ้นไปแล้ว เราก็ต้องมีการพบปะเพื่อกล่าวขอบคุณพี่น้องประชาชนอยู่แล้ว อาจจะมีดนตรีมาบรรเลงบ้าง ซึ่งคงเข้าข่ายมหรสพอยู่ดี แต่ก็ไม่ใช่ว่าเลือกเสร็จแล้วจะจัดได้เลย เพราะเกรงจะผิดกฎหมายเลือกตั้ง เราต้องเลือกช่วงเวลาที่เหมาะสมด้วย” (สัมภาษณ์ : 28 เมษายน 2552)

ป 02 (ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง) กล่าวว่า “เคยมีการจัดเลี้ยง บอกว่า เป็นงานพบปะสังสรรค์กันทั้งตำบล แต่ว่าเรารู้ๆ กันอยู่ ก็บอกว่ามาจัดขอบคุณหลังการเลือกตั้ง แต่ก็พ้นจากวันเลือกตั้งไปนานแล้วจึงจะมีจัด เราก็ไปกินเลี้ยง มีคนตรีมาให้ดูด้วย แต่ไม่มีแจกเงินกัน” (สัมภาษณ์ : 6 เมษายน 2552)

อย่างไรก็ตาม มีกลุ่มตัวอย่างบางส่วนที่ไม่ได้จัดมหรสพ และก็ได้แจกเงินค่าฟังการหาเสียงในงานมหรสพเหล่านั้น ตัวอย่างเช่น

ก 10 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “ภายหลังจากการเลือกตั้งก็ไม่มีการจัดมหรสพอยู่ดี เขตที่เรารับผิดชอบอาจจะเป็นเขตใหม่สักหน่อยสำหรับทีมงานเรา และตนเองก็เข้าร่วมทีมไม่นาน ก็เลยยังไม่กล้าเสนอขอจัดมหรสพ แต่ถ้าเป็นสมัยหน้าก็อาจจะได้จัดบ้าง” (สัมภาษณ์ : 4 เมษายน 2552)

เป็นต้น

3.1.2 พฤติกรรมการแจกเงิน หรือแจกสิ่งของ หรือแจกประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ จากการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มตัวอย่างนั้น พบว่า ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการแจกเงิน หรือแจกสิ่งของ หรือแจกประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ ยกตัวอย่างได้ดังต่อไปนี้

ก 01 (ผู้สนับสนุนระดับหลัก) กล่าวว่า “หลังจากการเลือกตั้ง เราก็ต้องวางแผนการทำงานกันในรูปแบบหนึ่ง ซึ่งเป็นการหาเสียงในระยะยาว เพียงแต่ไม่ต้องเห็นคเห็น้อยมากเหมือนช่วงก่อนการเลือกตั้ง หรือ ในขณะที่เลือกตั้ง เพราะว่ามีระยะเวลาที่ยาวนานมากกว่า การแจกสิ่งของก็ทำตามโอกาสอำนวย โดยมากก็เป็นไปตามเทศกาลประเพณีของที่แจกก็ไม่แตกต่างจากช่วงอื่นๆ ที่มักจะเป็นของอุปโภค หรือบริโภคที่ไม่แพงมาก แต่ใช้ประโยชน์ได้ และก็เข้ากับสถานการณ์ เช่น ให้ผ้าเช็ดตัวในช่วงสงกรานต์ ให้ผ้าห่มช่วงหน้าหนาว เป็นต้น” (สัมภาษณ์ : 1 เมษายน 2552)

ก 05 (ผู้สนับสนุนระดับรอง) กล่าวว่า “เขตอำเภอเราเป็นฐานเสียงสำคัญของผู้สมัคร ก การหาเสียงจึงได้ดำเนินติดต่อกันมาเป็นเวลานาน และต่อเนื่อง ก่อนการเลือกตั้งก็ต้องดูแลชาวบ้าน โดยส่วนตัวแล้วไม่ทราบว่าจะประมาณที่ใช้จ่ายในการแจกสิ่งของต่างๆ หรือรวมประโยชน์ที่อาจคำนวณเป็นเงินได้เข้าไปด้วยนั้น เป็นเงินส่วนตัวของผู้สมัครฯ เองทั้งหมด หรือไม่ เพราะบางอย่างอาจเป็นเงินหลวง แต่ผู้สมัครฯ ได้ประสานมาให้ ซึ่งชาวบ้านก็พอใจกับของที่ได้รับเรียกว่า ได้ใจชาวบ้าน ซึ่งถ้าหากเป็นช่วงเวลาภายหลังจากการเลือกตั้งก็มีวิธีการที่ไม่ต่างจากนี้” (สัมภาษณ์ : 12 เมษายน 2552)

ก 15 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “หลังการเลือกตั้ง ก็มีแจก แต่ต้องหลังจากการเลือกตั้งไปแล้วนานพอสมควร เพื่อหลีกเลี่ยงการถูกจับว่ากระทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง เราเป็นหัวคะแนนต้องอยู่ใกล้ชิดชาวบ้าน จึงต้องมีการแจกข้าวของเป็นสินน้ำใจกันตามเทศกาลอยู่แล้ว ปีใหม่ก็มีเลี้ยงข้าว มีงานบุญ และก็มีของชำร่วยแจก หรือบางที่ วัดแถวบ้านจัดงาน เราก็ต้องไปออกเงินช่วย ซึ่งก็เป็นส่วนหนึ่งของการสร้างฐานเสียงไว้ในช่วงหลังการเลือกตั้ง” (สัมภาษณ์ : 8 เมษายน 2552)

ก 17 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “มีการแจกข้าวของ จำพวกเสื้อผ้าห่มของกินของใช้ให้ตามโอกาสต่างๆ เราเป็นระดับเล็กๆ คумเสียงไม่มาก ก็ไม่ได้จัดเวทีแจกของ โดยมากจะเป็นลักษณะการพาคนไปร่วมงานที่เขามีการแจกของ หรือไม่ก็ไปรับของมาจากผู้สมัครฯ เพื่อเอามาแจกจ่ายกันภายในหมู่บ้าน” (สัมภาษณ์ : 9 เมษายน 2552)

ก 19 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “มีการแจกของด้วยงบประมาณส่วนตัวของผู้สมัครรับเลือกตั้งเอง ผ่านมาตามหัวคะแนนระดับต่างๆ ให้เอาของมาแจกกันในหมู่บ้าน ตัวอย่างเช่น แจกเสื้อผ้าห่ม ก็แจกกันครอบครัวละ 1 ผืน อย่างนี้เป็นต้น” (สัมภาษณ์ : 19 เมษายน 2552)

ก 20 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “พื้นที่อำเภอเรา เป็นฐานคะแนนเสียงของผู้สมัครคนหนึ่งมานาน ทำให้เดี๋ยวนี้การแจกสิ่งของต่างๆ ก็มีจำนวนลดน้อยลง เป็นธรรมดาของลักษณะการหาเสียงอย่างหนึ่ง คือ ในคราวแรกๆ ที่ต้องการทำฐานเสียงก็ต้องทุ่มกันมาก แจกกันมาก แต่เมื่อนานๆ เข้า ฐานเสียงแน่นขึ้นแล้ว การทุ่มเทแจกสิ่งของก็อาจจะน้อยลงกว่าเมื่อก่อน แต่ไม่ใช่ไม่มีแจก ยังมีแจกกันบ้าง ตามโอกาสต่างๆ แต่ไม่มากเท่าเมื่อก่อน” (สัมภาษณ์ : 21 เมษายน 2552)

ก 22 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “มีการแจกข้าวของ เป็นของธรรมดา ยิ่งอบต. แถวบ้านมีการจัดงานแจกข้าวสาร ทีมงานเราก็ต้องประสานไปยังผู้สมัครฯ เพื่อขอของมาช่วยแจก คือ เราก็นักการเมืองท้องถิ่นเป็นทีมเดียวกันอยู่แล้ว ปกติก็อาศัยฐานเสียงกัน มีอะไรที่จะทำให้งานแจกของดูยิ่งใหญ่ น่าสนใจ เราก็ต้องหามาช่วยกัน มีของแจกเยอะ ชาวบ้านก็จะชอบใจ หลังการเลือกตั้งเป็นช่วงเวลาที่แฝงเข้ามาในกลุ่มนักการเมืองท้องถิ่นได้ง่าย เขาก็อาศัยเราเหมือนกัน” (สัมภาษณ์ : 1 พฤษภาคม 2552)

ผู้สมัคร ก ให้สัมภาษณ์ว่า “ยอมรับว่าแจก ก็แจกหลายๆ อย่างให้หลากหลายและมีประโยชน์ตามแต่สภาพพื้นที่ อย่างที่แจกไปก็มี เสื้อผ้าห่ม เครื่องกระป๋อง ข้าวสาร เป็นต้น ไม่รวมการเลี้ยงข้าวเลี้ยงเหล้า ทำนองนี้ เทคนิคการแจกของผู้สมัครแต่ละคนอาจจะไม่เหมือนกัน และก็มีส่วนที่เราเห็นสภาพเฉพาะหน้าแล้วเราพอจะให้ได้ ถือเป็นการซื้อใจกันในระยะยาว” (สัมภาษณ์ : 6 มิถุนายน 2552)

ค 01 (ผู้สนับสนุนระดับหลัก) กล่าวว่า “การแจกของหลังการเลือกตั้งก็ต้องทำอยู่แล้ว เพราะว่า สามารถทำได้ อันที่จริงแล้วผู้สมัครฯ ของเราเสียเงินค่าใช้จ่ายในช่วงนี้มากกว่าช่วงอื่นๆ เพราะว่า เป็นช่วงเวลาที่ค่อนข้างนาน บางครั้งก็สองถึงสามปี เรื่องแจกของก็ต้องแจกกันเรื่อยๆ ขาดไม่ได้ ชาวบ้านเขาจะหาว่าไม่ใส่ใจ” (สัมภาษณ์ : 2 เมษายน 2552)

ค 04 (ผู้สนับสนุนระดับรอง) กล่าวว่า “หลังการเลือกตั้งมีเงื่อนไขอยู่ข้อเดียวคือ ผู้สมัครของเราได้รับเลือกตั้งหรือไม่ ถ้าหากไม่ได้รับ ก็แจกของเล็กๆ น้อยๆ ตามเทศกาล แต่จะต้องเน้นการเข้าหาตามบ้านแบบถึงตัวมากกว่า เพื่อทำความเข้าใจว่า ทำไมจึงไม่เลือกเรา แต่ถ้าหากได้รับเลือกเป็น สส. ก็ต้องแจกอย่างอื่นที่เห็นเป็นรูปธรรม อย่างแจกผ้าห่ม ก็ต้องแจกเยอะ แจกในงานใหญ่ๆ พวกนักการเมืองท้องถิ่น ของเทศบาล อบต. เขาก็ยินดีให้ไปช่วยแจกของมากกว่าผู้สมัครฯ ที่สอบตก” (สัมภาษณ์ : 5 เมษายน 2552)

ค 12 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “ระยะเวลาหลังการเลือกตั้งเป็นช่วงเวลาในแผนการหาเสียงระยะยาวของพวกเรา ซึ่งจะต้องจัดแผนการหาเสียงให้รู้สึกได้ว่า ต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ อย่างเรื่องแจกของก็ต้องดำเนินการต่อเนื่อง เรียกว่า แจกกันตามฤดูกาล เช่น แจกผ้าห่ม หน้าหนาว แจกร่มหน้าฝน อย่างนี้เป็นต้น หรือในบางครั้ง เราก็รับซื้อข้าวของที่ชาวบ้านเขามีมาขายอย่างผลไม้ตามฤดูกาลก็เริ่มมีการซื้อขายกันแล้ว เรารับซื้อมา แล้วเอาไปแจกที่อื่นด้วย ได้กันทั้งคนขายและทีมงานเรา” (สัมภาษณ์ : 4 เมษายน 2552)

ค 14 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “หลังการเลือกตั้ง ตนเองมองว่า ถ้าหากจะสร้างฐานเสียงให้แน่นจริง ก็ต้องเข้าหาประชาชนอยู่ตลอดเวลา เวลาไปพบปะประชาชนก็ต้องมีของไปแจกด้วย อย่างเสื้อ ผ้าห่ม ข้าวสาร เป็นต้น ผู้สมัครฯ ของเราก็ดำเนินการอย่างนี้อยู่ตลอดเหมือนกัน เพราะว่าเราทุ่มเทหาเสียงกันมาตั้งนาน จะให้ถอดทิ้งแล้วไปเหนื่อยตอนใกล้เลือกตั้งอีกครั้ง ก็คงไม่ไหว” (สัมภาษณ์ : 11 เมษายน 2552)

ค 15 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “ถ้าเป็นช่วงเวลาหลังจากการเลือกตั้ง ก็มีการแจกกันบ้าง ตามแต่โอกาสและความพร้อมของทีมงาน แต่โดยมากทีมงานเราไม่มีปัญหา จะมีก็แต่ผู้สมัครฯ อาจจะไม่ค่อยว่าง ก็ต้องวางแผนลำดับวัน เวลา สถานที่กันให้ดี เราก็แจ้งไปก่อนว่าวันนี้ ที่นี้ ท่านจะมาได้ไหม เตรียมอะไรมาแจกบ้าง เราก็ประสานกับเจ้าของพื้นที่อีกต่อหนึ่ง คือ ไม่ว่าจะยังไงก็มีการแจกกันอยู่แล้ว”

ผู้สมัคร ค กล่าวว่า “อย่างที่บอก หลังการเลือกตั้งถ้าพ้นช่วงเวลานึงไปแล้วเราก็พอจะดำเนินการในพื้นที่ได้สะดวกขึ้น มีอะไรก็ไปพบปะพูดคุยกับประชาชนกันได้ เรื่องแจกของก็มีอยู่แล้ว เพราะถือว่าช่วยแบ่งเบาปัญหาเขาอย่างที่เคยบอกว่า สำหรับก่อนการเลือกตั้งเราก็แจกตามที่เค้าขาดแคลน หลังการเลือกตั้งก็ไม่ต่างกัน” (สัมภาษณ์ : 28 เมษายน 2552)

ป 03 (ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง) กล่าวว่า “หลังเลือกตั้งก็มีแจก แจกกันตามงาน ประเพณีต่างๆ หัวคะแนนเขาเอาชื่อเราไปแจ้ง ถึงเวลาเราก็ไปรับแจกมา” (สัมภาษณ์ : 23 เมษายน 2552)

ป 04 (ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง) กล่าวว่า “หลังเลือกตั้งแล้วก็พอมี แต่ก็นานๆ ทีถึงจะได้นะ เหมือนไม่คึกคักอย่างตอนช่วงก่อนหน้านั้น” (สัมภาษณ์ : 24 เมษายน 2552)

ป 05 (ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง) กล่าวว่า “มีการแจกหลายอย่างเหมือนกัน ส่วนใหญ่อบต. จะเป็นเจ้าภาพจัดงาน เรามีชื่อไปรับแจกของ ก็ไปกัน ปีหนึ่งสามสี่ครั้งได้” (สัมภาษณ์ : 26 เมษายน 2552)

ว 01 (ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง) กล่าวว่า “หลังการเลือกตั้งก็มีการแจกของเหมือนช่วงก่อนเลือกตั้ง แต่อาจจะไม่บ่อยมากนัก ผู้สมัครฯ บางคน ตอนหาเสียงอยู่คนละพรรค ก็แยกกันหาเสียง แต่พอเป็น สส. ด้วยกัน ถึงจะคนละพรรค ก็ยังไปร่วมกันแจกของได้ เราชาวบ้านไม่มีปัญหาหรอก ใครให้ก็เอา” (สัมภาษณ์ : 11 เมษายน 2552)

ว 02 (ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง) กล่าวว่า “มีการจัดงานแจกของกันอย่างเปิดเผย เค้คงคิดว่า ไม่ผิดกฎหมายแล้ว เลยช่วงเลือกตั้งแล้ว ก็เลยแจกตามใจชอบ เราก็รับไว้ อย่างพวกข้าวสาร ผ้าห่ม” (สัมภาษณ์ : 15 เมษายน 2552)

อย่างไรก็ตาม มีกลุ่มตัวอย่างบางส่วนได้ให้สัมภาษณ์ว่า ไม่ได้ทำการแจกสิ่งของหรือ ประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ ได้แก่

ก 10 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) ซึ่งกล่าวว่า “ตนเองไม่เคยได้ไปแจกของอะไรในช่วงก่อนการเลือกตั้งเมื่อเดือนธันวาคม 2550 เลย มันมีปัญหาเกี่ยวกับสภาพพื้นที่ เพราะที่นี่เป็นฐานเสียงสำคัญของอีกฝ่ายหนึ่ง ผู้สมัครฯ เราจึงวางแผนการหาเสียงที่ทุ่มเทเฉพาะช่วงเวลาขณะเลือกตั้ง สำหรับช่วงก่อนเลือกตั้งหรือหลังเลือกตั้ง จึงยังไม่แจกอะไร เพราะไม่คุ้มค่า” (สัมภาษณ์ : 4 เมษายน 2552)

3.1.3 พฤติกรรมการพาผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปเที่ยวหรือไปทัศนศึกษาดูงาน จากการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มตัวอย่างนั้น พบว่า ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งทั้งหมดได้แสดงพฤติกรรมการพาผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งไปเที่ยว หรือไปทัศนศึกษาดูงาน โดยมีความเห็นคล้ายคลึงกันกับช่วงเวลาก่อนการเลือกตั้ง ยกตัวอย่างได้ดังต่อไปนี้

ก 01 (ผู้สนับสนุนระดับหลัก) กล่าวว่า “หลังการเลือกตั้งก็ได้พาไป อันที่จริงเรากำหนดไม่ได้ว่า เราจะพาไปช่วงก่อนเลือกตั้งหรือหลังเลือกตั้ง เพราะบางครั้งช่วงเวลาที่คาบเกี่ยวกัน เพียงแต่ว่า เราไม่อาจพากันไปเที่ยวในช่วงเลือกตั้งได้เท่านั้นเอง วิธีการที่ได้ดำเนินการก็เป็น

เช่นเดียวกันกับช่วงเวลาก่อนการเลือกตั้งที่ได้กล่าวถึงไปแล้ว คือ เราเป็นคนพาไป โดย เงินเป็นของผู้สมัครฯ หรือบางครั้ง เป็นเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แล้วผู้สมัครฯ ให้เงินไปสมทบบ้าง ให้เป็นพอกเกิดมันนี้กับผู้ที่เกี่ยวข้องหรือไปดูงานนั้นๆ บ้าง แล้วแต่ความเหมาะสม โดยมากเมื่อมีการพาไป ผู้สมัครก็จะไปปรากฏตัวให้ทราบว่า เป็นเงินที่ผู้สมัครฯ มอบให้” (สัมภาษณ์ : 1 เมษายน 2552)

ก 05 (ผู้สนับสนุนระดับรอง) กล่าวว่า “หลังเลือกตั้ง มีการพาผู้มีสิทธิหรือตัวแทนชุมชนไปเที่ยว แล้วแต่แผนการหาเสียงของผู้สมัครฯ เรา ว่า ขณะนี้ถึงเวลาจะพากันไปเที่ยวหรือยัง ถ้าหากยังไม่เหมาะสมก็อาจจะไม่ได้ไป แต่โดยมากแล้วไม่มีปัญหา ชาวบ้านเราชอบให้พาไปเที่ยว นักการเมืองหวังเอาใจชาวบ้าน ก็ต้องทำ” (สัมภาษณ์ : 12 เมษายน 2552)

ก 10 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “พาไป โดยมากจะให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พวกเทศบาล อบต. เป็นเจ้าภาพพาไป บางครั้งก็เป็นเงินผู้สมัครฯ บางครั้งก็เป็นเงินองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้สมัครฯ รวมกัน เขาก็จะชี้แจงให้ประชาชนที่ไปได้ทราบด้วยว่าเงินใครพาไป” (สัมภาษณ์ : 1 เมษายน 2552)

ก 12 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “หลังที่เลือกตั้งเสร็จแล้ว มีบ้างที่พากันไปเที่ยว แต่ก็ต้องดูระยะเวลาที่เหมาะสม ถ้าหากคิดจะทำให้ประชาชนเข้าใจว่า ที่พาไปเที่ยวก็เพราะต้องการขอบคุณที่ได้เลือกเรา เราก็ต้องจัดให้ใกล้กับวันเลือกตั้งหน่อย เพียงแต่ไม่เข้าข่ายที่อาจผิดกฎหมายเลือกตั้งเท่านั้น” (สัมภาษณ์ : 3 เมษายน 2552)

ก 17 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “เขตบ้านเรามากจะได้ไปเที่ยวช่วงเลือกตั้งเสร็จแล้ว ประมาณสามถึงสี่เดือน เราก็บอกชาวบ้านให้เตรียมตัวไว้ คือ ใครเลือกเรา เราไม่รู้ไม่ใช่ไม่รู้เวลาจะได้แสดงความขอบคุณ ก็ต้องเลือกคนที่เขาเลือกเราก่อน ไม่อย่างนั้นใครจะมาเลือกเราอีก” (สัมภาษณ์ : 9 เมษายน 2552)

ก 20 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “การพาไปเที่ยวหลังเลือกตั้งก็ต้องทำอยู่แล้ว เพราะประชาชนในเขตอำเภอนี้ชอบให้พาไป เราก็เลือกที่ไกลๆ ที่เขาคิดว่าถ้าไปด้วยเงินตัวเองต้องเสียค่าใช้จ่ายมาก วิธีการก็คือ หัวคะแนนอย่างเราทำหน้าที่ไปประสานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้เป็นเจ้าของโครงการ ส่วนผู้สมัครฯ เราก็สมทบเงินให้ แล้วก็ประกาศให้รู้ว่า เราให้เงินไปเที่ยว” (สัมภาษณ์ : 21 เมษายน 2552)

ผู้สมัคร ก กล่าวว่า “การพาไปเที่ยว ต้องพาไปอยู่แล้ว เพราะเขาไม่ได้ไปเที่ยวอย่างเดียว แต่ได้ไปเปิดหูเปิดตาเปิดวิสัยทัศน์ ได้ไปดูงานได้เรียนรู้การทำงานใหม่ๆ ที่จะนำมาต่อยอดสร้างอาชีพในชุมชนของตนเองได้ มันเป็นสิ่งที่มีความประโยชน์ เราก็ควรให้การส่งเสริมสนับสนุน

เพียงแต่การไปดูงานไม่อาจทำในช่วงที่มีพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้ง เพราะล่อแหลมต่อการทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง จึงมักจะจัดช่วงก่อนการเลือกตั้ง หรือ หลังเลือกตั้งนานๆ มากกว่า”

(สัมภาษณ์ : 6 มิถุนายน 2552)

ค 01 (ผู้สนับสนุนระดับหลัก) กล่าวว่า “ถ้าเป็นหลังเลือกตั้ง ก็มีกาไป คนเราชอบเที่ยวอยู่แล้ว ก็เหมารถ และหาที่พักดีๆ ให้เขา แต่โดยมากเราไม่ทำเองทั้งหมด จะให้พวกหน่วยงานอื่นๆ ที่เป็นพันธมิตรกับเราเป็นคนดำเนินการ เราให้งบประมาณไป แล้วก็ไม่ต้องเหนื่อยมาก แต่ได้คะแนนเสียงดี” (สัมภาษณ์ : 2 เมษายน 2552)

ค 11 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “มีการจัดไปเที่ยวจริง และสำหรับหัวคะแนนเล็กๆ อย่างเรา มีหน้าที่คัดเลือกคนที่เขาอยู่ข้างเรา เป็นคนที่ให้คะแนนเสียงกับผู้สมัครฯ ของเรา ถือเป็นการเล่นน้ำใจระหว่างกัน เหมือนอุปถัมภ์กันในอีกรูปแบบหนึ่ง” (สัมภาษณ์ : 4 เมษายน 2552)

ป 01 (ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง) กล่าวว่า “หลังเลือกตั้งแล้วสักระยะหนึ่ง ก็มีการจัดเที่ยว ที่ได้ไปก็มีกลุ่มแม่บ้าน อสม. ผู้นำชุมชน ก็เป็นการหาเสียงนั่นแหละ” (สัมภาษณ์ : 6 เมษายน 2552)

ป 02 (ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง) กล่าวว่า “ถ้าเป็นช่วงที่เลยวันเลือกตั้งไปแล้วพวกเราก็ไปเที่ยวเหมือนกันนะ คือ ถ้าหากเราอยู่ในวงการพวกที่ให้ความร่วมมือกับชุมชนดี และมีกลุ่มผู้มีสิทธิเลือกตั้งอยู่ในบ้านประมาณ 4 – 5 คน ขึ้นไป ใครๆ ก็จะนึกถึงบ้านเรา เวลาจะไปเที่ยว เวลาจะแจกของก็จะมีชื่อพวกเราอยู่แล้ว เขาหวังผลให้บ้านเราเทเสียงให้” (สัมภาษณ์ : 6 เมษายน 2552)

ว 02 (ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง) กล่าวว่า “มีการพาไปเที่ยว ถ้าจำไม่ผิดครั้งนั้นน่าจะไปได้ เชียงใหม่ นั่งรถคันใหญ่ๆ ไปกันตั้งหลายคัน เขาบอกว่า ผู้สมัครฯ คนนี้ให้เงินพากันไปเที่ยว” (สัมภาษณ์ : 15 เมษายน 2552)

เหล่านี้เป็นต้น

3.2 การดำเนินการร้องเรียนคู่แข่งทางการเมืองทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง หรือ การแก้ไขข้อกล่าวหาจากการถูกร้องเรียนว่าทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง จากการสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มตัวอย่างประกอบการเก็บข้อมูลจากเอกสารและการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมของผู้วิจัย พบว่า หน้าที่ในการดำเนินการร้องเรียนคู่แข่งทำผิดกฎหมายเลือกตั้งนั้น เป็นหน้าที่ของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ที่ต้องไปดำเนินการด้วยตนเอง ณ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดนครราชสีมา แต่สำหรับการแก้ไขข้อกล่าวหาจากการถูกร้องเรียนว่าทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง ถึงแม้จะเป็นหน้าที่ของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ที่จะต้องเดินไปให้ปากคำกับคณะกรรมการสอบสวนของ กกต. ประจำจังหวัดนครราชสีมา ก็ตาม แต่ทีมของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องร่วมกันหาพยานหลักฐานเพื่อการ

แก้ไขข้อกล่าวหาต่างๆ ด้วย โดย ค 01 (ผู้สนับสนุนระดับหลัก) ให้สัมภาษณ์ว่า "ในการจะไปแจ้งข้อกล่าวหา โดยมากแล้วผู้สมัครของเราจะเป็นผู้ไปด้วยตนเอง แต่ถ้าหากเป็นการแก้ไขข้อกล่าวหา ทีมพวกเราจะต้องมาประชุมร่วมกันเพื่อหาทางออก หาพยานหลักฐาน หรือแม้แต่ในบางครั้งก็จะเป็นการทำลายหลักฐาน หรือการสร้างหลักฐานขึ้นมาใหม่เพื่อไปใช้แก้ข้อกล่าวหาที่เคยมี" (สัมภาษณ์ : 2 เมษายน 2552)

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคในการทำหน้าที่ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง

ปัญหาและอุปสรรคที่ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งได้พบ ในขณะที่ทำการแสวงหาและรวบรวมการสนับสนุนเป็นคะแนนเสียง ให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ตนให้การสนับสนุนอยู่ ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปและรวบรวมไว้ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การที่คู่แข่งทางการเมืองเพิ่งถึงการทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง จากการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มตัวอย่างนั้นพบว่า ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งทั้งหมดยอมรับว่า การที่คู่แข่งทางการเมืองเพิ่งถึงการทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง เป็นปัญหาอุปสรรคในการทำหน้าที่ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง ยกตัวอย่างได้ดังต่อไปนี้

ก 01 (ผู้สนับสนุนระดับหลัก) กล่าวว่า "ก็มีอยู่บ้างเหมือนกันที่ได้รับทราบมาว่า ถูกเพิ่งถึงการทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง แต่ก็ไม่ถึงกับว่า ทำให้เราทำงานไม่ได้ การทำงานการเมืองต้องใจถึง เราต้องเสี่ยง ถ้าหากทำอะไรโดยไม่เสี่ยงเลย เราก็อาจจะไม่ได้คะแนนตามเป้าหมายที่ตั้งใจไว้ บางเรื่องก็บอกได้แต่ว่า ล่อแหลม เราก็ต้องลองทำ ถ้าหากถูกร้องเรียนขึ้นมา ก็ไปต่อสู้กันในขั้นตอนของการชี้แจงให้การกับ กกต. ในภายหลัง ซึ่งส่วนใหญ่แล้วเราก็มีความมั่นใจว่า เราชี้แจงได้ ไม่อย่างนั้นเราจะหาเสียงไม่ได้เลย และจะโทษเขาฝ่ายเดียวก็ไม่ได้ เพราะทีมงานเราเองก็มีการจัดคนไปสังเกตการณ์คู่แข่งเช่นเดียวกัน" (สัมภาษณ์ : 1 เมษายน 2552)

ก 05 (ผู้สนับสนุนระดับรอง)กล่าวว่า "ยอมรับว่า คู่แข่งที่คอยจับผิดเรา เป็นปัญหาและอุปสรรคของการทำงานของพวกเขาค่อนข้างมาก ยิ่งใกล้ถึงวันเลือกตั้งมากเท่าไร จะโดนจ้องจนแทบกระดิกตัวไม่ได้ จะไปหาเสียงตามสถานที่ชุมชนก็ต้องระวังจะโดนถ่ายรูปที่อาจทำให้เข้าใจผิด และถูกร้องเรียนได้ บางทีก็อึดอัดเหมือนกัน แต่เราก็ต้องอดทน"

ก 11 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง)กล่าวว่า "เป็นปัญหาและก็เป็นอุปสรรคด้วย เพราะว่าทำให้เราหาเสียงไม่สะดวกมากนัก ก็ต้องยอมรับว่า บางอย่างก็อาจจะเข้าข่ายผิดกฎหมายเลือกตั้ง

อย่างชาวบ้านมาขอลนน เราจะบอกว่า ทำไม่ได้หรือท้อป้า มันผิดกฎหมายเลือกตั้ง ไว้เลือกตั้งเสร็จแล้วค่อยมาคุยกัน ก็คงพูดเช่นนั้นไม่ได้ เราต้องรับปาก แต่ก็ต้องระวังว่า คนที่เขาถามเรา เป็นคนของอีกฝ่ายหรือเปล่าและมีการอัดเทปไว้ด้วยไหม” (สัมภาษณ์ : 2 เมษายน 2552)

ก 20 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “ทำให้เราทำงานยากขึ้น ยิ่งใกล้ๆ จะถึงวันเลือกตั้งต้องระวังตัวให้มาก พลาดไปโดนใบแดงจะไม่คุ้มกัน” (สัมภาษณ์ : 21 เมษายน 2552)

ก 04 (ผู้สนับสนุนระดับรอง) กล่าวว่า “มีบ้าง แต่เราก็พยายามดูแลให้รัดกุมมากที่สุดอยู่แล้ว ในการหาเสียงเราจะพบว่ามีการจ้องจับผิดกันเป็นธรรมดา ยิ่งกินหมาหอนด้วยแล้ว มีแต่คนสะพายกล้องถ่ายรูปตามประกบกัน ฝ่ายเราก็ส่งคนไปประกบเขาเหมือนกัน และในเวลาเดียวกันเราก็ต้องป้องกันคนมาประกบเรา อาจต้องใช้เป้าหลอกล่อบ้าง ขึ้นอยู่กับแผนของแต่ละคน” (สัมภาษณ์ : 5 เมษายน 2552)

ก 10 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “มีคนมาประกบคอยถ่ายรูปช่วงใกล้ๆ วันเลือกตั้งนะ เราก็อึดอัดบ้าง เดินไปคุยกับใครก็ถูกถ่ายรูป อันที่จริงก็เข้าใจว่า เขาถ่ายรูปเรา ไม่ใช่เรากล้าทำอะไรมาก แต่ทุกคนก็หาเสียงเหมือนกัน และเราไม่ได้ทำอะไรโจ่งแจ้ง ก็ไม่น่าจะต้องมาทำอย่างนี้” (สัมภาษณ์ : 4 เมษายน 2552)

ก 15 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “ถือเป็นปัญหาอุปสรรค แต่เราก็มีวิธีหลบหลีกเหมือนกัน แต่ไม่ขอพูดถึงรายละเอียดวิธีการ”

ผู้สมัคร ก กล่าวว่า “ก็เป็นปัญหาอุปสรรคประการหนึ่ง ที่นับวันจะมีความสำคัญมากขึ้น เพราะกฎหมายเลือกตั้งเริ่มมีบทลงโทษที่รุนแรง บางสถานการณ์อาจส่งผลให้ถูกยุบพรรคได้ ไม่อยากให้เรื่องการหาเสียงของเราลุกลามบานปลาย จนกลายเป็นสาเหตุให้กระทบกระเทือนถึงพรรค ดังนั้น การหาเสียงก็ต้องระมัดระวังให้มากที่สุด ถึงแม้เราจะไม่ได้ทำผิดกฎหมายเลือกตั้งอย่างชัดเจน แต่ก็อาจจะมีคนร้องเรียนได้ เพราะเขาจ้องดูอยู่ ซึ่งทีมงานของเราก็ถือคติว่า ป้องกันไว้ก่อนดีกว่า” (สัมภาษณ์ : 6 มิถุนายน 2552)

ผู้สมัคร ค กล่าวว่า “คู่แข่งเพิ่งเลือกตั้งมีปัญหาบ้าง ซึ่งเขาอาจจะไม่กล้ามาประกบตนเองอย่างชัดเจน เท่าที่ทราบก็มีการจับผิดหวัะแวนของเรา ซึ่งถ้าหากเรามั่นใจว่าไม่ได้ทำอะไรผิดอยู่แล้ว เราก็ไม่ต้องกลัว ทุกอย่างชี้แจงได้” (สัมภาษณ์ : 28 เมษายน 2552)

ป 02 (ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง) กล่าวว่า “คิดว่าสร้างปัญหาให้กับคนหาเสียงเหมือนกัน พูดกันตรงๆ ใครๆ ก็แจกเงิน แต่ไม่อยากให้ถูกถ่ายรูปไปแจ้ง กกต. จึงต้องหลบๆ ซ่อนๆ กัน” (สัมภาษณ์ : 6 เมษายน 2552)

ป 06 (ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง) กล่าวว่า “เข้าใจว่าเป็นปัญหาอุปสรรคต่อการหาเสียง” (สัมภาษณ์ : 26 เมษายน 2552)

ว 04 (ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง) กล่าวว่า “ส่วนตัวแล้วคิดว่าเป็นปัญหากับหวัคະແນນມາກພອສມຄວຽ” (สัมภาษณ์ : 17 เมษายน 2552)

เหล่านี้เป็นต้น

2. การควบคุมคะแนนเสียงสนับสนุนไม่ได้ตามที่จ่ายเงินไป จากการศึกษา และเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มตัวอย่างนั้นพบว่า ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งส่วนใหญ่ไม่พบปัญหาอุปสรรคเรื่อง การควบคุมคะแนนเสียงสนับสนุนไม่ได้ตามที่จ่ายเงินไป ยกตัวอย่างได้ดังต่อไปนี้

ก 01 (ผู้สนับสนุนระดับหลัก) กล่าวว่า “ไม่มีปัญหาการควบคุมคะแนนเสียงไม่ได้ ทั้งๆ ที่จ่ายเงินให้ไปแล้ว เพราะเราวางแผนกันให้รัดกุมก่อน ถ้าหากจะให้หว่านเงินไปทั่วอย่างเมื่ออดีต อาจเกิดปัญหานี้ แต่ปัจจุบันไม่มีแล้ว ทีมงานต้องมีการประชุมกันในระดับสูงร่วมกับผู้สมัครฯ ว่า เขตไหนเจาะได้ เขตไหนเจาะไม่ได้ และเขตที่เรามั่นใจว่าเจาะได้ เราจะดำเนินการเจาะฐานเสียงเพื่อเก็บรวบรวมคะแนนเสียงอย่างไร วิธีการใด ซึ่งวิธีการเหล่านั้นต้องใช้เงินมากน้อยเพียงใด คຸ້ມຄ່າหรือไม่ด้วย พอเราวางกรอบอย่างนี้แล้ว ก็จะกำหนดค่าใช้จ่ายได้ และเราก็ต้องทำรายการไว้เพื่อรายงานค่าใช้จ่ายต่อ กกต. ด้วย” (สัมภาษณ์ : 1 เมษายน 2552)

ก 05 (ผู้สนับสนุนระดับรอง)กล่าวว่า “ในการเลือกตั้ง เมื่อเดือน ธันวาคม พ.ศ. 2550 ไม่พบปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับการควบคุมคะแนนเสียงไม่ได้ตามที่ใช้จ่ายเงินไป เพราะเรื่องแบบนี้หากเราวางแผนการใช้จ่ายเงินให้ดีก่อน ดูให้รอบคอบว่า สมควรจ่ายหรือไม่ จ่ายแล้วจะคุ้มค่าไหม ก็จะไม่มีเกิดปัญหาอย่างนั้น” (สัมภาษณ์ : 12 เมษายน 2552)

ก 10 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง)กล่าวว่า “ไม่พบว่ามีปัญหาอุปสรรคลักษณะนี้” (สัมภาษณ์ : 1 เมษายน 2552)

ก 14 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง)กล่าวว่า “ที่ผ่านมายังไม่เคยพบปัญหาหรืออุปสรรคว่าควบคุมคะแนนเสียงไม่ได้ตามที่จ่ายเงินไป เพราะเราทำงานหาเสียงมานาน อย่างน้อยก็ต้องรู้ว่าเขตไหนใช้เงินได้ ตรงไหนไม่ได้ ที่สำคัญคือ อย่าไปหลอกเงินนาย หรือเก็บเงินเข้ากระเป๋าตัวเอง มันจะเกิดผลเสียหายมาถึงตัวเรา” (สัมภาษณ์ : 7 เมษายน 2552)

ก 21 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง)กล่าวว่า “ทุกวันนี้ไม่มีปัญหาและอุปสรรคอย่างที่ถาม แต่ถ้าเป็นเมื่อก่อนจะพบบ่อย เพราะว่า เขตที่เราคุมอยู่เป็นเขตป่า บางคนอาจจะคิดว่า ตบตาลูกพี่ได้ ก็จذبซื้อผู้มีสิทธิไปขอเงินสนับสนุน บางคนจذبเข้ากัน ทั้งๆ ที่ก็รู้ว่าซ้ำ แต่อยากได้เงิน พอเลือกตั้งไปแล้วไม่ได้เสียงตามที่รับเงินไป ก็เกิดปัญหา ค่อนข้างรุนแรงเลยนะ ถูกอุ้มกันไปบังคับให้เอาเงินมาคืน ยังดีที่เขาเมตตา พอคืนเงินเรื่องก็จบ ไม่มีใครเป็นอันตราย แต่หลังจากนั้นคนประเภทนั้นก็ไม่มี

กล้าอีก ต้องทำงานกันจริงๆ ไม่ใช่มาหลอกเงินกัน ถ้าใครทำงานจริงจัง ก็จะต้องรู้ว่า เราประเมินค่าใช้จ่ายได้ และก็จะไม่เกิดปัญหาว่า ได้เสียงไม่คุ้มกับค่าใช้จ่าย” (สัมภาษณ์ : 22 เมษายน 2552)

ค 04 (ผู้สนับสนุนระดับรอง)กล่าวว่า “ไม่พบปัญหาดังกล่าว คือ เรื่องแบบนี้ขึ้นอยู่กับวิธีการ ตนเองอาจจะอธิบายได้ไม่หมด เพราะบางเรื่องไม่ควรเปิดเผย จึงบอกได้แค่ว่า คนที่จะเข้ามาทำหน้าที่ห้วคະແນน ระดับห้วคະແນนหลัก ก็ต้องมีวิธีการควบคุมทั้งเงินและคนให้ได้ไม่อย่างนั้น ผู้สมัครฯ ก็ล้มจมพอดี” (สัมภาษณ์ : 5 เมษายน 2552)

ค 10 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง)กล่าวว่า “ไม่มีปัญหาอะไร เมื่อตอนเลือกตั้งที่ผ่านมา บอกตรงๆ ว่า ตนเองแทบไม่ได้จับเงินด้วยซ้ำ พื้นที่เราถูกประเมินว่า เจาะยาก ก็ต้องหาเสียงกันแบบค่อยเป็นค่อยไป ยังไม่ทุ่มเงินมาให้มากนัก จึงไม่มีปัญหาว่า ให้เงินเรามาแล้วไม่ได้เสียงอย่างที่ควรจะเป็น” (สัมภาษณ์ : 4 เมษายน 2552)

ค 15 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง)กล่าวว่า “ไม่มีปัญหาลักษณะดังกล่าวในเขตเรา”

ผู้สมัคร ก กล่าวว่า “ไม่พบ เพราะว่า ประสบการณ์ในการทำงานการเมือง ทำให้เราเข้าใจว่า การดำเนินการต่างๆ จำเป็นต้องใช้เงิน เพียงแต่ต้องใช้ให้คุ้มค่า อย่างการจัดปราศรัยที่ได้คุยกันไป เป็นการใช้จ่ายเงินที่คุ้มค่าก็จริง แต่ถ้าหากเราไปจัดในตำบลเล็กๆ ไม่มีคนมาฟังเท่าที่ควร หรือไปจัดในพื้นที่หลักของคู่แข่ง เราก็เสี่ยงที่จะไม่คุ้มค่าใช้จ่าย ตัวผู้สมัครฯ เองก็ต้องเป็นหลักในการวางแผนการหาเสียงให้ได้ ตนเองจะเห็นนโยบายว่า พื้นที่ไหนเสี่ยงว่าจะไม่คุ้ม เราจะไม่ดำเนินการเลย เอาเงินไปใช้จ่ายที่อื่นที่หวังผลได้ดีกว่า บางครั้งเราเลือกจัดเวทีปราศรัยในเขตที่กำกึ่ง เราก็เรียนเชิญผู้นำพรรค หรือ ทีมงานที่หาเสียงเก่งของพรรคมาช่วย อาจมีค่าใช้จ่ายสูงขึ้นมา แต่ถ้าประเมินว่า คุ้ม เพราะพอชาวบ้านฟังจะเปลี่ยนใจมาเลือกเราแน่นอน เราก็ดำเนินการ นี่เป็นหลักในการวางแผนการหาเสียงอย่างหนึ่งที่ทำให้ไม่เกิดปัญหาว่า ใช้จ่ายเงินไปแล้วได้คะแนนเสียงไม่คุ้ม” (สัมภาษณ์ : 6 มิถุนายน 2552)

ผู้สมัคร ค กล่าวว่า “ยังไม่เคยพบปัญหาลักษณะดังกล่าว คนของเราไว้ใจได้ จึงรับรองได้ว่า การใช้จ่ายเงินเพื่อการหาเสียง ก็ได้รับคะแนนเสียงมากใกล้เคียงกับที่ได้ประเมินไว้” (สัมภาษณ์ : 28 เมษายน 2552)

เหล่านี้เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม มีกลุ่มตัวอย่างบางส่วนได้ให้สัมภาษณ์ว่า พบปัญหาอุปสรรค เรื่อง การควบคุมคะแนนเสียงสนับสนุนไม่ได้ตามที่จ่ายเงินไป ได้แก่ กลุ่มตัวอย่าง ค 01 ที่ได้ให้สัมภาษณ์ไว้ดังนี้

ค 01 (ผู้สนับสนุนระดับหลัก) กล่าวว่า “มีบ้างที่พบว่า พื้นที่บางพื้นที่ใช้จ่ายเงินเพื่อการหาเสียงไปมาก แต่ได้รับคะแนนเสียงไม่ถึงเป้าหมายที่ตั้งใจไว้ ก็ต้องยอมรับว่าอาจเกิดจาก

ความผิดพลาดของเราเองที่ประเมินคะแนนของพื้นที่นั้นๆ ผิดไป หรือ บางส่วนก็มาจากทีมงาน หัวคะแนนของเราเอง ที่ไม่มีประสิทธิภาพพอ ก็ต้องมาคุยกัน หาจุดอ่อน จุดแข็งของการทำงาน แล้วก็ลองประเมินดูใหม่ว่าจะเจาะได้ไหม ต้องใช้วิธีการใด หรือควรจะไปก่อน” (สัมภาษณ์ : 2 เมษายน 2552)

และกลุ่มตัวอย่างอีกส่วนหนึ่งให้สัมภาษณ์ว่า ไม่ทราบข้อมูล ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นกลุ่มผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง คือ ป 01 (สัมภาษณ์ : 6 เมษายน 2552) , ป 02 (สัมภาษณ์ : 6 เมษายน 2552) , ป 03 (สัมภาษณ์ : 23 เมษายน 2552) , ป 04 (สัมภาษณ์ : 24 เมษายน 2552) , ป 05 (สัมภาษณ์ : 26 เมษายน 2552) , ป 06 (สัมภาษณ์ : 26 เมษายน 2552) , ว 01 (สัมภาษณ์ : 11 เมษายน 2552) , ว 02 (สัมภาษณ์ : 15 เมษายน 2552) , ว 03 (สัมภาษณ์ : 15 เมษายน 2552) และ ว 04 (สัมภาษณ์ : 17 เมษายน 2552)

3. การได้รับเงินเพื่อการทำหน้าที่ผู้สนับสนุนไม่เพียงพอ จากที่ได้ดำเนินการศึกษา และเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มตัวอย่างนั้น พบว่า ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งทั้งหมดไม่พบปัญหาอุปสรรคเรื่อง การได้รับเงินเพื่อการทำหน้าที่ผู้สนับสนุนไม่เพียงพอ ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ให้ข้อมูลว่า ไม่ทราบ ยกตัวอย่างได้ดังต่อไปนี้

ก 01 (ผู้สนับสนุนระดับหลัก) กล่าวว่า “ยังไม่เคยพบว่ามีปัญหาหรือ อุปสรรคในเรื่องของการได้รับเงินเพื่อการทำหน้าที่ผู้สนับสนุน หรือ หัวคะแนน ไม่เพียงพอ อย่างที่เคยบอกเราวางแผนก่อนว่าจะทำอะไรบ้าง พอเราประชุมกลุ่มระดับแกนนำหลักแล้ว เราก็ประชุมกับหัวคะแนนระดับรองๆ ลงไปด้วยว่าพื้นที่เขาควรต้องดำเนินการรวบรวมคะแนนเสียงอย่างไร ใช้เงินเท่าไร แล้วถ้าสมเหตุสมผลก็ให้เงินไปเท่านั้นเอง” (สัมภาษณ์ : 1 เมษายน 2552)

ก 05 (ผู้สนับสนุนระดับรอง)กล่าวว่า “ยังไม่เคยมีปัญหาอุปสรรคดังกล่าว” (สัมภาษณ์ : 12 เมษายน 2552)

ก 11 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง)กล่าวว่า “ทีมงานของเราไม่พบปัญหานั้น” (สัมภาษณ์ : 2 เมษายน 2552)

ก 23 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง)กล่าวว่า “ไม่มีปัญหา” (สัมภาษณ์ : 2 พฤษภาคม 2552)

ค 01 (ผู้สนับสนุนระดับหลัก) กล่าวว่า “ไม่มีใครเสนอปัญหานี้ในที่ประชุม ก็ถือว่ายังไม่มีก็แล้วกัน อันที่จริงการหาเสียง เราต้องวางแผนก่อนอยู่แล้ว ถ้าหากการดำเนินการเป็นไปตามแผน ก็ไม่เกิดปัญหา แต่ในทางปฏิบัติอาจจะมีบ้างที่งบประมาณบานปลาย เขาก็มาขอรับเพิ่ม” (สัมภาษณ์ : 2 เมษายน 2552)

ค 12 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “ไม่มีปัญหาว่าเงินไม่พอใช้ ถ้าหากเราซื้อสัตย์กับนายเรา เรื่องได้รับเงินไม่พอ จะไม่เกิดขึ้นเลย” (สัมภาษณ์ : 4 เมษายน 2552)

ค 15 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวสั้นๆ เช่นเดียวกันกับกลุ่มตัวอย่างอื่นๆ อีกหลายคน ว่า “ไม่เคยมีปัญหา” (สัมภาษณ์ : 14 เมษายน 2552)

เหล่านี้เป็นต้น

และกลุ่มตัวอย่างอีกส่วนหนึ่งได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ไม่ทราบข้อมูล” ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นกลุ่มผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง คือ ป 01 (สัมภาษณ์ : 6 เมษายน 2552) , ป 02 (สัมภาษณ์ : 6 เมษายน 2552) , ป 03 (สัมภาษณ์ : 23 เมษายน 2552) , ป 04 (สัมภาษณ์ : 24 เมษายน 2552) , ป 05 (สัมภาษณ์ : 26 เมษายน 2552) , ป 06 (สัมภาษณ์ : 26 เมษายน 2552) , ว 01 (สัมภาษณ์ : 11 เมษายน 2552) , ว 02 (สัมภาษณ์ : 15 เมษายน 2552) , ว 03 (สัมภาษณ์ : 15 เมษายน 2552) และ ว 04 (สัมภาษณ์ : 17 เมษายน 2552)

4. การที่ผู้สนับสนุนฝ่ายตรงข้ามข่มขู่ และใส่ร้ายทางการเมือง จากการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มตัวอย่างนั้นพบว่า ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งส่วนใหญ่พบปัญหาและอุปสรรคจากการที่ผู้สนับสนุนฝ่ายตรงข้ามข่มขู่ และใส่ร้ายทางการเมือง ยกตัวอย่างได้ดังต่อไปนี้

ก 01 (ผู้สนับสนุนระดับหลัก) กล่าวว่า “เรื่องโดนฝ่ายตรงข้ามข่มขู่ และใส่ร้ายทางการเมืองนี้เป็นปัญหาและเป็นอุปสรรคในการทำหน้าที่รวบรวมคะแนนเสียงอย่างหนึ่ง เพราะว่า เราเหมือนออกมาอยู่ที่แจ้ง ใครจะด่าจะว่าอย่างไร โอกาสแก้ตัวมีก็จริง แต่คนส่วนมากมักจะเชื่อไปก่อนแล้ว การตามแก้ข่าวไม่ได้ช่วยอะไรให้ดีขึ้น ก็ได้แต่ทำใจว่าเป็นธรรมดาของการเมือง มีใส่ร้ายป้ายสีกัน ผลของมันก็คือ เราเสียความน่าเชื่อถือ และอาจจะทำให้ได้คะแนนเสียงลดลงจากเดิม” (สัมภาษณ์ : 1 เมษายน 2552)

ก 05 (ผู้สนับสนุนระดับรอง) กล่าวว่า “กล่าวได้ว่า เป็นอุปสรรคอย่างหนึ่ง ในช่วงการหาเสียงจะมีข่าวลือข่าวปล่อยออกมามาก ถ้าหากเรามุ่งแต่จะแก้ข่าว ก็คงหาเสียงได้ไม่เต็มที่ตนเองจึงมักจะคอยแก้ไขตามสถานการณ์เฉพาะหน้า เช่นข่าวลือที่ว่า เราย้ายสังกัดแล้ว เราไม่ช่วยผู้สมัครฯ คนนี้หาเสียงแล้ว อย่างนี้เป็นต้น ข่าวแบบนี้จะทำให้เวลาเราไปขอกะแนน ชาวบ้านจะเคลือบแคลงสงสัยเรา ไม่อยากให้คะแนนเรา บางคนก็จะถามเลยว่า หาเสียงให้ใคร เราก็ออกไปขอให้เขาเชื่อเรา อย่าเชื่อข่าว” (สัมภาษณ์ : 12 เมษายน 2552)

ก 13 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “เรื่องมาขู่กันว่า อย่าไปช่วยอีกฝ่ายหาเสียงก็มีบ้าง เวลาที่เราเตรียมตัวจะไปหาเสียงตามบ้าน บางครั้งก็มีคนมาประกบ มาห้ามไม่ให้ออกจากบ้านไปหาเสียง อย่างนี้ก็มี หรือบางทีก็มีข่าวปล่อย ว่าเราได้แอบจ่ายเงินให้กับคุ้มบ้าน โฉนแล้ว แต่เราจะ

ไม่จ่ายให้บ้านแถบนี้ ชาวบ้านก็ไม่พอใจ เรื่องแบบนี้อธิบายให้ฟังยาก” (สัมภาษณ์ : 5 เมษายน 2552)

ค 04 (ผู้สนับสนุนระดับรอง)กล่าวว่า “ปัญหาและอุปสรรคแบบนี้มีอยู่ในวงการของ หัวคะแนนอยู่แล้ว และบางครั้งบางคราวอาจจะรุนแรงมาก ขึ้นอยู่กับอิทธิพลที่แฝงอยู่ในพื้นที่ด้วย คงบอกรายละเอียดไม่ได้ สรุปว่า เป็นปัญหาและก็เป็นอุปสรรคหลายๆ เลยก็แล้วกัน” (สัมภาษณ์ : 5 เมษายน 2552)

ค 10 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง)กล่าวว่า “มีปัญหาเรื่องการถูกใส่ร้ายทางการเมืองบ้าง แต่ไม่ถึงกับรุนแรงมากเท่าไร” (สัมภาษณ์ : 4 เมษายน 2552)

ค 15 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง)กล่าวว่า “เขตเรามีแค่เรื่องการประกบข่มขู่หัวคะแนน ระดับล่างไม่ให้ออกไปหาเสียงสะดวกมากนัก ส่วนการใส่ร้ายทางการเมืองยังไม่มียกเท่าใด” (สัมภาษณ์ : 14 เมษายน 2552)

ผู้สมัคร ก กล่าวว่า “เป็นนักการเมืองก็ต้องมีการถูกใส่ร้ายเป็นเรื่องธรรมดา เราก็อาศัยเวทีปราศรัยในการแก้ข่าวเหล่านั้น และบางครั้งก็อาจจะใช้เป็นโอกาสในการตีแผ่ความไม่ดีของผู้สมัครฯ คนอื่นๆ ด้วยในคราวเดียวกัน” (สัมภาษณ์ : 6 มิถุนายน 2552)

ผู้สมัคร ค กล่าวว่า “ถือเป็นปัญหาและอุปสรรคในการหาเสียงอย่างหนึ่ง แต่เราก็ต้องบริหารจัดการให้ได้ เรื่องแรกคือ แก้วขาว ก็ใช้เวทีปราศรัยบ้าง ใช้ทีมงานบ้าง ช่วยแก้ข่าวทำให้ออกมาอำนวยการ อีกเรื่องก็คือ การปรับเปลี่ยนวิธีการหาเสียงโดยสร้างภาพลักษณ์ที่ดีหรือภาพลักษณ์ที่ตรงกันข้ามกับข่าวลือออกไปบ้าง เพื่อส่งเสริมการแก้ข่าว กลวิธีในการหาเสียงมีมาก อธิบายไม่ได้ทั้งหมด แต่หลักใหญ่ๆ ก็คือ ต้องวางแผน ต้องทันเกมการเมือง และแก้เกมการเมืองให้เป็น” (สัมภาษณ์ : 28 เมษายน 2552)

เหล่านี้เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม กลุ่มตัวอย่างอีกส่วนหนึ่งให้สัมภาษณ์ว่า ไม่ทราบข้อมูล ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นกลุ่มผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ได้แก่ ป 01 (สัมภาษณ์ : 6 เมษายน 2552) , ป 02 (สัมภาษณ์ : 6 เมษายน 2552) , ป 03 (สัมภาษณ์ : 23 เมษายน 2552) , ป 04 (สัมภาษณ์ : 24 เมษายน 2552) , ป 05 (สัมภาษณ์ : 26 เมษายน 2552) , ป 06 (สัมภาษณ์ : 26 เมษายน 2552) , ว 01 (สัมภาษณ์ : 11 เมษายน 2552) , ว 02 (สัมภาษณ์ : 15 เมษายน 2552) , ว 03 (สัมภาษณ์ : 15 เมษายน 2552) และ ว 04 (สัมภาษณ์ : 17 เมษายน 2552)

5. การตรวจสอบ และควบคุมของคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) และองค์กรเอกชน จากการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มตัวอย่างนั้น พบว่า ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งทั้งหมด มีความเห็นว่า การ

ตรวจสอบและควบคุมของคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) และองค์กรเอกชน เป็นปัญหาและอุปสรรคในการแสวงหาและรวบรวมคะแนนเสียงให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ยกตัวอย่างต่อไปนี้

ก 01 (ผู้สนับสนุนระดับหลัก) กล่าวว่า “ก็เป็นปัญหาอีกอย่างหนึ่ง เพราะการหาเสียงทั้งหมด ต้องอยู่ในกรอบกฎหมายเลือกตั้งก็จริง แต่ในบางครั้งก็ต้องยอมรับว่า เรามีความจำเป็นต้องหลีกเลี่ยงกฎหมายบ้าง หากถูกจับได้ โทษสถานเบาคือ ใบเหลือง โทษสถานหนักก็ใบแดง ถ้าหากโดนใบแดง ความพยายามทุ่มเทหาเสียงที่ผ่านมาก็คงจบ จึงมีความเกรงกลัว กกต. และองค์กรเอกชนเหล่านั้นมากพอสมควร เมื่อเกรงกลัว การหาเสียงก็ทำได้ไม่เต็มที่” (สัมภาษณ์ : 1 เมษายน 2552)

ก 05 (ผู้สนับสนุนระดับรอง) กล่าวว่า “ในการหาเสียงก็กลัวอยู่เหมือนกันว่าจะถูก กกต. วินิจฉัยว่า ได้กระทำความผิดกฎหมายเลือกตั้ง ทั้งๆ ที่บางครั้งเป็นความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของทีมงาน เราจึงกังวลกับการติดตามตรวจสอบของ กกต.ค่อนข้างมาก จนทำให้เราไม่กล้าหาเสียงในบางลักษณะ และทำให้ได้คะแนนน้อยกว่าที่ควรจะเป็น” (สัมภาษณ์ : 12 เมษายน 2552)

ก 14 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “ถ้าพูดกันจริงๆ แล้ว ก็เหมือนหนูกลัวแมว เราอาจจะหาเสียงตามประสาเรา แต่ก็ต้องนึกตลอดเวลาว่า กกต. จ้องอยู่ จะทำอะไรก็ต้องระมัดระวังตัว เกรงจะเข้าข่ายว่าทำผิด เพราะต้องยอมรับว่า กฎหมายนี้เรารู้บ้างไม่รู้บ้าง เราเป็นแค่หัวคะแนนระดับล่าง ก็ไม่เข้าใจกฎหมายทั้งหมดอยู่แล้ว การที่ถูกจ้องตรวจสอบควบคุมมากจนเกินไป เราก็หาเสียงไม่ได้” (สัมภาษณ์ : 7 เมษายน 2552)

ก 17 (ผู้สนับสนุนระดับหลัก) กล่าวว่า “เป็นปัญหาและเป็นอุปสรรคสำคัญในการหาเสียง คงไม่มีใครจะพูดไม่จริงว่า ตนเองทำถูกกฎหมายทุกอย่าง เราต้องยอมรับด้วยว่าการหาเสียงของพวกเรามีแต่เรื่องที่เกี่ยวข้องต่อการทำผิดกฎหมาย จึงกลัวการถูกติดตามตรวจสอบจาก กกต. มากจนบางครั้งส่งผลกระทบต่อแผนการหาเสียง” (สัมภาษณ์ : 9 เมษายน 2552)

ก 04 (ผู้สนับสนุนระดับรอง) กล่าวว่า “เป็นปัญหาอุปสรรค แต่แอบเชื่อว่า กกต. นักการเมือง และผู้สนับสนุนทั้งหลายก็กังวลแล้ว อำนาจหน้าที่ของ กกต. กับธรรมชาติของการเมืองไทยค่อนข้างจะสวนทางกัน ทำให้การหาเสียงที่ถูกกฎระเบียบของ กกต. ใช้ไม่ค่อยได้ผลในความเป็นจริง เราต้องหายุทธวิธีในการหาเสียงที่ไม่ผิดกฎหมายและมีประสิทธิภาพมากพอจะได้คะแนนเสียงด้วย อย่างเคาะประตูบ้าน อาจจะดูดี แต่ต้องใช้เวลา และเหนื่อย เราก็ต้องหาวิธีอื่นเสริมเข้าไป” (สัมภาษณ์ : 5 เมษายน 2552)

ก 10 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “ก็เป็นปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญประการหนึ่งของเรา (สัมภาษณ์ : 4 เมษายน 2552)

ค 15 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “เป็น เพราะว่าเราก็กังวลว่า การหาเสียงของเราจะมีการกระทำใดผิดกฎหมายเลือกตั้งหรือเปล่า ยิ่งหากมีตัวแทนของ กกต. หรือ องค์กรเอกชน มาคอยสังเกตการณ์ เราก็ยิ่งเกร็ง ไม่กล้าหาเสียงเหมือนอย่างที่เคยทำมา”

ผู้สมัคร ก กล่าวว่า “อยู่ที่มุมมองของแต่ละคน สำหรับตนเองอาจจะปัญหาบ้าง เป็นอุปสรรคบ้าง แต่ไม่มากมายนัก ในเมื่อเราหาเสียงอยู่ในกรอบของกฎหมายไม่มีอะไรที่จะต้องกลัว กกต. หรือองค์กรเอกชน เพียงแต่ผู้ปฏิบัติ คือ ทีมงานระดับหมู่บ้าน หรือ ระดับล่างของเรา เขาอาจจะกลัว เพราะยังไม่มีเชื่อมั่นว่า กฎหมายให้ขอบเขตการหาเสียงเลือกตั้งไว้แค่ไหน อะไรทำได้ อะไรทำไม่ได้ และกลัวกระทบถึงตนเองด้วย” (สัมภาษณ์ : 6 มิถุนายน 2552)

ผู้สมัคร ค กล่าวว่า “เป็นปัญหา และเป็นอุปสรรค ที่สำคัญประการหนึ่งเลยทีเดียว เพราะคนหาเสียงของเราไม่มั่นใจ กฎหมายเปลี่ยนแปลงอยู่เรื่อย เราก็ต้องคอยติดตามทำความเข้าใจ และพยายามไม่ทำผิดกฎหมาย แต่ใครบ้างไม่กลัว เวลาออกภาคสนามไปหาเสียง คำก็กลัวอยู่ดี จนบางครั้งทำให้หาเสียงได้ไม่เต็มที่” (สัมภาษณ์ : 28 เมษายน 2552)

ป 02 (ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง) กล่าวว่า “คิดว่าเป็นอุปสรรคต่อการหาเสียง เพราะที่มาหาเสียงกัน ก็แอบแจกเงิน แอบแจกของกันทั้งนั้น รู้ๆ กันอยู่ ว่าผิดกฎหมาย แต่ก็แอบทำกัน ถ้าหากมี กกต. อยู่ใกล้ๆ เขาก็ไม่กล้าทำมากเท่าไร กลัวถูกจับได้” (สัมภาษณ์ : 6 เมษายน 2552)

ป 05 (ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง) กล่าวว่า “เป็นอุปสรรค เพราะว่าคนทำผิดก็ต้องกลัวคนอื่นจะรู้ เดี่ยวนี้ กกต. มีอำนาจมากมาย ให้ใบแดงขึ้นมา ก็ลงเลือกตั้งอีกไม่ได้” (สัมภาษณ์ : 26 เมษายน 2552)

ว 01 (ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง) กล่าวว่า “เป็นปัญหาและอุปสรรค สำหรับคนที่หาเสียงแบบผิดกฎหมาย” (สัมภาษณ์ : 11 เมษายน 2552)

เหล่านี้เป็นต้น

6. การที่ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งไม่ให้การสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ตนเองได้ให้การสนับสนุนอยู่ จากการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มตัวอย่างนั้น พบว่า ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งส่วนใหญ่ไม่พบปัญหาอุปสรรคในเรื่องของการที่ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งไม่ให้การสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ตนเองได้ให้การสนับสนุนอยู่ ยกตัวอย่างได้ดังต่อไปนี้

ก 01 (ผู้สนับสนุนระดับหลัก) กล่าวว่า “ไม่พบปัญหาหรืออุปสรรคว่า ผู้มีสิทธิไม่ให้การสนับสนุนผู้สมัครฯ ของเรา เพราะเราประเมินก่อนแล้วว่า เขตนี้ น่าจะได้ หรือไม่น่าจะได้ ถ้าหากไม่น่าจะได้ เราก็ไม่หา เท่านั้นเอง ดังนั้น เรื่องของการไม่ได้รับการสนับสนุนนี้ ไม่มี” (สัมภาษณ์ : 1 เมษายน 2552)

ก 05 (ผู้สนับสนุนระดับรอง)กล่าวว่า “สำหรับผู้สมัครฯ เราไม่มีปัญหานี้”
(สัมภาษณ์ : 12 เมษายน 2552)

ก 10 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง)กล่าวว่า “ไม่มี คงจะเพราะเขตที่ตนเองดูแลอยู่เป็นฐานเสียงของผู้สมัครฯ คนนี้มานานแล้ว เราเลยไม่ค่อยพบว่า มีคะแนนหายไปจนผิดสังเกต อาจจะมีบ้างที่บางคนเขาอยากเลือกคนอื่นดู เราไม่ว่ากัน เพราะต้องเคารพการตัดสินใจของประชาชน แต่ไม่ใช่คะแนนมากมายจนกระทบฐานเสียง” (สัมภาษณ์ : 1 เมษายน 2552)

ค 01 (ผู้สนับสนุนระดับหลัก) กล่าวว่า “สำหรับทีมงานเราไม่พบปัญหานี้ การเมืองในเขตเลือกตั้งของเรามองค่อนข้างง่าย ฐานเสียงไม่ค่อยปรับเปลี่ยน การเจาะหาฐานเสียงใหม่อาจจะทำได้ยาก แต่ถ้าหากคิดจะทำก็ต้องประเมินความเสี่ยงก่อนว่าจะได้หรือเปล่า ถ้าหากได้จึงลงมือดำเนินการ แต่ถ้าไม่ได้ เราก็ไม่ดำเนินการ เท่านั้นเอง ผลของการทำงานรูปแบบนี้ทำให้เราไม่มีปัญหาที่ว่า ผู้มีสิทธิไม่ให้การสนับสนุนผู้สมัครฯ ที่เราให้การสนับสนุนอยู่ ซึ่งคะแนนที่เราได้รับมาเป็นเครื่องยืนยันได้”
(สัมภาษณ์ : 2 เมษายน 2552)

ค 04 (ผู้สนับสนุนระดับรอง)กล่าวว่า “การเลือกตั้ง 2550 เราไม่พบปัญหาอุปสรรคดังที่กล่าว ส่วนตัวแล้วมีความเห็นว่า เป็นเพราะการแบ่งเขตเลือกตั้งให้มีลักษณะเป็นเขตใหญ่ และเลือกได้ 3 คน ทำให้ปัญหาการไม่ให้คะแนนกัน ไม่เกิดขึ้น ยกตัวอย่างเช่น ในเขตบ้านนี้ มีคนที่เขาชื่นชอบมาก่อน เป็นเจ้าของฐานเสียงเดิม เราส่งคนเข้าไปขอเขาว่า ขออีกเบอร์ให้เราได้ไหม เบอร์ขึ้นพื้นของเขา เขารักใครชอบใครก็เลือกไปก่อน ส่วนที่เหลือค่อยให้เราได้ไหม ซึ่งถ้าหากคนที่ไปขอคะแนนเป็นคนน่าเชื่อถือ เป็นผู้นำโดยธรรมชาติ ส่วนใหญ่แล้วเราก็จะได้คะแนนเสียงมา”
(สัมภาษณ์ : 5 เมษายน 2552)

ค 10 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “ในเขตของตนเองไม่พบปัญหาอุปสรรคที่กล่าวมา” (สัมภาษณ์ : 4 เมษายน 2552)

ค 15 กล่าวว่า “ไม่พบว่ามีปัญหาลักษณะเช่นนั้น”

ผู้สมัคร ก กล่าวว่า “ไม่มีปัญหาที่ประชาชนไม่ให้การสนับสนุนตนเอง อันที่จริงอาจจะมีบ้างในบางเขต เพียงแต่เราประเมินไว้ว่า คะแนนตรงนั้นเราไม่นำมารวม คือ เวลามองภาพของคะแนนเสียง ต้องมองบนพื้นฐานของความเป็นจริงว่า น่าจะได้คะแนนจากตรงไหนยังไงบ้างรวมแล้วได้เท่าไร เพียงพอหรือไม่ จากนั้นค่อยมาหาหรือวิธีการหาเสียงกันอีกครั้ง ในการดำเนินการลักษณะนี้ ทำให้เราตัดปัญหาที่พื้นที่บางส่วนไม่ให้การสนับสนุนเราออกไป” (สัมภาษณ์ : 6 มิถุนายน 2552)

ผู้สมัคร ก กล่าวว่า “ตั้งแต่หาเสียงมา ยังไม่พบว่ามีปัญหาที่ประชาชนไม่ให้การสนับสนุนตนเองซึ่งเป็นผู้สมัครฯ มีเพียงแต่ว่า เรามีเจ้าของฐานเสียงเดิมอยู่บ้าง เราจะไปเจาะก็อาจจะต้องคิดให้รอบคอบ เพราะชาวบ้านอาจจะไม่ยอมรับเราได้ง่ายๆ แต่โดยส่วนตัวแล้ว เรามีความจริงใจจะทำงานให้เขา และผลงานที่ผ่านมาเขาก็ยืนยันได้ว่า เราเป็นผู้นำที่ดีได้อย่างแน่นอน ใครเห็นผลงานแล้วเขาก็เชื่อถือ จึงไม่คิดว่าจะมีปัญหาอย่างที่กล่าว” (สัมภาษณ์ : 28 เมษายน 2552)

เหล่านี้เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม มีกลุ่มตัวอย่างบางส่วนให้ข้อมูลว่า พบปัญหาอุปสรรคในเรื่องของการที่มีสิทธิเลือกตั้งไม่ให้การสนับสนุนผู้สมัครฯ ที่ตนเองได้ให้การสนับสนุนอยู่ ยกตัวอย่างได้ดังต่อไปนี้

ก 21 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “เราพบปัญหานี้ในพื้นที่ของเรา เป็นปัญหาที่มีผลสืบเนื่องมาจากการเมืองระดับประเทศ เพราะประชาชนไม่ชอบพรรคที่ผู้สมัครฯ ของเราสังกัดอยู่ จึงไม่ให้การยอมรับในตัวผู้สมัครฯ ทำให้คะแนนส่วนหนึ่งหายไป” (สัมภาษณ์ : 22 เมษายน 2552)

ก 24 (ผู้สนับสนุนระดับล่าง) กล่าวว่า “พบปัญหาที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่ให้การยอมรับในตัวผู้สมัครฯ ของเราบ้าง ซึ่งก็ต้องยอมรับว่า ผู้สมัครฯ เรายังมีจุดอ่อนที่อาจจะถูกโจมตีได้ง่ายเมื่อจุดอ่อนนั้นตรงกับความคิดของประชาชนในเขตเรา เขาก็ไม่เลือก” (สัมภาษณ์ : 2 พฤษภาคม 2552)

ป 01 (ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง) กล่าวว่า “ก็คิดว่าน่าจะเป็นปัญหาเป็นอุปสรรค ยกตัวอย่างเช่นการที่พวกเราไม่ชอบบทบาทบางบทบาทที่ผู้สมัครฯ คนหนึ่งได้ทำไว้ หรือ สำหรับผู้สมัครฯ บางคน เป็นเครือข่ายของผู้มีอิทธิพล ตัวเองไม่เคยทำอะไรให้ส่วนรวมเลย ถึงเวลาเขาเอามาสมัครจะอาศัยบารมีญาติช่วย คนแบบนี้เราก็ไม่เลือก เพราะเราไม่ยอมรับในตัวของเขา เราไม่ชอบเขา” (สัมภาษณ์ : 6 เมษายน 2552)

ป 06 (ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง) กล่าวว่า “ควรจะเป็นอุปสรรคอย่างหนึ่ง เพราะว่าถ้าหากใครไม่ชอบพรรคการเมืองใดเป็นการส่วนตัว หากผู้สมัครฯ ย้ายเข้าสังกัดพรรคนั้นๆ ก็คงไม่ได้รับคะแนนจากคนกลุ่มที่ไม่ชอบนั้น” (สัมภาษณ์ : 26 เมษายน 2552)

เป็นต้น

ตอนที่ 4 ข้อมูลที่เป็นข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งไปสู่พฤติกรรมที่ดี เหมาะสม และสอดคล้องกับระบอบประชาธิปไตย และกฎหมาย

ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งที่เป็นข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งไปสู่พฤติกรรมที่ดี เหมาะสม และสอดคล้องกับระบอบประชาธิปไตยและกฎหมาย ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมจากเอกสาร การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ระบบการหาเสียงการเมืองไทยในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม นับตั้งแต่ พ.ศ.ท. ทักษิณ ชินวัตร ได้ก่อตั้งพรรคไทยรักไทยขึ้น กล่าวคือ เป็นการหาเสียงที่เน้นไปที่การเข้าถึงครัวเรือน โดยการขอให้ผู้นำท้องถิ่นทั้งผู้นำโดยธรรมชาติ และผู้นำที่เกี่ยวข้องกับกลไกของรัฐบาล ตัวอย่างเช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นักการเมืองท้องถิ่น อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เป็นต้น ไปเข้าร่วมทีมหาเสียงของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง ดังนั้น การหาเสียงในปัจจุบันจึงมีลักษณะที่เข้าถึงประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งมากกว่าที่เคยเป็นมาในอดีตอย่างมาก และเมื่อการหาเสียงกลายเป็นเน้นการเข้าถึงประชาชนโดยตรงเช่นนั้น พรรคการเมืองจึงต้องวางระบบผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งใหม่ เพื่อให้มีจำนวนผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งมากที่สุด เป็นผลให้เกิดการเพิ่มสัดส่วนระหว่าง ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง กับ ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ซึ่งจะทำให้ควบคุมเสียงได้ง่ายขึ้น ผลของการเพิ่มผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง ทำให้ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งเปลี่ยนแปลงไปด้วย กล่าวคือ จากเดิมที่ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งส่วนใหญ่เป็นผู้มีอิทธิพล และไม่ค่อยมีความรู้เรื่องการเมือง และประชาธิปไตยมากนัก กลายเป็นผู้ที่คลุกคลีอยู่ในวงการส่วนท้องถิ่น ทำให้ทราบว่า การทำงานใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับภาครัฐ ต้องมีระเบียบ และข้อกฎหมายกำกับไว้ ดังนั้น ในการหาเสียงเลือกตั้งที่มีคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ดูแลควบคุม และมีระเบียบ กฎหมาย ข้อบังคับต่างๆ มากมาย ที่ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง และประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งจำนวนมากไม่รู้และไม่เข้าใจ จึงส่งผลให้กฎหมายไม่เกิดผลในทางปฏิบัติ ดังนั้น เมื่อโครงสร้างของผู้สนับสนุนเปลี่ยนแปลงไปเช่นนี้ จึงมีผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องดังกล่าวบางส่วน ได้ให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งในปัจจุบันไปสู่พฤติกรรมที่ดี เหมาะสม และสอดคล้องกับระบอบประชาธิปไตยและกฎหมาย มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) *ควรแก้ไขกฎหมายเลือกตั้ง* เพื่อให้เกิดความสอดคล้องระหว่างธรรมเนียมปฏิบัติในการหาเสียงของไทย กับ กฎหมายเลือกตั้ง ซึ่งกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ต้องการให้ยกเลิกเนื้อความที่มีความหมายเกี่ยวกับการสัญญาว่าจะให้ ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2550 มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1) คवरยกเล็ก มาตรา 53 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2550 ซึ่งมีเนื้อความว่า

“มาตรา 53 ห้ามมิให้ผู้สมัครหรือผู้ใดกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อจูงใจให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้แก่ตนเอง หรือผู้สมัครอื่น หรือพรรคการเมืองใด หรือให้งดเว้นการลงคะแนนให้แก่ผู้สมัครหรือพรรคการเมืองใด ด้วยวิธีการดังต่อไปนี้

(1) จัดทำ ให้ เสนอให้ สัญญาว่าจะให้ หรือจัดเตรียมเพื่อจะให้เงิน ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ แก่ผู้ใด

(2) ให้ เสนอให้ หรือสัญญาว่าจะให้เงิน ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์อื่นใดไม่ว่าจะโดยตรงหรือโดยอ้อม แก่ชุมชน สมาคม มูลนิธิ วัด สถาบันการศึกษา สถานสงเคราะห์ หรือสถาบันอื่นใด

(3) ทำการโฆษณาหาเสียงด้วยการจัดให้มีมหรสพหรือการรื่นเริงต่างๆ

(4) เลี้ยงหรือรับจะจัดเลี้ยงผู้ใด

(5) หลอกหลวง บังคับ ชูเชิญ ใช้อิทธิพลคุกคาม ใส่ร้ายด้วยความเท็จ หรือจูงใจให้เข้าใจผิดในคะแนนนิยมของผู้สมัครหรือพรรคการเมืองใด” (ราชกิจจานุเบกษา 2550 : 89)

และให้ใช้ข้อความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 53 ห้ามมิให้ผู้สมัครหรือผู้ใดกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อจูงใจให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้แก่ตนเอง หรือผู้สมัครอื่น หรือพรรคการเมืองใด หรือให้งดเว้นการลงคะแนนให้แก่ผู้สมัครหรือพรรคการเมืองใด ด้วยวิธีการดังต่อไปนี้

(1) จัดทำ ให้ เสนอให้ หรือจัดเตรียมเพื่อจะให้เงิน ทรัพย์สิน หรือ ผลประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ แก่ผู้ใด

(2) เลี้ยงหรือรับจะจัดเลี้ยงผู้ใด

(3) หลอกหลวง บังคับ ชูเชิญ ใช้อิทธิพลคุกคาม ใส่ร้ายด้วยความเท็จ หรือจูงใจให้เข้าใจผิดในคะแนนนิยมของผู้สมัครหรือพรรคการเมืองใด”

โดยให้เหตุผลซึ่งผู้วิจัยจะได้สรุปรวบรวมเพื่อนำเสนอแยกเป็นรายวงเล็บ ได้ดังต่อไปนี้

(1) จัดทำ ให้ เสนอให้ สัญญาว่าจะให้ หรือจัดเตรียมเพื่อจะให้ ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้แก่ผู้ใด เป็นการจำกัดวิธีการหาเสียงมากจนเกินไป โดยเฉพาะการสัญญาว่าจะให้ นั้น ในทางปฏิบัติแล้วไม่ได้ส่งผลให้ผู้สมัครฯ แต่ละคนจะมีความได้เปรียบหรือเสียเปรียบกันแต่อย่างใด ทุกคนควรจะสามารทำให้คำรับรองหรือโฆษณาหาเสียงได้ว่า หากได้รับเลือกให้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้วจะทำอะไรให้แก่พื้นที่นั้นๆ บ้าง ด้วยวิธีการอย่างไร เพื่อที่ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะได้พิจารณาวิสัยทัศน์ของผู้สมัครฯ ความจริงใจ และ

ความเป็นไปได้ในการจะให้สิ่งต่างๆ ที่ได้สัญญาไว้เหล่านั้น จึงสมควรเปลี่ยนเป็น (1) จัดทำ ให้เสนอให้ หรือจัดเตรียมเพื่อจะให้เงิน ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้แก่ผู้ใด

(2) ให้เสนอให้ หรือสัญญาว่าจะให้เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดไม่ว่าจะโดยตรงหรือโดยอ้อม แก่ชุมชน สมาคม มูลนิธิ วัด สถาบันการศึกษา สถานสงเคราะห์ หรือสถาบันอื่นใด เนื่องจากในวงเล็บสองนี้ เป็นการให้ เสนอให้ หรือสัญญาว่าจะให้เงิน ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์แก่ส่วนรวม ไม่ว่าจะเป็นชุมชน สมาคม มูลนิธิ วัด สถาบันการศึกษา สถานสงเคราะห์ หรือสถาบันอื่นใด โดยผู้ที่ได้รับผลประโยชน์ก็จะเป็นบุคคลจำนวนมาก ถือเป็นประโยชน์ส่วนรวม จึงไม่ควรจะห้ามมิให้กระทำ และได้เสนอให้ยกเลิกไปทั้งวงเล็บ เพื่อให้ผู้ที่ต้องการสมัครเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ได้กระทำประโยชน์ต่อสังคมโดยส่วนรวมให้ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งได้มองเห็นเป็นรูปธรรมอีกส่วนหนึ่งด้วย

(3) ทำการโฆษณาหาเสียงด้วยการจัดให้มีหรรสพหรือการรื่นเริงต่างๆ เนื่องจากการจัดมหรรสพมิได้สร้างความได้เปรียบหรือเสียเปรียบแก่ผู้สมัครคนหนึ่งคนใด หรือกลุ่มหนึ่งกลุ่มใดแต่อย่างใด ในทางตรงกันข้ามกลับสร้างความสุข สร้างบรรยากาศครื้นเครงสนุกสนานให้กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งโดยถ้วนหน้ากัน ประกอบกับเป็นการสร้างงาน สร้างรายได้ให้แก่ผู้ประกอบการอาชีพที่เข้าขำชมหรรสพ และผู้เฝ้าขายของอีกด้วย จึงได้เสนอให้ยกเลิกทั้งวงเล็บเช่นเดียวกัน ทั้งนี้ ยกตัวอย่างของข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มตัวอย่างได้ดังต่อไปนี้

ค 01 (ผู้สนับสนุนระดับหลัก) กล่าวว่า “ข้อเสนอของตนเอง เกี่ยวกับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมหวัะแนนให้อยู่ในกรอบที่ดีและควรจะเป็น ก็ขอเสนอให้ยกเลิกบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการสัญญาว่าจะให้ และการจัดมหรรสพรื่นเริง เพราะสำหรับคำว่า สัญญาว่าจะให้นี้ ในทางปฏิบัติแล้วพวกเราสัญญากันทั้งนั้น การสัญญาไม่ใช่การให้ เขาขอ เราไม่อยากจะหวัะแนนก็รับปาก ใครก็รับปากได้ แต่ถ้าได้เป็นแล้วไม่ทำให้ ก็เป็นเรื่องที่พี่น้องประชาชนจะพิจารณาอีกที การสัญญาว่าจะให้ไม่ได้สร้างความได้เปรียบอะไรระหว่างผู้สมัครฯ เลย และก็ไม่ได้เป็นการใช้จ่ายเงินเพื่อซื้อเสียงด้วย อยากให้ทบทวน สำหรับเรื่องมหรรสพ เรามีปัญหาการตีความคำว่า มหรรสพ พอสมควรสรุปแล้ว อย่างจัดอะไรดีกว่า ซึ่งบรรยากาศหาเสียงมันกร่อยนะ ถ้าเราจัดกลางยาวได้ ก็น่าจะดีแสดงเอกลักษณ์ด้วย เราสามารถรวมค่าใช้จ่ายในการว่าจ้างกลางยาวเข้าไปกับค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งได้ใช่ไหม กต. น่าจะหันมาควบคุมการใช้จ่ายเงินไม่ให้ผิดวัตถุประสงค์มากกว่า จะคอยควบคุมว่ามีการจัดงานรื่นเริงหรือเปล่า” (สัมภาษณ์ : 2 เมษายน 2552)

ก 05 (ผู้สนับสนุนระดับรอง) กล่าวว่า “อยากให้ยกเลิกกฎหมายเรื่อง การมอบเงินให้กับสาธารณกุศลต่างๆ เพราะเป็นการมอบเพื่อผลประโยชน์ของส่วนรวม ไม่ใช่ว่า ประโยชน์ตก

อยู่กับใครคนใดคนหนึ่ง แต่คนจำนวนมากได้ประโยชน์ด้วยกัน ผู้มีสิทธิเลือกตั้งก็ไม่ได้โง่ เขาสามารถดูออกว่า ผู้สมัครฯ คนนี้เคยมอบเงินให้สาธารณกุศลมาก่อนหรือเปล่า หรือว่า ฟังจะมามอบเอาตอนเลือกตั้ง เขาคิดได้ ตัดสินใจได้ ผลประโยชน์ตกกับส่วนรวม ไม่ได้เสียหายอะไร” เป็นต้น

2) *ควรแก้ไขพฤติกรรมของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง* สืบเนื่องมาจากการที่ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งเกือบทั้งหมด เป็นผู้นำของชุมชน หมู่บ้าน หรือบางคนอาจจะเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ มีผู้คนเคารพรักและศรัทธาจำนวนมาก จึงได้รับการร้องขอให้ช่วยทำหน้าที่ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งให้ ดังนั้น ในการแสดงพฤติกรรมต่างๆ ของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง มักจะได้รับการยอมรับ และเข้าใจเห็นอกเห็นใจจากประชาชนได้ง่าย ด้วยความที่เป็นผู้นำประชาชนของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งนี้ จึงสมควรแก้ไขพฤติกรรมของตนเองจากการที่มีพฤติกรรมในการแสวงหาและรวบรวมคะแนนเสียงด้วยวิธีการต่างๆ ทั้งที่ถูกกฎหมาย และไม่ถูกกฎหมาย ให้เป็นผู้ที่มีลักษณะดังต่อไปนี้

(1) *เป็นผู้ที่ให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายเลือกตั้งแก่ประชาชน* ในเขตพื้นที่ที่ตนเองรับผิดชอบอยู่ วัตถุประสงค์ของการเสนอแนะข้อนี้ ก็เพื่อเป็นการช่วยเหลือผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง ให้สามารถปฏิบัติหน้าที่แสวงหาและรวบรวมคะแนนเสียงได้อย่างสะดวก และไม่ต้องกังวลว่าจะต้องทำผิดกฎหมายเลือกตั้งเท่านั้นประชาชนจึงจะเลือก โดยวิธีการทำความเข้าใจกับประชาชนว่า การหาเสียงในกรอบกฎหมายจะช่วยทำให้เกิดความเป็นธรรมในการแข่งขันอย่างไร และสะท้อนให้เห็นถึงความเป็นคนดีหรือไม่ดีของผู้สมัครฯ ได้หรือไม่ การลงทุนกับการหาเสียงด้วยจำนวนเงินที่ปิดบังซ่อนเร้นไม่รายงานให้คณะกรรมการการเลือกตั้งทราบเป็นเงินเท่าไร และเงินจำนวนนี้ ที่ได้ลงทุนไป เมื่อได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้วจะคุ้มค่าหรือไม่ ถ้าหากประชาชนมีความรักและศรัทธาในตัวผู้สมัครฯ คนนั้นๆ จริง ก็ไม่สมควรจะบีบบังคับให้ผู้สมัครฯ ต้องใช้วิธีการหาเสียงแบบแจกเงิน เพราะคู่แข่งแจก ตนเองก็ต้องแจก ไม่เช่นนั้นประชาชนก็จะไม่เลือกตั้งเช่นที่ผ่านมา หากประชาชนเข้าใจว่า ไม่จำเป็นต้องเลือกคนดีที่มีเงินให้เสมอไป ก็จะมีส่วนช่วยลดค่าใช้จ่ายในการหาเสียงของผู้สมัครฯ ได้ และผู้สนับสนุนผู้สมัครฯ ก็ไม่ต้องกังวลว่าจะถูกจับได้ว่ากระทำผิดกฎหมายเลือกตั้งด้วยการให้เงินเพื่อซื้อเสียงด้วย

(2) *ทำความเข้าใจหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร* ให้ประชาชนเข้าใจว่าในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของประเทศไทย ใช้การปกครองแบบรัฐสภา ประกอบไปด้วย สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา โดยแต่ละสภามีหน้าที่อย่างไร และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีหน้าที่อย่างไร เพื่อให้ประชาชนได้เข้าใจว่า ตนเองกำลังจะเลือกผู้แทนเข้าไปทำหน้าที่อะไรบ้าง ซึ่งไม่ใช่หน้าที่ทำถนนเข้าหมู่บ้าน หน้าที่ประกันตัวผู้ต้องหา หน้าที่ฝากเด็กนักเรียนให้เข้าเรียนในโรงเรียนที่สอบเข้าไม่ได้ หน้าที่ให้เงินช่วยงานมงคลหรืองานอวมงคล

ต่างๆ หรือแม้กระทั่งหน้าที่ประธานในงานพิธีต่างๆ เช่นที่เคยเป็นมาตลอด ผู้นำของประชาชนเช่น ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งนั้น สามารถโน้มน้าวให้ประชาชนหันมาทำความเข้าใจหน้าที่ของ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่แท้จริง และจะได้ไม่กระทำตนให้เป็นภาระแก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อย่างที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และการหาเสียงก็จะง่ายขึ้น และจะถูกปรับเปลี่ยนรูปแบบเป็นการแข่งขัน กันที่นโยบาย และวิสัยทัศน์ในการบริหารประเทศแทนการจ่ายเงินซื้อเสียงเข้าสภาฯ

(3) สร้างจิตสำนึกตามวิถีทางประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นแก่ประชาชน ด้วยการทำความเข้าใจกับประชาชนว่า ประชาธิปไตยแบบตัวแทนมีความจำเป็นจะต้องได้คนที่เป็นคนดี มีวิสัยทัศน์ ในการบริหารและการปฏิบัติงานด้านต่างๆ และควรจะมีใจความเข้าใจความต้องการของประชาชน เพราะความเป็นผู้แทนต้องไปปฏิบัติหน้าที่ในสภาผู้แทนราษฎร จึงควรมีความเข้าใจความต้องการ ที่แท้จริงของประชาชนเป็นพื้นฐานประกอบการคิดการตัดสินใจในสภาฯ ด้วย

ทั้งนี้ ยกตัวอย่างของข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มตัวอย่างได้ดังต่อไปนี้

ก 01 (ผู้สนับสนุนระดับหลัก) กล่าวว่า “ถ้าหากผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งสามารถ เข้าถึงประชาชนได้ในขณะหาเสียง ดังนั้น เมื่อพ้นระยะเวลาหาเสียงแล้ว ก็สามารถเข้าถึงประชาชน ได้เช่นเดียวกัน ก็ควรจะช่วยกันหาโอกาสทำความเข้าใจกันเสียใหม่ว่า การหาเสียงจริงๆ นั้นพวกเขาต่างก็ได้ทำผิดกฎหมาย เจตนารมณ์ของกฎหมายเลือกตั้งก็คือ ไม่ต้องการให้เราซื้อเสียง แต่ที่เรา ต้องทำเพราะเข้าใจความต้องการของประชาชน และเข้าใจธรรมชาติของประชาชนที่จะรับพิจารณา เฉพาะคนที่เขามีเงินมาให้เท่านั้น คนดี คนไม่ดี ก็ต้องแจกเงินเหมือนกัน ไม่เช่นนั้นไม่ได้รับเลือก เรื่องนี้หากมีโอกาส และหากเป็นไปได้ ควรจะได้ไปทำความเข้าใจกับประชาชนว่า หากเขายังมีวิธี คิดแบบนี้ ต่อให้เป็นคนดีแค่ไหน เมื่อลงสนามเลือกตั้งก็ต้องโดนบีบบังคับให้ใช้เงินซื้อเสียงอยู่ดี และอีกอย่างคือ หน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ไม่ใช่การทำถนนเข้าหมู่บ้าน การประกันตัว ผู้ต้องหา การฝากเด็กนักเรียนให้เข้าเรียนในโรงเรียนที่สอบเข้าไม่ได้ การให้เงินช่วยงานมงคลหรือ งานอวมงคลต่างๆ หรือแม้กระทั่งการไปเป็นประธานในงานพิธีต่างๆ เช่นที่เคยเป็นมาตลอด เหล่านั้น อยากให้ช่วยกันสร้างมุมมองชาวบ้านใหม่ ให้เข้าใจ อีกประการหนึ่งที่สำคัญมากก็คือ การ ทำความเข้าใจคำว่า ประชาธิปไตยแบบตัวแทน ว่าการเลือกตั้งเป็นการคัดเลือกคนเข้าไปเป็นผู้แทน ประชาชนในพื้นที่นั้นๆ คนที่เราจะเลือกเข้าไปควรจะเป็นคนดี และบริหารเป็นจึงจะพา ประเทศชาติรอด ตรงนี้คนที่เป็นผู้สนับสนุนมองออกอยู่แล้ว แต่เขาไม่ทำ เพราะต้องการเลี้ยง ชาวบ้านไว้ให้อ่อนแอทางความคิด จะได้อยู่ในโอวาท ถึงเวลาก็มาซื้อเสียงเข้าสภาฯ ประชาธิปไตย ของเราจึงไม่พัฒนา” (สัมภาษณ์ : 1 เมษายน 2552)

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง พฤติกรรมของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง : ศึกษากรณีการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2550 ของเขตเลือกตั้งที่ 2 จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 **วัตถุประสงค์ของการวิจัย** วัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ มี 4 ประการ ได้แก่ ประการแรก เพื่อศึกษาถึงลักษณะที่ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งให้การสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง ประการที่สอง เพื่อศึกษาถึงพฤติกรรมของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งในการแสวงหาการสนับสนุนจากผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ในการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2550 ของเขตเลือกตั้งที่ 2 จังหวัดนครราชสีมา ประการที่สาม เพื่อศึกษาถึงปัญหาอุปสรรคของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง ในการแสวงหาการสนับสนุนจากผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ในการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2550 ของเขตเลือกตั้งที่ 2 จังหวัดนครราชสีมา และ ประการสุดท้าย เพื่อให้ข้อเสนอแนะที่นำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการแสวงหาการสนับสนุนจากผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นพฤติกรรมที่ดี เหมาะสมและสอดคล้องกับระบอบประชาธิปไตยและกฎหมาย

1.2 **วิธีดำเนินการวิจัย** การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบการวิจัยเอกสาร ด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทั้งเอกสารปฐมภูมิ และทุติยภูมิ การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม รวมทั้งการสัมภาษณ์เจาะลึกพฤติกรรมของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสัมภาษณ์ที่ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างประกอบกับการวิจัยเอกสารควบคู่ไปด้วย

1.2.1 **กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัย** ได้แก่ ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง จำนวน 28 คน ผู้สมัครรับเลือกตั้ง จำนวน 2 คน และผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง จำนวน 10 คน รวมเป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 40 คน

1.2.2 **เครื่องมือการวิจัย** ประกอบด้วย

1) **แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง** ประกอบไปด้วยคำถามที่กำหนดขึ้นตามกรอบแนวคิดการวิจัย ได้แก่ คำถามที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง และคำถามที่เกี่ยวข้องกับปัญหาอุปสรรค ในการแสวงหาการสนับสนุนจากผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง

2) **แบบบันทึกจากเอกสาร** ใช้สำหรับบันทึกข้อมูลจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง หนังสือ ตำรา บทความทางวิชาการ บทสัมภาษณ์ ตลอดจนข่าวสารต่างๆ ที่ได้มาจากการจดบันทึกศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

3) **แบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม** ใช้สำหรับบันทึกพฤติกรรมผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง ตลอดจนเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป พ.ศ. 2550 ของเขตเลือกตั้งที่ 2 จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งผู้วิจัยได้ปฏิบัติหน้าที่เป็นประธานกรรมการการเลือกตั้งประจำหน่วยเลือกตั้ง ในเขตเลือกตั้งดังกล่าว

1.3 ผลการวิจัย ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัย ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยแบ่งการนำเสนอออกเป็น 4 หัวข้อ ได้แก่ 1) ลักษณะที่ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งให้การสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง 2) พฤติกรรมของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง 3) ปัญหาอุปสรรคของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง และ 4) ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งไปสู่พฤติกรรมที่ดี เหมาะสม และสอดคล้องกับประชาธิปไตยและกฎหมาย โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.3.1 ลักษณะที่ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งให้การสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ผู้สมัครรับเลือกตั้งในทางหลักการ การสำรวจข้อมูลพื้นฐานของท้องถิ่นที่จะมีผลต่อการเลือกตั้ง การรักษามาตรฐานคะแนนเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้ง การรณรงค์หาเสียง การขอบคุณผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และการดำเนินการร้องเรียนคู่แข่งทางการเมืองทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง หรือการแก้ไขข้อกล่าวหาจากการถูกร้องเรียนว่าทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง

1.3.2 พฤติกรรมของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง จากการศึกษาพฤติกรรมของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง ในการแสวงหา และรวบรวมคะแนนเสียงให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2550 ของเขตเลือกตั้งที่ 2 จังหวัดนครราชสีมา นั้น ผู้วิจัยสรุปได้ดังต่อไปนี้

ช่วงเวลาก่อนการเลือกตั้ง พบว่า ในการประชาสัมพันธ์ผู้สมัครรับเลือกตั้งในทางหลักการ อันได้แก่ การประชาสัมพันธ์ผู้สมัครรับเลือกตั้งด้วยใบปลิว หรือโปสเตอร์ และพฤติกรรมการจัดปราศรัยหาเสียง นั้น ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งส่วนใหญ่ไม่กระทำ

ผลการวิจัยยังพบว่า พฤติกรรมเกี่ยวกับการสำรวจข้อมูลพื้นฐานของท้องถิ่นที่จะมีผลต่อการเลือกตั้ง นั้น ผู้สนับสนุนระดับหลักเท่านั้นที่เป็นผู้ดำเนินการสำรวจข้อมูลดังกล่าว

นอกจากนี้ ในการรักษาฐานคะแนนเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้ง นั้น พบว่า ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งทั้งหมดมีพฤติกรรมการพาผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปเที่ยว หรือไปทัศนศึกษา ดูงาน ในขณะที่ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการจัดงานมหรสพ และจ่ายค่าตอบแทนเมื่อผู้มีสิทธิไปฟังนโยบายหรือการหาเสียงในงานมหรสพนั้นๆ และผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งส่วนใหญ่ยังมีพฤติกรรมการแจกเงิน แจกสิ่งของ หรือแจกประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้แก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในขณะที่ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งทั้งหมดไม่มีพฤติกรรมการการสัญญาว่าจะให้เงิน ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ รวมทั้งไม่มีพฤติกรรมการบังคับ ชูเชิญ หรือใช้อิทธิพลแต่อย่างใด

ช่วงเวลาขณะเลือกตั้ง ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่มีการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนั้น จากผลการวิจัยพบว่า การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งในช่วงเวลาก่อนที่จะถึงวันเลือกตั้ง พบว่า ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งทั้งหมดมีพฤติกรรมการประชาสัมพันธ์ผู้สมัครรับเลือกตั้งด้วยใบปลิว หรือโปสเตอร์ จัดปราศรัยหาเสียง และมีพฤติกรรมการสัญญาว่าจะให้เงิน ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้แก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในขณะที่ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการระดมผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งไปฟังการปราศรัยหรือจ่ายเงินค่าฟังปราศรัย และมีพฤติกรรมการแจกเงิน แจกสิ่งของ หรือแจกประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้แก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งด้วย

อย่างไรก็ตาม ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งทั้งหมดไม่มีพฤติกรรมการพาผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปเที่ยวหรือไปทัศนศึกษาดูงาน และผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งส่วนใหญ่ไม่มีพฤติกรรมการจัดงานมหรสพ และจ่ายค่าตอบแทนเมื่อผู้มีสิทธิไปฟังนโยบายหรือการหาเสียงในงานมหรสพนั้นๆ

สำหรับการดำเนินการในวันเลือกตั้ง (23 ธันวาคม 2550) พบว่า ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งทั้งหมดไม่มีพฤติกรรมการจัดรถรับ-ส่งผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ไปลงคะแนนเสียงที่หน่วยเลือกตั้ง และไม่มีพฤติกรรมการเก็บบัตรประจำตัวประชาชนของผู้มีสิทธิเลือกตั้งไว้ รวมทั้งไม่มีพฤติกรรมการบังคับ ชูเชิญ หรือใช้อิทธิพลแต่อย่างใด

ช่วงเวลาภายหลังจากการเลือกตั้ง พบว่า ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งมีพฤติกรรมการขอบคุณผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ได้แก่ ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งทั้งหมดมีพฤติกรรมการพาผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปเที่ยวหรือไปทัศนศึกษาดูงาน ในขณะที่ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งส่วนใหญ่ได้แสดงพฤติกรรมการจัดงานมหรสพ รวมทั้ง การแจกเงิน หรือแจกสิ่งของ หรือแจก

ประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้แก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

นอกจากนี้ในช่วงเวลาภายหลังจากการเลือกตั้งยังพบว่า ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งระดับหลักจะเป็นผู้ดำเนินการรวบรวมข้อมูล และพยานหลักฐานต่างๆ รวมทั้งการทำลายหลักฐาน หรือการสร้างหลักฐานขึ้นมาใหม่ เพื่อใช้สำหรับการแก้ไขข้อกล่าวหาว่ากระทำความผิดกฎหมายเลือกตั้งให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งด้วย แต่การดำเนินการร้องเรียนว่ามีการกระทำความผิดกฎหมายเลือกตั้งนั้น เป็นหน้าที่ของผู้สมัครต้องกระทำด้วยตนเอง

1.3.3 ปัญหาอุปสรรคของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง จากการศึกษาวิจัย สรุปปัญหาอุปสรรคของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง ในการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2550 ของเขตเลือกตั้งที่ 2 จังหวัดนครราชสีมา ได้ดังต่อไปนี้

ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งทั้งหมด พบปัญหาในเรื่องที่คู่แข่งทางการเมืองเพ่งเล็งการทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง รวมทั้งปัญหาจากการตรวจสอบ และควบคุมของคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) และองค์กรเอกชน และผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งส่วนใหญ่พบปัญหาการที่ผู้สนับสนุนฝ่ายตรงข้ามข่มขู่และใส่ร้ายทางการเมือง

อย่างไรก็ตาม ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งทั้งหมดไม่พบปัญหาการได้รับเงินเพื่อการทำหน้าที่ผู้สนับสนุนไม่เพียงพอ ในขณะที่ส่วนใหญ่ไม่พบปัญหาการควบคุมคะแนนเสียงไม่ได้ตามที่จ่ายเงินไป รวมทั้งไม่พบปัญหาการที่ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ไม่ให้การสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ตนเองได้ให้การสนับสนุนอยู่

1.3.4 ผลการวิจัยตอนที่ 4 สรุปข้อเสนอแนะเพื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งไปสู่พฤติกรรมที่ดี เหมาะสม และสอดคล้องกับประชาธิปไตยและกฎหมาย ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งให้ข้อเสนอแนะ 2 ประการ ดังนี้

ประการแรก ควรแก้ไขกฎหมายเลือกตั้ง โดยเสนอให้ยกเลิกและแก้ไขข้อความในบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการสัญญาว่าจะให้ซึ่งตราไว้ใน มาตรา 53 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2550 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า

“มาตรา 53 ห้ามมิให้ผู้สมัครหรือผู้ใดกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อจูงใจให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้แก่ตนเอง หรือผู้สมัครอื่น หรือพรรคการเมืองใด หรือใ้หวังเงินรางวัลลงคะแนนให้แก่ผู้สมัครหรือพรรคการเมืองใด ด้วยวิธีการดังต่อไปนี้

(1) จัดทำ ให้ เสนอให้ สัญญาว่าจะให้ หรือจัดเตรียมเพื่อจะให้เงิน ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ แก่ผู้ใด

(2) ให้ เสนอให้ หรือสัญญาว่าจะให้เงิน ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์อื่นใด

ไม่ว่าจะโดยตรงหรือโดยอ้อม แก่ชุมชน สมาคม มูลนิธิ วัด สถาบันการศึกษา สถานสงเคราะห์ หรือสถาบันอื่นใด

(3) ทำการโฆษณาหาเสียงด้วยการจัดให้มีมหรสพหรือการรื่นเริงต่างๆ

(4) เลี้ยงหรือรับจะจัดเลี้ยงผู้ใด

(5) หลอกลวง บังคับ ชูเชิญ ใช้อิทธิพลคุกคาม ใสร้ายด้วยความเท็จ หรือจงใจ

ให้เข้าใจผิดในคะแนนนิยมของผู้สมัครหรือพรรคการเมืองใด”

และให้ใช้ข้อความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 53 ห้ามมิให้ผู้สมัครหรือผู้ใดกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อจงใจให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้แก่ตนเอง หรือผู้สมัครอื่น หรือพรรคการเมืองใด หรือให้งดเว้นการลงคะแนนให้แก่ผู้สมัครหรือพรรคการเมืองใด ด้วยวิธีการดังต่อไปนี้

(1) จัดทำ ให้ เสนอให้ หรือจัดเตรียมเพื่อจะให้เงิน ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ แก่ผู้ใด

(2) เลี้ยงหรือรับจะจัดเลี้ยงผู้ใด

(3) หลอกลวง บังคับ ชูเชิญ ใช้อิทธิพลคุกคาม ใสร้ายด้วยความเท็จ หรือจงใจให้เข้าใจผิดในคะแนนนิยมของผู้สมัครหรือพรรคการเมืองใด”

โดยได้ให้เหตุผลในการปรับเปลี่ยนว่า เนื่องจากบทบัญญัติที่ระบุว่า “จัดทำ ให้ เสนอให้ สัญญาว่าจะให้ หรือจัดเตรียมเพื่อจะให้ เงิน ทรัพย์สิน หรือ ผลประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้แก่ผู้ใด” เป็นการจำกัดวิธีการหาเสียงมากเกินไป โดยเฉพาะการสัญญาว่าจะให้ นั้น ในทางปฏิบัติแล้วไม่ได้ส่งผลให้ผู้สมัครฯ แต่ละคนจะมีความได้เปรียบหรือเสียเปรียบกันแต่อย่างใด และสำหรับที่ระบุว่า “ให้ เสนอให้ หรือสัญญาว่าจะให้เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดไม่ว่าจะโดยตรงหรือโดยอ้อม แก่ชุมชน สมาคม มูลนิธิ วัด สถาบันการศึกษา สถานสงเคราะห์ หรือสถาบันอื่นใด” เป็นการให้ เสนอให้ หรือสัญญาว่าจะให้แก่ส่วนรวม โดยผู้ที่ได้รับผลประโยชน์ก็จะเป็นบุคคลจำนวนมาก จึงไม่ควรจะห้ามมิให้กระทำ และได้เสนอให้ยกเลิกไปรวมทั้งที่ได้ระบุว่า “ทำการโฆษณาหาเสียงด้วยการจัดให้มีมหรสพหรือการรื่นเริงต่างๆ” มีเหตุผลว่า การจัดมหรสพมิได้สร้างความได้เปรียบหรือเสียเปรียบแก่ผู้สมัครคนหนึ่งคนใด หรือกลุ่มหนึ่งกลุ่มใดแต่อย่างใด ในทางตรงกันข้ามกลับสร้างความสุข สร้างบรรยากาศรื่นเริงสนุกสนานให้กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งโดยถ้วนหน้ากัน ประกอบกับเป็นการสร้างงาน สร้างรายได้ให้แก่ผู้ประกอบการอาชีพที่เข้าขำมหรสพ และผู้เฝ้าขายของอีกด้วย จึงได้เสนอให้ยกเลิกทั้งวงเล็บเช่นเดียวกัน

ประการที่สอง ควรแก้ไขพฤติกรรมของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง ให้

เป็นผู้ที่ให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายเลือกตั้งแก่ประชาชนในเขตพื้นที่ซึ่งตนเองรับผิดชอบอยู่ รวมทั้งควรให้ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้ที่ทำความเข้าใจหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตลอดจนเป็นผู้สร้างจิตสำนึกตามวิถีทางประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นแก่ประชาชน

2. อภิปรายผล

ในการอภิปรายผลการวิจัย เรื่อง พฤติกรรมของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2550 กรณีศึกษา เขตเลือกตั้งที่ 2 จังหวัดนครราชสีมา ครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดกรอบในการอภิปรายผลใน 8 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นเกี่ยวกับการเมือง ประเด็นเกี่ยวกับประชาธิปไตย และการเลือกตั้ง ประเด็นเกี่ยวกับการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ประเด็นความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ ประเด็นเกี่ยวกับหวัคະແນ และประเด็นเกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2550 ทั้งนี้ อภิปรายโดยละเอียดได้ดังต่อไปนี้

2.1 ประเด็นเกี่ยวกับการเมือง การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาการเมืองในแง่มุมของกระบวนการทางการเมือง ซึ่งหมายถึง กิจกรรมของบุคคลที่พยายามแข่งขัน หรือต่อสู้กัน เพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจหรืออิทธิพล และใช้อำนาจหรืออิทธิพลที่ได้มาไปจัดสรร หรือแบ่งปันสิ่งที่มีคุณค่าเพื่อสังคม ในขณะที่เดียวกัน ก็พยายามพัฒนาขยายอำนาจ หรืออิทธิพลที่ได้มา ทั้งนี้ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ ของกลุ่มตน ดังนั้น การศึกษากระบวนการทางการเมืองในระดับกว้าง จึงมุ่งเน้นไปในเรื่องของกระบวนการเลือกตั้ง (สรุปจากเอกสาร โสדתทัศน์ ชูควิชา หลักและวิธีการวิเคราะห์ทางการเมืองสมัยใหม่ ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2548 : 25-27) โดยที่กลุ่มบุคคล และองค์กรที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเลือกตั้ง ประกอบไปด้วย ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง คณะกรรมการการเลือกตั้ง ตลอดจนองค์กรอิสระอื่นๆ โดยกลุ่มที่มีบทบาทสำคัญที่สุดของการเลือกตั้ง ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นการเมืองในมิติที่แสดงถึงการแข่งขันกัน (competition) เพราะขัดแย้งกัน (conflict) เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายทางการเมืองที่ต้องการ (เสนีย์ คำสุข 2550 : 1-2) ของการเลือกตั้งของไทย ได้แก่ กลุ่มผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง เพราะเป็นผู้ที่ทำหน้าที่แสวงหาและรวบรวมคะแนนเสียงให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ดังนั้น ผลของการเลือกตั้งจึงขึ้นอยู่กับพฤติกรรมดังกล่าวของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง ในขณะที่ได้ทำการแข่งขันกัน เพราะขัดแย้งกัน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายทางการเมืองที่ต้องการ ซึ่งก็คือ การชนะการเลือกตั้งนั่นเอง และในการวิจัยนี้ ได้ศึกษาพฤติกรรมของผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ประกอบไปด้วยพฤติกรรมการประชาสัมพันธ์ การจัดปราศรัยหาเสียง พฤติกรรมการระดมผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ไปฟังการปราศรัยเสียง หรือจ่ายเงินค่าฟังปราศรัย

พฤติกรรมการจัดงานมหรสพ และการจ่ายเงินค่าตอบแทนเมื่อผู้มีสิทธิไปฟังนโยบาย หรือการหาเสียงในงานมหรสพนั้นๆ พฤติกรรมการแจกเงิน หรือแจกสิ่งของ หรือแจกประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ พฤติกรรมการสัญญาว่าจะให้เงิน หรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ พฤติกรรมการพาผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปเที่ยวหรือไปทัศนศึกษาดูงาน พฤติกรรมการจัดรถรับ-ส่งผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปลงคะแนนเสียงที่หน่วยเลือกตั้ง พฤติกรรมการเก็บบัตรประจำตัวประชาชนของผู้มีสิทธิเลือกตั้งไว้ พฤติกรรมการบังคับ ชูเชื้อและใช้อิทธิพล

จากข้อมูลพฤติกรรมต่างๆ เหล่านี้ที่ได้กล่าวถึงโดยสรุปไปแล้วนั้น ผู้วิจัยขอนำผลจากการศึกษา มาอภิปรายในประเด็นทางการเมือง 2 ประเด็น ได้แก่ ข้อค้นพบเด่น และความแตกต่างหรือความสอดคล้องเมื่อเทียบความคาดหมาย หรือสภาพปกติโดยทั่วไป ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวความคิดเกี่ยวกับการเมือง ที่ได้ระบุถึงกระบวนการในการเข้าสู่อำนาจทางการเมือง ได้แก่ การเลือกตั้ง ที่ปรากฏในเอกสารโศดทัศน์ชุดวิชา หลักและวิธีการวิเคราะห์ทางการเมืองสมัยใหม่ ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2548) และ แนวคิดของเสนีย์ คำสุข (2550) ซึ่งได้กล่าวถึงไว้แล้วข้างต้น และยังสอดคล้องกับแนวความคิดของเรืองวิทย์ เกษสุวรรณ (2549 : 4) ที่ระบุว่า การเมืองนั้น หลีกเลี่ยงไม่พ้นที่จะเกี่ยวข้องกับความขัดแย้ง โดยการแข่งขันกันเพื่อแสวงหาและรวบรวมคะแนนเสียงเพื่อให้สามารถชนะการเลือกตั้ง ก็เป็นการแข่งขันทางการเมืองรูปแบบหนึ่งที่สืบเนื่องมาจากความขัดแย้งทางด้านความคิด และอุดมการณ์เพื่อการทำหน้าที่เป็นตัวแทนราษฎรนั่นเอง ทั้งนี้ มีรายละเอียดที่แตกต่างกันไปตามช่วงเวลา อันได้แก่ ช่วงเวลาก่อนการเลือกตั้ง ขณะเลือกตั้ง และภายหลังจากการเลือกตั้ง ซึ่งจะกล่าวถึงในรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1.1 ข้อค้นพบเด่นในประเด็นเกี่ยวกับการเมือง จากแง่มุมทางการเมืองด้านกระบวนการทางการเมือง สิ่งที่สำคัญประการหนึ่ง ได้แก่ การแข่งขันในทางการเมือง โดยผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งกระทำทุกวิถีทาง ในการที่จะแสวงหาและรวบรวมการสนับสนุนเป็นคะแนนเสียงจากผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งเพื่อให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ต้องการ อันได้แก่ การชนะการเลือกตั้ง โดยในการวิจัยนี้ การเลือกตั้งได้หมายความถึงการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป พ.ศ. 2550 และกำหนดกรณีศึกษา คือ เขตเลือกตั้งที่ 2 จังหวัดนครราชสีมา ที่ประกอบไปด้วย อำเภอปากช่อง อำเภอเสิงสาง อำเภอครบุรี อำเภอวังน้ำเขียว และอำเภอปักธงชัย รวมทั้งสิ้น จำนวน 5 อำเภอด้วยกัน และจากการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีเจาะจง และให้เกณฑ์ความเป็นชุมชนเมืองและชุมชนชนบท เป็นเกณฑ์ในการเจาะจง ทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในเขตชุมชนเมือง ได้แก่ กลุ่มผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งในอำเภอปากช่อง และเขตชุมชนชนบท ได้แก่ กลุ่มสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งในอำเภอวังน้ำเขียว ทั้งนี้ เมื่อแยกพิจารณาในรายละเอียดตามช่วงเวลา จะพบข้อค้นพบเด่นดังต่อไปนี้

ช่วงเวลาก่อนการเลือกตั้ง การแข่งขันทางการเมืองที่เกิดขึ้นก่อนการเลือกตั้งของเขตเลือกตั้งที่ 2 จังหวัดนครราชสีมา ที่ได้แสดงออกในรูปแบบของพฤติกรรมของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้ดำเนินการแสวงหาและรวบรวมคะแนนเสียงให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ผู้วิจัยได้ค้นพบในการเก็บรวบรวมข้อมูล ก็คือ การแข่งขันดังกล่าวไม่รุนแรงมากนัก เนื่องจากผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งยังไม่คาดหวังว่า จะได้รับการสนับสนุนจากผู้มีสิทธิเลือกตั้งในทันที แต่เป็นการแสดงพฤติกรรมเพื่อให้เกิดการยอมรับ นับถือ ศรัทธา หรือเชื่อมั่นในตัวผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือตัวผู้สมัครรับเลือกตั้งเอง ดังนั้น พฤติกรรมของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรืออีกนัยหนึ่งก็คือการแข่งขันทางการเมืองในช่วงเวลาก่อนการเลือกตั้งนี้ จึงได้แก่ การพาผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งไปเที่ยว หรือไปทัศนศึกษาดูงาน การจัดงานมหรสพที่ไม่มีการจ่ายค่าตอบแทน เมื่อผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งไปฟังนโยบาย หรือการหาเสียงในงานมหรสพนั้นๆ รวมทั้งการแจกเงิน แจกสิ่งของ หรือแจกประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ให้แก่ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ในขณะที่มีผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งบางส่วน ได้ทำการประชาสัมพันธ์ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ด้วยการแจกใบปลิว หรือโปสเตอร์ และจัดปราศรัยหาเสียง รวมทั้งได้บังคับขู่เข็ญ หรือใช้อิทธิพลในลักษณะที่เป็นการกล่าวอ้างลอยๆ เช่น หากไม่สนับสนุนผู้สมัครคนนี้ พื้นที่บริเวณนี้ก็จะไม่ได้รับงบประมาณมาพัฒนา เป็นต้น

ผลการศึกษาวิจัยดังกล่าวนี้ สะท้อนให้เห็นว่า การเมืองด้านกระบวนการทางการเมือง อันเป็นกระบวนการในการเข้าสู่อำนาจทางการเมือง ซึ่งได้แก่ การเลือกตั้ง ในปัจจุบัน ช่วงระยะเวลาก่อนการเลือกตั้งนั้น มีลักษณะของการแสวงหาและรวบรวมคะแนนเสียงที่ไม่แข่งขันกันอย่างรุนแรงมากนัก โดยมากจะเป็นการแข่งขันด้านการสร้างภาพพจน์ที่ดีให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง เพื่อให้ประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งเกิดความรู้สึกว่า ผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง เป็นผู้ที่น่าเชื่อถือ น่าเคารพเลื่อมใส และน่าไว้วางใจให้เป็นผู้แทนของตนเองเมื่อถึงเวลาเลือกตั้งจริงๆ ดังนั้น ในช่วงเวลาก่อนการเลือกตั้งนี้ การเมือง ในด้านของกระบวนการทางการเมือง หรือการเลือกตั้ง ซึ่งก็คือ กระบวนการในการเข้าสู่อำนาจทางการเมืองนั้น มีความขัดแย้ง เพราะการแข่งขันกันไม่รุนแรงมากนัก ซึ่งเป็นการสะท้อนให้เห็นว่าการเมืองดังกล่าวนี้ มีแนวโน้มที่ดีขึ้น

ช่วงเวลาขณะเลือกตั้ง ในช่วงเวลาขณะเลือกตั้งนั้น ผลการวิจัยพบว่า การแข่งขันทางการเมืองด้านกระบวนการทางการเมืองที่เกิดขึ้นในเขตเลือกตั้งที่ 2 จังหวัดนครราชสีมา ที่ได้แสดงออกในรูปแบบของพฤติกรรมของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง ด้านการแสวงหาและรวบรวมคะแนนเสียงให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งช่วงเวลาขณะเลือกตั้ง ก็คือ การแข่งขันทางการเมืองดังกล่าวเป็นการแข่งขันที่รุนแรง แต่ไม่พบการใช้อิทธิพลบังคับ ขู่เข็ญ ซึ่งอาจจะอยู่ในรูปของการ

ข่มขู่ให้ลงคะแนนเสียงหรืองดเว้นไม่ลงคะแนนเสียงให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งคนหนึ่งคนใด หรือ การเก็บบัตรประจำตัวประชาชนของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งไว้ แต่อย่างไร จึงอาจกล่าวได้ว่า การแข่งขันของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งในช่วงเวลาขณะเลือกตั้งนี้ เป็นการแข่งขันกันในรูปแบบของการประชาสัมพันธ์ และการสร้างความประทับใจ รวมทั้งการสร้างฐานคะแนนเสียงจากการแสวงหาและรวบรวมคะแนนเสียงด้วยวิธีการต่างๆ อันได้แก่ การจัดปราศรัยพร้อมระดมผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งไปฟังการปราศรัยที่มีการแจกเงินด้วย การซื้อเสียงด้วยการแจกเงิน แจกสิ่งของ หรือแจกผลประโยชน์อื่นใดซึ่งอาจคำนวณเป็นเงินได้ และยังได้รวมถึงการสัญญาว่าจะให้ด้วย เหล่านี้เป็นต้น โดยได้พบว่า การแสวงหาและรวบรวมคะแนนเสียงด้วยวิธีการต่างๆ นั้น ไม่ได้เกิดการปะทะกันอย่างรุนแรงระหว่างทีมหาเสียงของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งแต่ละคนเลย เพราะต่างฝ่ายต่างไม่ต้องการให้ฝ่ายของตนเองเสียภาพลักษณ์ที่ดีที่ได้เพียรพยายามสร้างไว้ ตั้งแต่เมื่อครั้งก่อนการเลือกตั้ง ในขณะที่เดียวกันก็พบว่า มีการข่มขู่ใส่ร้ายทางการเมืองต่อผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือ ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งบ้าง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทางการเมืองดังกล่าวข้างต้น เพราะว่าการกระทำผิดกรรมนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการแข่งขันกันเพราะความขัดแย้งทางการเมือง เพื่อการนำไปสู่การบรรลุถึงเป้าหมายในการชนะการเลือกตั้งนั่นเอง

ช่วงเวลาภายหลังจากการเลือกตั้ง ในช่วงเวลาภายหลังจากการเลือกตั้งนั้น ผลการวิจัยพบว่า ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งมีพฤติกรรมเฉพาะการพาผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งไปเที่ยว หรือ ไปทัศนศึกษาดูงาน และพฤติกรรมการแจกเงิน แจกสิ่งของ หรือผลประโยชน์อื่นใด อันอาจคำนวณเป็นเงินได้ ให้แก่ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง เท่านั้น แต่ทั้ง 2 พฤติกรรมนี้ เป็นภาพสะท้อนให้เห็นถึงการแสวงหาและรวบรวมคะแนนเสียงที่ไม่ดี เนื่องจากเป็นการใช้จ่ายเงินเป็นจำนวนมาก โดยผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือ ผู้สมัครรับเลือกตั้ง แต่ละคนได้แข่งขันกันสร้างความประทับใจแก่ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง แต่เป็นการแสดงพฤติกรรมที่อยู่ในรูปของการแข่งขันใช้จ่ายเงินเพื่อสร้างฐานเสียงของตนเอง ดังนั้น ในช่วงเวลาภายหลังจากการเลือกตั้งนี้ จึงมีแนวโน้มว่า การแข่งขันเพื่อเข้าสู่อำนาจทางการเมืองยังเป็นการแข่งขันที่ไม่ดี หรือ เป็นภาพสะท้อนด้านลบของการเลือกตั้ง เนื่องจากมีการทุ่มเทใช้จ่ายเงินเพื่อการแข่งขันสร้างฐานคะแนนเสียงอย่างรุนแรง

2.1.2 ความแตกต่างหรือสอดคล้องเมื่อเทียบกับความคาดหมาย หรือสภาพปกติโดยทั่วไป ผลของการวิจัยครั้งนี้ พบความแตกต่างหรือสอดคล้องเมื่อเทียบกับความคาดหมายหรือสภาพปกติโดยทั่วไป โดยแยกตามช่วงเวลาได้ดังต่อไปนี้

ช่วงเวลาก่อนการเลือกตั้ง จากผลการวิจัยที่ได้พบว่า ในช่วงเวลาก่อนการเลือกตั้งนั้น ได้แก่ การพาผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งไปเที่ยว หรือ ไปทัศนศึกษาดูงาน การจัดงาน

มหรสพที่ไม่มีการจ่ายค่าตอบแทน เมื่อผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งไปฟังนโยบาย หรือการหาเสียงในงานมหรสพนั้นๆ รวมทั้งการแจกเงิน แจกสิ่งของ หรือแจกประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ให้แก่ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ในขณะที่มีผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งบางส่วน ได้ทำการประชาสัมพันธ์ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ด้วยการแจกใบปลิว หรือโปสเตอร์ และจัดปราศรัยหาเสียง รวมทั้งได้บังคับ ชูเชิญ หรือใช้อิทธิพลในลักษณะที่เป็นการกล่าวอ้างลอยๆ และเป็นการแข่งขันที่ไม่รุนแรงมากนัก เนื่องจากยังไม่ใช่ช่วงเวลาที่มีการหาเสียงอย่างเข้มข้น ซึ่งสอดคล้องกับความคาดหมายตามสภาพปกติโดยทั่วไปของกระบวนการเลือกตั้งซึ่งเป็นกระบวนการในการเข้าสู่อำนาจทางการเมือง ที่สอดคล้องกับแนวความคิดของเดวิด อีสตัน (David Easton อ้างใน สุพจน์ บุญวิเศษ 2549 : 20) ที่ระบุไว้ว่า กิจกรรมทางการเมืองมีองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่ง ได้แก่ การต่อสู้ ดิ้นรน แข่งขัน และประนีประนอม ซึ่งสะท้อนให้เห็นในรูปของการแข่งขันกันแสวงหา และรวบรวมคะแนนเสียงที่ไม่รุนแรง และหลีกเลี่ยงการปะทะกันโดยตรง เพื่อให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดีจนสามารถสร้างความประทับใจแก่ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งได้ในระยะยาว

ช่วงเวลาขณะเลือกตั้ง ดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นว่า พฤติกรรมของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งในช่วงเวลาขณะเลือกตั้ง เป็นพฤติกรรมการแข่งขันทางการเมืองที่รุนแรง แต่ไม่พบการใช้อิทธิพลบังคับ ชูเชิญ ซึ่งอาจจะอยู่ในรูปของการข่มขู่ให้ลงคะแนนเสียง หรือดเว้นไม่ลงคะแนนเสียงให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งคนหนึ่งคนใด หรือการเก็บบัตรประจำตัวประชาชนของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งไว้แต่อย่างใด ดังนั้น การแข่งขันของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งในช่วงเวลาขณะเลือกตั้งนี้ จึงเป็นการแข่งขันกันในรูปแบบของการประชาสัมพันธ์ และการสร้างความประทับใจ รวมทั้งการสร้างฐานคะแนนเสียงจากการแสวงหาและรวบรวมคะแนนเสียงด้วยวิธีการต่างๆ อันได้แก่ การจัดปราศรัยพร้อมระดมผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งไปฟังการปราศรัยที่มีการแจกเงินด้วย การซื้อเสียงด้วยการแจกเงิน แจกสิ่งของ หรือแจกผลประโยชน์อื่นใดซึ่งอาจคำนวณเป็นเงินได้ และยังได้รวมถึงการสัญญาว่าจะให้เงิน ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้แก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งด้วย จึงมีความสอดคล้องกับความคาดหมายตามสภาพปกติโดยทั่วไปของกระบวนการเลือกตั้ง ซึ่งเป็นกระบวนการในการเข้าสู่อำนาจทางการเมือง ที่ได้รับการระบุไว้ในเอกสารโสตทัศน์ ชูควิชา หลักและวิธีการวิเคราะห์ทางการเมืองสมัยใหม่ ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช (2548 : 25-27) ว่า เป็นกิจกรรมของบุคคลที่พยายามแข่งขันหรือต่อสู้กันเพื่อให้มาซึ่งอำนาจหรืออิทธิพล

ช่วงเวลาภายหลังจากการเลือกตั้ง จากผลการวิจัยที่พบว่า ช่วงเวลาภายหลังจากการเลือกตั้ง ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งมีพฤติกรรมเฉพาะการพาผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งไปเที่ยว หรือไปทัศนศึกษาดูงาน และพฤติกรรมแจกเงิน แจกสิ่งของ หรือผลประโยชน์อื่นใด

อันอาจคำนวณเป็นเงินได้ ให้แก่ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง เท่านั้น สะท้อนให้เห็นถึงการแข่งขันที่ไม่รุนแรง แต่ก็ยังเป็นภาพสะท้อนในด้านลบ เนื่องจากมีการแข่งขันเพื่อใช้จ่ายเงินในกิจกรรมเหล่านี้เป็นจำนวนมาก ทั้งนี้ ผลการวิจัยที่พบนี้ มีความสอดคล้องความคาดหมายและสภาพปกติโดยทั่วไป ที่ได้พบเสมอในการแข่งขันเพื่อการแสวงหาและรวบรวมคะแนนเสียงเพื่อการเลือกตั้งของไทย เพราะการเลือกตั้ง เป็นกิจกรรมทางการเมืองที่ต้องมีการแข่งขันกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ ซึ่งได้แก่ การชนะการเลือกตั้ง นั่นเอง

นอกจากนี้ ผลของการวิจัยครั้งนี้ ยังพบความแตกต่างจากความคาดหมาย หรือสภาพปกติโดยทั่วไป ได้แก่ การไม่มีพฤติกรรมการจัดรถรับ-ส่ง ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ไปลงคะแนนเสียงที่หน่วยเลือกตั้ง การไม่มีพฤติกรรมการเก็บบัตรประจำตัวประชาชนของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งไว้ รวมทั้ง ไม่มีพฤติกรรมการบังคับ ชูเชิญ หรือใช้อิทธิพลแต่อย่างใด ทั้งนี้ การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป เมื่อวันที่ 23 ธันวาคม พ.ศ. 2550 นั้น เขตเลือกตั้งที่ 2 จังหวัดนครราชสีมา เป็นเขตเลือกตั้งที่ได้รับการคาดหมายว่าจะมีการแข่งขันที่รุนแรง ซึ่งเกิดเนื่องจากความขัดแย้งที่อยู่ในรูปแบบของความแตกต่างทางการเมือง ที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งแต่ละคน หรือแต่ละพรรคการเมืองต่างมุ่งหวังที่จะเป็นผู้ชนะการเลือกตั้งครั้งนี้ ทั้งนี้ ความแตกต่างจากความคาดหมาย หรือสภาพปกติโดยทั่วไป ในเรื่องของการไม่มีพฤติกรรมดังกล่าวข้างต้น เป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นว่า ในกระบวนการเลือกตั้งที่หมายถึงกระบวนการเข้าสู่อำนาจทางการเมืองนั้น การแข่งขันทางการเมืองได้ลดความรุนแรงลงไปบ้างในบางส่วน ซึ่งเป็นภาพสะท้อนที่ดีของการแข่งขันในการเลือกตั้งของไทย

2.2 ประเด็นเกี่ยวกับประชาธิปไตยและการเลือกตั้ง ถ้าหากได้พิจารณาถึงแนวคิดประชาธิปไตยที่ อมร รักษาสัตย์ (อ้างใน ประหยัด หงษ์ทองคำ 2549 : 241-242) อธิบายไว้ค่อนข้างหนึ่งว่า ประชาธิปไตยในรูปแบบหนึ่งก็คือ การปกครองรูปแบบหนึ่ง ซึ่งพลเมืองใช้สิทธิอย่างเดียวกัน นั้น โดยผ่านทางผู้แทน ซึ่งประชาชนเป็นผู้เลือกและรับผิดชอบต่อประชาชน พลเมืองทั้งหมดไม่ได้ใช้สิทธิในการปกครองด้วยตนเอง ประชาธิปไตยแบบนี้เรียกว่า ประชาธิปไตยแบบมีผู้แทน หรือ ประชาธิปไตยทางอ้อม (representative democracy or indirect democracy) ประกอบกับการที่ การเลือกตั้งมีนัยทางการเมืองในการแสดงเจตจำนงของประชาชนในทางการเมือง การเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตยจึงเป็นกระบวนการทางการเมืองที่สำคัญยิ่งในการถ่ายโอนอำนาจอธิปไตยของประชาชนไปให้ตัวแทนใช้แทนประชาชน ซึ่งเมื่อกล่าวโดยสรุปแล้ว การเลือกตั้งหมายถึง กระบวนการทางการเมืองรูปแบบหนึ่ง ที่พลเมืองเข้ามีส่วนร่วม ด้วยการแสดงเจตจำนงตามความต้องการ และการสนับสนุน โดยผ่านตัวแทนเข้าไปทำหน้าที่ในการปกครองประเทศ (ธโรสร ผู้ทองคำ 2549 : 535) ประกอบกับหลักเกณฑ์สำคัญตามปฎิญาสาสกล่าวด้วยสิทธิ

มนุษยชนขององค์การสหประชาชาติ หลักเกณฑ์หนึ่ง ได้แก่ หลักอิสระแห่งการเลือกตั้ง (free election) ซึ่งมีความหมายว่า การเลือกตั้งต้องกระทำโดยเสรี ไม่มีการบังคับ กดขี่ จ้างวาน หรือใช้อิทธิพลใดๆ มาบิดเบือน

ทั้งนี้ จากผลการวิจัยพบว่า การเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทน ซึ่งเป็นรูปแบบที่ประเทศไทยใช้ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นั้น ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งได้แสดงพฤติกรรมที่สะท้อนให้เห็นว่า การเลือกตั้งครั้งดังกล่าวยังไม่อาจเป็นไปตามหลักการประชาธิปไตย และหลักเกณฑ์สำคัญของการเลือกตั้งได้ โดยจะไดกล่าวถึงในรายละเอียดแยกตามประเด็นสำคัญ ได้แก่ ข้อค้นพบเด่น และความแตกต่างหรือความสอดคล้องเมื่อเทียบกับความคาดหมายหรือสภาพปกติโดยทั่วไป และแยกย่อยไปตามช่วงเวลาก่อนการเลือกตั้ง ขณะเลือกตั้งและภายหลังจากการเลือกตั้งได้ดังต่อไปนี้

2.2.1 ข้อค้นพบเด่นในประเด็นเกี่ยวกับประชาธิปไตยและการเลือกตั้ง

ช่วงเวลาก่อนการเลือกตั้ง ผลการวิจัย พบว่า ก่อนการเลือกตั้ง ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งได้มีพฤติกรรมการพาผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งไปเที่ยว หรือไปทัศนศึกษาดูงาน มีการจัดงานมหรสพ รวมทั้งมีการแจกเงิน แจกสิ่งของ หรือแจกผลประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ โดยรูปแบบของการพาไปเที่ยวหรือไปทัศนศึกษาดูงาน และรูปแบบในการจัดงานมหรสพ ตลอดจนการแจกเงิน แจกสิ่งของ หรือผลประโยชน์ต่างๆ นั้น อาจจะเป็นการแจกด้วยเงินของผู้สมัครรับเลือกตั้งเอง หรือในปัจจุบันนี้ที่มาของเงินในการดำเนินการเหล่านี้ในอีกรูปแบบหนึ่งก็คือ การใช้งบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่ได้มีการพยายามให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเข้าใจว่า ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งซึ่งอาจจะเป็นนักการเมืองท้องถิ่นนั้นๆ เป็นผู้ให้โดยใช้เงินของตนเอง สิ่งเหล่านี้เป็นการบิดเบือนให้การเลือกตั้งไม่เป็นไปตามหลักอิสระแห่งการเลือกตั้ง กล่าวคือ มีการจูงใจให้ประชาชนไปเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งฝ่ายตน ด้วยวิธีการที่ไม่ถูกต้อง เพราะมีหลายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีหลักการว่า หากไม่ใช่ “พวกเรา” หรือ “ไม่ใช่ผู้ที่เลือกตั้งฝ่ายเรา” ก็จะไม่ให้ไปเที่ยวด้วย ไม่ให้ร่วมงานมหรสพที่จัดให้ชมฟรี หรือแม้กระทั่งไม่ให้รับแจกสิ่งของต่างๆ ที่ได้ใช้เงินงบประมาณแผ่นดินไปดำเนินการเหล่านั้น

ช่วงเวลาขณะเลือกตั้ง จากการที่ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งมีพฤติกรรม การประชาสัมพันธ์ การจัดปราศรัยหาเสียงพร้อมจ่ายเงินค่าฟังปราศรัย มีการสัญญาว่าจะให้ รวมทั้งมีการแจกเงิน แจกสิ่งของ หรือผลประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ให้แก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในช่วงเวลาขณะเลือกตั้ง ซึ่งเมื่อพิจารณาในประเด็นของประชาธิปไตยและการเลือกตั้ง จึงกล่าวได้ว่า พฤติกรรมของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งเหล่านี้ ส่วนหนึ่งพบความสอดคล้องและ เป็นไปตามหลักการแห่งเกณฑ์เลือกตั้งที่บริสุทธิ์ยุติธรรม อันได้แก่ การประชาสัมพันธ์ แต่ส่วน

ใหญ่แล้วยังคงเป็นพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องและไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์แห่งการเลือกตั้ง ทำให้การเลือกตั้งไม่บริสุทธิ์ไม่ยุติธรรม ซึ่งพฤติกรรมเหล่านั้น ได้ทำลายการเลือกตั้งของไทยมาโดยตลอด เหตุผลที่ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งได้ให้ไว้ในการสัมภาษณ์ก็คือ การกระทำดังกล่าวเกิดขึ้นเพราะความอยากชนะการเลือกตั้ง เพราะหากไม่มีการจ่ายเงินค่าฟิงปราศรัย ไม่มีการสัญญาว่าจะให้ และไม่มีการแจกเงิน แจกสิ่งของ หรือแจกผลประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งก็จะไม่รับพิจารณาผู้สมัครรับเลือกตั้ง ที่ตนเองให้การสนับสนุนอยู่เลย ดังนั้น จึงต้องมีพฤติกรรมดังกล่าว ถึงแม้จะทราบว่าเป็นการทำลายประชาธิปไตยและทำลายการเลือกตั้งก็ตาม

ช่วงเวลาภายหลังจากการเลือกตั้ง ผลการวิจัยพบว่าในช่วงเวลาภายหลังจากการเลือกตั้ง พฤติกรรมของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งจะมีความคล้ายคลึงกันกับช่วงเวลาก่อนการเลือกตั้ง กล่าวคือ มีพฤติกรรมการพาผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งไปทัศนศึกษาดูงาน และมีการแจกเงิน แจกสิ่งของ หรือแจกผลประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ให้แก่ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง เพื่อสร้างความรู้สึที่ดีให้เกิดขึ้น แต่การดำเนินการลักษณะดังกล่าวเป็นการบิดเบือนหลักการแห่งการเลือกตั้ง ที่ต้องการให้การเลือกตั้งมีความบริสุทธิ์และยุติธรรม เนื่องจากได้มีการทุ่มเทใช้จ่ายเงินเป็นจำนวนมาก จนในปัจจุบันได้มีหลายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำการผันงบประมาณแผ่นดินมาใช้เพื่อการหาเสียงแอบแฝงในลักษณะนี้มากขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งผลเสียหายก็ตกอยู่กับประชาชนผู้เสียภาษีนั่นเอง

2.2.2 ความแตกต่างหรือสอดคล้องเมื่อเทียบกับความคาดหวังหรือสภาพปกติโดยทั่วไป ในประเด็นของประชาธิปไตยและการเลือกตั้งมีรายละเอียดแยกตามช่วงเวลาดังต่อไปนี้

ช่วงเวลาก่อนการเลือกตั้ง ซึ่งได้พบพฤติกรรมการพาผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปเที่ยวหรือไปทัศนศึกษาดูงาน การจัดงานมหรสพ และการแจกเงินหรือแจกสิ่งของ หรือแจกผลประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ อันถือเป็นการบิดเบือนและทำลายหลักการแห่งประชาธิปไตยและหลักเกณฑ์สำคัญแห่งการเลือกตั้งนั้น มีความสอดคล้องกับความคาดหวังหรือสภาพปกติโดยทั่วไปที่เกิดขึ้น เนื่องจากในอดีตที่ผ่านมา มีผู้ที่ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการเลือกตั้งมาโดยตลอด และจะพบการแสดงบทบาทสำคัญของหัวหน้าคะแนนในการเลือกตั้งว่า มีการใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัว การใช้เงิน การใช้สิ่งของแลกเปลี่ยนกับคะแนนเสียง การจัดเลี้ยงอาหารและเครื่องดื่ม ซึ่งปรากฏในวิทยานิพนธ์ของ วิทยา โยธารินทร์ (2533) เรื่อง บทบาทของหัวหน้าคะแนนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัด: ศึกษาเฉพาะกรณีเขตอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ พ.ศ. 2533

ช่วงเวลาขณะเลือกตั้ง จากการที่ได้พบว่าในช่วงเวลาขณะเลือกตั้งผู้สนับสนุน

ผู้สมัครรับเลือกตั้งมีพฤติกรรมกรรมการประชาสัมพันธ์ มีการจัดปราศรัยหาเสียงพร้อมจ่ายเงินค่าฟังปราศรัย มีการสัญญาว่าจะให้ รวมทั้งมีการแจกเงิน แจกสิ่งของ หรือผลประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ให้แก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง นั้น ถึงแม้ว่าจะเป็นกระทำที่ผิด และก่อให้เกิดการบิดเบือนเจตนารมณ์แห่งการเลือกตั้ง แต่ก็กลับเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นว่า มีความสอดคล้องเมื่อเทียบกับความคาดหมายตามสภาพปกติโดยทั่วไปของการเลือกตั้งของไทย เพราะระบบของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง และพฤติกรรมต่างๆ ของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งได้แสดงให้เห็นมาโดยตลอดทุกการเลือกตั้งของไทย

ช่วงเวลาภายหลังจากการเลือกตั้ง จากผลการวิจัย พบว่า ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งมีพฤติกรรมการพาผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งไปทัศนศึกษาดูงาน และมีการแจกเงิน แจกสิ่งของ หรือแจกผลประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ให้แก่ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ก็เป็นพฤติกรรมที่อยู่ในความคาดหมายตามสภาพปกติเช่นเดียวกันกับในช่วงเวลาก่อนการเลือกตั้ง

2.3 ประเด็นเกี่ยวกับการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง การศึกษาการเมืองเรื่องการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง เป็นการศึกษาระหว่างการแข่งขันทางการเมืองในการรณรงค์หาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งการแข่งขันอาจจะมีทั้งการต่อสู้ ขัดแย้ง หรือร่วมมือกันทางการเมือง (กนก วงษ์ตระหง่าน 2530 : 39-40) นอกจากนี้ การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง นั้น ธนัน อนุมานราชชน และคณะ (อ้างใน ศุภชัย วงษ์บรรใจ 2548) ได้อธิบายว่า เป็นกิจกรรมที่บุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือหลายคนพยายามที่จะแสดงต่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งว่า ตนเองมีความเหมาะสมที่จะได้รับความไว้วางใจให้ไปทำหน้าที่ผู้แทนในการใช้อำนาจอธิปไตย และยังหมายถึงความพยายามในวิธีการนานัปการเพื่อให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งได้รับเลือกตั้ง (สุรพงษ์ โสธนะเสถียร อ้างใน ธ โสธร ตู้อทองคำ 2549 : 562) โดยที่วัตถุประสงค์ของการรณรงค์หาเสียง ได้แก่ เพื่อชักจูงผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งซึ่งเป็นกลุ่มผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งให้ออกมาลงคะแนนเสียงอย่างเปิดเผย และเพื่อกระตุ้นให้ผู้สนับสนุนที่ซ่อนเร้นออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งโดยหวังว่าจะมีส่วนหนึ่งที่สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งฝ่ายตนเอง ตลอดจนเพื่อเปลี่ยนใจผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ซึ่งจะได้กล่าวในรายละเอียดของข้อค้นพบเด่น และความแตกต่างหรือสอดคล้องเมื่อเทียบกับความคาดหมายหรือสภาพปกติโดยทั่วไปดังต่อไปนี้

2.3.1 ข้อค้นพบเด่นในประเด็นเกี่ยวกับการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง

ช่วงเวลาก่อนการเลือกตั้ง ในช่วงเวลาก่อนการเลือกตั้ง พบว่า ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งโดยมากจะใช้วิธีการรณรงค์หาเสียง ด้วยการพาผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งไปเที่ยว หรือไปทัศนศึกษา ดูงาน รวมทั้งมีการจัดงานมหรสพให้เที่ยวชมฟรี และมีการแจกเงิน แจกสิ่งของหรือแจกผลประโยชน์อื่นใด อันอาจคำนวณเป็นเงินได้ ให้แก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ ธนัน อนุมานราชชน และคณะ (อ้างใน ศุภชัย วงษ์บรรใจ 2548) ที่ว่า เป็น

ความพยายามที่จะแสดงต่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งว่า ตนเองมีความเหมาะสมที่จะได้รับความไว้วางใจให้ไปทำหน้าที่ผู้แทนในการใช้อำนาจอธิปไตย และสอดคล้องกับขั้นตอนในการหาเสียงเลือกตั้ง ที่เพิ่มพงษ์ เชาวลิต และศรีสมภพ จิตรภิมย์ศรี (2531) ที่ระบุว่า ในระยะก่อนวันรับสมัครเลือกตั้ง ผู้สมัครเลือกตั้งต้องสร้างตนเองให้เป็นที่รู้จักของประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง นั่นเอง

ช่วงเวลาขณะเลือกตั้ง จากผลการวิจัยที่พบว่า ในขณะที่เลือกตั้ง ผู้สนับสนุนผู้สมัครเลือกตั้งจะทำการประชาสัมพันธ์ผู้สมัครเลือกตั้ง จัดปราศรัยเพื่อหาเสียงพร้อมกับจ่ายเงินค่าฟังปราศรัย สัญญาว่าจะให้ภายหลังจากการเลือกตั้ง และมีการแจกเงิน แจกสิ่งของ หรือแจกประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ในเวลานี้ เป็นวิธีการในการรณรงค์หาเสียงที่ได้รับความนิยมมาก และเป็นช่วงเวลาที่การรณรงค์หาเสียงดำเนินไปอย่างเข้มข้น และคาดหวังที่จะได้รับคะแนนเสียงมาอย่างคุ้มค่ากับการลงทุนที่ได้ดำเนินการไป ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดเกี่ยวกับการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งของ เพิ่มพงษ์ เชาวลิต และศรีสมภพ จิตรภิมย์ศรี (2531) ที่กล่าวไว้ว่า การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งก่อนหน้าวันเลือกตั้งไม่กี่วัน เป็นการระดมหาเสียงเพื่อให้ประชาชนเกิดความมั่นใจในการลงคะแนนเสียงให้กับผู้สมัครเลือกตั้ง ในขณะที่เดียวกันก็พยายามสกัดกั้นหนทางทุกอย่างที่อาจจะเกิดการเปลี่ยนใจในภายหลัง จึงเป็นหน้าที่ของหัวหน้าคณะอาสาสมัคร หรือทีมงานของผู้สมัครทุกๆ คน ที่จะต้องทำงานอย่างหนักเพื่อรักษาสถานภาพด้านคะแนนเสียง หรือเร่งสะสมคะแนนเสียงให้พอ แล้วแต่กรณี

ช่วงเวลาภายหลังจากการเลือกตั้ง การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งภายหลังจากการเลือกตั้ง ซึ่งผู้สนับสนุนผู้สมัครเลือกตั้งได้แสดงพฤติกรรมการพาผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งไปทัศนศึกษา ดูงาน และแจกเงิน แจกสิ่งของ หรือแจกผลประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ ทั้งนี้ พฤติกรรมของผู้สนับสนุนผู้สมัครเลือกตั้งมีความคล้ายคลึงกันกับในช่วงเวลาก่อนการเลือกตั้ง ดังนั้น จึงได้พบความสอดคล้องกับแนวความคิดของ ธนิน อนุมานราชชน และคณะ (อ้างใน ศุภชัย วงษ์บรรใจ 2548) ที่กล่าวไว้ว่า เป็นความพยายามที่จะแสดงต่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งว่า ตนเองมีความเหมาะสมที่จะได้รับความไว้วางใจให้ไปทำหน้าที่ผู้แทนในการใช้อำนาจอธิปไตย โดยกลุ่มตัวอย่างระบุว่า เป็นการหาเสียงในระยะยาว

2.3.2 ความแตกต่างหรือสอดคล้องเมื่อเทียบกับความคาดหมายหรือสภาพปกติโดยทั่วไป ความแตกต่างหรือสอดคล้องเมื่อเทียบกับความคาดหมายหรือสภาพปกติโดยทั่วไปที่พบเกี่ยวกับประเด็นการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ซึ่งพิจารณาจากสภาพโดยทั่วไปและจากงานวิจัยต่างๆ แยกตามช่วงเวลาได้ดังต่อไปนี้

ช่วงเวลาก่อนการเลือกตั้ง จากการที่พบว่า ผู้สนับสนุนผู้สมัครเลือกตั้งได้มีการพฤติกรรมในช่วงเวลาก่อนการเลือกตั้ง เฉพาะการพาผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปเที่ยว หรือไปทัศนศึกษา-

ดูงาน การจัดงานมหรสพ และการแจกเงิน แจกสิ่งของหรือแจกประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ให้แก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เป็นการแสดงพฤติกรรมที่มีความสอดคล้องกับข้อค้นพบในงานวิจัยของ วิทยา โยธารินทร์ (2543) ที่ระบุว่า กระบวนการและวิธีการที่หวัะแนชช่วยหาเสียงเลือกตั้งส่วนหนึ่ง ได้แก่ การซื้อคะแนนเสียง การแจกสิ่งของ การจัดเลี้ยงสุรา อาหาร และเครื่องดื่ม โดยหวัะแนชจะมีบทบาทสำคัญในด้านการใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัว และการใช้เงิน ตลอดจนการใช้สิ่งของแลกเปลี่ยนกับคะแนนเสียง

ช่วงเวลาขณะเลือกตั้ง จากการศึกษาวิจัยนั้น ผลการวิจัยพบว่า ในช่วงเวลาขณะเลือกตั้ง ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง ได้แสดงพฤติกรรมการประชาสัมพันธ์ผู้สมัครด้วยใบปลิว หรือโปสเตอร์ การจัดปราศรัยหาเสียง การสัญญาว่าจะให้ รวมทั้งการแจกเงิน แจกสิ่งของ หรือแจกผลประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ ให้แก่ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งเหล่านี้ มีความสอดคล้องกับงานวิจัยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย (2539) ในด้านที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงของประชาชนในการเลือกตั้ง ว่า แหล่งข่าวที่ทำให้ประชาชนทราบว่ามิใครเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งมากที่สุด ได้แก่ ใบปลิว โปสเตอร์ และแผ่นโฆษณา และประชาชนส่วนใหญ่เคยฟังการปราศรัยหาเสียงจากผู้สมัครรับเลือกตั้ง โดยพฤติกรรมการซื้อขายเสียงเพื่อจูงใจให้ผู้มีสิทธิไปลงคะแนนเสียงให้ พบว่าการแจกเงินเป็นวิธีการที่นำไปใช้มากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของเฉลิมพร แสงมณี (2549) ที่ระบุว่า ผู้สมัครรับเลือกตั้ง การซื้อสิทธิขายเสียง และหวัะแนช เป็นปัจจัยหนึ่งที่เป็นแรงจูงใจในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ช่วงเวลาภายหลังจากการเลือกตั้ง ในช่วงเวลาภายหลังจากการเลือกตั้งนั้น ผลการวิจัยพบว่า ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งได้แสดงพฤติกรรมการพาผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งไปทัศนศึกษา ดูงาน และแจกเงิน แจกสิ่งของ หรือแจกผลประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ ซึ่งเป็นส่วนประกอบที่สำคัญประการหนึ่งในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง เพราะเป็นการแสดงพฤติกรรมที่จะแสดงให้เห็นให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเห็นว่า ผู้สมัครรับเลือกตั้งคนดังกล่าวมีความจริงใจที่จะรับใช้ป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนในเขตนั้นๆ อันเป็นสภาพปกติโดยทั่วไปของการเลือกตั้งในประเทศไทยนั่นเอง

2.4 ประเด็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ จากแนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ ซึ่ง ม.ร.ว.อดิน รพีพัฒน์ (อ้างใน อมรา พงศาพิชญ์ และ ปรีชา คุวินทร์พันธ์ 2543 : 3-4) อธิบายว่า ระบบอุปถัมภ์เป็นลักษณะเด่นประการหนึ่งของสังคมไทย เนื่องจากเป็นสังคมที่มีการกำหนดสถานภาพของบุคคลลดหลั่นจากบนมาสู่ล่าง ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์ที่มีฐานะสูงกว่า และผู้ได้อุปถัมภ์ที่มีฐานะต่ำกว่า และสำหรับผลกระทบทางการเมืองจะเกี่ยวข้องกับ

พฤติกรรมกลางคะแนนเสียงเลือกตั้ง เนื่องจากความเป็นผู้นำในเชิงอุปถัมภ์หมายถึง ระดับอิทธิพล ซึ่งมีต่อประชาชนหรือกลุ่มบุคคล การมีอิทธิพลดังกล่าวจะส่งผลมากน้อยเท่าใดนั้น ขึ้นอยู่กับบารมีของผู้นำคนนั้นๆ เป็นสำคัญ ประชาชนหรือกลุ่มบุคคลภายใต้ผู้นำดังกล่าวหมายถึงคะแนนเสียงที่จะทำให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งประสบความสำเร็จ หรือพ่ายแพ้ก็ได้ ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำชุมชนท้องถิ่นกับประชาชนเหล่านี้ ในกระบวนการเลือกตั้งถูกเรียกว่า ระบบหัวคะแนน

2.4.1 ข้อค้นพบเด่นในประเด็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์

ช่วงเวลาก่อนการเลือกตั้ง ผลการวิจัยพบว่า ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งได้มีพฤติกรรมในช่วงเวลาก่อนการเลือกตั้ง ได้แก่ การพาผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปเที่ยว หรือไปทัศนศึกษาดูงาน การจัดงานมหรสพ และการแจกเงิน แจกสิ่งของหรือแจกประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ให้แก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ซึ่งเป็นการสร้างความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ให้เกิดขึ้นส่วนหนึ่ง เป็นลักษณะที่ เจมส์ ซี สก็อตต์ (James C. Scott อ้างใน ชีรยุทธ บุญมี 2535 : 199) ว่าเป็นความสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยนระหว่างคนในสังคมที่มีฐานะบทบาทต่างกัน และอาจพิจารณาเป็นแบบหนึ่งของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล 2 คน ซึ่งเป็นความผูกพันของมิตรภาพแบบประโยชน์ใช้สอย โดยคนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสังคมสูงกว่า หรือเรียกว่า “ผู้อุปถัมภ์” จะใช้อิทธิพลและสิ่งที่มีอยู่คุ้มครอง ให้ประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งสองอย่าง แก่ผู้มีฐานะต่ำกว่า หรือเรียกว่า “ผู้รับอุปถัมภ์” ซึ่งผู้ได้รับการอุปถัมภ์ก็มักจะต้องตอบแทนผู้อุปถัมภ์ ด้วยการให้ความจงรักภักดีแบบช่วยเหลือตอบแทน โดยจะตอบแทนในลักษณะของการช่วยเหลือตอบแทนทางการเมือง อันได้แก่การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้นั่นเอง

ช่วงวลาขณะเลือกตั้ง จากผลการวิจัยที่พบว่า ในช่วงเวลาขณะเลือกตั้ง ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง ได้แสดงพฤติกรรมการประชาสัมพันธ์ผู้สมัครด้วยใบปลิว หรือโปสเตอร์ การจัดปราศรัยหาเสียง การสัญญาว่าจะให้ รวมทั้งการแจกเงิน แจกสิ่งของ หรือแจกผลประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ ให้แก่ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ต่างๆ เหล่านี้ ก็มีความสอดคล้องกับแนวความคิดของเจมส์ ซี สก็อตต์ ดังที่ได้กล่าวอ้างถึงแล้วในช่วงเวลาก่อนการเลือกตั้งเช่นเดียวกัน เพียงแต่ในช่วงเวลาขณะเลือกตั้ง ความเข้มข้นในการแสวงหาและรวบรวมคะแนนเสียงจะมีมากกว่าในช่วงเวลาอื่นๆ ดังนั้น ระบบอุปถัมภ์ ที่ในทางการเมืองหมายถึง ระบบหัวคะแนน หรือ ในการวิจัยนี้เรียกว่า ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง นั้น สำหรับช่วงเวลาขณะเลือกตั้งแล้ว มีการแสดงพฤติกรรมเกี่ยวกับการอุปถัมภ์ที่เข้มข้นและรุนแรงมากกว่าในช่วงเวลาก่อนและภายหลังจากการเลือกตั้ง ทั้งนี้ ในชุมชนชนบทจะพบการตอบแทนเชิงอุปถัมภ์กันมากกว่าในชุมชนเมือง อย่างไรก็ตาม ผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่ให้สัมภาษณ์ในการวิจัยนี้ ยังได้ระบุว่า การตอบแทนเชิงอุปถัมภ์ดังกล่าว จะขึ้นอยู่กับการจ่ายเงินเพื่อซื้อคะแนนเสียงด้วย กล่าวคือ หากผู้สมัครรับ

เลือกตั้ง หรือผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดไม่ได้จ่ายเงินเพื่อซื้อคะแนนเสียงในช่วงเวลา ขณะเลือกตั้ง ผู้มีสิทธิเลือกตั้งก็จะไม่พิจารณาให้คะแนนเสียงเลย แต่ถ้าหากผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือ ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดจ่ายเงินเพื่อซื้อคะแนนเสียงแล้ว ผู้มีสิทธิเลือกตั้งก็จะพิจารณา อีกว่า ใครให้มากกว่า พร้อมๆ กับที่จะคิดว่า ชอบใครมากกว่าก่อนจะตัดสินใจลงคะแนนเสียงให้ ใคร จึงอาจกล่าวได้ว่า ในปัจจุบันนี้ เนื่องจากผู้สมัครรับเลือกตั้งเกือบทุกคนต่างจ่ายเงินเพื่อซื้อ คะแนนเสียง ดังนั้น ระบบอุปถัมภ์ที่เกิดขึ้นเพราะการจ่ายเงินเพื่อซื้อเสียงในช่วงเวลาขณะเลือกตั้ง จึงไม่ค่อยมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้มีสิทธิเลือกตั้งเท่าใดนัก โดยจะมีผลก็ต่อเมื่อผู้สมัครรับ เลือกตั้งคนนั้น ได้จ่ายเงินเพื่อซื้อเสียงมากกว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งคนอื่นๆ

ช่วงเวลาภายหลังจากการเลือกตั้ง ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งได้แสดง พฤติกรรมการพาผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งไปทัศนศึกษา ดูงาน และแจกเงิน แจกสิ่งของ หรือแจก ผลประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ เจมส์ ซี สก็อตต์ ดังที่ได้กล่าวถึงไว้แล้วในข้างต้น โดย “ผู้อุปถัมภ์” ซึ่งได้แก่ ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งเอง หรือ ในบางกรณีจะหมายถึงผู้สมัครรับเลือกตั้ง นั้น จะใช้อิทธิพลและสิ่งที่มีอยู่ในมืออยู่คุ้มครอง ให้ ประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งสองอย่าง แก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งหรือเรียกว่า “ผู้รับอุปถัมภ์” ซึ่งผู้ ได้รับการอุปถัมภ์ก็มักจะต้องตอบแทนผู้อุปถัมภ์ด้วยการให้ความจงรักภักดีแบบช่วยเหลือตอบ แทน อันได้แก่ การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้

2.4.2 ความแตกต่างหรือสอดคล้องเมื่อเทียบกับความคาดหมายหรือสภาพปกติ โดยทั่วไป ความแตกต่างหรือสอดคล้องเมื่อเทียบกับความคาดหมายหรือสภาพปกติโดยทั่วไป ที่ พบในประเด็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ มีรายละเอียดดังนี้

ช่วงเวลาก่อนการเลือกตั้ง ผลการวิจัยพบว่า ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งได้ มีพฤติกรรมในช่วงเวลาก่อนการเลือกตั้ง เฉพาะการพาผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปเที่ยว หรือไปทัศนศึกษาดู งาน การจัดงานมหรสพ และการแจกเงิน แจกสิ่งของหรือแจกประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็น เงินได้ให้แก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ซึ่งผลการวิจัยนี้ สอดคล้องกับความคาดหมายและสภาพปกติ โดยทั่วไปของการเลือกตั้งของไทย ที่ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องแสดงพฤติกรรมด้านการ อุปถัมภ์ ที่คาดหมายว่าจะได้รับการยอมรับ นับถือ และสร้างความรู้สึกรับรองศรัทธาให้เกิดในหมู่ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งให้ได้ และนอกจากนี้แล้ว ยังพบความสอดคล้องกับงานวิจัยของ พงษ์สนธิ คุณ-นะลา (2536) ที่ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง สถานภาพและบทบาทของหัวหน้าคะแนนในการซื้อขายเสียง ในการ เลือกตั้งทั่วไป 13 กันยายน 2536 : ศึกษากรณี เขตเลือกตั้งที่ 3 อำเภอคอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ ที่ผล การศึกษาได้พบว่า หัวหน้าคะแนนได้มีบทบาทโดยความสัมพันธ์ส่วนตัวและต่อเนื่องกับผู้สมัครรับ เลือกตั้ง และผู้เลือกตั้ง ไม่ว่าจะก่อนหรือหลังเลือกตั้ง หัวหน้าคะแนนระดับล่าง ระดับกลาง และ

ระดับสูง จะแสดงบทบาทในการส่งผ่านการอุปถัมภ์จากผู้สมัครรับเลือกตั้งไปยังผู้เลือกตั้งในรูปแบบของเงินทองและวัตถุ ดังนั้น สถานภาพและบทบาทของหัวคะแนนในการซื้อขายเสียง จึงเป็นปัจจัยสำคัญให้ผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้รับการเลือกตั้ง

ทั้งนี้ ใน **ช่วงระยะเวลาเลือกตั้ง** และ **ช่วงเวลายกหลังจากการเลือกตั้ง** ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือผู้สมัครรับเลือกตั้งเองก็มีการแสดงพฤติกรรมเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงการสร้างระบบอุปถัมภ์ให้เกิดขึ้นเช่นเดียวกันกับในช่วงเวลาก่อนการเลือกตั้ง เพื่อหวังผลประโยชน์เป็นคะแนนเสียงสนับสนุนเมื่อถึงการเลือกตั้งในคราวต่อไป

2.5 ประเด็นเกี่ยวกับหัวคะแนน หัวคะแนนเป็นผู้ที่มีบทบาทและเป็นกลไกที่สำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง นับแต่การสร้างเสียงและเปลี่ยนเสียงให้เป็นคะแนน หัวคะแนนยังกำหนดหน้าที่ผู้ให้ข่าวสารการเมือง ช่วยเหลือ ชักนำ และควบคุมให้ประชาชนมาลงคะแนนเสียงในวันเลือกตั้ง หัวคะแนนจึงเปรียบเสมือนแขนขาที่สำคัญของนักการเมืองในการประสานงานและติดต่อกับประชาชน เพื่อปลุกกระดม กระตุ้นให้ประชาชนเหล่านั้นดำเนินกิจกรรมทางการเมืองตามที่นักการเมืองผู้นั้นต้องการ (พิชัย แก้วสำราญ และคณะ อ้างใน เพียงกมล มานะรัตน์ 2547 : 42) นอกจากนี้ เจมส์ ซี สก็อตต์ (James C. Scott อ้างใน อมรา พงศาพิชญ์ และ ปรีชา คุวินทร์พันธ์ 2543 : 100-106) ระบุว่า หัวคะแนน คือ ตัวกลางที่เชื่อมโยงระหว่างผู้อุปถัมภ์ที่เป็นศูนย์กลาง กับผู้รับอุปถัมภ์ที่เป็นประชาชนทั่วไป ในกระบวนการเลือกตั้ง เพราะในสังคมไทย ผู้สมัครเป็นผู้นำในเชิงอุปถัมภ์ และมีอิทธิพลบริวารมีมากจึงมีผู้รับอุปถัมภ์อยู่ภายใต้สัมพันธภาพของตนเองจำนวนมากตามไปด้วยนั่นคือ มิพรรคพวกหรือเพื่อนคอยช่วยเหลือ ทั้งเรื่องจำนวนคะแนนเสียงที่อยู่ในมือหรือการช่วยหาเสียงให้ ถ้ามีผู้รับอุปถัมภ์หรือพรรคพวกกระจายไปในทุกๆ พื้นที่ทั่วเขตเลือกตั้ง ผู้สมัครนั้นก็จะมีโอกาสได้รับการเลือกตั้งมากกว่าคนอื่นๆ และเนื่องจากกลุ่มความสัมพันธ์อุปถัมภ์เหล่านี้มักจะเป็นกลุ่มใหญ่ มีสมาชิกจำนวนมาก แต่กลับมีความสัมพันธ์กันในแนวดิ่ง คือ ขึ้นอยู่กับผู้สมัครเพียงคนเดียว จึงเกิด “ตัวกลาง” ทำหน้าที่เป็นตัวเชื่อมประสานความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์ ซึ่งได้แก่ หัวคะแนน สำหรับในการวิจัยนี้ พบข้อค้นพบเด่น ที่มีความสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับหัวคะแนนดังกล่าวข้างต้น พร้อมทั้งพบความแตกต่าง หรือสอดคล้อง เมื่อเทียบกับความคาดหมาย หรือสภาพปกติโดยทั่วไป ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.5.1 ข้อค้นพบเด่นในประเด็นเกี่ยวกับหัวคะแนน

ช่วงเวลาก่อนการเลือกตั้ง จากผลการวิจัยที่พบว่า ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งได้มีพฤติกรรมในช่วงเวลาก่อนการเลือกตั้ง เฉพาะการพาผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปเที่ยว หรือไปทัศนศึกษาดูงาน การจัดงานมหรสพ และการแจกเงิน แจกสิ่งของหรือแจกประโยชน์อื่นใดอันอาจ

คำนวณเป็นเงินได้ให้แก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เพียงแค่ 3 พฤศจิกายน นั้น เป็นข้อค้นพบที่สะท้อนให้เห็นเกี่ยวกับแนวคิดของห้วคะแนนว่า ห้วคะแนนได้ดำเนินการในรูปแบบของการอุปถัมภ์ชนิดหนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างฐานคะแนนเสียง ที่เกิดจากความเคยชินในการเป็นผู้รับอุปถัมภ์ และเกิดความรู้สึกว่า เมื่อเป็นผู้รับอุปถัมภ์จากห้วคะแนน หรือที่ในการวิจัยนี้หมายถึง ผู้สนับสนุน ผู้สมัครรับเลือกตั้งนั้น ทำให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีความเป็นอยู่ที่ดี สะดวกสบาย และมีความรู้สึกปลอดภัย สิ่งเหล่านี้เป็นหน้าที่ของห้วคะแนน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเพ็ญพงษ์ เชาวลิต และ ศรีสมภพ จิตรภิมย์ศรี (2531 : 27 - 35) ที่ระบุว่าห้วคะแนนมีหน้าที่ในการประสานกับฝ่ายผู้สมัคร ในการดำเนินงานในพื้นที่ เพราะในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งผู้สมัครมีหน้าที่สำคัญ คือ การปราศรัย การออกเยี่ยมเยียนประชาชนในเขตเลือกตั้งให้มากที่สุดเท่าที่กระทำได้ การวางแผนออกปรากฏตัวของผู้สมัครในหมู่บ้าน ชุมชนต่างๆ จึงต้องอาศัยการประสานงานที่คิระหว่างผู้สมัครกับห้วคะแนน หากพิจารณาในแง่ของบทบาท การปราศรัยของผู้สมัครเปรียบเสมือนการทำงานในด้านกว้าง มุ่งหวังการเป็นที่รู้จักของประชาชนในการเลือกตั้งมากกว่า ส่วนการดำเนินการของห้วคะแนนเป็นการทำงานด้านลึก พื้นที่เป้าหมายที่ผู้สมัครจะต้องเข้าทำการปราศรัยได้แก่ หมู่บ้านขนาดใหญ่ โดยก่อนที่จะไปปราศรัย ห้วคะแนนจะทำหน้าที่ชักชวน หรือเกณฑ์ประชาชนไปฟังผู้สมัคร นอกจากนี้ ในหมู่บ้านเล็กๆ รอบๆ หมู่บ้านที่ผู้สมัครไปปราศรัย ห้วคะแนนจะไปชักนำให้ประชาชนไปร่วมกิจกรรมนี้ด้วย โดยห้วคะแนนรับหน้าที่จัดหารถบริการ และบางครั้งจะมีการแจกจ่ายเงินแก่ผู้ไปฟังผู้สมัครอีกด้วย ขณะที่ผู้สมัครกำลังปราศรัย ห้วคะแนนจะสังเกตสภาพการณ์ ทักษะคดี ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อผู้สมัคร หลังจากที่สรุปเสร็จสิ้นแล้ว ห้วคะแนนจะส่งข้อเท็จจริงเหล่านี้ไปยังศูนย์อำนวยการเลือกตั้งของผู้สมัครให้ได้ทราบ นอกจากนี้ ห้วคะแนนต้องถือเป็นหน้าที่ ที่จะทราบว่าจะงานสำคัญของประชาชนในท้องถิ่นตน เช่น งานบวช งานแต่งงาน งานศพ เป็นต้น และประสานกับผู้สมัครให้ไปปรากฏตัวในงานเหล่านี้ แต่ถ้าผู้สมัครไม่อาจไปได้ ห้วคะแนนจะทำหน้าที่เป็นตัวแทนผู้สมัครเอง

ช่วงเวลาขณะเลือกตั้ง จากผลการวิจัยที่พบว่า ในช่วงเวลาขณะเลือกตั้ง ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง ได้แสดงพฤติกรรมการประชาสัมพันธ์ผู้สมัครด้วยใบปลิว หรือโปสเตอร์ การจัดปราศรัยหาเสียง การสัญญาว่าจะให้ รวมทั้งการแจกเงิน แจกสิ่งของ หรือแจกผลประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ ให้แก่ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการแจกเงินเพื่อซื้อเสียงในคืนก่อนวันเลือกตั้ง ซึ่งอยู่ในช่วงเวลาขณะเลือกตั้งนั้น สอดคล้องกับแนวคิดของเพ็ญพงษ์ เชาวลิต และ ศรีสมภพ จิตรภิมย์ศรี (2531 : 27 - 35) ที่ได้กล่าวไว้ว่า ขั้นตอนที่สำคัญของการทำหน้าที่ของห้วคะแนน หรือ ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง ที่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง กำหนดไว้ก็คือ วิธีการซื้อเสียงโดยแจกผ่านห้วคะแนน โดยทั่วไปบุคคลที่ควบคุมฐานคะแนนเสียง

ให้แก่ผู้สมัครในพื้นที่ต่างๆ ได้แก่ หัวคะแนนซึ่งทำหน้าที่ควบคุมและขยายฐานคะแนนเสียงเท่าที่กระทำได้ เมื่อถึงช่วงใกล้วันเลือกตั้ง ผู้สมัครจะแจกเงินเพื่อซื้อเสียง รูปแบบการจ่ายเงินส่วนใหญ่ ผู้สมัครมักดำเนินการผ่านหัวคะแนน โดยผู้สมัครจัดส่งอาสาสมัคร หรือตัวแทนนำเงินมาจ่ายให้หัวคะแนน หรือหัวคะแนนมารับเงินจากผู้สมัครหรือผู้อำนวยการเลือกตั้งด้วยตนเอง ซึ่งจำนวนเงินที่แจกจ่ายมี 2 ประเภท คือ ประเภทแรก เป็นเงินซื้อเสียงของประชาชนที่หัวคะแนนควบคุมได้ โดยก่อนหน้านี้ มีการตรวจสอบจำนวนที่แท้จริงของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ซึ่งอยู่ในความควบคุมของหัวคะแนน และประเภทที่สอง เป็นเงินที่ผู้สมัครจ่ายให้กับหัวคะแนน เป็นค่าดำเนินงาน ค่าจ้างค่าแรงงาน ฯลฯ ตามอัตราส่วนที่ตกลงกัน ขึ้นอยู่กับความสำคัญของหัวคะแนนแต่ละบุคคลและฐานะของผู้สมัครรับเลือกตั้งนั่นเอง

ช่วงเวลาภายหลังจากการเลือกตั้ง ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งได้แสดงพฤติกรรมการพาผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งไปทัศนศึกษา ดูงาน และแจกเงิน แจกสิ่งของ หรือแจกผลประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ ซึ่งเป็นการแสดงพฤติกรรมที่สอดคล้องกับแนวคิดของเพิ่มพงษ์ เชาวลิต และ ศรีสมภพ จิตรภิมย์ศรี (2531 : 27 - 35) ที่ชี้ว่า หัวคะแนนก็มีหน้าที่ในการรักษาฐานคะแนนเสียงของผู้สมัคร กล่าวคือ ในการเลือกตั้ง การรักษาหรือขยายฐานคะแนนเสียงเป็นสิ่งที่ผู้สมัครมุ่งหวังมากที่สุด การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งทุกรูปแบบของทั้งฝ่ายผู้สมัครและหัวคะแนน ต่างกระทำเพื่อการรักษาหรือขยายฐานคะแนนเสียงทั้งสิ้น ซึ่งหัวคะแนนมีส่วนสำคัญในการรักษาฐานคะแนนเสียงไว้ให้คงอยู่ เพราะความสัมพันธ์ระหว่างหัวคะแนนกับชาวบ้านจะอาศัยความผูกพันตามระบบอุปถัมภ์ ระบบเครือญาติ และระบบอาวุโส ซึ่งถ้าหากหัวคะแนนรักษาความสัมพันธ์เหล่านี้ไว้ได้ ฐานคะแนนเสียงก็จะยังคงอยู่

2.5.2 ความแตกต่างหรือสอดคล้องเมื่อเทียบกับความคาดหมายหรือสภาพปกติโดยทั่วไป ในประเด็นที่เกี่ยวกับหัวคะแนน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ช่วงเวลาขณะเลือกตั้ง จากผลการวิจัยที่พบว่า ในช่วงเวลาขณะเลือกตั้ง ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง ได้แสดงพฤติกรรมการประชาสัมพันธ์ผู้สมัครด้วยใบปลิว หรือโปสเตอร์ การจัดปราศรัยหาเสียง การสัญญาว่าจะให้ รวมทั้งการแจกเงิน แจกสิ่งของ หรือแจกผลประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ ให้แก่ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง สะท้อนให้เห็นถึงวิธีการในการแสวงหา และรวบรวมคะแนนเสียงในทุกวิถีทางของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือ หัวคะแนน นั่นเอง ซึ่งสอดคล้องกับ รายงานผลการวิจัยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2538 ในด้านที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงของประชาชนในการเลือกตั้ง ซึ่งพบว่าแหล่งข่าวที่ทำให้ประชาชนทราบว่ามีใครเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งมากที่สุด คือ ใบปลิว โปสเตอร์ และแผ่นโฆษณา นอกจากนี้

ประชาชนส่วนใหญ่เคยฟังการปราศรัยหาเสียงจากผู้สมัครรับเลือกตั้งในประเด็นต่างๆ ขณะที่พฤติกรรมการซื้อขायเสียงเพื่อจูงใจให้ผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งไปลงคะแนนเสียงให้ พบว่าการแจกเงินเป็นวิธีการที่นำไปใช้มากที่สุด ส่วนบุคคลที่ผู้สมัครใช้ในการหาคะแนนเสียงมากที่สุดคือ ตัวแทนของผู้สมัครรับเลือกตั้ง (หัวคะแนน) สำหรับสาเหตุที่ทำให้เกิดการซื้อขायเสียงมากที่สุดคือ ผู้สมัครต่างๆ เห็นว่าจำเป็นต้องมีเพื่อให้ตนเองชนะ ซึ่งสอดคล้องกับวิทยานิพนธ์ ของ วิทยา โยธารินทร์ เรื่อง บทบาทของหัวคะแนนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัด : ศึกษาเฉพาะกรณีเขตอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ พ.ศ. 2533 ที่ระบุว่า หัวคะแนนมีบทบาทสำคัญในด้านการใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัว การใช้เงิน การใช้สิ่งของแลกเปลี่ยนกับคะแนนเสียง การรวบรวมรายชื่อหรือเลขบัตรประจำตัวประชาชน การซื้อบัตรประจำตัว การปล่อยข่าวลวง การแก้ข่าวลวง การจัดเลี้ยงอาหารและเครื่องดื่ม การหาเสียงทั้งในและนอกสถานที่ การหาเสียงในงานสังคมและงานประเพณี การสรรเสริญผู้สมัครที่ตนสนับสนุน การเสนอแนวทางพัฒนาท้องถิ่น การเสนอปัญหาและความต้องการของประชาชนไปยังผู้สมัคร การเข้าร่วมงานสังคมและประเพณีต่างๆ การให้บริการสาธารณประโยชน์ การช่วยอำนวยความสะดวกในการเดินทางไปลงคะแนนเสียง และบทบาทในการรายงานความเคลื่อนไหวของกลุ่มแข่งขัน และยังพบความสอดคล้องกับรายงานวิทยานิพนธ์ของเฉลิมพร แสงมณี ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรณีศึกษา การเลือกตั้งทั่วไป เขตเลือกตั้งที่ 3 จังหวัดพิจิตร เมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2548 โดยผลการวิจัยพบว่า พรรคการเมือง นโยบายพรรคการเมือง ผู้สมัครรับเลือกตั้ง การได้รับข่าวสาร การซื้อสิทธิขायเสียง หัวคะแนน และผู้นำท้องถิ่น เป็นปัจจัยที่เป็นแรงจูงใจในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลมากที่สุด คือ พรรคการเมือง ผู้สมัครรับเลือกตั้ง และหัวคะแนน

ช่วงเวลาก่อนการเลือกตั้ง และ ช่วงเวลาภายหลังจากการเลือกตั้ง ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งได้แสดงพฤติกรรมที่ไม่แตกต่างกันมากนัก กล่าวคือ มีพฤติกรรมการพาผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งไปทัศนศึกษา ดูงาน และแจกเงิน แจกสิ่งของ หรือแจกผลประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ รวมทั้งจัดงานมหรสพด้วย ผลการวิจัยนี้ สอดคล้องกับ รายงานวิทยานิพนธ์ ของ วิทยา โยธารินทร์ เรื่อง บทบาทของหัวคะแนนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัด : ศึกษาเฉพาะกรณีเขตอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ พ.ศ. 2533 ที่ระบุว่า กระบวนการและวิธีการที่หัวคะแนนช่วยหาเสียงเลือกตั้ง หัวคะแนนได้ดำเนินการช่วยหาเสียงให้แก่ผู้สมัครที่ตนสนับสนุน 7 วิธี ได้แก่ การโฆษณาประชาสัมพันธ์ในโอกาสและสถานการณ์ที่เอื้ออำนวย การซื้อคะแนนเสียง การแจกสิ่งของ การโจมตีคู่แข่ง การจัดเลี้ยงอาหาร สุรา และเครื่องดื่ม การรวบรวมข้อมูลเสนอผู้สมัคร และวิธีการสุดท้าย คือ การให้ความช่วยเหลือประชาชนในด้านต่างๆ

2.6 ประเด็นเกี่ยวกับพรรคการเมือง

2.6.1 ข้อค้นพบเด่นในประเด็นเกี่ยวกับพรรคการเมือง จากแนวคิดเกี่ยวกับพรรคการเมือง อธิบายโดยประหัต หงษ์ทองคำ (2549 : 280) ซึ่งสรุปโดยสังเขปได้ว่า พรรคการเมืองเป็นสถาบันทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยที่มีความเกี่ยวข้องและมีคุณสมบัติต่อการเลือกตั้งอย่างมาก เพราะพรรคการเมืองเป็นที่รวมกันของบุคคลกลุ่มหนึ่ง จะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับอุดมการณ์ทางการเมือง การรวมตัวเป็นสมาชิกของกลุ่มเป็นไปโดยความสมัครใจ และมีความนิยมในอุดมการณ์หรือนโยบายของพรรคตรงกัน ตลอดจนมีความประสงค์จะเป็นรัฐบาลเพื่อนำเอานโยบายของพรรคที่ได้รับความเห็นชอบจากประชาชน โดยผ่านกระบวนการเลือกตั้ง ไปบริหารราชการแผ่นดิน เพื่อแก้ไขปัญหาและสนองความต้องการของประชาชนให้เกิดผลในเชิงรูปธรรม ประกอบกับพรรคการเมือง ซึ่งเมื่อพิจารณาประกอบกับผลของการวิจัยครั้งนี้ พบว่า พรรคการเมืองกลับยังไม่อาจเป็นพรรคการเมืองอย่างที่ควรจะเป็นได้ เพราะการที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งเลือกตั้งพรรคการเมืองเป็นเพราะว่า กฎหมายกำหนดให้ผู้สมัครต้องสังกัดพรรคการเมือง จึงเป็นการสังกัดพรรคที่มีได้มาด้วยอุดมการณ์ทางการเมืองอย่างแท้จริง ไม่มีการรับสมัครสมาชิกพรรคอย่างเป็นทางการ รวมทั้งการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งได้กลายเป็นการกระทำทุกวิถีทางเพื่อให้ผู้สมัครได้รับคะแนนเสียงเลือกตั้งมากที่สุด ไม่ว่าจะด้วยวิธีการใดก็ตาม จึงทำให้ผลการวิจัยพบว่า ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งทั้งหมดมีพฤติกรรมการแจกเงิน แจกสิ่งของ หรือแจกประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้แก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ทำให้การเลือกตั้งของไทยต้องเบี่ยงเบนไปจากหลักการเลือกตั้งที่ควรจะเป็นตามระบอบประชาธิปไตย สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่า พรรคการเมืองยังไม่เป็นพรรคการเมืองที่แท้จริง หรือที่ควรจะเป็นได้แต่อย่างใด

2.6.2 ความแตกต่างหรือสอดคล้องเมื่อเทียบกับความคาดหวังหรือสภาพปกติ

โดยทั่วไป จากการที่พรรคการเมืองของไทยยังไม่อาจเป็นพรรคการเมืองอย่างที่ควรจะเป็นได้ นั้นเป็นความแตกต่างเมื่อเทียบกับความคาดหวังหรือสภาพปกติโดยทั่วไป เพราะจากการที่ ประหัต หงษ์ทองคำ (2549 : 280-282) ได้อธิบายไว้ว่า พรรคการเมืองจะช่วยทำหน้าที่แทนประชาชนในเบื้องต้นในการเลือกเฟ้นสมาชิกของพรรคที่มีคุณสมบัติดี มีเกียรติประวัติและมีผลงานในอดีตที่มีความเหมาะสมมาทำหน้าที่รับใช้ประชาชนในฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมัครรับเลือกตั้งเพื่อให้ประชาชนได้พิจารณาตัดสินใจเลือกตั้ง นอกจากนี้พรรคการเมืองยังช่วยให้การตัดสินใจเลือกตั้งของประชาชนตั้งอยู่บนพื้นฐานของความถูกต้อง กล่าวคือ พรรคการเมืองจะเสนอนโยบายในการทำงานทางการเมืองของพรรค ให้ประชาชนได้ใช้ประกอบการพิจารณาตัดสินใจเลือกตั้ง ผู้สมัครในนามของพรรคการเมือง ที่มีนโยบายที่ประชาชนพอใจ หรือเป็นนโยบายที่ประชาชนเห็นว่าจะสามารถแก้ไขปัญหาความยุ่งยากที่เขากำลังประสบอยู่ได้ ยิ่งไปกว่านั้น ถ้าประชาชนรู้จัก

ตัดสินใจเลือกตั้งโดยอาศัยนโยบาย ผลงาน และบทบาทในการปฏิบัติงานทางการเมืองของพรรค เป็นหลักสำคัญ ยิ่งจะเห็นได้ว่า พรรคการเมืองมีคุณสมบัติและความเป็นสถาบันทางการเมืองที่ จำเป็นและขาดไม่ได้ เพราะจะทำให้ประชาชนตัดสินใจเลือกตั้งได้ง่ายขึ้น แต่การเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป พ.ศ. 2550 นั้น ผลการวิจัยพบว่า ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับ เลือกตั้งเป็นผู้ที่ดำเนินการเสนอนโยบายของผู้สมัครรับเลือกตั้ง และนำเสนอผลงานของตนเองว่า เป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับนับถือจากประชาชนในเขตเลือกตั้งนั้นๆ อย่างไรก็ตาม ซึ่งจะส่งผลให้ผู้มี สิทธิเลือกตั้งพิจารณาได้ว่า ควรจะเชื่อถือผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ตนเองให้การสนับสนุนอยู่หรือไม่ และมากน้อยเพียงใด สิ่งเหล่านี้ไม่ใช่หน้าที่ของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งในการจะแสวงหา และรวบรวมคะแนนเสียงอย่างที่ต้องการจะเป็น แต่ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งควรจะได้นำเสนอ นโยบายของพรรคให้ประชาชนได้รับทราบ ซึ่งจะเป็นนโยบายเดียวกันทั่วประเทศ เพื่อที่ประชาชน จะได้พิจารณาเลือกทั้งผู้แทนราษฎร และเลือกรัฐบาลตามหลักการที่ควรจะเป็น แทนที่จะเป็นการ เลือกว่า ใครมีผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ดูแลพื้นที่ได้ดีกว่ากัน และเป็นที่น่าเชื่อถือมากกว่า กันเท่านั้น

2.7 ประเด็นเกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2550 ข้อกฎหมาย ที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป พ.ศ. 2550 ประกอบไปด้วย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการ เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 และพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป พ.ศ. 2550 รวมทั้ง ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้ง ว่าด้วยการหาเสียง ข้อควรปฏิบัติ และข้อห้ามมิให้ปฏิบัติ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และการดำเนินการใดๆ ของพรรคการเมือง ผู้สมัครรับเลือกตั้ง และผู้มี สิทธิเลือกตั้ง พ.ศ. 2550 (แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 2 พ.ศ. 2550) ทั้งนี้ จะได้กล่าวถึงข้อค้นพบเด่น และความแตกต่าง หรือสอดคล้องเมื่อเทียบกับความคาดหมาย หรือสภาพปกติโดยทั่วไป โดยมี รายละเอียดดังต่อไปนี้

2.7.1 ข้อค้นพบเด่นในประเด็นเกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2550 แยกตามช่วงเวลาได้ดังต่อไปนี้

ช่วงเวลาขณะเลือกตั้ง จากผลการวิจัยพบว่า ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง ทั้งหมดมีพฤติกรรมการประชาสัมพันธ์ผู้สมัครรับเลือกตั้งด้วยใบปลิวหรือโปสเตอร์ และผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งยังมีพฤติกรรมการจัดปราศรัยหาเสียง รวมทั้งมีพฤติกรรมการสัญญาว่าจะ ให้เงิน หรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้แก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในขณะที่ผู้สนับสนุน

ผู้สมัครรับเลือกตั้งส่วนใหญ่ นั้น มีพฤติกรรมการระดม ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปฟังการปราศรัยหาเสียง หรือจ่ายเงินค่าฟังปราศรัยดังกล่าว รวมทั้งพฤติกรรมการแจกเงิน หรือแจกสิ่งของ หรือแจกประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ อย่างไรก็ตาม ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งทั้งหมด ไม่มีพฤติกรรมการพาผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งไปเที่ยว หรือไปทัศนศึกษา คูงาน และไม่มีพฤติกรรมการจัดรถรับ-ส่งผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งไปลงคะแนนเสียงที่หน่วยเลือกตั้ง ไม่มีพฤติกรรมการเก็บบัตรประจำตัวประชาชนของผู้มีสิทธิเลือกตั้งไว้ ตลอดจนไม่มีพฤติกรรมการบังคับ ชูเชื้อ และใช้อิทธิพลในช่วงเวลาขณะเลือกตั้ง นอกจากนี้ ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งส่วนใหญ่ไม่มีพฤติกรรมการจัดงานมหรสพ และการจ่ายค่าตอบแทนเมื่อผู้มีสิทธิฯ ไปฟังนโยบาย หรือการหาเสียงในงานมหรสพนั้นๆ

จากผลการวิจัยดังกล่าวนี้ เมื่อพิจารณาในบริบทของหลักกฎหมายที่เกี่ยวกับการเลือกตั้ง จะพบว่า โดยมากแล้ว ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือ ผู้สมัครรับเลือกตั้งเอง จะระมัดระวังไม่ให้เกิดกรณีการกระทำผิดกฎหมายเลือกตั้งทุกฉบับ แต่ทั้งนี้ทั้งนั้น ผลการวิจัยก็ยังคงพบพฤติกรรมการแจกเงิน แจกสิ่งของ ทรัพย์สินหรือผลประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ รวมทั้งยังได้พบการสัญญาว่าจะให้เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้แก่ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งด้วย ซึ่งทั้ง 2 ประการนี้ เป็นการกระทำผิดกฎหมายเลือกตั้งที่ร้ายแรง และเป็นพฤติกรรมที่ทำให้ลายหลักการแห่งการเลือกตั้งอย่างมาก เพราะว่ากฎหมายได้บัญญัติไว้ชัดเจน โดยเฉพาะในบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2550 มาตรา 53 (ราชกิจจานุเบกษา 2550 : 169-112) ที่ระบุว่า มาตรา 53 ห้ามมิให้ผู้สมัครหรือผู้ใดกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อจูงใจให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้แก่ตนเอง หรือผู้สมัครอื่น หรือพรรคการเมืองใด หรือให้งดเว้นการลงคะแนนให้แก่ผู้สมัครหรือพรรคการเมืองใด ด้วยวิธีการดังต่อไปนี้

- (1) จัดทำ ให้ เสนอให้ สัญญาว่าจะให้ หรือจัดเตรียมเพื่อจะให้เงิน ทรัพย์สิน หรือ ผลประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ แก่ผู้ใด
- (2) ให้ เสนอให้ หรือสัญญาว่าจะให้เงิน ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์อื่นใด ไม่ว่าจะโดยตรงหรือโดยอ้อม แก่ชุมชน สมาคม มูลนิธิ วัด สถาบันการศึกษา สถานสงเคราะห์ หรือสถาบันอื่นใด
- (3) ทำการโฆษณาหาเสียงด้วยการจัดให้มีมหรสพหรือการรื่นเริงต่างๆ
- (4) เลี้ยงหรือรับจะจัดเลี้ยงผู้ใด
- (5) หลอกลวง บังคับ ชูเชื้อ ใช้อิทธิพลคุกคาม ใส่ร้ายด้วยความเท็จ หรือจูงใจให้เข้าใจผิดในคะแนนนิยมของผู้สมัครหรือพรรคการเมืองใด

ความผิดตาม (1) หรือ (2) ให้ถือว่าเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจส่งเรื่องให้สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ได้

ดังนั้น จึงเป็นภาพสะท้อนให้เห็นว่า การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป เมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2550 ของเขตเลือกตั้งที่ 2 จังหวัดนครราชสีมา ยังคงไม่เป็นการเลือกตั้งที่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ของการเลือกตั้ง กล่าวคือ ยังคงไม่อาจเป็นการเลือกตั้งที่บริสุทธิ์ ยุติธรรมได้ เพราะผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งยังคงมีพฤติกรรมกระหาแสวงหาและรวบรวมคะแนนเสียงให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ด้วยการจ่ายเงินเพื่อการจูงใจผู้มีสิทธิเลือกตั้ง อันเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายอย่างชัดเจน

ช่วงเวลาก่อนการเลือกตั้ง และ ช่วงเวลาภายหลังจากการเลือกตั้ง ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งได้แสดงพฤติกรรมที่ไม่แตกต่างกันมากนัก กล่าวคือ มีพฤติกรรมกระหาแสวงหาออกเสียงเลือกตั้งไปทัศนศึกษา คุงาน และแจกเงิน แจกสิ่งของ หรือแจกผลประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ รวมทั้ง มีพฤติกรรมการจัดงานมหรสพด้วย ผลการวิจัยที่พบนี้ เป็นการแสดงพฤติกรรมที่ต้องการหลีกเลี่ยงการกระทำผิดกฎหมาย และระเบียบข้อบังคับต่างๆ เกี่ยวกับการเลือกตั้ง เพราะในมาตรา 49 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2550 (ราชกิจจานุเบกษา 2550 : 169-112) ที่บัญญัติไว้เกี่ยวกับการใช้จ่ายในการเลือกตั้ง และวิธีการหาเสียงเลือกตั้งสำหรับการเลือกตั้งว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตเลือกตั้งใดให้เป็นไปตามบทบัญญัติในส่วนนี้ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง โดยได้บัญญัติไว้อีกด้วยว่า

วิธีการหาเสียงเลือกตั้งสำหรับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามวรรคหนึ่งให้มีผลใช้บังคับในระยะเวลาดังต่อไปนี้

- (1) ในกรณีที่เป็นารเลือกตั้งทั่วไปอันเนื่องมาจากการครบอายุของสภาผู้แทนราษฎร ให้มีผลใช้บังคับตั้งแต่เก้าสิบวันก่อนวันครบอายุจนถึงวันเลือกตั้ง
- (2) ในกรณีที่เป็นารเลือกตั้งอันเนื่องมาจากเหตุอื่นนอกจาก (1) ให้มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ให้มีประกาศพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจนถึงวันเลือกตั้ง

ประกอบกับบทเฉพาะกาล ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 (ราชกิจจานุเบกษา 2550 : 120) มาตรา 296 ให้ดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญนี้ให้แล้วเสร็จภายในเก้าสิบวัน ทั้งนี้ นับตั้งแต่วันที่ พ.ร.บ.ประกอบรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา 295 (หมายถึง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน

ราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2550 : ขยายความโดยผู้วิจัย) มีผลใช้บังคับ ซึ่งหมายความว่า ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งและผู้สมัครรับเลือกตั้งสามารถกระทำการใดๆ เพื่อจูงใจให้ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งให้การสนับสนุนตนเองได้โดยยังไม่ผิดกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ต่างๆ เกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป พ.ศ. 2550 เพราะเหตุที่ มาตรา 49 ข้างต้น นั้นเอง

2.7.2 ความแตกต่างหรือสอดคล้องเมื่อเทียบกับความคาดหมายหรือสภาพปกติ

โดยทั่วไป จากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 (ราชกิจจานุเบกษา 2550 : 1-120) หมวด 6 รัฐสภา ส่วนที่ 2 สภาผู้แทนราษฎร มาตรา 93 สภาผู้แทนราษฎร ประกอบด้วยสมาชิกจำนวนสี่ร้อยแปดสิบคน โดยเป็นสมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวนสี่ร้อยคน และสมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบสัดส่วนจำนวนแปดสิบคน และการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ให้ใช้วิธีออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและลับ โดยให้ใช้บัตรเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบละหนึ่งใบ นอกจากนี้ยังได้ระบุหลักเกณฑ์ว่า หลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา

จากบทบัญญัติข้างต้นนี้ ทำให้การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป พ.ศ. 2550 ประกอบไปด้วยการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งและแบบสัดส่วน ซึ่งในกรอบการวิจัย เรื่อง พฤติกรรมของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2550 นี้ เป็นการศึกษาในกรณีของเขตเลือกตั้งที่ 2 จังหวัดนครราชสีมา จึงเป็นการศึกษาการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งนั่นเอง โดยมีรายละเอียดแยกตามช่วงเวลาดังต่อไปนี้

ช่วงเวลาก่อนการเลือกตั้ง ผลการวิจัยพบว่า ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งได้มีพฤติกรรมในช่วงเวลาก่อนการเลือกตั้ง เฉพาะการพาผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปเที่ยว หรือไปทัศนศึกษาดูงาน การจัดงานมหรสพ และการแจกเงิน แจกสิ่งของหรือแจกประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ให้แก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ซึ่งเป็นการดำเนินการในช่วงก่อนที่พระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไปมีผลใช้บังคับได้ จึงกล่าวได้ว่า พฤติกรรมของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งในช่วงเวลาดังกล่าวนี้ ยังไม่ผิดกฎหมายเลือกตั้ง แต่วา ก็เป็นการทำลายการเลือกตั้งในลักษณะหนึ่ง เนื่องจากการสร้างฐานคะแนนเสียงด้วยการใช้จ่ายเงิน และถือเป็นการจูงใจให้ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งไปลงคะแนนให้เมื่อถึงเวลาเลือกตั้ง และเงินที่ใช้จ่ายในช่วงเวลาก่อนการเลือกตั้งนี้เป็นเงินจำนวนมาก เพราะใช้ระยะเวลาในการแจกจ่ายนานหลายเดือน ทำให้การเลือกตั้งต้องเบี่ยงเบนไป เพราะหาก “คนดี” ที่ไม่มีกำลังทรัพย์จะแจกจ่าย แต่ต้องการจะลง

สมัครรับเลือกตั้งจึงไม่สามารถสร้างฐานคะแนนเสียงในลักษณะนี้ เพื่อการแข่งขันกับผู้สมัครรับเลือกตั้งคนอื่น ๆ ซึ่งมีทุนจำนวนมากได้

ช่วงเวลาขณะเลือกตั้ง จากผลการวิจัยที่พบว่า ในช่วงเวลาขณะเลือกตั้ง ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง ได้แสดงพฤติกรรมการประชาสัมพันธ์ผู้สมัครด้วยใบปลิว หรือโปสเตอร์ การจัดปราศรัยหาเสียง การสัญญาว่าจะให้ รวมทั้งการแจกเงิน แจกสิ่งของ หรือแจกผลประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ ให้แก่ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ซึ่งเมื่อพิจารณาในแง่ของกฎหมายแล้วจะพบว่า การแสดงพฤติกรรมการสัญญาว่าจะให้ และการแจกเงิน แจกสิ่งของ หรือแจกผลประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง เป็นการแสดงพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องกับ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2550 (ราชกิจจานุเบกษา 2550 : 169-112) ในมาตรา 53 ห้ามมิให้ผู้สมัครหรือผู้ใดกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อจูงใจให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้แก่ตนเอง หรือผู้สมัครอื่น หรือพรรคการเมืองใด หรือให้งดเว้นการลงคะแนนให้แก่ผู้สมัครหรือพรรคการเมืองใด ด้วยวิธีการดังต่อไปนี้

(1) จัดทำ ให้ เสนอให้ สัญญาว่าจะให้ หรือจัดเตรียมเพื่อจะให้เงิน ทรัพย์สิน หรือ ผลประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ แก่ผู้ใด

(2) ให้ เสนอให้ หรือสัญญาว่าจะให้เงิน ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์อื่นใดไม่ว่าจะโดยตรงหรือโดยอ้อม แก่ชุมชน สมาคม มูลนิธิ วัด สถาบันการศึกษา สถานสงเคราะห์ หรือสถาบันอื่นใด

(3) ทำการโฆษณาหาเสียงด้วยการจัดให้มีมหรสพหรือการรื่นเริงต่างๆ

(4) เลี้ยงหรือรับจะจัดเลี้ยงผู้ใด

(5) หลอกลวง บังคับ ชูเกียรติ ใช้อิทธิพลคุกคาม ใส่ร้ายด้วยความเท็จ หรือจูงใจให้เข้าใจผิดในคะแนนนิยมของผู้สมัครหรือพรรคการเมืองใด

การกระทำของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งในช่วงเวลาขณะเลือกตั้งซึ่งไม่สอดคล้องและไม่เป็นไปตามกฎหมายดังกล่าวนี้ สะท้อนให้เห็นว่า กระบวนการเลือกตั้งของไทยยังไม่บริสุทธิ์ และไม่ยุติธรรม เป็นการทำลายเจตนารมณ์ของการเลือกตั้งอย่างยิ่ง

ช่วงเวลาภายหลังจากการเลือกตั้ง ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งได้แสดงพฤติกรรมการพาผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งไปทัศนศึกษา ดูงาน และแจกเงิน แจกสิ่งของ หรือแจกผลประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ มีลักษณะเช่นเดียวกันกับในช่วงเวลาก่อนการเลือกตั้ง กล่าวคือ เป็นการดำเนินการในช่วงระยะเวลาที่พระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไปมีผลใช้บังคับได้ จึงกล่าวได้ว่า พฤติกรรมของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง

ในช่วงเวลาดังกล่าวนี้ ยังไม่ผิดกฎหมายเลือกตั้งแต่อย่างใด และมีความสอดคล้องกับสภาพปกติ โดยทั่วไปของสังคมไทยที่มีระบบอุปถัมภ์เป็นแกน

อย่างไรก็ตาม การแสดงพฤติกรรมของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งทั้งสาม ช่วงเวลานี้ ก็เป็นการสร้างความอ่อนแอให้เกิดขึ้นกับประชาชนชาวไทย เนื่องจากการรอรับการ แจกจ่ายเงิน หรือสิ่งของ ตลอดจนการพาไปท่องเที่ยวโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใดๆ เหล่านี้ หากผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งไม่กระทำ ประชาชนก็จะรู้สึกว่ามีผิดกติกา ซึ่ง สอดคล้องกับ รายงานผลการวิจัยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2538 ในด้านที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการลงคะแนน เสียงของประชาชนในการเลือกตั้ง พฤติกรรมการซื้อขายเสียงและปัจจัยที่มีผลต่อการซื้อเสียง ที่ได้ พบว่า พฤติกรรมการซื้อขายเสียงเพื่อจูงใจให้ผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งไปลงคะแนนเสียงให้ พบว่าการแจกเงินเป็นวิธีการที่นำไปใช้มากที่สุด ส่วนบุคคลที่ผู้สมัครใช้ในการหาคะแนนเสียง มากที่สุด คือ ตัวแทนของผู้สมัครรับเลือกตั้ง (หัวคะแนน) สำหรับสาเหตุที่ทำให้เกิดการซื้อขาย เสียงมากที่สุด คือ ผู้สมัครต่างๆ เห็นว่าจำเป็นต้องมีเพื่อให้ตนเองชนะ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ได้ทำลายการ เลือกตั้งของไทยมาโดยตลอด

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะต่อผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง ควรจะได้ลงชื่อเป็นผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งที่จะช่วยหาเสียงเลือกตั้ง ไว้ที่คณะกรรมการการ เลือกตั้งประจำจังหวัด (ตาม ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้ง ว่าด้วยการหาเสียง ข้อควรปฏิบัติ และข้อห้ามมิให้ปฏิบัติในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และการ ดำเนินการใดๆ ของพรรคการเมือง ผู้สมัครรับเลือกตั้ง และผู้มีสิทธิเลือกตั้ง พ.ศ. 2550 หมวดที่ 1 การหาเสียงเลือกตั้ง ข้อ 4 ในการหาเสียงเลือกตั้ง ผู้สมัคร หรือพรรคการเมือง แล้วแต่กรณี อาจ ดำเนินการได้ด้วยวิธีการดังต่อไปนี้ (5) จัดหาเสื้อผ้า สิ่งของ เลี้ยงอาหารหรือเครื่องดื่มสำหรับ บุคคลผู้ช่วยในการหาเสียงเลือกตั้ง โดยต้องแจ้งรายชื่อและจำนวนบุคคลผู้ช่วยหาเสียงเลือกตั้ง ให้ คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดทราบด้วย)

3.2 ข้อเสนอแนะต่อพรรคการเมือง พรรคการเมืองควรจัดตั้งสาขาของพรรคให้ มากที่สุดเพื่อทำหน้าที่นำเสนอ นโยบายของพรรคและรวบรวมสมาชิกพรรค รวมทั้ง รวบรวม บุคคลที่จะเป็น "ผู้ช่วยในการหาเสียงเลือกตั้ง" ซึ่งจะได้ลงทะเบียนไว้โดยถูกต้องตามกฎหมาย

3.3 ข้อเสนอแนะต่อผู้สมัครรับเลือกตั้ง ผู้สมัครรับเลือกตั้งควรเลิกพฤติกรรม การซื้อเสียงด้วยวิธีการต่างๆ และเปลี่ยนตนเองเป็นผู้ที่ยึดมั่นในนโยบายของพรรคการเมืองที่สังกัดอยู่

3.4 ข้อเสนอแนะต่อผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งควรเลิกพฤติกรรม การขายเสียง แต่ควรพิจารณาผู้สมัครที่พรรคการเมืองที่สังกัดว่า มีนโยบายที่เป็นรูปธรรมเพียงพอจะบริหารประเทศได้หรือไม่

3.5 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ผู้วิจัยขอเสนอแนะให้หน่วยงานของรัฐ เช่น กระทรวงมหาดไทย คณะกรรมการการเลือกตั้ง และ กระทรวงศึกษาธิการ โดยเฉพาะการศึกษานอกระบบ (กศน.) เป็นต้น ได้ให้ความรู้เกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของไทย และการเลือกตั้ง รวมทั้ง หน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามหลักเกณฑ์ที่ได้รับการยอมรับว่าดี เหมาะสมและสอดคล้องกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของไทย อย่างจริงจัง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การให้ความรู้ต่อกระบวนการการเลือกตั้ง ซึ่งจะ เป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยแก้ไข ปัญหาประชาธิปไตยของประเทศไทยได้

3.6 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคตต่อไป ขอเสนอแนะให้ทำการศึกษาวิจัยในประเด็นของการศึกษาพฤติกรรมของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งแบบเขตประเภทเขตละหนึ่งคน เพื่อให้ทราบถึงความคล้ายคลึงหรือความแตกต่างของพฤติกรรม การแสวงหาและรวบรวมคะแนนเสียง ในเขตเลือกตั้งที่มีขนาดเล็กและมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้เขตละหนึ่งคน กับเขตเลือกตั้งที่มีขนาดใหญ่และมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้เขตละหลายคน ซึ่งหากพบความแตกต่างกันจะเป็นผลมาจากสาเหตุใด เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับผลการวิจัยครั้งนี้ ที่ได้ศึกษาในกรณีของการแบ่งเขตประเภทเขตใหญ่และมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้หลายคน เพื่อให้ได้รับทราบข้อเสนอแนะต่อการแบ่งเขตเลือกตั้งของคณะกรรมการการเลือกตั้งในโอกาสต่อไปว่า ควรแบ่งเขตแบบใดจึงจะลดปัญหาของการเลือกตั้งที่ไม่บริสุทธิ์ยุติธรรมได้

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กนก วงษ์ตระหง่าน (2526) *ประชาธิปไตยกับพรรคการเมืองและการเลือกตั้ง* กรุงเทพมหานคร
เจ้าพระยาการพิมพ์
- กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย (2538) *รายงานการวิจัยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน
ราษฎร 2 กรกฎาคม 2538* กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น
กรมการปกครอง
- "เกาะติดการเลือกตั้ง" ใน <http://mcof.net/election> ค้นคืนเมื่อวันที่ 4 ตุลาคม 2551
- จุมพล หนิมพานิช (2550) *การวิจัยเชิงคุณภาพในทางรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์*
กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- เฉลิมพร แสงมณี (2549) "ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน
ราษฎร : กรณีศึกษาการเลือกตั้งทั่วไป เขตเลือกตั้งที่ 3 จังหวัดพิจิตร เมื่อวันที่ 6
กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2548" วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาการเมืองการ
ปกครอง สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ชูชีพ ยินดีฉัตร (2548) "บทบาทของนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดในการพัฒนาการเมือง
การปกครองระดับท้องถิ่น : กรณีศึกษา จังหวัดนครพนม" วิทยานิพนธ์
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาการเมืองการปกครอง สาขาวิชารัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ครุณี กุลวงศ์ (2549) "การเป็นฐานคะแนนเสียงของสตรี : ศึกษากรณี ในชุมชนเขตเทศบาลนคร
อุดรธานี" วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาการเมืองการปกครอง
สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ถวิลวดี บุรีกุล (2545) *รายงานการวิจัย เรื่อง พฤติกรรมการเลือกตั้งและปัจจัยในการตัดสินใจ
เลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2543* กรุงเทพมหานคร ธรรมมลการพิมพ์
- ทวี สุรฤทธิกุล (2550) "ประเทศไทยกับการเมืองระหว่างประเทศจากรัชกาลที่ 5 จนถึงปัจจุบัน"
ใน รุ่งพงษ์ ชัยนาม ฐปนรรต พรหมอินทร์ รสลิน ศิริยะพันธุ์ และเสนีย์ คำสุข
บรรณาธิการ *25 ปี รัฐศาสตรมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช* หน้า 103-114
นนทบุรี สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ธโสธร ตู้ทองคำ (2541) "กระบวนการการเลือกตั้ง" ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาสถาบันและ
กระบวนการทางการเมืองไทย* หน่วยที่ 8 หน้า 534-542 นนทบุรี
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชารัฐศาสตร์

- ประหยัด หงษ์ทองคำ (2549) "การเลือกตั้งกับระบอบประชาธิปไตย" ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการเมืองการปกครองไทย* หน่วยที่ 4 หน้า 238-267 นนทบุรี
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชารัฐศาสตร์
- "ประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่อง การแบ่งเขตเลือกตั้งสำหรับการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งในจังหวัดที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้เกินสามคน" (2550, 25 ตุลาคม) *ราชกิจจานุเบกษา* เล่ม 124 ตอนที่ 74 ก หน้า 25-50
- พงษ์สนธิ คุณนะลา (2536) "สถานภาพและบทบาทของห้วคณะแนในการซื้อ-ขายเสียงในการเลือกตั้งทั่วไป 13 กันยายน 2535 : ศึกษากรณีเขตเลือกตั้งที่ 3 อำเภอคอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่" วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (2533) "เงินกับการเลือกตั้ง : ทัศนภาพต่อการซื้อเสียง" ใน *จะแก้ไขปัญหาการซื้อเสียงเลือกตั้งได้อย่างไร* วันที่ 18 ธันวาคม พ.ศ. 2533 โรงแรมอิมพีเรียล กรุงเทพมหานคร สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ร่วมกับสถาบันนโยบายศึกษา สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย และคณะกรรมการกิจการสภาผู้แทนราษฎร หน้า 19-25
- _____ (2538) "การเลือกตั้งกับการพัฒนาการทางการเมืองไทย" ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาปัญหาพัฒนาการทางการเมืองไทย* หน่วยที่ 1 นนทบุรี
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชารัฐศาสตร์
- _____ (2551) "รายงานการวิจัย เรื่อง การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2550 กรณีศึกษา การลงคะแนนเลือกตั้งล่วงหน้านอกเขตจังหวัด" กรุงเทพมหานคร สำนักวิจัยและพัฒนาการเลือกตั้งด้านกิจการบริหารงานเลือกตั้ง สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง
- "พระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป พ.ศ. 2550" (2550, 24 ตุลาคม) *ราชกิจจานุเบกษา* เล่ม 124 ตอน 75 ก หน้า 1-3
- "พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2550" (2550, 7 ตุลาคม) *ราชกิจจานุเบกษา* เล่ม 124 ตอน 67 ก หน้า 69-122
- พิมลจรรย์ นามวัฒน์ (2546) "การเลือกตั้ง" ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาสถาบันและกระบวนการทางการเมืองไทย* หน่วยที่ 12 หน้า 726 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชารัฐศาสตร์

เพิ่มพงษ์ เชาวลิต และศรีสมภพ จิตรภิมย์ศรี (2531) *หาคะแนนอย่างไรให้ได้เป็น ส.ส.*

กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์นิติธรรม

เพียงกมล มานะรัตน์ (2547) "การเมืองเรื่องการเลือกตั้ง : ศึกษากรณีการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง

นายกเทศมนตรีของเทศบาลนครเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2547" วิทยานิพนธ์รัฐศาสตร

มหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง ภาควิชาการปกครอง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ไพฑูรย์ บุญวัฒน์ (2538) *ระบบการเลือกตั้งที่ลดการซื้อเสียงและให้โอกาสคนดีสมัครรับเลือกตั้ง*

เพื่อทดแทนระบบการเลือกตั้งที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน กรุงเทพมหานคร สำนักงาน

กองทุนสนับสนุนการวิจัย

ภาณุ บุรณศิริ, พ.ต.อ. ใน <http://www.giggog.com/politic/cat3/news8587> ค้นคืนเมื่อวันที่

29 พฤศจิกายน 2551

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2547) *คู่มือการพิมพ์วิทยานิพนธ์*

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2546 พิมพ์ครั้งที่ 2 นนทบุรี

สำนักบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

..... (2549) *ประมวลสาระชุดวิชาวิทยานิพนธ์ 1* พิมพ์ครั้งที่ 3 นนทบุรี สาขาวิชา
รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

..... (2549) *ประมวลสาระชุดวิชาวิทยานิพนธ์ 2* พิมพ์ครั้งที่ 3 นนทบุรี สาขาวิชา
รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

..... (2549) *ประมวลสาระชุดวิชาวิทยานิพนธ์ 3* พิมพ์ครั้งที่ 3 นนทบุรี สาขาวิชา
รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

"ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการหาเสียง ข้อควรปฏิบัติ และข้อห้ามมิให้ปฏิบัติใน

ส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และการดำเนินการใดๆ

ของพรรคการเมือง ผู้สมัครรับเลือกตั้ง และผู้มีสิทธิเลือกตั้ง พ.ศ. 2550 ฉบับที่ 2"

(2550,31 ตุลาคม) *ราชกิจจานุเบกษา* เล่ม 124 ตอนที่ 75 ก หน้า 1-2

"ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการหาเสียง ข้อควรปฏิบัติ และข้อห้ามมิให้ปฏิบัติใน

ส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และการดำเนินการใดๆ

ของพรรคการเมือง ผู้สมัครรับเลือกตั้ง และผู้มีสิทธิเลือกตั้ง พ.ศ. 2550"

(2550,25 ตุลาคม) *ราชกิจจานุเบกษา* เล่ม 124 ก ตอนที่ 74 ก หน้า 1-4

"รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย" (2550, 24 สิงหาคม) *ราชกิจจานุเบกษา* เล่ม 124 ตอนที่

47 ก หน้า 1-127

เรื่องวิทย์ เกษสุวรรณ (2549) *หลักรัฐศาสตร์* พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร บพิธการพิมพ์

- วรทิพย์ มีมาก และ ชีวินทร์ ฉายาขวลิต (2547) *หน้าที่ของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข* กรุงเทพมหานคร ราไทยเพรส
- วัชรวิทย์ ไชยสาร (2541) *ระบบการเลือกตั้งกับการเมืองไทยยุคใหม่* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์นิติธรรม
- วิทยา โยธารินทร์ (2534) "บทบาทของห้วคณะแนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัด : ศึกษาเฉพาะกรณีเขตอำเภอหนองสูงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ พ.ศ. 2533" วิทยานิพนธ์หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกไทยคดีศึกษา เน้นสังคมศาสตร์
- วิรัตน์ เป้นพงษ์, พันเอก (2549) "การวิเคราะห์ความชอบธรรมของกระบวนการเลือกตั้งและการเป็นผู้แทนราษฎร" วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาการเมืองการปกครอง สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ศุภชัย วงษ์บรรใจ (2548) "พฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชนจังหวัดลำปางในการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2548" การศึกษาค้นคว้าแบบอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย "รายงานของศูนย์วิจัยกสิกรไทย" ใน <http://www.kasikomresearch.com> ค้นคืนเมื่อวันที่ 29 มิถุนายน 2551
- สมบัติ จันทรวงศ์ (2538) *เลือกตั้งวิกฤต : ปัญหาและทางออก* กรุงเทพมหานคร โครงการจัดพิมพ์คบไฟ
- สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (2547) *สรรพสาระการเลือกตั้ง* กรุงเทพมหานคร _____ (2548) "รายงานการวิจัยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2547" กรุงเทพมหานคร วิช่าเทค _____ (2548) "รายงานการวิจัยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2548" กรุงเทพมหานคร วิช่าเทค
- สุชาย จอกแก้ว (2551, 8 ธันวาคม) "สงสารประเทศไทย เมื่อไรจะยุติความขัดแย้งเสียที" มติชนรายวัน หน้า 6-7
- สุพจน์ บุญวิเศษ (2549) *หลักรัฐศาสตร์* กรุงเทพมหานคร เอ็ม.ที.เพรส
- สุวิทย์ รุ่งวิสัย (2541) *รายงานการวิจัย เรื่อง ปัจจัยประกอบการตัดสินใจของผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร* กรุงเทพมหานคร สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
- เสนีย์ คำสุข (2550) "สามแพร่งการเมืองไทย" *วารสารรัฐศาสตร์สัมพันธ์* มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2, 1 (มิถุนายน) : 1-12

อมรรัตน์ ล้อติรธร "รายงานพิเศษคดี "ทุจริตโคราช" จะสาวถึง "พปช." หรือไม่" ใน

<http://www.th.newspeg.com> ค้นคืนเมื่อวันที่ 28 มิถุนายน 2551

อมรา พงศาพิชญ์ และปรีชา คุวินทร์พันธ์ (2543) *ระบบอุปถัมภ์* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์
แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

dude (2549) "ยี่ห้อยร้อยยี่เริ่มงานเนติบริกร" อ้างใน

<http://www.weopenmind.com/board/index.php?topic=396.msg3703#msg30703>

ค้นคืนเมื่อวันที่ 29 มิถุนายน 2551

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

1. ชื่อ ดร.ประพนธ์ เจียรกุล
ตำแหน่ง รองศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์
สถานที่ทำงาน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช อำเภอบางพูด จังหวัดนนทบุรี
วุฒิการศึกษา กศ.บ. (ภาษาอังกฤษ-คณิตศาสตร์) จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 M.Ed. (Philosophy of Education) จาก Univ. of Hawaii
 Ph.D. (Secondary Education) จาก Univ. of Colorado

2. ชื่อ ดร.บุญสนอง สมวงศ์
ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะชำนาญการ
สถานที่ทำงาน โรงเรียนปากช่อง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา
วุฒิการศึกษา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (มัธยมศึกษา-สังคมศึกษา) จากมหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมาธิราช
 ปรัชญาคุณูปบัณฑิต (วัฒนธรรมศาสตร์) จากมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

3. ชื่อ ธนู ทดแทนคุณ
ตำแหน่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
สถานที่ทำงาน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
วุฒิการศึกษา ครุศาสตรบัณฑิต จาก มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
 ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ศึกษาศาสตร์-การสอน) จากมหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์

ภาคผนวก ข
เครื่องมือการวิจัย

แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

ประกอบการวิจัย เรื่อง พฤติกรรมของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง ในการเลือกตั้งทั่วไป

พ.ศ. 2550 : กรณีศึกษา เขตเลือกตั้งที่ 2 จังหวัดนครราชสีมา

สำหรับผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง

วันที่สัมภาษณ์..... สถานที่สัมภาษณ์.....

ผู้สัมภาษณ์..... ผู้ให้สัมภาษณ์(นามสมมติ).....

ตอนที่ 1 การบันทึกข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง (ผู้ให้สัมภาษณ์)

- 1.1 เพศ หญิง ชาย
- 1.2 อายุ ปี
- 1.3 อาชีพ
- 1.4 รายได้ต่อปี บาท
- 1.5 ระดับการศึกษา

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง

2.1 ในฐานะที่เป็นผู้สนับสนุนผู้สมัครฯ ท่านได้แสดงพฤติกรรมเหล่านี้หรือไม่ อย่างไร

(1) ท่านประชาสัมพันธ์ผู้สมัครฯ ด้วยการแจกใบปลิว โปสเตอร์

ได้ทำ โดย.....

ไม่ได้ทำ เพราะ.....

(2) ท่านจัดให้มีการปราศรัย

ได้ทำ โดย.....

ไม่ได้ทำ เพราะ.....

(3) ท่านระดมผู้มีสิทธิไปฟังการปราศรัย

ได้ทำ โดย.....

ไม่ได้ทำ เพราะ.....

(4) ท่านจ่ายเงินค่าฟุ้งปราศรัยและค่ารถ รวมทั้งค่าอาหารและอื่นๆ ให้แก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่ไปฟังการปราศรัย

ได้ทำ โดย.....

ไม่ได้ทำ เพราะ.....

(5) ท่านจัดงานมหรสพในขณะที่อยู่ในช่วงหาเสียงเลือกตั้ง

ได้ทำ โดย.....

ไม่ได้ทำ เพราะ.....

(6) ท่านจ่ายค่าตอบแทนให้ผู้ที่ไปชมมหรสพที่จัดขึ้น

ได้ทำ โดย.....

ไม่ได้ทำ เพราะ.....

(7) ท่านแจกเงินหรือแจกสิ่งของหรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้

ได้ทำ โดย.....

ไม่ได้ทำ เพราะ.....

(8) ในขณะหาเสียงท่านได้สัญญาว่าจะให้แก่ประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียง เช่น สัญญาว่าจะหางบประมาณทำสาธารณูปโภคให้ เป็นต้น

ได้ทำ โดย.....

ไม่ได้ทำ เพราะ.....

(9) ท่านพาผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปเที่ยวหรือทัศนศึกษาดูงาน

ได้ทำ โดย.....

ไม่ได้ทำ เพราะ.....

(10) ท่านจัดหารถเพื่อรับ-ส่งผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปลงคะแนนที่หน่วยเลือกตั้ง

ได้ทำ โดย.....

ไม่ได้ทำ เพราะ.....

(11) ท่านเก็บบัตรประจำตัวประชาชนของผู้มีสิทธิเลือกตั้งไว้

ได้ทำ โดย.....

.....

ไม่ได้ทำ เพราะ.....

(12) ในบางครั้งท่านต้องใช้พฤติกรรมลักษณะบังคับ ข่มขู่ หรือใช้อิทธิพล เพื่อให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ตัดสินใจลงคะแนนให้แก่ผู้สมัครฯ ที่ท่านสนับสนุนอยู่

ได้ทำ โดย.....

.....

ไม่ได้ทำ เพราะ.....

2.2 นอกจากพฤติกรรมที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ท่านยังได้ดำเนินการด้วยวิธีการอื่นๆ เพื่อให้ผู้สมัครฯ ได้รับคะแนนเสียงจากการเลือกตั้งมากที่สุดใช่หรือไม่ อย่างไร

ใช่ ด้วยวิธีการ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ไม่ใช่ เพราะ.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.3 ท่านมีความเห็นว่า พฤติกรรมของท่านในเรื่องใดบ้างมีส่วนสำคัญที่ทำให้ผู้สมัครที่
ท่านสนับสนุนประสบความสำเร็จในการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2550 (เรียงลำดับตามความสำคัญ)

..... ประชาสัมพันธ์ท่านด้วยการแจกใบปลิว โปสเตอร์หาเสียง

..... จัดการปราศรัยระดมผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปฟังปราศรัยโดยไม่แจกเงิน สิ่งของ
หรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ให้แก่ผู้ไปฟัง

..... จัดการปราศรัยระดมผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปฟังปราศรัยโดยแจกเงิน สิ่งของ หรือ
ประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ให้แก่ผู้ไปฟัง

..... พาผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปเที่ยว / ทักสนศึกษา หรือ ดูงาน

..... จัดรถ-รับส่งผู้มีสิทธิไปเลือกตั้ง

..... แจกเงิน แจกสิ่งของ หรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้

..... สัญญาว่าจะให้

..... เก็บบัตรประจำตัวประชาชนของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

..... บังคับ ชูเชิญ ใช้อิทธิพลเพื่อให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนให้ผู้สมัครของท่าน

..... อื่นๆ (ระบุ).....

2.4 ในการดำเนินการแสวงหาและรวบรวมคะแนนเสียงให้แก่ผู้สมัครฯ ท่านพบปัญหา
อุปสรรคดังต่อไปนี้หรือไม่ อย่างไร

(1) กลุ่มแข่งทางการเมืองเพิ่งถึงการทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง

พบ ได้แก่.....

ไม่พบ

(2) ไม่สามารถควบคุมคะแนนเสียงได้ตามเป้าหมายและไม่คุ้มค่าใช้จ่าย

พบ ได้แก่.....

ไม่พบ

(3) ในฐานะผู้สนับสนุนผู้สมัครฯ กลับได้รับเงินค่าดำเนินการหาเสียง ไม่เพียงพอเมื่อ
เปรียบเทียบกับค่าใช้จ่ายตามที่จ่ายจริง

พบ ได้แก่.....

ไม่พบ

(4) ผู้สนับสนุนผู้สมัครฯ ฝ่ายตรงข้ามข่มขู่ให้หยุดสนับสนุนผู้สมัครฯ ที่ท่านให้การสนับสนุนอยู่

- พบ ได้แก่.....
- ไม่พบ

(5) ผู้สนับสนุนผู้สมัครฯ ฝ่ายตรงข้ามปล่อยข่าวด้านลบ หรือใส่ร้าย ให้เกิดผลเสียหายต่อท่านและผู้สมัครฯ ที่ท่านสนับสนุนอยู่ เพราะคาดว่าจะทำให้ฝ่ายท่านเสียคะแนนเสียง

- พบ ได้แก่.....
- ไม่พบ

(6) ท่านคิดว่าการควบคุมและตรวจสอบของ กกต. และองค์กรเอกชนต่างๆ ทำให้ท่านดำเนินการแสวงหาและรวบรวมคะแนนเสียงได้ยากลำบากขึ้น ใช่หรือไม่ อย่างไร

- ใช่ ได้แก่.....
- ไม่ใช่ เพราะ.....

(7) ท่านพบว่าประชาชนไม่ยอมรับท่าน หรือผู้สมัครที่ท่านสนับสนุนอยู่

- พบ ได้แก่.....
- ไม่พบ

2.5 ท่านเห็นด้วยกับการแสดงพฤติกรรมต่างๆ ของผู้สนับสนุนผู้สมัครฯ เพื่อการแสวงหาและรวบรวมคะแนนเสียงที่ไม่ขัดกับกฎหมายว่าเป็นวิธีการหาเสียงที่มีประสิทธิภาพ สามารถทำให้ได้รับคะแนนเสียงมากพอที่จะชนะการเลือกตั้งได้หรือไม่ อย่างไร

- เห็นด้วย เพราะ.....
-

- ไม่เห็นด้วย เพราะ.....
-

2.6 ท่านเห็นด้วยกับการแสดงพฤติกรรมต่างๆ ของผู้สนับสนุนผู้สมัครฯ เพื่อการแสวงหาและรวบรวมคะแนนเสียงบางพฤติกรรมที่อาจขัดต่อกฎหมายบางข้อ ว่าเป็นวิธีการหาเสียงที่มีประสิทธิภาพสามารถทำให้ได้รับคะแนนเสียงมากพอที่จะชนะการเลือกตั้งได้หรือไม่ อย่างไร

- เห็นด้วย เพราะ.....
-

- ไม่เห็นด้วย เพราะ.....
-

แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

ประกอบการวิจัย เรื่อง พฤติกรรมของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง ในการเลือกตั้งทั่วไป

พ.ศ. 2550 : กรณีศึกษา เขตเลือกตั้งที่ 2 จังหวัดนครราชสีมา

สำหรับผู้สมัครรับเลือกตั้ง

วันที่สัมภาษณ์..... สถานที่สัมภาษณ์.....

ผู้สัมภาษณ์..... ผู้ให้สัมภาษณ์(นามสมมติ).....

ตอนที่ 1 การบันทึกข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้สมัครรับเลือกตั้ง (ผู้ให้สัมภาษณ์)

- 1.1 เพศ หญิง ชาย
- 1.2 อายุ ปี
- 1.3 อาชีพ
- 1.4 รายได้ต่อปี บาท
- 1.5 ระดับการศึกษา

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง

2.1 ผู้สนับสนุนท่าน ได้แสดงพฤติกรรมเหล่านี้หรือไม่ อย่างไร

(1) ประชาสัมพันธ์ตัวท่านด้วยการแจกใบปลิว โปสเตอร์

ได้ทำ โดย.....

ไม่ได้ทำ เพราะ.....

(2) จัดให้มีการปราศรัยของท่าน

ได้ทำ โดย.....

ไม่ได้ทำ เพราะ.....

(3) ระดมผู้มีสิทธิไปฟังท่านปราศรัย

ได้ทำ โดย.....

ไม่ได้ทำ เพราะ.....

(4) จ่ายเงินค่าจ้างท่านปราศรัยและค่ารถ รวมทั้งค่าอาหารและอื่นๆ ให้แก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่ไปฟังการปราศรัย

ได้ทำ โดย.....

ไม่ได้ทำ เพราะ.....

(5) จัดงานมหรสพในขณะที่อยู่ในช่วงหาเสียงเลือกตั้ง

ได้ทำ โดย.....

ไม่ได้ทำ เพราะ.....

(6) จ่ายค่าตอบแทนให้ผู้ที่ไปชมมหรสพที่จัดขึ้น

ได้ทำ โดย.....

ไม่ได้ทำ เพราะ.....

(7) แจกเงินหรือแจกสิ่งของหรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้

ได้ทำ โดย.....

ไม่ได้ทำ เพราะ.....

(8) ในขณะหาเสียงได้สัญญาว่าจะให้แก่ประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียง เช่น สัญญาว่าจะหางบประมาณทำสาธารณูปโภคให้ เป็นต้น

ได้ทำ โดย.....

ไม่ได้ทำ เพราะ.....

(9) พาผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปเที่ยวหรือทัศนศึกษาดูงาน

ได้ทำ โดย.....

ไม่ได้ทำ เพราะ.....

(10) จัดหารถเพื่อรับ-ส่งผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปลงคะแนนที่หน่วยเลือกตั้ง

ได้ทำ โดย.....

ไม่ได้ทำ เพราะ.....

(11) เก็บบัตรประจำตัวประชาชนของผู้มีสิทธิเลือกตั้งไว้

ได้ทำ โดย.....

.....

ไม่ได้ทำ เพราะ.....

(12) ในบางครั้งใช้พฤติกรรมลักษณะบังคับ ข่มขู่ หรือใช้อิทธิพล เพื่อให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ตัดสินใจลงคะแนนให้แก่ผู้ท่่านสนับสนุนอยู่

ได้ทำ โดย.....

.....

ไม่ได้ทำ เพราะ.....

2.2 นอกจากพฤติกรรมที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ท่านยังได้ดำเนินการด้วยวิธีการอื่นๆ เพื่อให้ผู้สมัครฯ ได้รับคะแนนเสียงจากการเลือกตั้งมากที่สุดใช่หรือไม่ อย่างไร

ใช่ ด้วยวิธีการ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ไม่ใช่ เพราะ.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.3 ท่านมีความเห็นว่า พฤติกรรมของผู้สนับสนุนท่านในเรื่องใดบ้างมีส่วนสำคัญที่ทำให้ท่านประสบความสำเร็จในการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2550 (เรียงลำดับตามความสำคัญ)

- ประชาสัมพันธ์ท่านด้วยการแจกใบปลิว โปสเตอร์หาเสียง
- จัดการปราศรัยระดมผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปฟังปราศรัยโดยไม่แจกเงิน สิ่งของ หรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ให้แก่ผู้ไปฟัง
- จัดการปราศรัยระดมผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปฟังปราศรัยโดยแจกเงิน สิ่งของ หรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ให้แก่ผู้ที่ไปฟัง
- พาผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปเที่ยว / ทักสนศึกษา หรือ ดูงาน
- จัดรถ-รับส่งผู้มีสิทธิไปเลือกตั้ง
- แจกเงิน แจกสิ่งของ หรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้
- สัญญาว่าจะให้
- เก็บบัตรประจำตัวประชาชนของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง
- บังคับ ชูเชิญ ใช้อิทธิพลเพื่อให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนให้ผู้สมัครที่ท่านสนับสนุนอยู่
- อื่นๆ (ระบุ).....

2.4 ในการดำเนินการแสวงหาและรวบรวมคะแนนเสียงให้แก่ท่าน ผู้สนับสนุนของท่าน พบปัญหาอุปสรรคดังต่อไปนี้หรือไม่ อย่างไร

- (8) คู่แข่งทางการเมืองเพิ่งถึงการทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง
 - พบ ได้แก่.....
 - ไม่พบ
- (9) ไม่สามารถควบคุมคะแนนเสียงได้ตามเป้าหมายและไม่คุ้มค่าใช้จ่าย
 - พบ ได้แก่.....
 - ไม่พบ
- (10) ได้รับเงินค่าดำเนินการหาเสียงไม่เพียงพอเมื่อเปรียบเทียบกับค่าใช้จ่ายที่จ่ายจริง
 - พบ ได้แก่.....
 - ไม่พบ
- (11) ผู้สนับสนุนผู้สมัครฯ ฝ่ายตรงข้ามข่มขู่ให้หยุดสนับสนุนท่าน
 - พบ ได้แก่.....
 - ไม่พบ

(12) ผู้สนับสนุนผู้สมัครฯ ฝ่ายตรงข้ามปล่อยข่าวด้านลบ หรือใส่ร้าย ให้เกิดผลเสียหายต่อท่านและผู้สนับสนุนท่านสนับสนุนอยู่ เพราะคาดว่าจะทำให้ฝ่ายท่านเสียคะแนนเสียง

พบ ได้แก่.....

ไม่พบ

(13) ท่านคิดว่าการควบคุมและตรวจสอบของ กกต. และองค์กรเอกชนต่างๆ ทำให้ผู้สนับสนุนท่านดำเนินการแสวงหาและรวบรวมคะแนนเสียงได้ยากลำบากขึ้น ใช่หรือไม่ อย่างไร

ใช่ ได้แก่.....

ไม่ใช่ เพราะ.....

(14) ท่านพบว่าประชาชนไม่ยอมรับท่าน หรือผู้สนับสนุนท่านสนับสนุนอยู่

พบ ได้แก่.....

ไม่พบ

2.5 ท่านเห็นด้วยกับการแสดงพฤติกรรมต่างๆ ของผู้สนับสนุนผู้สมัครฯ เพื่อการแสวงหาและรวบรวมคะแนนเสียงที่ไม่ขัดกับกฎหมายว่าเป็นวิธีการหาเสียงที่มีประสิทธิภาพ สามารถทำให้ได้รับคะแนนเสียงมากพอที่จะชนะการเลือกตั้งได้หรือไม่ อย่างไร

เห็นด้วย เพราะ.....

.....

ไม่เห็นด้วย เพราะ.....

.....

2.6 ท่านเห็นด้วยกับการแสดงพฤติกรรมต่างๆ ของผู้สนับสนุนผู้สมัครฯ เพื่อการแสวงหาและรวบรวมคะแนนเสียงบางพฤติกรรมที่อาจขัดต่อกฎหมายบางข้อ ว่าเป็นวิธีการหาเสียงที่มีประสิทธิภาพสามารถทำให้ได้รับคะแนนเสียงมากพอที่จะชนะการเลือกตั้งได้หรือไม่ อย่างไร

เห็นด้วย เพราะ.....

.....

ไม่เห็นด้วย เพราะ.....

.....

แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

ประกอบการวิจัย เรื่อง พฤติกรรมของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง ในการเลือกตั้งทั่วไป

พ.ศ. 2550 : กรณีศึกษา เขตเลือกตั้งที่ 2 จังหวัดนครราชสีมา

สำหรับผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง

วันที่สัมภาษณ์..... สถานที่สัมภาษณ์.....

ผู้สัมภาษณ์..... ผู้ให้สัมภาษณ์(นามสมมติ).....

ตอนที่ 1 การบันทึกข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง (ผู้ให้สัมภาษณ์)

- 1.1 เพศ หญิง ชาย
- 1.2 อายุ ปี
- 1.3 อาชีพ
- 1.4 รายได้ต่อปี บาท
- 1.5 ระดับการศึกษา

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง

2.1 ท่านเคยพบผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งแสดงพฤติกรรมเหล่านี้หรือไม่ อย่างไร

(1) ประชาสัมพันธ์ผู้สมัครด้วยการแจกใบปลิว โปสเตอร์

ได้ทำ โดย.....

ไม่ได้ทำ เพราะ.....

(2) จัดให้มีการปราศรัยของผู้สมัครรับเลือกตั้ง

ได้ทำ โดย.....

ไม่ได้ทำ เพราะ.....

(3) ระดมผู้มีสิทธิไปฟังการปราศรัย

ได้ทำ โดย.....

ไม่ได้ทำ เพราะ.....

(4) จ่ายเงินค่าฟังปราศรัย ค่ารถ รวมทั้งค่าอาหารและอื่นๆ ให้แก่ท่านและคนอื่นๆ
 ที่ไปฟังการปราศรัย

ได้ทำ โดย.....

ไม่ได้ทำ เพราะ.....

(5) จัดงานมหรสพในขณะที่อยู่ในช่วงหาเสียงเลือกตั้งเพื่อเรียกคะแนนให้ผู้สมัคร

ได้ทำ โดย.....

ไม่ได้ทำ เพราะ.....

(6) จ่ายค่าตอบแทนให้ท่านและคนอื่นๆ ที่ไปชมมหรสพที่จัดขึ้น

ได้ทำ โดย.....

ไม่ได้ทำ เพราะ.....

(7) แจกเงินหรือแจกสิ่งของหรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้

ได้ทำ โดย.....

ไม่ได้ทำ เพราะ.....

(8) ในขณะหาเสียงได้สัญญาว่าจะให้ เช่น สัญญาว่าจะให้งบประมาณเพื่อก่อสร้าง
 สาธารณูปโภคให้ เป็นต้น

ได้ทำ โดย.....

ไม่ได้ทำ เพราะ.....

(9) พาท่านหรือผู้มีสิทธิเลือกตั้งคนอื่นๆ ไปเที่ยวหรือทัศนศึกษาดูงาน

ได้ทำ โดย.....

ไม่ได้ทำ เพราะ.....

(10) จัดหารถเพื่อรับ-ส่งท่านหรือผู้มีสิทธิเลือกตั้งอื่นๆ ไปลงคะแนนที่หน่วย
เลือกตั้ง

ได้ทำ โดย.....

ไม่ได้ทำ เพราะ.....

(11) เก็บบัตรประจำตัวประชาชนของท่าน หรือผู้มีสิทธิเลือกตั้งอื่นๆ ไว้

ได้ทำ โดย.....

ไม่ได้ทำ เพราะ.....

(12) ในบางครั้งใช้พฤติกรรมลักษณะบังคับ ข่มขู่ หรือใช้อิทธิพล เพื่อให้ท่าน
หรือผู้มีสิทธิเลือกตั้งอื่นๆ ตัดสินใจลงคะแนนให้แก่ผู้สมัครที่ตนสนับสนุนอยู่

ได้ทำ โดย.....

ไม่ได้ทำ เพราะ.....

2.2 นอกจากพฤติกรรมที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งยังได้
ดำเนินการด้วยวิธีการอื่นๆ เพื่อให้ได้รับคะแนนเสียงจากการเลือกตั้งมากที่สุดหรือไม่ อย่างไร

ใช่ ด้วยวิธีการ

ไม่ใช่ เพราะ.....

2.3 ท่านมีความเห็นว่า พฤติกรรมของผู้สนับสนุนผู้สมัครฯ ในเรื่องใดบ้างมีส่วนสำคัญที่ทำให้ผู้สมัครฯ ประสบความสำเร็จในการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2550 (เรียงลำดับตามความสำคัญ)

..... ประชาสัมพันธ์ผู้สมัครฯ ด้วยการแจกใบปลิว โปสเตอร์หาเสียง

..... ปราศรัยและระดมผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปฟังปราศรัยโดยไม่แจกเงิน สิ่งของ หรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ให้แก่ผู้ไปฟัง

..... การปราศรัยและระดมผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปฟังปราศรัยโดยแจกเงิน สิ่งของ หรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ให้แก่ผู้ที่ไปฟัง

..... พาผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปเที่ยว / ทักสนศึกษา หรือ ดูงาน

..... จัดรถ-รับส่งผู้มีสิทธิไปเลือกตั้ง

..... แจกเงิน แจกสิ่งของ หรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้

..... สัญญาว่าจะให้

..... เก็บบัตรประจำตัวประชาชนของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

..... บังคับ ชูเชิญ ใช้อิทธิพลเพื่อให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนให้ผู้สมัครที่ท่าน

สนับสนุนอยู่

..... อื่นๆ (ระบุ).....

2.4 ท่านทราบถึงปัญหาอุปสรรคของผู้สนับสนุนผู้สมัครฯ ในการดำเนินการแสวงหาและรวบรวมคะแนนเสียงให้แก่ผู้สมัครฯ ลักษณะดังต่อไปนี้หรือไม่ อย่างไร

(1) คู่แข่งทางการเมืองเพ่งเล็งการทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง

ทราบ ได้แก่.....

ไม่ทราบ

(2) ไม่สามารถควบคุมคะแนนเสียงได้ตามเป้าหมายและไม่คุ้มค่าใช้จ่าย

ทราบ ได้แก่.....

ไม่ทราบ

(3) ได้รับเงินค่าดำเนินการหาเสียงไม่เพียงพอเมื่อเปรียบเทียบกับค่าใช้จ่ายที่จ่ายจริง

ทราบ ได้แก่.....

ไม่ทราบ

(4) ผู้สนับสนุนผู้สมัครฯ ฝ่ายตรงข้ามข่มขู่ให้หยุดสนับสนุนท่าน

ทราบ ได้แก่.....

ไม่ทราบ

(5) ผู้สนับสนุนผู้สมัครฯ ฝ่ายตรงข้ามปล่อยข่าวด้านลบ หรือใส่ร้าย ให้เกิดผลเสียหายต่ออีกฝ่ายหนึ่ง เพราะคาดว่าจะทำให้เสียคะแนนเสียง

- ทราบ ได้แก่.....
- ไม่ทราบ

(6) การควบคุมและตรวจสอบของ กกต. และองค์กรเอกชนต่างๆ ทำให้ผู้สนับสนุนผู้สมัครดำเนินการแสวงหาและรวบรวมคะแนนเสียง ได้ยากลำบากขึ้น

- ทราบ ได้แก่.....
- ไม่ทราบ

(7) การทำหน้าหรือผู้มีสิทธิเลือกตั้งอื่นๆ ประชาชนไม่ยอมรับตัวผู้สนับสนุนผู้สมัครฯ หรือตัวผู้สมัครเอง

- ทราบ ได้แก่.....
- ไม่ทราบ

2.5 ท่านเห็นด้วยกับการแสดงพฤติกรรมต่างๆ ของผู้สนับสนุนผู้สมัครฯ เพื่อการแสวงหาและรวบรวมคะแนนเสียงที่ไม่ขัดกับกฎหมายว่าเป็นวิธีการหาเสียงที่มีประสิทธิภาพ สามารถทำให้ได้รับคะแนนเสียงมากพอที่จะชนะการเลือกตั้งได้หรือไม่ อย่างไร

- เห็นด้วย เพราะ.....

.....

- ไม่เห็นด้วย เพราะ.....

.....

2.6 ท่านเห็นด้วยกับการแสดงพฤติกรรมต่างๆ ของผู้สนับสนุนผู้สมัครฯ เพื่อการแสวงหาและรวบรวมคะแนนเสียงบางพฤติกรรมที่อาจขัดต่อกฎหมายบางข้อว่าเป็นวิธีการหาเสียงที่มีประสิทธิภาพสามารถทำให้ได้รับคะแนนเสียงมากพอที่จะชนะการเลือกตั้งได้หรือไม่ อย่างไร

- เห็นด้วย เพราะ.....

.....

- ไม่เห็นด้วย เพราะ.....

.....

ภาคผนวก ค
ภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่าง

ชื่อสมมติของผู้สนับสนุน- ผู้สมัครรับเลือกตั้งกลุ่มตัวอย่าง	ระดับของการเป็น ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง	ภูมิหลัง
ก 01	ระดับหลัก	ญาติสนิทของผู้สมัคร
ก 02	ระดับหลัก	ญาติสนิทของผู้สมัคร
ก 03	ระดับหลัก	ผู้อำนวยการโรงเรียน
ก 04	ระดับรอง	กำนันตำบลแห่งหนึ่ง
ก 05	ระดับรอง	อดีตผู้ใหญ่บ้าน
ก 06	ระดับรอง	กำนันตำบลแห่งหนึ่ง
ก 07	ระดับรอง	ญาติของผู้สมัคร,เจ้าของธุรกิจ รับซื้อพืชผลการเกษตร
ก 08	ระดับรอง	นักการเมืองท้องถิ่น
ก 09	ระดับรอง	นักการเมืองท้องถิ่น
ก 10	ระดับล่าง	ผู้ใหญ่บ้าน
ก 11	ระดับล่าง	ญาติผู้สมัคร
ก 12	ระดับล่าง	ผู้ใหญ่บ้าน
ก 13	ระดับล่าง	ญาติของผู้สนับสนุนฯหลัก
ก 14	ระดับล่าง	ญาติของผู้ใหญ่บ้าน
ก 15	ระดับล่าง	ญาตินักการเมืองท้องถิ่น
ก 16	ระดับล่าง	นักการเมืองท้องถิ่น
ก 17	ระดับล่าง	อดีตผู้ใหญ่บ้าน
ก 18	ระดับล่าง	ญาติผู้สมัคร
ก 19	ระดับล่าง	นักการเมืองท้องถิ่น
ก 20	ระดับล่าง	นักการเมืองท้องถิ่น
ก 21	ระดับล่าง	ญาตินักการเมืองท้องถิ่น
ก 22	ระดับล่าง	ญาติกำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน
ก 23	ระดับล่าง	คนสนิทนักการเมืองท้องถิ่น
ก 24	ระดับล่าง	ผู้ใหญ่บ้าน
ก 25	ระดับล่าง	ญาติผู้สนับสนุนฯ

ชื่อสมมติของผู้สนับสนุน- ผู้สมัครรับเลือกตั้งกลุ่มตัวอย่าง	ระดับของการเป็น ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง	ภูมิหลัง
ก 26	ระดับล่าง	ญาติผู้สนับสนุนฯ
ก 027	ระดับล่าง	นักการเมืองท้องถิ่น
ค 01	ระดับหลัก	คนสนิทผู้สมัครฯ /นักการเมือง ท้องถิ่น
ค 02	ระดับหลัก	คนสนิทผู้สมัครฯ (ไม่ประกอบ อาชีพ)
ค 03	ระดับหลัก	นักการเมืองท้องถิ่น
ค 04	ระดับรอง	กำนันตำบลแห่งหนึ่ง
ค 05	ระดับรอง	กำนันตำบลแห่งหนึ่ง
ค 06	ระดับรอง	อดีตกำนัน
ค 07	ระดับรอง	นักการเมืองท้องถิ่น
ค 08	ระดับรอง	ญาติผู้สมัครฯ
ค 09	ระดับรอง	กำนันตำบลแห่งหนึ่ง
ค10	ระดับล่าง	อดีตผู้ใหญ่บ้าน
ค 11	ระดับล่าง	ญาติผู้สมัคร/เจ้าของธุรกิจ การเกษตรในตำบล
ค 12	ระดับล่าง	ผู้ใหญ่บ้าน
ค 13	ระดับล่าง	ผู้ใหญ่บ้าน
ค 14	ระดับล่าง	ญาติของผู้สมัครฯ
ค 15	ระดับล่าง	ญาติของผู้สมัครฯ/คนสนิทของ ผู้สนับสนุนหลัก

ภาคผนวก ง

สาระสังเขปของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2550

1.8 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2550

1.8.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 (ราชกิจจานุเบกษา 2550 : 1-120) มีสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง โดยสังเขปดังนี้

หมวด 1 บททั่วไป

มาตรา 2 ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมี

พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

มาตรา 3 อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นประมุขทรงใช้อำนาจนั้นทางรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาล ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้

หมวด 4 หน้าที่ของชนชาวไทย

มาตรา 70 บุคคลมีหน้าที่พิทักษ์รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา 72 บุคคลมีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

บุคคลซึ่งไปใช้สิทธิหรือไม่ไปใช้สิทธิโดยไม่แจ้งเหตุอันสมควรที่ทำให้ไม่อาจไปใช้สิทธิได้ ย่อมได้รับสิทธิหรือเสียสิทธิตามที่กฎหมายบัญญัติ

การแจ้งเหตุที่ทำให้ไม่อาจไปเลือกตั้งและการอำนวยความสะดวกในการไปเลือกตั้ง ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

หมวด 6 รัฐสภา ส่วนที่ 2 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

มาตรา 93 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิกจำนวนสี่ร้อยแปดสิบคน โดยเป็นสมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวนสี่ร้อยคน และสมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบสัดส่วนจำนวนแปดสิบคน

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้ใช้วิธีออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและลับ โดยให้ใช้บัตรเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบละหนึ่งใบ

หลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา

มาตรา 94 การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งใดมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งได้เท่ากับจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีได้ในเขตเลือกตั้งนั้น

ให้ดำเนินการนับคะแนนที่หน่วยเลือกตั้ง และให้ส่งผลการนับคะแนนของหน่วยเลือกตั้งนั้นไปรวมที่เขตเลือกตั้ง เพื่อนับคะแนนรวม แล้วให้ประกาศผลการนับคะแนนโดย

เปิดเผย ณ สถานที่แห่งใดแห่งหนึ่งแต่เพียงแห่งเดียวในเขตเลือกตั้งนั้นตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด เว้นแต่เป็นกรณีที่มีความจำเป็นเฉพาะท้องถิ่น คณะกรรมการการเลือกตั้งจะกำหนดให้นับคะแนน รวมผลการนับคะแนน และประกาศผลการนับคะแนนเป็นอย่างอื่นก็ได้ ทั้งนี้ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา

มาตรา 99 บุคคลผู้มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ เป็นผู้ที่มีสิทธิเลือกตั้ง

(1) มีสัญชาติไทย แต่บุคคลผู้มีสัญชาติไทยโดยการแปลงสัญชาติ ต้องได้สัญชาติไทยมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี

(2) มีอายุไม่ต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ในวันที่ 1 มกราคมของปีที่มีการเลือกตั้ง และ

(3) มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเลือกตั้งมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่าเก้าสิบวันนับถึงวันเลือกตั้ง

ผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งอยู่นอกเขตเลือกตั้งที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน หรือมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเลือกตั้งเป็นเวลาน้อยกว่าเก้าสิบวันนับถึงวันเลือกตั้ง หรือมีถิ่นที่อยู่นอกราชอาณาจักรย่อมมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้ง ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา

มาตรา 100 บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ในวันเลือกตั้ง เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้ง

(1) เป็นภิกษุ สามเณร นักพรต หรือ นักบวช

(2) อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง

(3) ต้องคุมขังอยู่โดยหมายของศาลหรือโดยคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย

(4) วิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ

มาตรา 101 บุคคลผู้มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ เป็นผู้ที่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

(1) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด

(2) มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบห้าปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง

(3) เป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งแต่เพียงพรรคเดียวเป็นเวลาติดต่อกัน ไม่น้อยกว่าเก้าสิบวันนับถึงวันเลือกตั้ง เว้นแต่ในกรณีที่มีการเลือกตั้งทั่วไปเพราะเหตุ

ยุบสภา ต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งแต่เพียงพรรคเดียวเป็นเวลาติดต่อกัน ไม่น้อยกว่าสามสิบวันนับถึงวันเลือกตั้ง

(4) ผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ต้องมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้ด้วย

(ก) มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้ง

(ข) เป็นบุคคลซึ่งเกิดในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้ง

(ค) เคยศึกษาในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลา ติดต่อกันไม่น้อยกว่าห้าปีการศึกษา

(ง) เคยรับราชการหรือเคยมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าห้าปี

(5) ผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบสัดส่วนต้องมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งตาม (4) ด้วยแต่ลักษณะดังกล่าวในกรณีใดที่กำหนดถึงจังหวัด ให้หมายถึงกลุ่มจังหวัด

(6) คุณสมบัติอื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่า ด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา

มาตรา 102 บุคคลผู้มีลักษณะต่อไปนี้ เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

(1) ดิคาเสพติดให้โทษ

(2) เป็นบุคคลล้มละลายหรือเคยเป็นบุคคลล้มละลายทุจริต

(3) เป็นบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา 100 (1) (2) หรือ (4)

(4) ต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล

(5) เคยต้องคำพิพากษาให้จำคุกโดยได้พ้นโทษมายังไม่ถึงห้าปีในวันเลือกตั้ง เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

(6) เคยถูกไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือ รัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่ หรือถือว่ากระทำการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ

(7) เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน เพราะร่ำรวยผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ

(8) เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำนอกจากข้าราชการ การเมือง

(9) เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

- (10) เป็นสมาชิกวุฒิสภาหรือเคยเป็นสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสิ้นสุดลงแล้วยังไม่เกินสองปี
- (11) เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือเป็นเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ
- (12) เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ กรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดิน กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน หรือกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
- (13) อยู่ในระหว่างต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามมาตรา 263
- (14) เคยถูกวุฒิสภามีมติตามมาตรา 274 ให้ถอดถอนออกจากตำแหน่งมาตรา 103 พรรคการเมืองที่ส่งสมาชิกเข้าเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งใด ต้องส่งสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้งให้ครบจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จะพึงมีได้ในเขตเลือกตั้งนั้น และจะส่งเกินจำนวนดังกล่าวมิได้
- เมื่อพรรคการเมืองใดส่งสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้งแล้ว พรรคการเมืองนั้น หรือผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมืองนั้น จะถอนการสมัครรับเลือกตั้งหรือเปลี่ยนแปลงผู้สมัครรับเลือกตั้งมิได้
- หมวดที่ 11 องค์การตามรัฐธรรมนูญ ส่วนที่ 1 องค์การอิสระตามรัฐธรรมนูญ
1. คณะกรรมการการเลือกตั้ง
- มาตรา 229 คณะกรรมการการเลือกตั้ง ประกอบด้วย ประธานกรรมการการเลือกตั้งคนหนึ่งและกรรมการอื่นอีกสี่คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภาจากผู้ซึ่งมีความเป็นกลางทางการเมืองและมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์
- ให้ประธานวุฒิสภาลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งประธานกรรมการและกรรมการตามวรรคหนึ่ง
- มาตรา 235 คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ควบคุมและดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งหรือการสรรหาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นแล้วแต่กรณี รวมทั้งการออกเสียงประชามติให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม
- ประธานกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา
- รัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ และกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น และเป็นนายทะเบียนพรรคการเมือง

ให้มีสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นหน่วยงานที่เป็นอิสระในการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการดำเนินการอื่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 236 คณะกรรมการการเลือกตั้ง มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(1) ออกประกาศหรือวางระเบียบกำหนดการทั้งหลายอันจำเป็นแก่การปฏิบัติ ตามกฎหมายตามมาตรา 235 วรรคสอง รวมทั้งวางระเบียบเกี่ยวกับการหาเสียงเลือกตั้งและการ ดำเนินการใดๆ ของพรรคการเมือง ผู้สมัครรับเลือกตั้ง และผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เพื่อให้เป็นไปโดย สุจริตและเที่ยงธรรม และกำหนดหลักเกณฑ์การดำเนินการของรัฐในการสนับสนุนให้การเลือกตั้ง มีความเสมอภาค และมีโอกาสทัดเทียมกันในการหาเสียงเลือกตั้ง

(2) วางระเบียบเกี่ยวกับข้อห้ามในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะรัฐมนตรีและ รัฐมนตรีขณะอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 181 (กรณีคณะรัฐมนตรีที่พ้นจากตำแหน่ง ต้องอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าคณะรัฐมนตรีและรัฐมนตรีจะปฏิบัติหน้าที่ได้ เท่าที่จำเป็น ฯลฯ : อ้าง โดยผู้วิจัย) โดยคำนึงถึงการรักษาประโยชน์ของรัฐและคำนึงถึงความสุจริต เที่ยงธรรม ความเสมอภาค และโอกาสทัดเทียมกันในการเลือกตั้ง

(3) กำหนดมาตรการและการควบคุมการบริจาคเงินให้แก่พรรคการเมือง การ สนับสนุนทางการเงินโดยรัฐ การใช้จ่ายเงินของพรรคการเมืองและผู้สมัครรับเลือกตั้ง รวมทั้งการ ตรวจสอบบัญชีทางการเงินของพรรคการเมืองโดยเปิดเผย และการควบคุมการจ่ายเงินหรือรับเงิน เพื่อประโยชน์ในการลงคะแนนเลือกตั้ง

(4) มีคำสั่งให้ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงาน ของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ ปฏิบัติการทั้งหลายอันจำเป็น ตามกฎหมายตามมาตรา 235 วรรคสอง

(5) สืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อ ได้แย้งที่เกิดขึ้นตามกฎหมายตามมาตรา 235 วรรคสอง

(6) สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือออกเสียงประชามติใหม่ในหน่วยเลือกตั้งใด หน่วยเลือกตั้งหนึ่ง หรือทุกหน่วยเลือกตั้ง เมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า การเลือกตั้งหรือการออก เสียงประชามติในหน่วยเลือกตั้งนั้นๆ มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

(7) ประกาศผลการเลือกตั้ง ผลการสรรหา และผลการออกเสียงประชามติ

(8) ส่งเสริมและสนับสนุนหรือประสานงานกับหน่วยราชการ หน่วยงานของ รัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือสนับสนุนองค์กรเอกชน ในการให้การศึกษาแก่ ประชาชนเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

(9) ดำเนินการอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

ในการปฏิบัติหน้าที่ คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจเรียกเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากบุคคลใด หรือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำ ตลอดจนขอให้พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ดำเนินการเพื่อประโยชน์แห่งการปฏิบัติหน้าที่ การสืบสวน สอบสวน หรือวินิจฉัยชี้ขาด

คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจแต่งตั้งบุคคล คณะบุคคล หรือผู้แทนองค์การเอกชน เพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่มอบหมาย

มาตรา 237 ผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้ใดกระทำการ ก่อ หรือสนับสนุนให้ผู้อื่นกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา หรือระเบียบหรือประกาศของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งมีผลทำให้การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของบุคคลดังกล่าว ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา

มาตรา 238 คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องดำเนินการสืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงโดยพลันเมื่อมีกรณีใดกรณีหนึ่ง ดังต่อไปนี้

(1) ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือพรรคการเมืองซึ่งมีสมาชิกรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งใดเขตเลือกตั้งหนึ่ง คัดค้านว่าการเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นเป็นไปโดยไม่ถูกต้องหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย

(3) ปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า ก่อนได้รับเลือกตั้งหรือสรรหาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ใดได้กระทำการใดๆ โดยไม่สุจริตเพื่อให้ตนเองได้รับเลือกตั้งหรือสรรหา หรือได้รับเลือกตั้งหรือสรรหามาโดยไม่สุจริตโดยผลของการที่บุคคลหรือพรรคการเมืองได้กระทำลงไปโดยฝ่าฝืนหลักเกณฑ์ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งวุฒิสภา พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง หรือกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

บทเฉพาะกาล

มาตรา 295 ให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ได้รับจากคณะกรรมการการเลือกตั้งร่างรัฐธรรมนูญ ให้

แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2549

มาตรา 296 ให้ดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญนี้ให้แล้วเสร็จภายในเก้าสิบวัน ทั้งนี้ นับแต่วันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามมาตรา 295 มีผลใช้บังคับ

ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั่วไปครั้งแรก ภายหลังจากวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งแต่เพียงพรรคเดียวไม่น้อยกว่าสามสิบวันนับถึงวันเลือกตั้ง ส่วนระยะเวลาตามมาตรา 101 (4) (ก) ให้ใช้กำหนดเป็นเวลาหนึ่งปี และระยะเวลาตามมาตรา 101 (4) (ค) และ (ง) ให้ใช้กำหนดเป็นสองปี

1.8.2 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2550 (ราชกิจจานุเบกษา 2550 : 169-112) มีสาระสำคัญที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2550 ดังต่อไปนี้

หมวด 1 การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ส่วนที่ 1 บททั่วไป

มาตรา 6 ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งจัดให้มีการเลือกตั้ง ดังต่อไปนี้

(1) การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ซึ่งเป็นการลงคะแนนเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งเท่าจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีได้ในเขตเลือกตั้งนั้น

(2) การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบสัดส่วน ซึ่งเป็นการลงคะแนนเลือกพรรคการเมืองที่จัดทำบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งในแต่ละเขตเลือกตั้ง โดยเลือกพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งเพียงพรรคการเมืองเดียว

มาตรา 8 ในการดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นการเลือกตั้งทั่วไป ถ้าคณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่ามิกรณีอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้งนั้นมิได้เป็นไปโดยไม่สุจริตและเที่ยงธรรม ให้ประกาศผลการเลือกตั้งว่าผู้ใดได้รับเลือกตั้งภายในเจ็ดวันทำการนับแต่วันเลือกตั้ง แต่ถ้าเห็นว่าเป็นกรณีที่มีเหตุอันสงสัยว่ามีกรณีไม่สุจริตและเที่ยงธรรมในเขตเลือกตั้งใด จะยังไม่ประกาศผลสำหรับเขตเลือกตั้งนั้นก็ได้ แต่ต้องสอบสวนและวินิจฉัยให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวัน นับแต่วันเลือกตั้ง ทั้งนี้ การประกาศผลการเลือกตั้งไม่มีผลกระทบกระเทือนการดำเนินการของคณะกรรมการการเลือกตั้งตามหมวด 1 การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ส่วนที่ 10 การดำเนินการกรณีการเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม และส่วนที่ 11 การคัดค้านการเลือกตั้ง

มาตรา 33 ห้ามมิให้ผู้ใดดำเนินการหรือยินยอมให้มีการย้ายบุคคลเข้ามาใน
ทะเบียนบ้านของตน เพื่อประโยชน์ในการเลือกตั้งโดยมิชอบ

หากปรากฏว่ามีกรณีใดกรณีหนึ่งดังต่อไปนี้ ให้สันนิษฐานว่าเป็นการย้าย
บุคคลเข้ามาในทะเบียนบ้านเพื่อประโยชน์ในการเลือกตั้งโดยมิชอบ

(1) การย้ายบุคคลตั้งแต่สิบคนขึ้นไปซึ่งไม่มีชื่อสกุลเดียวกันกับเจ้าบ้านเข้ามา
ในทะเบียนบ้านเพื่อให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิเลือกตั้งที่จะมีขึ้นภายในสองปีนับแต่วันที่ย้ายเข้ามาใน
ทะเบียนบ้าน

(2) การย้ายบุคคลเข้ามาในทะเบียนบ้านโดยบุคคลนั้นมีใค้อาศัยจริง

(3) การย้ายบุคคลเข้ามาในทะเบียนบ้านโดยมิได้รับความยินยอมจากเจ้าบ้าน
ส่วนที่ 6 ค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งและวิธีการหาเสียงเลือกตั้ง

มาตรา 49 การใช้จ่ายในการเลือกตั้งและวิธีการหาเสียงเลือกตั้งสำหรับการ
เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตเลือกตั้งใด ให้เป็นไปตามบทบัญญัติในส่วนนี้ และ
พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง

วิธีการหาเสียงเลือกตั้งสำหรับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามวรรค
หนึ่งให้มีผลใช้บังคับในระยะเวลาดังต่อไปนี้

(1) ในกรณีที่เป็นกรเลือกตั้งทั่วไปอันเนื่องมาจากการครบอายุของสภา
ผู้แทนราษฎร ให้มีผลใช้บังคับตั้งแต่เก้าสิบวันก่อนวันครบอายุจนถึงวันเลือกตั้ง

(2) ในกรณีที่เป็นกรเลือกตั้งอันเนื่องมาจากเหตุอื่นนอกจาก (1) ให้มีผลใช้
บังคับตั้งแต่วันที่ให้มีประกาศพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจนถึงวัน
เลือกตั้ง

มาตรา 50 ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแต่ละครั้ง ให้คณะ-
กรรมการการเลือกตั้งประกาศกำหนดจำนวนเงินค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้ง ดังต่อไปนี้

(1) จำนวนเงินค่าใช้จ่ายของผู้สมัครแต่ละคนที่จะใช้จ่ายในการเลือกตั้งแบบ
แบ่งเขตเลือกตั้ง

(2) จำนวนเงินค่าใช้จ่ายของพรรคการเมืองที่จะใช้จ่ายในการเลือกตั้งแบบ
สัดส่วนในเขตเลือกตั้งแบบสัดส่วน ในกรณีที่ผู้สมัครแบบสัดส่วนในบัญชีรายชื่อของพรรค
การเมืองใดได้ใช้จ่ายไปเพื่อการเลือกตั้งเป็นจำนวนเท่าใด ให้นำรวมเป็นค่าใช้จ่ายของพรรค
การเมืองด้วย

เมื่อมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การกำหนดจำนวนเงินค่าใช้จ่ายใน
การเลือกตั้งตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดโดยหารือกับหัวหน้าพรรค

การเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

ห้ามมิให้ผู้สมัครหรือพรรคการเมืองใช้จ่ายในการเลือกตั้งเกินจำนวนค่าใช้จ่ายตามที่กำหนดตามวรรคหนึ่ง ทั้งนี้ ค่าใช้จ่ายดังกล่าวให้รวมถึงบรรดาเงินหรือทรัพย์สินอื่นใดที่บุคคลใดๆ จ่ายหรือรับว่าจะจ่ายแทนหรือนำมาใช้โดยไม่คิดค่าตอบแทนเพื่อประโยชน์ในการหาเสียงเลือกตั้ง โดยความยินยอมของผู้สมัครหรือพรรคการเมืองนั้นด้วย ในกรณีที่นำทรัพย์สินมาใช้ ให้คำนวณตามอัตราค่าเช่าหรือค่าตอบแทนตามปกติในท้องถิ่นนั้นๆ

การใช้จ่ายเงินที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองบัญญัติให้ถือว่าเป็นการใช้จ่ายเกี่ยวกับการเลือกตั้งให้นำมารวมคำนวณเป็นค่าใช้จ่ายของผู้สมัครหรือพรรคการเมืองตามมาตรานี้ด้วย

มาตรา 53 ห้ามมิให้ผู้สมัครหรือผู้ใดกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อจูงใจให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้แก่ตนเอง หรือผู้สมัครอื่น หรือพรรคการเมืองใด หรือให้งดเว้นการลงคะแนนให้แก่ผู้สมัครหรือพรรคการเมืองใด ด้วยวิธีการดังต่อไปนี้

(1) จัดทำ ให้ เสนอให้ สัญญาว่าจะให้ หรือจัดเตรียมเพื่อจะให้เงิน ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ แก่ผู้ใด

(2) ให้ เสนอให้ หรือสัญญาว่าจะให้เงิน ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์อื่นใดไม่ว่าจะโดยตรงหรือโดยอ้อม แก่ชุมชน สมาคม มูลนิธิ วัด สถาบันการศึกษา สถานสงเคราะห์ หรือสถาบันอื่นใด

(3) ทำการโฆษณาหาเสียงด้วยการจัดให้มีมหรสพหรือการรื่นเริงต่างๆ

(4) เลี้ยงหรือรับจะจัดเลี้ยงผู้ใด

(5) หลอกลวง บังคับ ชูเชิญ ใช้อิทธิพลคุกคาม ใส่ร้ายด้วยความเท็จ หรือจูงใจให้เข้าใจผิดในคะแนนนิยมของผู้สมัครหรือพรรคการเมืองใด

ความผิดตาม (1) หรือ (2) ให้ถือว่าเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจส่งเรื่องให้สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ได้

มาตรา 54 ห้ามมิให้ผู้ใดหรือพรรคการเมืองใดเรียกหรือรับทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์อื่นใดเพื่อลงสมัครรับเลือกตั้งหรือไม่ลงสมัครรับเลือกตั้งอันก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้สมัครอื่นหรือพรรคการเมืองอื่นในการเลือกตั้ง และทำให้การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

ห้ามมิให้ผู้ใดหรือพรรคการเมืองใดลงสมัครรับเลือกตั้ง หรือส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเพื่อประโยชน์ของผู้อื่นหรือพรรคการเมืองอื่นในการหลีกเลี่ยงหลักเกณฑ์ตามมาตรา 88

มาตรา 55 ห้ามมิให้ผู้ใดจัดยานพาหนะนำผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปยังที่เลือกตั้งเพื่อการเลือกตั้ง หรือนำกลับมาจากที่เลือกตั้งโดยไม่ต้องเสียค่าโดยสารยานพาหนะหรือค่าจ้างซึ่งต้องเสียตามปกติ หรือจัดให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปยังที่เลือกตั้ง หรือกลับจากที่เลือกตั้งเพื่อจูงใจหรือควบคุมให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปลงคะแนนให้แก่ผู้สมัครหรือพรรคการเมืองใด

มาตรา 56 ห้ามมิให้ผู้ใดซึ่งมิได้มีสัญชาติไทยเข้ามีส่วนช่วยเหลือในการหาเสียงเลือกตั้ง หรือกระทำการใดๆ เพื่อประโยชน์แห่งการเลือกตั้งโดยประการที่เป็นคุณหรือเป็นโทษแก่ผู้สมัครหรือพรรคการเมืองใด ทั้งนี้ เว้นแต่การกระทำนั้นเป็นการช่วยราชการหรือเป็นการประกอบอาชีพตามปกติโดยสุจริตของผู้นั้น

มาตรา 57 ห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้ตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบด้วยกฎหมายกระทำการใดๆ เพื่อเป็นคุณหรือเป็นโทษแก่ผู้สมัครหรือพรรคการเมือง

มาตรา 58 ห้ามมิให้ผู้ใดทำการโฆษณาหาเสียงเลือกตั้งโดยวิธีการใดๆ ไม่ว่าจะเป็นคุณหรือเป็นโทษแก่ผู้สมัครหรือพรรคการเมืองใด นับตั้งแต่เวลา 18.00 นาฬิกา ของวันก่อนวันเลือกตั้งหนึ่งวันจนถึงสิ้นสุดวันเลือกตั้ง

มาตรา 60 ภายใต้บังคับของมาตรา 59 ห้ามมิให้ผู้สมัครหรือพรรคการเมืองหรือผู้ใด ปิดประกาศหรือติดแผ่นป้ายเกี่ยวกับการเลือกตั้งในสาธารณสถานซึ่งเป็นของรัฐหรือในที่ของเอกชน โฆษณาหาเสียงเลือกตั้งทางวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์ หรือกระทำการอื่นที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดให้รัฐสนับสนุน

ห้ามปิดประกาศหรือติดแผ่นป้ายเกี่ยวกับการเลือกตั้งที่มีขนาดหรือจำนวนไม่เป็นไปตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

มาตรา 76 ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการใดโดยไม่มีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมาย เพื่อมิให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งสามารถใช้สิทธิได้ หรือขัดขวางหรือหน่วงเหนี่ยวมิให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไป ณ ที่เลือกตั้ง หรือเข้าไป ณ ที่ลงคะแนนเลือกตั้ง หรือมิให้ไปถึง ณ ที่ดังกล่าวภายในกำหนดเวลาที่ จะลงคะแนนเลือกตั้งได้

มาตรา 77 ห้ามมิให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งคนใดเรียก รับ หรือยอมจะรับเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้อื่น เพื่อลงคะแนนเลือกตั้งหรืองดเว้นไม่ลงคะแนนเลือกตั้งให้แก่ผู้สมัครหรือพรรคการเมืองใด

1.8.3 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550

(ราชกิจจานุเบกษา 2550 : 22-68) มีสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง และการใช้จ่ายเงินเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ได้แก่

มาตรา 4 ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

“การบริจาค” หมายความว่า การให้เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดที่อาจเป็นจำนวนเป็นเงินได้แก่พรรคการเมือง เพื่อดำเนินกิจการของพรรคการเมือง หรือเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งของพรรคการเมือง หรือของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นอกเหนือจากค่าธรรมเนียมและค่าบำรุงพรรคการเมืองตามข้อบังคับพรรคการเมือง

“ประโยชน์อื่นใดอันอาจเป็นจำนวนเป็นเงินได้” หมายความว่า รวมถึง

- (1) การปลดหนี้ หรือการลดหนี้ให้เปล่า
- (2) การให้ยืมโดยไม่คิดดอกเบี้ย
- (3) การเข้าค้ำประกันโดยไม่คิดค่าธรรมเนียม
- (4) การให้ใช้สถานที่ ยานพาหนะ หรือทรัพย์สิน โดยไม่คิดค่าเช่าหรือค่าบริการ หรือคิดค่าเช่า หรือค่าบริการน้อยกว่าที่คิดกับบุคคลอื่น โดยปกติทางการค้า
- (5) การให้ใช้บุคลากรซึ่งมิได้เป็นลูกจ้างหรือผู้รับจ้างของพรรคการเมือง โดยพรรคการเมือง หรือสมาชิกพรรคไม่ต้องชำระค่าจ้างหรือสินจ้าง หรือต้องชำระค่าจ้างหรือสินจ้างเพียงบางส่วน เว้นแต่การเป็นอาสาสมัครนอกเวลาการทำงานโดยปกติของผู้นั้น
- (6) การให้บริการโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย หรือคิดค่าใช้จ่ายน้อยกว่าที่คิดกับบุคคลอื่น โดยปกติทางการค้า
- (7) การให้ส่วนลดในสินค้าหรือทรัพย์สินที่จำหน่าย โดยให้ส่วนลดมากกว่าที่ให้กับบุคคลอื่น โดยปกติทางการค้า
- (8) การให้เดินทาง หรือให้ขนส่งบุคคลหรือสิ่งของโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย หรือคิดค่าใช้จ่ายน้อยกว่าที่คิดกับบุคคลอื่น โดยปกติทางการค้า
- (9) การจัดเลี้ยง จัดมหรสพ หรือการบันเทิงอื่นให้โดยไม่คิดค่าใช้จ่าย หรือคิดค่าใช้จ่ายน้อยกว่าที่คิดกับบุคคลอื่น โดยปกติทางการค้า
- (10) การให้บริการวิชาชีพอิสระ เช่น แพทย์ ทันตแพทย์ พยาบาล สถาปนิก วิศวกร กฎหมาย หรือบัญชี โดยไม่คิดค่าใช้จ่าย หรือคิดค่าใช้จ่ายน้อยกว่าที่คิดกับบุคคลอื่น โดยปกติทางการค้า
- (11) การอื่นซึ่งเป็นการกระทำที่ทำให้พรรคการเมืองหรือสมาชิกได้ประโยชน์อื่นใดอันอาจเป็นจำนวนเป็นเงินได้ หรือไม่ต้องออกค่าใช้จ่ายซึ่งโดยปกติต้องจ่าย

การดำเนินการตาม (5) (6) (7) (8) (9) หรือ (10) ซึ่งพรรคการเมืองจัดให้แก่สมาชิกและมีได้เป็นไปเพื่อการหาเสียงเลือกตั้งให้แก่สมาชิก มิให้ถือว่าเป็นการให้ประโยชน์อื่นใด อันอาจคำนวณเป็นเงินได้ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา 52 ให้คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองจัดสรรเงินเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมือง ดังนี้

(1) ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบสัดส่วน ให้จัดสรรเป็นจำนวนรวม โดยพิจารณาตามจำนวนผู้สมัครรับเลือกตั้งที่พรรคการเมืองเสนอไว้ในบัญชีรายชื่อแต่ละบัญชีที่ยื่นต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง

(2) ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งให้จัดสรรให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมืองเป็นรายบุคคล

ห้ามมิให้คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองจัดสรรเงินเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมือง ตาม(1) และ (2) เกินกว่าจำนวนที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา

ส่วนที่ 5 การใช้จ่ายของพรรคการเมือง

มาตรา 87 พรรคการเมืองต้องใช้จ่ายเงินเพื่อดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของพรรคการเมืองหรือส่งผู้สมัครเข้ารับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามแผนการใช้จ่ายเงินดังนี้

(1) ค่าตอบแทนบุคลากรของพรรคการเมือง และค่าใช้จ่ายในการพัฒนาบุคลากรทางการเมือง

(2) ค่าใช้จ่ายในการบริหารพรรคการเมือง และสาขาพรรคการเมือง

(3) ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ตามมาตรา 52

(4) ค่าใช้จ่ายในการส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยในพรรคการเมือง

(5) ค่าใช้จ่ายในการให้ความรู้ และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนทางการเมือง

(6) ค่าใช้จ่ายอื่นตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศกำหนด

การรายงานการใช้จ่ายเงิน และการลงรายละเอียดของรายการค่าใช้จ่าย ให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศกำหนด

มาตรา 88 ห้ามมิให้พรรคการเมือง และผู้ดำรงตำแหน่งในพรรคการเมืองใช้จ่ายเงิน หรือจำหน่ายทรัพย์สินของพรรคการเมือง ซึ่งมีได้เป็นไปตามมาตรา 87

มาตรา 89 ห้ามมิให้พรรคการเมือง ผู้ดำรงตำแหน่งในพรรคการเมือง และสมาชิกซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ให้เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ แก่บุคคล คณะบุคคล หรือนิติบุคคล เว้นแต่เป็นการให้ตามปกติประเพณี ทั้งนี้ ตามจำนวน หลักเกณฑ์ และวิธีการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

ผู้ดำรงตำแหน่งในพรรคการเมือง และสมาชิกซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ผู้ใด ผ่าฝืนความในวรรคหนึ่ง โดยการบริจาคหรือให้การสนับสนุนทางการเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้ แก่บุคคล คณะบุคคล หรือนิติบุคคล ในเขตเลือกตั้ง หรือกลุ่มจังหวัด ที่ผู้บริจาคหรือให้การสนับสนุนนั้น เป็นผู้สมัครเข้ารับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ให้ถือว่า การบริจาคหรือให้การสนับสนุนดังกล่าวเป็นการใช้จ่ายในการหาเสียงเลือกตั้งของผู้นั้น และให้นำไปรวมคำนวณเป็นค่าใช้จ่ายในการหาเสียงเลือกตั้งของผู้นั้นในการสมัครเข้ารับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งต่อไป

พรรคการเมืองใดฝ่าฝืนความในวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าเป็นการใช้จ่ายเกี่ยวกับการเลือกตั้งตามมาตรา 52 โดยให้นำไปรวมคำนวณเป็นค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งของพรรคการเมืองนั้น ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งต่อไป

1.8.4 พระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป

พ.ศ. 2550 (ราชกิจจานุเบกษา 2550 : 1-2) มีสาระสำคัญเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ได้แก่ มาตรา 3 ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ 23 ธันวาคม 2550 และมาตรา 40 ให้ประธานกรรมการการเลือกตั้งรักษาการตามพระราชกฤษฎีกานี้

1.8.5 ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้ง ว่าด้วยการหาเสียง ข้อควรปฏิบัติ และข้อห้ามมิให้ปฏิบัติในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และการดำเนินการใดๆ ของพรรคการเมือง ผู้สมัครรับเลือกตั้ง และผู้มีสิทธิเลือกตั้ง พ.ศ. 2550 (แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 2 พ.ศ. 2550) (ราชกิจจานุเบกษา 2550 : 1-4) มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง โดยสรุปดังนี้

หมวด 1 การหาเสียงเลือกตั้ง

ข้อ 4 ในการหาเสียงเลือกตั้ง ผู้สมัคร หรือพรรคการเมือง แล้วแต่กรณี อาจดำเนินการได้ด้วยวิธีการดังต่อไปนี้

(1) แจกเอกสารเกี่ยวกับการหาเสียงเลือกตั้งในเขตชุมชน สถานที่ต่างๆ หรืองานพิธีการต่างๆ โดยเอกสารเกี่ยวกับการหาเสียงเลือกตั้งสามารถมีรูปถ่าย หรือข้อความเกี่ยวกับตัวผู้สมัคร

(2) ใช้พาหนะในการหาเสียงเลือกตั้ง หรือจัดสถานที่หรือเวทีเพื่อโฆษณาหาเสียง นอกเหนือจากการจัดสถานที่โฆษณาหาเสียงหรือเวทีกลาง ตามข้อ 11 แห่งประกาศ

คณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่อง หลักเกณฑ์การดำเนินการของรัฐในการสนับสนุนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2550

(3) ใช้เครื่องขยายเสียงเพื่อช่วยในการหาเสียงเลือกตั้ง

(4) จัดทำแผ่นป้ายโฆษณาหาเสียงเลือกตั้ง โดยมีชื่อ รูปภาพ หมายเลขประจำตัวผู้สมัคร รูปภาพที่เกี่ยวข้องกับผู้สมัคร

(5) จัดหาเสื้อผ้า สิ่งของ เลี้ยงอาหารหรือเครื่องดื่มสำหรับบุคคลผู้ช่วยในการหาเสียงเลือกตั้ง โดยต้องแจ้งรายชื่อและจำนวนบุคคลผู้ช่วยหาเสียงเลือกตั้ง ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดทราบด้วย

(6) โฆษณาหาเสียงเลือกตั้งผ่านเว็บไซต์ จดหมาย สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ถึงผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

(7) จัดทำเอกสารที่มีการกากบาทในช่องลงคะแนนเลือกตั้งให้กับตนเอง หรือผู้สมัครอื่น เพื่อใช้ในการหาเสียงเลือกตั้งให้กับตนเองหรือผู้สมัครอื่นได้ แต่การจัดทำเอกสารดังกล่าวต้องไม่มีขนาด ลักษณะ หรือสีที่คล้ายกับบัตรเลือกตั้ง

หมวด 3 ข้อห้ามมิให้ปฏิบัติในการเลือกตั้ง

ข้อ 6 ในการหาเสียงเลือกตั้ง ห้ามมิให้ผู้สมัคร พรรคการเมือง หรือผู้มีสิทธิเลือกตั้ง แล้วแต่กรณี กระทำการหรืออาศัยผู้ใดกระทำการ เพื่อจูงใจให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้แก่ตนเอง หรือผู้สมัครอื่น หรือพรรคการเมืองใด หรือให้งดเว้นการลงคะแนนให้แก่ผู้สมัครหรือพรรคการเมืองใด ด้วยวิธีการดังต่อไปนี้

(1) จัดทำ ให้ เสนอให้ สัญญาว่าจะให้ หรือจัดเตรียมเพื่อจะให้ทรัพย์สินหรือผลประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้แก่ผู้ใด เช่น งานวันเกิด งานบวช งานโกนจุก งานแต่งงาน งานขึ้นบ้านใหม่ งานบุญ งานเทศกาล งานขึ้นปีใหม่ หรืองานศพ เป็นต้น

(2) ให้ เสนอให้ หรือสัญญาว่าจะให้เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดไม่ว่าโดยทางตรง หรือทางอ้อมแก่ชุมชน สมาคม มูลนิธิ วัด มัสยิด สุเหร่า ศาลเจ้า โรงเจ โบสถ์คริสต์ โบสถ์พราหมณ์ สำนักปฏิบัติธรรม สถาบันการศึกษา สถานสงเคราะห์ สหกรณ์กองทุนสงเคราะห์ ชุมชน ชมรม สโมสร หรือสถาบันอื่นใดตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศ เช่น การบริจาคเงิน การประมูลทรัพย์สิน หรือสิ่งของในงานกุศลต่างๆ เป็นต้น

(3) โฆษณาหาเสียงเลือกตั้งด้วยการจัดให้มีมหรสพ หรือการรื่นเริงต่างๆ รวมทั้งการแสดงและการละเล่นอื่นๆ

(4) เลี้ยงหรือรับจะจัดเลี้ยงผู้ใด

(5) หลอกลวง บังคับ ชูเชิญ ใช้อิทธิพลคุกคาม ใสร้ายด้วยความเท็จ หรือจงใจ ให้เข้าใจผิดในคะแนนนิยมของผู้สมัครหรือพรรคการเมืองใด เช่น การปราศรัยด้วยข้อมูลที่ไม่เป็นความจริง เป็นต้น

ข้อ 7 ในการหาเสียงเลือกตั้ง ห้ามมิให้ผู้สมัคร พรรคการเมือง หรือผู้มีสิทธิเลือกตั้ง แล้วแต่กรณี กระทำการหรืออาศัยผู้ใดกระทำการแจกจ่ายเอกสารเกี่ยวกับการหาเสียงเลือกตั้งด้วยวิธีการวาง หรือโปรยในที่สาธารณะ

ข้อ 8 ห้ามมิให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือข้าราชการการเมืองที่มีอำนาจบังคับบัญชา หรือกำกับดูแลหน่วยราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ที่มีสถานียู่ในสังกัด หรือในกำกับ สั่งหรือกระทำการด้วยประการใดๆ ให้สถานียุ้่นกระทำการเพื่อประโยชน์ในการโฆษณาหาเสียงอันเป็นคุณหรือเป็นโทษแก่ผู้สมัครหรือพรรคการเมืองใด

ข้อ 9 ห้ามมิให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งโฆษณาหาเสียงไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม ให้กับผู้สมัครหรือพรรคการเมืองใดในรายการของสถานี เว้นแต่การรายงานข่าวหรือการวิเคราะห์ข่าวของสถานี หรือผู้ใดตามหลักวิชาชีพที่ดำเนินการด้วยความเป็นกลาง

ข้อ 10 ห้ามมิให้ผู้สมัคร พรรคการเมือง หรือผู้มีสิทธิเลือกตั้ง นอกจากรัฐซื้อเวลาหรือเช่าเวลาหรือรายการของสถานี หรือทำให้ได้มาซึ่งเวลาออกอากาศทางสถานีเพื่อโฆษณาหาเสียง

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางอติพรรณ ทองจรัส
วัน เดือน ปีเกิด	4 มิถุนายน พ.ศ. 2522
สถานที่เกิด	อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี
ประวัติการศึกษา	วิทยาศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร พ.ศ. 2544 ศึกษาศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช พ.ศ. 2549
สถานที่ทำงาน	เทศบาลตำบลกลางดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา
ตำแหน่ง	นักวิชาการศึกษา